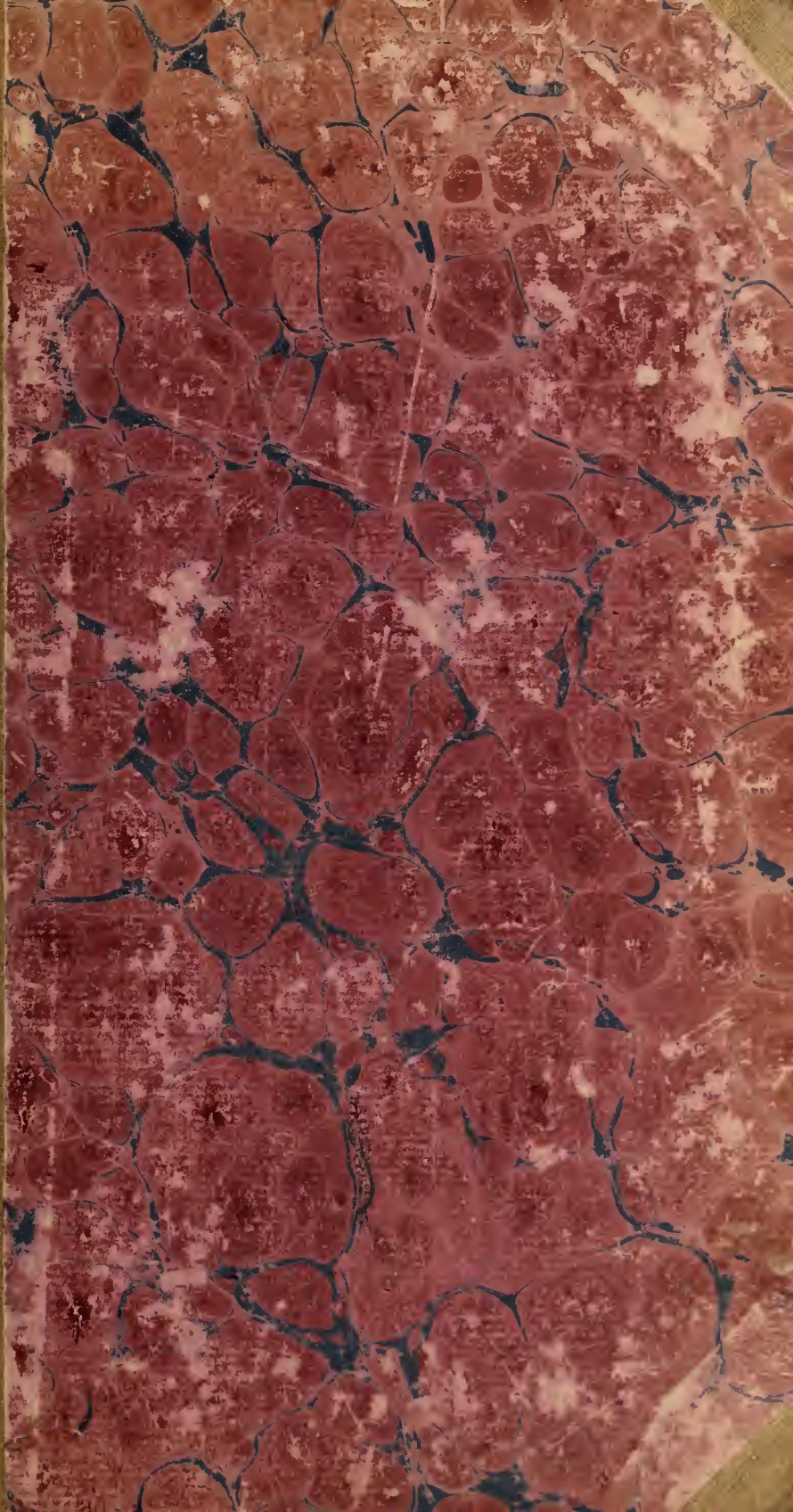

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

VERHALEN.

VERHALEN

DOOR

J. KNEPPELHOUT.

's GRAVENHAGE,
J. L. VAN DER VLIET.
1846.

PT5850
K5V4

GEDRUKT BIJ C. BLOMMENDAAL.

5
Copy
162 2E 52
9 May 46

AIG 26 Ja 49

AAN DEN LEZER.

Hoe gaarne had ik dezen bundel *Verhalen*, den titel van *Oude Vrienden*, welken ik hem had toegedacht, zien behouden! Maar de uitgever vreesde den invloed der kwalifikatie op het debiet; hij moge thans dien van de verandering, welke ik in zijn vermeend belang toegaf, ondervinden! Zeker heeft nu de titel iets deftigs en algemeens; maar heeft hij niet hierdoor tevens het kenschetsende verloren, waarop deze verzameling, naar mijn oordeel, bij uitnemendheid regt had? *Oude Vrienden!* Mogten toch deze opstellen dien naam niet dragen, met zoo buitengewone welwillendheid, gedurende een tiental jaren, in Tijdschriften, Jaarboekjes, letterkundige Kringen ontvan-

gen, aangehoord, ja, zelfs — in deze tijden van vlugtigheid en voorbijgang dubbel vleijende onderscheiding — tot heden zoo levendig in de gedachtenis bewaard, dat het algemeen het mij, vergis ik mij niet, ten goede zal houden, zoo ik de begeerte niet onderdrukte, ze uit hunne verstrooijing bijeen te garen en, herzien — verbeterd, naar ik hoop — andermaal onder het oog te brengen van hen, die het niet beneden zich achten, een oog in een Hollandsch boek te slaan. *Oude Vrienden!* Maar een paar Verhalen zijn in den bundel opgenomen, die sommigen, vrees ik, voor *Vrienden*, liever *Kennissen* deden lezen. Den vader nogtans wordt de verstootene te dierbaarder. Doch waartoe wederzijdsche wonden opengereten! De bedoelde stukken behooren immers der kunst alleen, naar de mate hunner letterkundige waarde.

De rangschikking der Verhalen is willekeurig, ofschoon het mij niet onverschillig zou wezen, wanneer de lezer door eene zekere eenheid getroffen werd. Steeds was het mijn streven tot diegenen der letterkundigen —

men dulde wat er aanmatigends in de uitdrukking liggen mag — gerekend te worden, die aan den Hollandschen verhaalstijl en de Hollandsche zamenspraak een eenvoudiger, meer met de taal des dagelijkschen levens overeenkomenden toon trachten te geven; bovendien heb ik er mij op toegelegd, de wijze van spreken, diegenen onzer standen eigen, bij wie, volgens de opmerking van MICHELET, *la fleur de nationalité pâlit*, een meer zelfstandig en vaderlandsch karakter meê te deelen. Vooral deed ik mijn best het belagchelijke en armoedige van vreemde, verknoeide en verknipte woorden en volzinnen te doen uitkomen. Doch hetgeen mij wel eens speet in de pogingen, door anderen met hetzelfde oogmerk aangewend, was de aanzienlijken in onnatuurlijke burgerlieden, met mooije pakken aan en in onbewoonbaar-prachtige kamers, met een schat van heerlijke meubels opgevuld, eene soort van overladene *parvenus*, herschapen te zien. Maar hier ligt ook juist voor ons de gevaarlijke, haast zou ik zeggen, onvermij-

delijke klip, want oorspronkelijk is de Hollandsche natie toch — hoeveel het nieuwbakken fatsoen er ook tegen hebbe, sedert wij de ballen van ons koningspel betalen — een burgerlijk volk, en hebben wij, bij gevolg, eene burgerlijke taal, die weêrstand biedt aan de vormen der groote wereld, haar knellend en haar vreemd, als ieder kleed, dat nieuw is. De bedenking echter, dat iedere taal bij uitstek rekbare eigenschappen bezit, en hare grenzen uitzet naar de behoeften der maatschappij, heeft mij bemoedigd, ofschoon ik duidelijk gevoel weinig naar wensch geslaagd te wezen.

Pietersberg, *Junij* 1846.

J. K.

DOODENDIENST.

tu calentem
Debita sparges lacryma favillam
Vatis amici.
HOR. lib. II. *od.* 6.

Mijn vriend VAN DER VLAAM en ik hadden, gedurende onze Academiejaren, de gewoonte aangenomen, om eens in de week met elkander een of ander voortbrengsel uit het gebied der fraaije letteren te lezen. Deze gezette bijeenkomsten, welke noch uitnoodigingen, noch andere invallende moeijelijkheden konden verschuiven of afstellen, verschaften ons de zekerheid van ten minste eenmaal 's weeks een geheelen avond te zamen door te brengen. Wij kwamen beurtelings, hij te mijnen, ik te zijnen huize, wanneer wij beiden ons studiewerk geëindigd hadden, meestal ten negen uur des avonds, bij elkander, schaarden ons des winters aan de lange tafel, op welke de lamp brandde, elk aan eene zijde van den gezellig aangestookten haard, of kropen des zomers digt aan het open venster, waar het oog, weidende over mijn tuin en dien mijner buren, het schoonste buitengezigt oplevert, dat eene stad kan aanbieden — armzalig buitengezigt, wel is waar! — en lazen dan onder een

fleschje rijnwijn voort, tot dat de meer en meer dalende zon het licht harer stralen ons geheel ontzeide, en de duistere, maar zwoele avond het boek gebood toe te slaan.

O! het zijn kostbare en onvergetelijke uren, die, welke men met een goeden vriend aan de beoefening der letteren wijdt! Zij wekken een zoo innig en stil genoegen in ons op, dat wij er ons bijna geene rekenschap van geven, en zij dan eerst zich in al hunne betooverende liefelijkheid vertoonen, wanneer zij in den onbegrensden schoot van het verledene zijn weggezonken.

In de dagen, waaruit ik verhalen wil, hadden wij, tot de nieuwere romanschrijvers gekomen, den bevalligen, zoeten, eenigzins mystieken SAINTE-BEUVE opgevat, die niet alleen op den hedendaagschen zangberg, maar ook in de velden van den roman en van de kritiek, eene aanzienlijke plaats bekleedt; hij, die de meest vlugtige, onbestemde, de minst voor uitdrukking vatbare gewaarwordingen der ziel onder de aandoenlijkste vormen en beelden weet voor te stellen, en in het gemoed even zachte indrukken achterlaat als die, welke hij schildert. Met een enkelen opslag van het oog bespeurt hij de geringste wolk, welke over den hemel van 's menschen gemoed heendrijft, al jaagt de wind der gedachte ze ook nog zoo snel voorbij.

Wij hadden zijn roman, *Volupté*, bijna geëindigd en

zaten de laatste bladzijden er van op zekeren zomeravond voor het open venster te lezen. VAN DER VLAAM las:

— On sort ensemble du port, ou plutôt, sortis chacun des ports voisins, on se rencontre dans la même rade; on s'y fête d'abord, on s'y pavoise, on y séjourne en attendant le premier vent; on part même en escadre unie, sous le même souffle, jusqu'au soir de la première journée; et puis l'on s'éloigne alors les uns des autres, on se perd de vue, comme par mégarde, à la nuit tombante; et si l'on se retrouve une fois encore, c'est pour se croiser rapidement et avec danger dans quelque tempête, — et l'on se perd de nouveau pour toujours.

Nadat het hem gelukt was deze periode ten einde te brengen, legde hij het boek voor zich op tafel neder, en zag mij aan. Hij had tranen in de oogen; ook ik bespeurde, dat de mijnen niet droog waren. Wij dachten aan elkander. Deze ontmoeting van gedachte moest eene ontploffing te weeg brengen. Zij bleef niet achter.

— Dat zal toch wel nooit met ons het geval zijn! riep ik uit, terwijl ik VAN DER VLAAM hartelijk de beide handen drukte; ik kan niet leven zonder u!

— Lieve vriend, antwoordde hij mij gemoedelijk en diep bewogen, de reden, waarom deze woorden mij ontroeren, is juist, omdat ik er de waarheid van inzie; zij voeren mij op eens naar het verledene terug, tot de les van een grijsaard. Eene ontmoeting... Men heeft mij deze hersenschim benomen. Helaas! de wereld,

de maatschappij rukt ons spoediger van een dan wij het weten; gelukkig, zoo zij ons niet tot vijanden maakt!

— Wat wilt gij zeggen?

— Vergun mij, dat ik u een der treffendste voorvallen mijns levens meêdeele: gij zult zien, dat SAINTE-BEUVE gelijk heeft. De maan zal ondertusschen van achter gindsch dak te voorschijn komen, niets noopt ons tot scheiden, en haar droefgeestig schijnsel maakt met het sombere van ons gemoed een niet onbevallig akkoord.

Het gebeurde in de zomervakantie, nu twee jaren geleden. Eens ontweek ik als gewoonlijk de stad; want ik wandel meestal elken avond — en dikwijls deden wij zulks te zamen — onze schoone omstreken door; het was wel reeds vrij laat, doch de lucht was zoo helder en de sterren prijkten er zoo vrolijk in, dat ik mij niet kon weêrhouden den straatweg een eind wegs te volgen en onze stad te bespieden, zoo als zij daar in de laagte, aan den voet van den berg rust. De stilte, die in de rondte heerschte en alleen door het afwisselend gezang der nachtegalen en het gesjirp der krekels gestoord werd; de volkomene eenzaamheid en afwezigheid van alles wat arbeid en gezwoeg aanduidt; het nachtfloers, waarmede al de omringende voorwerpen bekleed waren en dat hunne omtrekken omnevelde; dit alles bragt mijne ziel allengs in eene zachte, mijmerende, droomerige, ik weet niet of ik kan zeggen, poëtische gemoedsaandoening, die, hoewel zij geene gedachten ontwierp, maar slechts stilletjes en zoetjes in mij voortkabbelde, niet zonder aangenaamheid was, daar zij mij voor allerlei indrukken vatbaar maakte.

Op deze wijze had ik bijna een half uur, in mij zelven gekeerd en niet zonder den bedarenden invloed van den nacht te ondervinden, voortgewandeld, toen het mij toescheen, als ging er iemand voor mij uit. Ik ontwaakte uit mijn dichterlijken droom, en aan de wezenlijkheid teruggegeven, besloot ik mijn stap een weinig te verhaasten, ten einde er mij spoediger van te verzekeren. Ik had mij niet vergist, het was een oude heer, die met bevende en langzame schreden vóór mij de hoogte was afgedaald. Achtbare witte haren hingen van zijne schouders af, en het scheen aan zijne vooruitgestokene handen, als die van iemand, die in het donker rondtast, dat zij gaarne een wandelstok onder zich zouden gevoeld hebben, om er het ligchaam op te steunen. Ik ging voorbij aan den anderen kant van den weg; doch naauwelijks was ik eenige passen vooruit, of ik hoorde achter mij zijne stem, die mij nariep:

— Zoo gij geen bepaald doel hebt, jongman, of welligt nog verder denzelfden weg gaat als ik, wees dan zoo goed mij uw arm tot aan den herberg van Varnel te leenen.

Dit was nog een groot kwartier gaans.

— Ik word zeer vermoeid, en vrees het zoo lang niet te zullen uithouden. Het zou nog wel lukken, dacht ik, doch ik zie, dat mijne krachten mij begeven. Mijne ziel is sterker dan mijn ligchaam!

Hij zuchtte diep. Ik had ondertusschen zijn arm,

die eenigzins beefde, in den mijnen gelegd, en reeds wandelden wij te zamen voort.

— Zijt gij ook uit de stad? vroeg hij na een oogenblikje stilte.

— Ik woon er sints een jaar of acht.

— Dan is mijne familie u mogelijk niet onbekend: de familie Koomeling.

— Waarlijk niet. Zijt gij die oude heer Koomeling?... Ik hoorde meermalen van u spreken, doch herinner mij het genoegen niet u ooit te hebben gezien.

— Ik word te oud, mijnheer, ik word te oud voor de menschen!

— Uwe dochter bezoekt mijne moeder van tijd tot tijd.

— Mijne dochter? Dat zal mijne zuster wel wezen! Mijne dochter heb ik, twee jaren geleden, verloren. Eene goede en teedere vrouw!

Hier stond hij stil en weende overluid.

— Ik heb ontzaggelijk veel verloren! en zijne stem smoorde in tranen. Doch gaan wij voort, jongman, gaan wij voort; tranen wekken geene dooden op. Mijne zuster, zegt gij, bezoekt uwe moeder. Vergeef mij, de naam uwer moeder, welke is die?

— Hoefnaar, weleer weduwe van der Vlaam.

— Van der Vlaam? Mijn grootste vriend! Zoudt gij de zoon zijn van onzen voormaligen afgezant te Berlijn, die in 1820 is gestorven?

— Dezelfde.

— Jongen, kom hier, dat ik u omhelze! en hij drukte mij tegen zijne borst en gaf mij een kus op het voorhoofd. Zijt gij dan die zoon, van wien hij mij in zijne laatste levensjaren zoo vaak sprak! Gij zijt nu twintig jaar geworden? Ik heb den brief nog, in welken uw vader mij uwe geboorte aankondigt. Maar waarom, voer hij voort, hebt gij mij nooit bezocht? Van der Vlaams zoon zou in dezelfde stad wonen als ik, en ik zou hem nooit hebben gezien! Dat is niet lief. Al zoudt gij het slechts gedaan hebben om den vriend van uw vader genoegen te doen.

Ik zocht een antwoord.

— Ik wist niet, dat er zulk eene naauwe vriendschap tusschen u en mijn vader bestaan had.

— Jongen, hebt gij dan nooit mijne brieven gelezen, die hij u moet hebben nagelaten?

— Ik heb daarvan nooit iets vernomen. Heeft mijn vader die welligt verscheurd?

— Zeker niet, want vriendenbrieven verscheuren hield hij voor zonde.

— Vergeef mij, ik meende eigenlijk mijn tweeden vader.

— O! spreekt gij van den man uwer moeder? Dat is uw vader niet, jongen! dien naam dragen nooit twee. Ik merk het, gij zijt opgevoed in de vergetelheid uws vaders, en uw moeders tweede huwelijk heeft

haar eerste voor nul verklaard. Maar gij, jongeling, zorg, dat uws vaders nagedachtenis leven blijve in uw gemoed! Giet gestadig olie bij die heilige lamp, welke nog den eindpaal van uw levenspad zal verlichten! Men vergeet al dooden genoeg, dit is de wet der maatschappij en der wereld, maar ik heb mij altijd tegen dat vergeten verzet, en mijne ziel gesteld tot een tempel voor afgestorvene vrienden. Toen ik jong was als gij, kwam mij somtijds onder het gewoel der menschen, onder het geflikker der kroonen, onder de toonen der vrolijke muzijk, het beeld van een afgestorvene, als een *memento mori*, met al het bepaalde der scherpste herinnering, voor oogen, een *memento mori*, dat mij toeriep met verwijt: — feestenvierder, vergeet gij mij? — Daarom ben ik er altijd op uit geweest, mijne betrekkingen, mijne bloedverwanten, mijne vrienden bijeen te houden, en eene keten te smeden, die de wereld niet verbreken kon, ofschoon ze die evenwel heeft van een gereten; en ik heb de schakels nog weder aan elkander zoeken te hechten, doch de dood heeft zelf de ketenstukken voor mijne oogen opgeraapt en ze, met hetgeen ik lief had er aan, in zijne eeuwige en ondoorzienbare kolken geworpen! Kunt gij 't wel gelooven, dat gij eens den band, die u aan uwe vrienden bindt, zult verscheurd zien?

— Moeijelijk, ik zou daarvoor ouder moeten zijn en voorbeelden voor den geest hebben.

— Ga met mij, jongman! ik zal u een voorbeeld toonen; ik zal u eenige bladen uit mijn levensboek voorhouden, u doen zien, hoe uw vader jong was, en u leeren, dat de dienst, dien men aan zijne dooden wijdt, een vrome pligt is, die het gevoel des menschen ten hemel opheft door de gemeenschap met de zielen zijner dierbare overledenen.

Het roode dak van den Varnelschen herberg vertoonde zich voor ons.

— Daar is het eind van mijne wandeling; daarheen is het, dat ik eene bedevaart doe. Ik vervul eene belofte aan drie mijner vrienden, waaronder uw vader, gedaan. Toen gij mij achterop kwaamt, sprak ik met hunne schimmen, en het was me als zweefden zij om mij. Treden wij binnen.

De grijsaard groette vriendelijk den waard en de waardin, terwijl hij in het voorbijgaan hun dochtertje, een meisje van ongeveer dertien jaar, op de wang kuste. Toen bleef hij een oogenblik stilstaan en zeide, zich tot mij gewend hebbende:

— Deze menschen komen mij altijd eens in het jaar in de stad opzoeken, het is immers niet meer dan behoorlijk, dat ik op mijne beurt naar hun welstand kom vernemen.

Wij kwamen in eene kleine kamer, gelijkvloers, en welke op den straatweg door twee schuiframen uitzag; alles was er zeer ouderwetsch, en bij de meubelen had men te gelijk een groote eenvoud en

een grooten haat voor al wat naar overvloed geleek in het oog gehouden; twee bedsteden, met zes, rijk met rood, goud en blaauw uitgemonsterde tafelborden op de bovenste rigchel van ieder, besloegen de diepte der kamer; aan de wanden hingen door den tijd bruin uitgeslagene plaatjes; zes eikenhouten stoelen stonden op gelijken afstand in de rondte van het vertrek, en eene slecht geverwde, doch stevige tafel bevond zich in het midden, met de bel juist boven het middenpunt van haar parallelogram. Op de tafel stonden twee flesschen moezelwijn en eene pokaal.

Op mijns geleiders verzoek, schoof ik de beide vensters open. De oude man beschouwde onderwijl met aandacht hetgeen mij zoo weinig aanlokkelijk voorkwam, en scheen geheel in zijne droefgeestigheid teruggezonken. Plotseling keerde hij zich om, tastte in den diepen zak van zijn rokpand, haalde er een pak papieren uit, dat met een veterband was vastgestrikt, en legde het op de tafel.

— Dit vertrek wekt droevige herinneringen in mij op, jong mensch! Hier vereer ik mijne dooden. Doch zetten wij ons, gij wilt toch, dat ik mijne belofte zal houden.

Wij waren, HAVELING, BEYLHER, uw vader en ik, vier stad- en schoolgenooten. Ik vergis mij, BEYLHER had ik eerst naderhand op de kostschool leeren kennen. Nooit hebt gij zulk een verschil van karakters met zulk eene naauwe vriendschap en overeenkomst van omstandigheden vereenigd gezien. De wereld en ons gemoed beide schenen ons zamen te snoeren. Wij waren dan ook elkanders hulp, elkanders onderwijzers beurtelings en leerlingen, altijd bij elkander en met elkander, elkanders schaduwen.

Echter kwam er een treurig tijdperk en dat allernadeeligst voor onze verbroedering scheen: de kostschooltijd. Mijne ouders zonden mij naar een afgelegen instituut, kort nadat uw vader ook daarheen was gegaan, en ik moest, ver van mijne lieve betrekkingen, ver van mijne vrienden en mijne geboorteplaats, in eene vreemde woning, onder meesters, die ik nooit gezien, kinderen, die ik nooit te voren gekend had, worden voorbereid tot de Academische lessen.

Hier maakte ik kennis met den braven BEYLHER, die ouder was dan ik, maar die mij van den eer-

sten dag af aan dat ik op de kostschool was onder zijne bescherming nam, zich zoo lief omtrent mij gedroeg, mij met zoo vele kleine oplettendheden overlaadde en met zoo veel voorkomendheid bejegende, dat het niet anders kon, of ik moest voor hem ingenomen worden. Waaraan ik deze voorkeur had te danken, weet ik niet; misschien deed mijn uiterlijk er wel iets toe; doch het kan bij hem voorgevoel geweest te zijn.

Zoo leefden wij ongeveer zes jaren gescheiden en zonder bijna iets van elkander dan door brieven te vernemen; want de vakantiën van uw vader en van mij vielen vooreerst op een ongelijken tijd, en Haveling bragt gewoonlijk, wegens de ziekelijkheid zijner moeder, de schoonste maanden des jaars aan eene badplaats door, zoodat het slechts toeval was, wanneer ik een van hen ergens ontmoette en een dag in zijn gezelschap doorbragt. De vriendschap met Beylher groeide inmiddels aan in kracht, en hoewel de liefde voor uw vader en den anderen niet verflaauwde, had evenwel die voor Beylher op dit oogenblik de overhand, daar ik gedurig lief en leed met hem deelde.

Onze leerjaren verliepen middelerwijl, en de tijd naderde, waarop wij allen, vóór dat wij naar de Hoogeschool zouden vertrekken, nog eens in onze geboortestad onder het ouderlijk dak, met elkander vereenigd zouden worden. Maar, jonge

vriend, hoe was alles in ons binnenste veranderd! hoe hadden onze zielen, door studie, door verkregene kennis, door meerdere ontwikkeling van het gemoed, door de opvoeding, welke wij hadden genoten, eene geheel andere wending gekregen; hoe had ieder zijn denkvermogen, zijne geestkracht, zijn gevoel en de uitdrukking daarvan uitgebreid! Dat was ons nooit zoo sterk in het oog gevallen als thans. Uit onze brieven bespeurden wij wel eene kleine verandering, doch zij bestond meer in spelling en stijl dan in ontwikkeling van geest en gevoel; men blijft zoo ligt de oude sleur in brieven volgen en vreest van beide kanten er een ander karakter aan te geven. En zagen wij elkander al eens, dan waren het onbeduidende schoolpraatjes, waarbij alras die kleine coquetteriën kwamen, welke jongens van dien leeftijd zoo aardig staan. Nu waren die beuzelarijen over; wij waren jongelingen, die gereed stonden naar de Universiteit te vertrekken, en wier karakter reeds eene zekere plooi had aangenomen. Het was eene tweede kennismaking. Eerst hadden ons onze kinderlijke vermaken en grappen tot vrienden gemaakt, nu moest onze deugd, onze meerdere kennis en de adel onzer zielen ons naauwer verbinden. Inderdaad, wij zouden elkander te naauwernood herkend hebben. Haveling was van een woesten knaap een bedaard jong mensch geworden, die in alles waarheid zocht, en u met eene somtijds onverbiddelijke wreedheid haren

spiegel trots al uwe droombeelden voor oogen hield. Afzigtelijk of bevallig, alles durfde hij zonder schroom van nabij onder de oogen zien. Poëzij bestond voor hem slechts op zee; daar behoorde zij te huis, waar het praktische leven, de kunst om zijn schip behouden over den rug der wateren te stieren en het bespieden van den loop der zon en der planeten, zich zoo naauw aan het denkbeeld van aan zichzelven overgelaten en zijn eigen beschermer te wezen, liet paren. Op zee, daar alleen dobberde zijne toekomst. Eenigen tijd had Haveling zich, met behulp van een paar gepensionneerde zeeofficieren, op de stel- en stuurmanskunst toegelegd en, door een aanhoudenden arbeid en nooit bevredigden ijver om eenmaal tot zijn levensdoel te geraken, het op eene aanzienlijke hoogte gebragt in de wetenschappen, die tot den zeedienst worden vereischt. Het zeemansgenie straalde hem de oogen uit. Hoe geheel anders was uw vader!

— Een stil en bedaard mensch, niet waar?

— Een stil en bedaard mensch! Heeft uwe moeder u dit mogelijk gezegd? De vrouw hecht zoo ligt aan den uiterlijken schijn! Een stil en bedaard mensch, jongeling, maar in wiens boezem meer omging dan waarvan zijne gelaatstrekken spraken; een meer, dat kalm en effen op de oppervlakte scheen, en waar ieder zich zonder gevaar aan kon toevertrouwen, doch op welks bodem zich, als zoo vele waterbewoners, tallooze hartstogten en overpeinzingen verdrongen en verslonden.

Zijn gemoed ging zwanger van een vuur, welks vlammen maar al te weinig naar buiten uitsloegen. Hij was droefgeestig van aard en eene trillende zenuw, welke door het geringste bewogen werd; en in een uur van vreugde en scherts gebeurde het niet zelden, dat hij eene wolk over zijn gemoed voelde komen, welke de zon der weltevredenheid in hem verduisterde. Uw vader werd door weinigen begrepen. Hij wilde ieder tot zich verheffen en boog zich daarom dikwijls te diep. Gij begrijpt, hoe groot en talrijk zijne teleurstellingen waren. Dikwijls rees de behoefte aan zijn bijzijn, aan zijne beminnelijke, hoewel eenigzins ter neder slaande gesprekken in mij op; want als ik van hem scheidde, gevoelde ik mij altijd als het ware gezuiverd van het slijk der aarde. Gij hebt veel in hem verloren!

Hij drukte mij de hand. Ik kon mijne tranen niet bedwingen. Niets doet ons meer aan, dan wanneer uit een vriendenhart de lof van onzen vader opwelt; het is als of men eene les ontvangt, welke de vermaning: — wees gij hem gelijk! — houdt besloten.

De oude man zweeg gedurende eenige oogenblikken; zijn hoofd hing op zijn borst.

Het is zoet, ging hij weldra voort, onze dooden te gedenken, terwijl hij met zijn vinger een traan wegnam, die in zijn oog blonk. Eens wandelde ik met mijn vriend Beylher den weg langs, dien wij

straks betraden, daar hij eenigen tijd bij mijne familie vertoefde. Hij was reeds vóór mij naar de Universiteit vertrokken, want hij was een paar jaar ouder dan ik, omtrent een-en-twintig. Waar hij kwam werd reeds ieder door zijne levendige, vrolijke oogen en zijne vrijmoedigheid, ten gunstigste voor hem ingenomen, en zijne lieve stem en aangename toon met vrouwen, benevens zijne talenten, wekten eene groote belangstelling voor hem op; ja, dikwijls heb ik menschen van meergevordenden leeftijd hem de hand zien reiken, en zich eenige oogenblikken in zijne tegenwoordigheid verlustigen. Evenwel verkoelden zijne gevoelens niet, te midden van de verstrooijingen, die hem medesleepten; maar hij offerde ook nooit een enkel zijner gevoelens aan de wereld op, doch bewaarde ze liever, om ze, waar men ze beter begreep, in den omvang van onzen naauwen kring, neder te leggen, en bragt niet weinig bij, èn door zijne jaren èn door zijne schranderheid, om onze verschillende karakters als het ware tot een geheel te doen zamensmelten. Wij wandelden met elkander den weg langs op een schoonen achtermiddag. Het was een schilderachtige avond. De zon zou nog een uur boven den gezigteinder blijven, geen wolkje dreef er aan de lucht, een lief koeltje golfde wellustig om ons henen, het vee had zich verfrischt in de rivier, was nu dartel in de weiden, die aan den voet der heuvelen hangen,

waar onze weg over heen loopt, en hun geloei gaf leven aan het heerlijke landschap, dat zich rondom ons uitspreidde. Weldra zagen wij deze herberg in de verte vóór ons liggen, en te gelijk met het aanschouwen van dit huis, werd in ons het verlangen geboren van daar een oogenblik uit te rusten en de zon te laten ondergaan. Wij hadden zoo genoegelijk gepraat, dat wij er ons veel van beloofden in een helderen maneschijn, onder den valen sluijer van den nacht, gewikkeld in nog inniger vertrouwelijke gesprekken naar huis terug te keeren. Wij kwamen aan onze herberg aan. En wie vonden wij daar — in deze zelfde kamer was het — voor het opengeschoven raam zitten? uw vader en onzen jongen zeeman. Het scheen, mijn vriend, als riep ons eene onweêrstaanbare kracht bestendig te zamen; onze gedachten, onze voornemens liepen steeds denzelfden weg uit of ontmoetten elkander. Eene zelfde neiging van ziel, die zich tot in de geringste zaken van het dagelijksche leven openbaarde, moest ons wel tot boezemvrienden maken. Wij spraken weder veel en inzonderheid veel over elkander, over de loopbaan, die wij stonden in te treden, over de vooruitzigten, die ieder van ons had, over den stand, dien wij eenmaal zouden bekleeden, en dan gaf Beyhler somwijlen raad, die spoedig met Haveling en uw vader bevriend was geworden of zij elkander voor lang reeds hadden gekend. Uw vader had een geruimen tijd stil gezeten,

en het eenige bewijs van tegenwoordigheid, dat hij gegeven had, was geweest door onze glazen van tijd tot tijd aan te vullen, opdat hij, zoo doende, zonder tot spreken genoodzaakt te zijn, met minder moeite den draad zijner overpeinzingen zou kunnen vasthouden. Eindelijk stond hij op, ging naar het venster en leunde met zijn éénen arm daar tegen, terwijl hij zijn hoofd op denzelven liet rusten. Zoo stond hij een geruimen tijd onbewegelijk. Wij begrepen niet, waardoor ons gesprek hem in zulk eene droefgeestige stemming kon gebragt heb ben. Vele menschen schijnen aldus koel en, zoo als men dit pleegt te noemen, droog, omdat zij ééne gedachte voedsel geven, die zij in zich zelven opkweeken en die hun belangrijker, aangenamer, dichterlijker, of meer streelend voor hunne ziel voorkomt, dan elk gesprek, dat zij met een ander zouden kunnen voeren.

— Wat doet gij daar toch aan dat raam? — vroeg hem onze zeeman, wien dat gepeins wel eens verveelde.

Toen keerde uw vader zich om, en vatte den vrager bij de hand.

— Ziet gij daar ginds dien troep zwaluwen, zeide hij, die daar heen en weder door de lucht zweeft? Zij zijn het, die mij zulk eene treurige gewaarwording geven. Vrienden! die vogels zijn nu in het land van onbekommerd en zorgeloos geluk, maar de herfst zal hen de wereld inzenden, en wanneer zij eindelijk op de plaats hunner bestemming zullen zijn aangeland, weten zij

dan, hoe lang één hunner door het luchtruim zal moeten zweven, voor hij alle, die daar te zamen rondvliegen, weder zal hebben bijeen gebragt? En weten wij even zoo, waar ons de wind van het lot eenmaal heen zal voeren, wanneer wij als burgers in de maatschappij zullen zijn opgetreden, waarheen men ons zal uiteen drijven, en hoe hooge bergen en hoe breede zeeën en hoe uitgestrekte werelddeelen ons scheiden zullen; en hoe ras wij dan elkaar zullen vergeten, en hoe onverschillig en koel wij voor elkander zullen worden, als hadden wij malkaar zoo maar eens ter loops ontmoet? O, het is eene wreede gedachte, doch het zal zoo zijn.

— Neen, het zal zoo niet zijn! riep Haveling er tusschen, en al vaar ik naar Oost of naar West, zal ik altijd aan u, mijne vrienden, blijven denken.

En hij reikte ieder van ons de hand.

— En als de storm uw schip verbrijzelt! De zee verslindt er zoo velen! Als de nood u niet scheidt, neemt de dood dien post waar en maait u uwe vrienden voor de voeten weg, maar laat u staan.

Ik was hier evenwel nog niet van overtuigd; dit mogt bij anderen het geval wezen, bij ons, meende ik, was dit onmogelijk. Beylher, uw vader en ik studeerden nu te zamen; kwamen wij naderhand in posten, het vaderland was immers zoo groot niet; slechts Haveling viel van ons af, en ook die zou van tijd

tot tijd in het land komen. Ik stelde mij alles slechts op het algemeenst voor, maar durfde mij geene bijzondere gevallen voorleggen. Er had een hevige woordenstrijd hierover tusschen ons plaats en ik wilde mij niet laten overreden. Eindelijk zeide Beylher, die het meer met uw vader eens was:

— Welnu, nemen wij er de proef van! Het zal tevens strekken, om een blik te werpen over de verschillende loopbanen der menschen, die van eenzelfde punt zijn uitgegaan, en gade te slaan, hoe die elkander kruisen en wederkruisen, of uiteenloopen.

— Wat zoudt gij dan begeeren? vroeg men.

— Maken wij van dit vertrek het heiligdom onzer vriendschap, het is voldoende gewijd door onze veelvuldige bijeenkomsten; gebieden wij, dat er nooit iets aan worde veranderd en het in den staat blijve, waarin wij het nu aanschouwen. Belooven wij elkander vervolgens heilig, elke vijf jaren alhier op dezen dag tegenwoordig te wezen, ten einde wij elkander van ons in die vijf jaren afgeloopen pad berigt geven en wij, zoo doende, elkander nooit volkomen uit het gezigt verliezen. Mogt het zijn, dat dringende omstandigheden een onzer buiten de mogelijkheid stelden van zich alhier te laten vinden, zoo zal hij ons dit melden door een brief, zijne geschiedenis behelzende, gedurende de laatste vijf jaren; heeft de dood hem weggerukt, — akelige, maar onvermijdelijke gedachte! — wij zullen

zijne schim hulde en tranenoffers brengen. Ja, mijne vrienden, hetgeen ik instel, vrolijk en jong zoo als gij, is helder aan het begin, maar aan het einde duister en zwart. Het zal eene droevige en sombere stonde zijn, wanneer de laatste van ons in deze kamer nederzit en aan ons denkt. Wanneer de eerste zal gestorven zijn, zal er reeds een akelige tint over onzen kring beginnen te komen; wanneer de helft ten grave zal gedaald zijn, zullen de twee overgeblevenen elkander met droeve blikken aanzien, en wanneer eindelijk een van dit paar ook is verdwenen, zal onze vereeniging in een lijkdienst zijn herschapen. Ziet dit wel in, mijne vrienden! Vreest gij die aandoeningen niet, welaan dan, aarzelt niet een voorstel te omhelzen, dat aan ons leven eene wijsgeerige rigting geven zal, dat zal strekken om onze daden, waarmede wij telkens bij onze vrienden in de hand moeten verschijnen, in het spoor van eer en deugd te houden, dat ons behoeden zal voor elke verkoeling en verflaauwing, welke ooit de tijd in onze vriendschap zou kunnen te weeg brengen, ons de slagen van God met gelatenheid en onderwerping zal leeren dragen en ons den dood met gerustheid onder de oogen zal leeren zien. Het is waar, wij zullen, en de laatst overgeblevene althans... — O, het is of ik Beylher hier nog hoor spreken! — treurige oogenblikken doorstaan; maar moet de mensch dan alle gevoel, alle melancholie baatzuchtig van zich stooten; de dooden, die hem

dierbaar waren, uit vrees voor natte oogen, vergeten, en schroomen aan hen te denken, als zij rusten in het kille graf? Neen, weg van ons die laffe afkeer van treurige denkbeelden! herinnert men zich dan niet, dat er dikwijls wellust in de droefheid is? eeren wij hen, die rusten, en zetten wij het zegel op onze verkleefdheid, door eene vriendschap, die zelfs het graf trotseert. Wij zullen alzoo op den dag onzer bijeenkomst, dezen avond, onze jeugd, onze betrekkingen, ons geheele leven en het vaderland gedenken; deze dag zal een dag van dankbaarheid en dankzegging aan God en tevens een dag van gebeden zijn, en wij zullen welligt onze grijze haaren alhier nog eens met de verflenste rozen onzer jeugd versieren, te gelijk met het frissche rouwfloers onzer dierbare dooden! Het is heilrijk, een blik in het verledene te werpen, de tijden van weleer terug te roepen, zich af te vragen, wat men met zijn leven gedaan heeft en te weten, hoe het gegaan is met hen, die wij liefgehad hebben.

Nooit hadden wij Beyhler met zulk een ernst, met zulk eene kracht van zeggen, met zulk eene innige overtuiging hooren spreken.

— Ja, wij nemen uw voorstel aan! riepen wij allen in geestdrift ontstoken.

— Deze dag is reeds daarenboven ons heilig: voor drie jaren op dezen zelfden vijfden Augustus, werd voor het vaderland de slag van *Doggersbank* gewonnen! riep Haveling.

— En hij is de verjaardag tevens mijner moeder! zeide uw vader.

Ach, ik had mijn vader op dien dag voor eeuwig de oogen gesloten!

— Welnu, wij belooven als mannen van eer en trouw, heden over vijf jaar op dezen dag en op dit uur weder alhier tegenwoordig te zijn. Dan worde op deze plaats, waar onze vriendschap wordt in stand gehouden, het vaderland gehuldigd; dan zij het hier, dat wij bidden voor degenen die waren, en God danken voor het behoud van hen, die wij lief hebben!

Wij gaven elkander ons woord, en onze laatste woorden waren:

— Tot den vijfden Augustus 1789!

Helaas! hoe dikwijls denkt gij nu, mijn vriend, dat wij allen te zamen zijn geweest in deze woning; hoe dikwijls wij, zonder dat er een enkele ontbrak, deze gelukkige bijeenkomst hebben gevierd? Eenmaal slechts! — gij gelooft het niet! — eenmaal slechts hebben wij ons kinderlijk grootsch ontwerp naar ons doel zien gelukken.

Het is van daag de tiende maal, dat ik mij naar dit oord begeef. De hemel heeft gewild, dat ik de laatst overblijvende zou zijn: 's hemels wil geschiede! O, Beyhler, gij zeidet te regt, het einde zou somber zijn en droevig! Ach, reeds voor de tweede maal doe ik mijne bedevaart alleen, en vind niemand meer daar! Heden voor vijftig jaar ging ik dezen

zelfden weg, onder deze zelfde schaduw met mijn vriend, en vond ze daar vrolijk en zorgeloos nederzitten, mijne twee andere broeders! Daar zaten zij — en hij wees de plaats aan — vol vuur, vol gloed, vol jeugd, vol leven; neen, dacht ik, die konden niet sterven! En nu! Alle drie liggen zij in het graf!

De man bleef langen tijd zitten met de handen voor het gelaat. Ik was diep getroffen.

— Langs dezen weg rolt mijn leven, ging hij weder voort; als kind, als jongeling, als man en vader heb ik mijne voetzoolen zijn stof ingedrukt, als grijsaard drukken ze er nog hun vorm in. Toen wij de oude onafhankelijke republiek waren, betraden zij dezen weg, en weken nooit van daar, hetzij ons land door burgertwisten verdeeld werd of *Frankrijk* heette; onder den schepter van Oranje teruggevoerd, betreden zij hem nog, en zeker voert men binnen kort mijn lijk langs dezen weg naar zijne laatste rustplaats. Ik heb wortelen op deze plek geschoten, waar de Voorzienigheid mij plaatste; mij te verplanten ware voor mij de dood geweest.

De eerste maal, dat wij bij elkander kwamen, was een waar vreugdefeest voor ons. Onze vriendschap was aan de Academie niet verflaauwd, uw vader en ik stonden beiden op onze promotie, Beyhler had een jaar te voren de Hoogeschool met glans verlaten, deed eene wetenschappelijke reis, doch kwam juist

eenige dagen vóór den bestemden tijd met opzet terug, en HAVELING, die ondertusschen tot de zeedienst was bevorderd, was op een onzer schepen voor de Oost-Indiën bestemd geplaatst, doch juist vóór zijn vertrek nog eenige dagen bij zijne familie, om haar, zijne vrienden en de vaderstad vaarwel te zeggen. Zijne tegenwoordigheid was, wel is waar, een toeval, doch het lot wilde het nu zoo eens, dat wij ons nog eenmaal te zamen en volkomen gelukkig bevonden! Wij zagen elkander terug met innige blijdschap en smaakten eene vreugde, welke wij tot nog toe naauwelijks hadden beseft. Het was een belangrijk oogenblik des levens, waarop wij elkander ontmoetten; allen stonden wij gereed de wereld in te gaan, doch waarheen, was onszelven nog onbewust; tot nog toe was onze vereeniging ongeschonden gebleven, nu zou elk zijn eigenen weg bewandelen, en zonder onze lustrale bijeenkomst, wie weet of wij elkander ooit terug zouden zien! Ik wilde mij als advokaat alhier nederzetten, uw vader lachten de staatkunde en de diplomatische zendingen meer toe, BEYHLER, die eenigzins, ik weet niet waardoor, menschenschuw was geworden, door zijne reizen misschien en zijne eerst zoo wereldsche neiging van geest, zag zich gaarne als dokter op een klein, afgelegen dorpje geplaatst en was vol zachtaardige poëzij; wij zeiden hem, dat de herderzangen en de herderromans langzamerhand uit den smaak begonnen te raken, doch niets baatte,

en hij sprak meer van zijn lief klein dorpje dan hij ons merkwaardigheden van zijne reis mededeelde. Haveling was vol vuur, en liep de kamer op en neder, en schilderde ons het zeemansleven, en roemde ons de schoonheid van zijn schip, en sprak van *Java* en zijne bananen en heerlijke luchtstreek en vermaken van allerhande soort; men zou gezegd hebben, dat hij zijn togt reeds achter den rug had. De tweede maal, dat wij elkander hier weder zagen, had er eene groote verandering in ons gemoed en in onze omstandigheden plaats gehad. Ik was hier als advokaat gevestigd en Beylher praktiseerde als doktor, niet in een stil dorpje, gelijk hij er den inval van gehad had, doch in eene der noordelijke steden van ons vaderland, waar hij waarschijnlijk meer geld verdiende dan hij op het plekje zijner verbeelding zou hebben kunnen bijeenbrengen. Haveling had reeds zijne schoone roode kleur tweemaal onder de hitte van de linie bruin gaan schroeijen, en veel gezien, veel doorgestaan, veel uitgevoerd, zich in menig benard oogenblik dapper gekweten, en was reeds tot den rang van Officier bevorderd geworden. Wij waren nu geene jongelingen meer, wij waren mannen. Uw vader bevond zich in de hoofdstad en had aldaar eene voor een jong mensch aanzienlijke betrekking gekregen. Doch behalve dit was er thans eene groote klove, grooter dan wij begrepen, in onze vriendschap geko-

men, de liefde had haar gekortwiekt, wij waren allen op HAVELING na getrouwd. Een huisgezin, eene vrouw en kinderen boeiden ons aan onze woning. Toen de dag onzer tweede bijeenkomst aanbrak, zond BEYLHER ons een brief, dat het hem onmogelijk was te komen, daar zijne vrouw hem een nieuw pand harer liefde stond te geven; uw vader was evenwel van de hoofdstad naar ons toegereisd, en HAVELING, die zich toevallig in het land bevond, bekwam verlof, zijn offer aan de vriendschap te brengen. Hemel, wat waren wij veranderd! hoe ernstig, hoe deftig, hoe veel minder opgeruimd! hoe veel flaauwer onze woorden, onze vriendschapsbetuigingen! hoe menigen lach had de tijd van onze kaken gewischt en hoe menigen rimpel ons daarvoor op het voorhoofd aangeschreven! BEYLHER was reeds op het punt voor de tweede maal vader te worden, ook uw vader bezat reeds eene spruit, en ik was twee maanden te voren in het huwelijk getreden. BEYLHER berigtte ons in zijn brief, dat het hem wèl ging en hij gelukkig was; wij baden God, dat dit mogt voortduren. HAVELING evenwel had in deze laatste vijf jaren zijne moeder verloren en nu geene ouders meer. De derde bijeenkomst was treurig. Daar verschenen uw vader, BEYLHER en ik, diep in het zwart. Uw vader had zijne beide ouders verloren, BEYLHER verscheidene bloedverwanten, ik mijne moeder, en HAVELING was aan boord in een

hardnekkig gevecht tegen kapers gesneuveld ; HAVELING ! de eerste die ons ontviel, en wien het ons niet gegeven was een traan op zijn lijksteen te plengen ! Wij waren ter neder geslagen en herdachten met droef gezucht de blijde dagen onzer kindschheid. Twee vergaderingen verstreken, die uw vader en BEYLHER te zamen vierden ; een pijnlijk ongemak hield mij gedurende twaalf jaren in huis, en verbood mij iemand te ontvangen, behalve dengenen, die mij oppaste ; beide malen waren mijne vrienden aan mijne deur geweest ; doch de eerste reis was ik zeer erg, zoodat men hen niet, zonder mijn leven in gevaar te stellen, tot mij durfde laten, en de tweede was ik beterende, doch voor eenige dagen naar het buitengoed van een mijner neven getransporteerd. Toen ik weder hersteld was, en wij voor de zesde maal zamen zouden komen, daagde uw vader maar alleen op. BEYLHER was niet meer, eene epidemische ziekte had hem weggerukt ! O dagen mijner jongelingschap, o zalige tijd des Academielevens, wat herdachten wij u met bittere herinnering ! Hij was dan ook ten grave gedaald, mijn goede BEYLHER ! en wat hadden wij aan elkander gehad, nadat wij ons, na den afloop onzer studiën, de hand gedrukt hadden ? Juist ééns, niet meer dan ééns, hadden wij elkander ontmoet. Wij vielen bitter schreijende, uw vader en ik, in elkanders armen en vroegen op droeven toon, wie van ons beiden nu de eerste zou zijn. Die eerste was

uw vader. Een jaar daarna in eene staatkundige betrekking naar *Pruissen* gezonden, kon hij mij zijn woord niet houden en schreef een brief, waarin hij niet alleen zijne teleurstelling te kennen gaf in alles wat hem groot, edel en dichterlijk in zijne jeugd had toegeschenen, maar ook zich op een diep bedrukten toon uitliet over de beslommeringen, welke eene staatkundige loopbaan vergallen. En toen de volgende bijeenkomst aanbrak, was hij reeds vier jaren dood. Zijn droefgeestig karakter had de zorgen, die hem bezwaarden, niet kunnen torschen.

Van toen af stond ik alleen. Alles, waarmede ik opgegroeid, alles wat van mijn leeftijd was, was daarheen, en, ziekelijk, zwak en ondermijnd als ik was, beschermden mij, die ik eens had beschermd. Zie, daar liggen al de brieven, die ons elke vijf jaar werden toegezonden. Strik den band los, die ze bijeenvat, er zijn brieven van uw vader en over uw vader bij. Gij moest er mij eenige van voorlezen.

Ik nam er een en las dien. Een tweeden nam ik en las dien ook. Wij weenden beide. Ik had nooit mijn vader uit dit oogpunt beschouwd en besefte nu eerst wat ik verloren had, en hoe gelukkig zij waren geweest, die hem gekend hadden. Er was een toon in al de brieven, welken ik te vergeefs u zou trachten weder te geven en die nergens elders ooit is aangeslagen. Vertrouwelijkheid, hartelijkheid, innige verkleefdheid, hartstogtelijke intimiteit;

ziedaar hetgeen er den hoofdkaraktertrek van uitmaakte. Terwijl ik las, sloeg de klok der herberg twaalf slagen. Alles was doodstil geworden, de nacht was stom.

Er werd getikt.

— Vrees niet, mijn jonge vriend, zeide hij, terwijl hij met wankelende schreden naar de deur ging en die ontsloot.

Een priester trad binnen.

— Sedert ik alleen was, ging de grijsaard voort, en ik mijne hulde aan zoo vele dooden moest brengen, riep ik dezen man Gods; zijne gebeden, zijne offers, zijne dankzeggingen klimmen zuiverder en heiliger dan de mijne zouden, tot den troon des Allerhoogsten. Mijne zwakheid, mijn met schuld beladen geest, konden niet meer voor zulk een aantal overledenen zorgen, ik was te zeer aan de aarde en aan het stof gehecht. Een priester staat onafhankelijk en verheft zich reeds hier beneden tot 't rijk der geesten. Ik heb zijn mond alzoo gevergd, de tolk mijner wenschen, mijner gebeden, mijner hulde te zijn. Kom dan, vader, hier is de wijn; een woord, een teeken van u is genoegzaam, dien den Heere en de zielen mijner afgestorvenen waardig te maken; pleng hem in mijn naam, roep in mijn naam hen aan, die ik heb lief gehad en den Eeuwige, wiens slagen ik nooit zonder ootmoed en gelatenheid gedragen heb. Zoon mijns vriends, gij gaat getuige

zijn van een eenvoudigen, maar heiligen, aandoenlijken, treffenden pligt; laat ze u voor eeuwig tot eene les mogen verstrekken, de nacht van den vijfden Augustus heuge u tot aan den grafkuil! Vergeet nooit, die u dierbaar waren, al rusten zij ook onder den grond; draag zorg voor de dooden! Kent gij de betrekking, die er tusschen hen en ons bestaan blijft, den invloed, dien zij mogelijk op ons uitoefenen? Welligt zweven zij thans om ons henen en genieten zij een hemelsch genot, als zij gewaar worden, hoe hunne gedachtenis vereerd wordt. Jongeling! eer hen die slapen en geef hunne sluimering zalige droomen!

Toen nam hij den beker en den wijn, en reikte ze den priester, waarop hij met eene heldere en krachtige stem uitriep:

— Zalige schimmen mijner afgestorvene vrienden, zijt getuigen!

Wij knielden beide neder, de priester haalde een misboekje van onder uit zijn kleed en volbragt den lijkdienst.

Het was een zielroerend schouwspel, in dat ouderwetsch, somber en slecht verlicht vertrek, die afgeleefde, voor een stoel geknielde grijsaard, wiens ligchaam trilde, als ware het ééne zenuw, en wiens zilverwitte haren over zijne schouderen kronkelden; die priester, die met nadruk, waardigheid en bewustheid van het gewigt zijner taak, zijne zware stem, statig, eentoonig, langzaam en helder voortrollende, in de

stilte van den nacht verhief; en eindelijk die volkomene onbewegelijkheid van alles wat ons omringde, welke door het spreken des priesters naauwelijks merkbaar verbroken werd.

Toen de lijkdienst verrigt was, stond ik op. De dageraad brak aan. Het was alsof alles een droom geweest was. De oude man bleef voor zijn stoel liggen. Dit gezigt gaf mij aan de werkelijkheid terug. Ik spoedde mij naar hem.

— Hij bid nog! zeide de priester, en hield mij tegen.

Wij wachtten tot dat zijn *amen* zou uitgesproken zijn, doch toen het lichter was geworden, en wij zijne strak geslotene oogleden, de bleekheid zijns gelaats konden waarnemen, en wij, ijlings toegeschoten, voelden, hoe koud en hoe stijf zijne leden waren, bemerkten wij, dat het *amen* zijns leven reeds lang was uitgesproken, zijn overspannen ligchaam onder zijne hevige aandoeningen bezweken was, en hij biddend voor zijne lieve dooden den adem had uitgeblazen en de eeuwigheid was ingegaan.

Toen VAN DER VLAAM zijn verhaal had geeindigd, bleven wij sprakeloos tegen over elkander zitten. De verteller brak eindelijk het stilzwijgen af.

— Meent gij nu nog, dat SAINTE-BEUVE ongelijk heeft? vroeg hij mij.

— Gij maakt mij ongelukkig, zeide ik, en breekt het speelgoed van den jongeling. Het speelgoed van den jongeling, dat zijn zijne droombeelden. Spreek mij nooit meer over dergelijke dingen.

WAANZINNIG TRUKEN.

Fröhlich seh' ich die Gespielen,
Alles um mich lebt und liebt
In der Jugend Lustgefühlen;
Mir nur ist das Herz getrübt,
Mir erscheint der Lenz vergebens,
Der die Erde festlich schmückt.
Wer erfreute sich des Lebens,
Der in seine Tiefen blickt.

SCHILLER, *Cassandra.*

In de schaduw des torenbals van een dier aloude kasteelen, welke de schilderachtigheid der landouwen van het Sticht zoo zeer verhoogen, en aan den groenen boord eens langwerpig vierkanten vijvers, besloten tusschen deftige rijdlanen en regte, naar voorvaderlijken smaak aangelegde wandelpaden, verborg zich eene onaanzienlijke stulp, het verblijf eens daglooners en diens vrouw.

Bij dit geringe echtpaar woonde een stokoude vader in, door zwaren, aanhoudenden handenarbeid in elkaar gebogen, wiens beenen naar de zeissen waren kromgegroeid, en wiens gelaat het karakter vertoonde van een vergrijsden faunus. Voor een tiental jaren was dit kleine huisgezin met een vierde lid vermeerderd geworden en verblijd door de geboorte van een dochtertje, hetwelk de grootvader met dankbare tranen in zijne armen opving, en met ontroering aan zijn zeventigjarig hart drukte. Bij den heiligen doop had het spruitje den naam van Geertruida of Truitje ontvangen, welke verkorting door de landlieden van

die streek gemeenlijk TRUKEN wordt uitgesproken. Het liet zich echter maar al te spoedig aanzien, dat de Hemel den ouderen weinig zegen op dat wicht had toegedacht. Reeds was TRUKEN op een leeftijd gekomen, welke zich andere kinderen zoo gaarne ten nutte plegen te maken, om, zoo al niet door het verdienen van een vast loon, den huisgenooten ten minste door eenig loopwerk, eenige bedrijvige hulp, te gemoet te komen en hun in den dagelijkschen lastigen huisarbeid bij te staan. Doch van dien tijd af aan, dat zij de eerste teekenen van bewustheid was begonnen te geven, was dit kleine schepseltje met eene zonderlinge, onrustwekkende eigenzinnigheid — om ter beschrijving van haren toestand dit ontoereikende woord eens te gebruiken — aangedaan geweest, welke haar derhalve als het ware scheen aangeboren. Niemand had haar ooit vrolijk of spelende aangetroffen; een flaauwe glimlach — een zigtbare zucht! — meer niet, dwaalde haar soms, wanneer haar een vleijend woordje werd toegevoegd, over de wangen. Het was, alsof zij zich in eene altoosdurende, opzettelijke stilzwijgendheid had opgesloten, welke noch de toespraak der moeder, noch de bedreigingen des vaders, noch de bestraffingen des schoolmeesters, die haar dan ook, na alles beproefd en alles opgegeven te hebben, den ouders mismoedig weder te huis gezonden had, in staat waren geweest te overwinnen. Naauwelijks geloofde men meer, zoo zelden werd hare stem

vernomen, dat de milde natuur het kind er eene had toebedeeld. Als het ware bij toeval of wanneer men volhield, bij herhaling eene bepaalde vraag tot haar te rigten, gaf zij een kort en juist bescheid. Noodzaakte men haar onmiddellijk of betoonde men haar ongeduld en verwijt, zoo haalde zij de schouders even naar boven of liet een traan, welks pijnlijke opwelling de rust harer gelaatstrekken echter niet verstoorde. Voor het overige was zij goed, onderworpen, zachtzinnig; zij was gehoorzaam, en deed gelijk haar bevolen werd. Maar voor grootvader alleen was zij eerst werkelijk aanvallig en had zij bij wijlen eene liefkozing over. Als des avonds de nog stevige tachtiger van den akker terugkeerde, nederzeeg op de bank voor de woning en, hijgende naar den adem, de gloeijende zon gadesloeg, die glansrijk ten westen neigde, dan kwam het kleindochtertje aan zijne knie staan, klom er over heen, streek hem de mollige kinderhandjes door het afgezwoegde aangezigt en kuste hem in den witten baard.

Het was akelig, gelijk alles, wat buiten den gewonen loop der natuur schijnt, die kleine aan de borst van die moeder te zien; dat tengere, onkennelijke wezentje aan dien vollen boezem; dien doodschen ernst bij een zoo levendig gezang uit een zoo prettigen mond! Want het wicht bleef gevoelloos voor de moederlijke stem, en noch het stoeijende rondspringen, dat de forsche vrouw met haar TRUKEN deed, als zij haar op den arm nam, had eenige verandering bij

hare zuigeling doen ontstaan, noch haar handgeklap, hare schertsende kreten, het achtervolgend noemen van haren naam, of het rinkinken van den rammelaar, eenige aandoening te weeg gebragt; de raadselachtige sluimer had elke bekende poging ter boeijing der aandacht of opwekking des kinderlevens te leur gesteld: TRUKEN bleef in hare lusteloosheid weggezonken.

Het gebeurde wel eens, dat wandelaars, verrast door de bekoorlijkheid van het kind, haar staande hielden. Want zij was inderdaad verwonderlijk schoon, met hare wijdgeopende hemelsblaauwe oogen, welker doorschijnend wit schitterde als het fijnste porselein, overtogen met een vloeibaar verglaas; met haar kogelrond, voor een landmeisje wel wat al te blank gezigtje, en hare gezwollene koontjes, welker hooge blos enkel gezondheid aanduidde, terwijl ligtblonde vlokjes uit een afgunstig zwart mutsje, met een liggend zwart veèrtje van dezelfde kleur er over heen, dat haar het voorhoofd versierde, de algemeene dragt der boerenkinderen, op verscheidene plaatsen te voorschijn kwamen. Wanneer zij zich aldus het voorwerp en slagtoffer der bewondering gevoelde, dan bleef zij óók stilstaan, met het vingertje voor den mond, alsof zij bang was, dat haar een woord mogt ontsnappen, en de oogen opgeslagen, smeekende, dat men haar met vrede zou laten. Die haar dan zoo van verre had gezien, in haar wit en blaauw gestreept rokje, dat slechts even beneden de knie reikte, en

waaruit hare welgevormde bloote beentjes en voetjes staken, door de zon verbrand en zwart van stof, zou haar bij eene soort van kleine *Virginia* vergeleken hebben. Maar wanneer de wandelaars haar vroegen: — Hoe oud zijt gij, lievertje? — en zij kregen geen antwoord, en zij er ter aansporing bijvoegden: — Twaalf jaar? — want TRUKENS gestalte deed bij haar dezen ouderdom veronderstellen, en het meisje weder niet sprak, zoo dat de wandelaars het gewone: — Gij hebt zeker uw tongetje verloren; — lieten volgen, zeide een der voorbijgangers: — Dat kind is niet wijs, juffertjes! Niet waar, TRUKEN lief? — Niettemin bleef de uitdrukking van het gelaat der ongelukkige onbewegelijk.

De beklagenswaardige moeder had aan het kind gedaan, wat zij vermogt had. Helaas! alles te vergeefs. Dikwijls zat de arme vrouw troosteloos, de oogen bedekt met hare hand, hare droefheid in menigvuldige tranen lucht te geven; maar TRUKEN begreep zeker niet, dat zulks het zigtbare teeken der zielesmart was. Wel kwam zij naar binnen op het snikgeluid af en zag, op eenigen afstand blijvende en met het vingertje voor den mond, hare moeder weemoedig en oplettend aan; doch als de aanval des verdriets bedaarde, trad het kindje weder in de vrije lucht en ging, volgens gewoonte, weder stilletjes op het grasveld onder de appelboomen liggen, zonder dat haar gelaat sporen droeg van door medelijden onthutst te zijn. De moeder had andere kinderen van denzelfden ouderdom bij

haar gebragt, opdat zij haar tot speelnootjes zouden verstrekken: TRUKEN had gedaan, alsof er geene kinderen waren. De moeder had haar op marktdag willen medenemen naar de stad; maar het kind had haar aangezien met een blik, waaruit deszelfs ongeluk zoo geheel en al sprak, dat het hart der vrouw week was geworden en de moed haar ontzonken was. Niet dan na veel moeite en geduld was er de moeder in geslaagd, TRUKEN spinnen te leeren, doch van zelf begaf zich het meisje nooit aan hare taak; telkens moest men het haar ernstig gebieden. Zoodra echter bevond zich TRUKEN niet alleen, of zij lag weder op het grasveld, of hing tegen den post van de openstaande voordeur; zelfs, al waren de huisgenooten aanwezig, staakte zij veelal iedere reis het werk, en merkte men haar op, zittende voor het spinnewiel met de handen in elkander geslagen. Alzoo gingen TRUKENs dagen in werkeloosheid om. Toch was zij des morgens de eerste ten bedde uit, zóó vroeg zelfs, dat de ouders wel eens beducht waren geweest, dat het kind opstond, zonder de oogen te hebben geloken, iets dat zij te meer vermoedden, nadat zij op zekeren nacht, daar de wassende maan hare stralen vlak in de wieg liet vallen, ontdekt hadden, dat TRUKEN, het kleed weggeslagen hebbende, met opene oogen in het bleeke licht lag te staren. Hetgeen hun evenwel eenige gerustheid inboezemde, was, dat het meisje niet verviel, en de geneesheer van het dorp bleef

beweren, dat het kind volmaakt gezond was, ja, tegen het gevoelen van andere geneesheeren aan, niet wilde toegeven, dat hare geestvermogens zouden gekrenkt wezen, waarvan, zeide hij, het volstrekt geene verschijnselen opleverde, hoezeer de zielsgesteldheid van het kind ook voor hem een geheim was, welks oplossing hij schuldig moest blijven.

Met het toenemen der jaren had de uitdrukking van Trukens gelaat eene meer bepaalde plooi van mijmering en zenuwachtigheid aangenomen, welke in zonderlinge tegenstrijdigheid scheen met de gedachteloosheid harer onnoozelheid. Want het is wel niet meer noodig de verzekering te geven, dat zij bij ieder dorpeling voor zinneloos doorging, en alleen hare onkwetsbare kalmte, waarop elke bespotting afstuitte, had de ruwe scherts der landlieden ontwapend en bedwongen.

Het bleek echter weldra, dat Trukens geest werkzamer was dan men ooit te voren had vermoed. De predikant bezocht zijne gemeente bij het huisbezoek. Het was reeds laat geworden, toen hij bij de daglooners aankwam, en daar hij hen na den avondmaaltijd voor hunne kleine woning vond, alvorens zij zich ter rust begaven, nog eenige oogenblikken in de zoele avondlucht bekomende van de vermoeijenissen des heeten dags, plaatste de predikant zich gemeenzaam bij hen, en het gesprek viel als van zelf op den helderen starrenhemel, welke allengs, onder het meer en meer

vallen van het duister, boven de hoofden was begonnen te schitteren. TRUKEN leunde weder onbespeurd tegen den deurpost, terwijl de herder der gemeente op dien oceaan van lichtdruppels het woord wereldbollen toepaste.

— Gaat moeder daar ook naar de markt? vroeg het meisje ongevergd.

Ieder ontzette. Nooit had men het kind nog zoo veel achter elkander hooren spreken.

— Misschien, lieve TRUKEN, eenmaal! maar dat weten wij niet, zeide de geestelijke, trok haar tusschen zijne knieën en gaf haar een kus.

— Maar waarom vraagt gij dat zoo?

Eerst wilde TRUKEN niet antwoorden, maar toen haar de vraag nog een paar keeren nadrukkelijk herhaald was, verliet zij den predikant, sloeg langzaam hare moeder de beide armpjes om den hals en fluisterde:

— Dáár zou ik wel meê heen willen, moêtje!

De vrouw borst uit in tranen en drukte haren man, die zich naauwelijks goed kon houden, krampachtig de hand. En de predikant nam troostende en bemoedigende afscheid, terwijl hij de belofte gaf:

— Vrienden, ik zal uw kind in mijne gebeden gedenken!

Eene dweepzieke, maar bedriegelijke onverschilligheid bedwelmde TRUKENS zinnen. Zij werd opgehouden door eene innerlijke, eene diep verholene tevredenheid, welker genot den sleutel gaf ter verklaring van de

stemming harer ziel. Zij leefde een verhoogd zenuwleven, voor hetwelk het enge verstand van den stoffelijken mensch zwicht, maar dat hem de staat der afgescheidenheid van het ligchaam welligt ontvouwen zal. Men zou gezegd hebben, dat het kind het vertrek te nabij aan de aankomst rekende, om aan de aarde en wat van de aarde is te hechten en daardoor het treurige des vaarwels te verdubbelen; dat de kortheid en onbeduidendheid des levens bij hetzelve gekomen was tot zulk eene allesbeheerschende en ziekelijke levendigheid, welke de krachten van den hooggespannen geest op één punt geboeid hield en naar één denkbeeld afleidde, dat Truken het niet eens de moeite waard keurde, de pennen harer kortstondige levenstent vast te maken aan de zoetheden der aarde en de toegenegenheden des harten. De wereld, wat daarop, wat daarin is, de stem der natuur en des bloeds, lieten haar koel. Niets, dat haar aandeed; niets, dat zij oordeelde de minste aandacht te verdienen. Eene mijmerende, eene bespiegelende ledigheid, ziedaar hare bestemming. Smart en vreugde gleden beide af op haar onaandoenlijk gemoed. Men vergelijke haar 't best bij eene strook papier, welke met olie overstreken is en geene letter schrifts aanneemt. Zoo stond zij daar, zonder hartstogt, zonder gewaarwordingen, onvermurwbaar, een beeld. De bloemen, welke men haar spelende toereikte, liet zij achteloos naast zich nedervallen; de liedjes, die men haar

voorzong, troffen het oor eener doove; als men haar wees op de zwanen in de adellijke vijvers, haar trachtte te doen opluiken onder het gekweel der vogels, tusschen de hooge takken der overoude sparren en eiken, welke den vijver statig omzoomden, haar het verledene herinnerde of een blijden morgen voorspelde, hief zij hare heldere oogen langzaam op en keek, zoo zij luisterde, den spreker vragende aan: de bemoeijingen haars geestes waren elders.

Een enkel voorwerp slechts trok haar aan; helaas! voor het moederhart eene vreeze te meer: het water. Uren lang kon het meisje, alle zorg verschalkende, met starren blik in den diepen waterspiegel staan turen, onbewegelijk en verloren in afgetrokkenheid. Niet zoodra waande zij zich onbespied, of zij sloop over het grasveldje naar den met riet begroeiden oever. Ontoegankelijk voor de stem der moeder, zelfs als deze haar bij haren eigen naam terug riep, werd Truken niet wakker uit den droom harer verbeelding, vóór de moeder haar bij de hand vatte. Dan zag het kind, op deszelfs gewone wijze, vriendelijk op, als wilde het te kennen geven:

— Wat begeert gij toch van mij? Duld, dat ik hier toeve! ik heb het hier zoo wél.

Maar als de moeder Truken medetrok, liep zij ook weder gedwee en leidzaam mede, tot weldra de hernieuwing van hetzelfde tooneel zou plaats grijpen. Zoo schepte zij er óok een vreemd behagen in, na

den regen zich in de plassen te spiegelen, en het was op zulk een oogenblik geschied, dat men haar met een opgeruimden lach om de opgekrulde lipjes betrapt had. Insgelijks maakte zij zich gaarne van de volle wateremmers meester, en peilde met hare kleine armpjes er den bodem van, en boog dan meermalen het hoofdje zoodanig voorover, om tot aan denzelven te reiken, dat het geheel in het water zou geraakt zijn, wanneer de moeder zulks niet door een naauwlettend toezigt was voorgekomen en haar de reden — onbeantwoord, helaas! — van dat onordelijke spel, met eene vermaning, wegens de bevochtigde kleederen, had afgevraagd. Eenmaal gebeurde het zelfs, dat de vrouw, omziende, op eens geen spoor meer van TRUKEN gewaar werd. IJlings vloog zij van haar spinnewiel op naar den rand van den vijver. Het kind stond niet meer gelijk daar even achter haar in den appelboomgaard voor het huis, ook niet, als gewoonlijk, met het oog op het doorschijnende water gevestigd, als schiep haar geest zich eene tooverwereld op deszelfs bodem, of trok haar — ijzingwekkend denkbeeld voor den ligtgeloovigen landman! — eene godin onwederstaanbaar tot zich naar den afgrond. Zij vond hare lieveling met de beentjes verzonken tusschen het riet en de armen op het afglooijende zand van de bedding, het hoofdje halverwege onder den vreedzamen golfslag bedolven. Met eene krachtige hand sleepte zij

het kind op den kant, rigtte het overeind en bestrafte het in haren schrik met harde woorden. Toen zuchtte TRUKEN op dezen haar onverwacht en hevig toegebragten schok: — O! zoo'n mooi engeltje, moedertje! — en een traan droop langs hare wangen. Ach! het bleek toen maar al te zeker, dat het beklagenswaardige wicht met eene ongeneeslijke neiging tot zelfmoord ter wereld was gekomen en tegenzin in het leven haren geheelen geest bestuurde en overweldigd had; ja! men zou werkelijk uit den aard harer zonderlinge neiging hebben afgeleid, dat zij, op hare eigene schoonheid als verliefd, zich den bode des doods onder hare eigene lieve trekken voorstelde, met wiens beeld zij zich eene hersenschimmige vereeniging droomde in de eeuwigheid. De zorg, maar ook de angst verdubbelde. Doch het viel voor, toen de oude grootvader, die op zijn uiterste lag, het verlangen te kennen gaf, om TRUKEN «goên avond» te groeten, dat het kind plotseling vermist werd. De vrouw gaf een gil. Vader en moeder, het sterfbed ontvlugt, snelden naar den vijver. Maar lief TRUKEN had haar mooi engeltje reeds omhelsd.

EEN VORSTJE.

.... Un méchant château délabré, juché sur une colline, qu'on veut bien se donner la peine d'appeler une montagne.

Correspondance intime.

Wij waren op een schoonen zondag avond, terwijl honderden menschen zich onder de overdekte gaanderij, die er zich voor uitspreidt, bewogen, en schier de gansche bevolking van den omtrek zich binnen de vier enge muren eener niet ruime zaal, welke nog door eene speelbank vernaauwd werd, op elkander drongen, aan het Bentheimer badhôtel aangekomen. Spoedig hadden wij met het talrijke gezelschap kennis gemaakt, het bosch, dat voor ons lag, in velerhande hoeken doorsneden en op allerhande wijzen doorkruist, bij het proeven van de bron een leelijk gezigt getrokken, en den volgenden dag, ik beken het, waren wij, na ons ontbijt, onze wandeling, onze correspondentie en ons middagmaal, dat reeds ten twee uur was afgeloopen, zeer verlegen, waarmede onzen tijd verder door te brengen. Wij vroegen naar merkwaardigheden des lands, naar aangename uitstapjes. Men sprak ons slechts van een kasteel, gelegen onder de muren der stad, en vraagde ons, of wij

dat dan nog niet waren gaan zien! Ons antwoord was ontkennend, en het gevolg er van ontzetting en verwondering van den kant dergenen, wie het in de ooren klonk.

— *Was*, voerde ons dan eens eene stem vóór ons, dan weder eene achter ons, voerden ons verscheidene stemmen, welke van alle zijden en te gelijk tegen ons opkwamen, te gemoet, *was*, *meine Herren*, *haben Sie das schloss*, *ja*, *noch nicht gesehen?*

— Kom, zeide ik, laat ons het slot dan gaan zien.

Daar wandelen wij ongeveer een half uur lang onder de schaduw eener prachtvolle laan oude en rijkgebladerde boomen, zich aan beide zijden van den straatweg verheffende, welke naar Bentheim voert, en komen eindelijk in de stad zelve. Men wijst ons den weg aan naar het slot. Wij naderen eene bouwvallige poort, bewaakt door eenige plompe, ongefatsoeneerde, in smerige roode rokken gekleede soldaten. De goede lieden zagen er evenwel niet wreed uit en hielden hun geweer op den schouder als of het eene spade was. Knevels schenen niet tot het kale, afgesletene uniform te behooren; de natuur, verstoord over eene voor hen zoo tegennatuurlijke bediening, had hun het haar ontzegd, dat den man naar een man doet gelijken, opdat de reiziger, die voor de poort kwam, trots den rooden rok en de vreesselijke geweren, zou moeten uitroepen, hun gelaat aanschouwende: — neen, voorwaar, deze zijn geene krijgsknechten!

— O ja, mijnheer, zoo gij mij slechts gelieft te

volgen, en wij liepen reeds op de hielen van een der roodrokken.

Wanneer men voor het eerst zich met iemand in gesprek begeeft, is de kunst, dadelijk met een zoodanig onderwerp te beginnen, waar hij het breedvoerigst op kan antwoorden en wat tevens het aangenaamste voor hem is om over te spreken, niet ieders gaaf; ik wil zeggen, dat de eerste phrase tot een onbekende gerigt, altijd eene soort van vleijerij moet inhouden, over datgeen, waar hij het meest in te huis is. Ik begon dus ook dadelijk met hem over zijn schitterendst deel, zijn rooden rok, en opende aldus een gesprek, dat ik zoo naauwkeurig mogelijk zal trachten terug te geven.

Wetende, dat wij in Hanover waren en Hanover aan Engeland behoorde, mij tevens nog niet met de gedachte van zulk een klein gebied als dat van den vorst van Steinfurt, die te gelijk vorst van Bentheim is, gemeenzaam kunnende maken, begon ik aldus, en vrij onstaatkundig, naar ik een oogenblik later inzag:

— Men kan wel aan uw uniform zien, dat wij hier in Hanover zijn.

— Hoe zoo, mijnheer?

— Wel! uwe montering, die roode rok vooral, geeft duidelijk te kennen . . . .

— Mijnheer, wij zijn hier op het gebied van den vorst van Steinfurt.

— De vorst van Steinfurt, zegt gij? Wie is dat?

— Wel! de vorst van Steinfurt, die te Steinfurt woont.

— En wien behoort dan het kasteel, waar wij henen gaan?

— Ook aan den vorst van Steinfurt; daar resideert hij, als hij Bentheim bezoekt.

Ik begreep toen eerst wat voor soort van vorst die vorst van Steinfurt was en wilde mij nu eens op de meest ernstige wijze met de dwaze uitboezemingen van onzen cicerone verlustigen.

Ondertusschen stonden wij voor het kasteel, een ellendig gebouw boven op een heuvel, vlak aan het stadje Bentheim. Er staat een ronde bouwvallige toren en een half afgebroken muur bij; wijders is er nog een gedeelte, dat, zoo niet schoon, ten minste nog sterk, hecht en bewoonbaar is. Van welk eene bouworde het was, daar kon ik niet achter komen; ik voor mij hield de orde voor wanorde. Onze geleider verzekerde ons, dat een gedeelte van dezen burg, reeds zeer lang geleden, door de Romeinen gebouwd was; ik deed moeite het te gelooven. Evenwel kon ik nog maar niet begrijpen hoe iemand, zelfs een niet adellijk persoon, in zulk een bouwval wilde wonen, en een poortje, den hoofdingang des gebouws, zoo het scheen, binnentredende, werden wij nog meer in onze bevreemding gesterkt. Na eenige trappen opgeklommen te zijn, kwamen wij in een grooten ronden toren, in welken wij eene zeer groote menigte kleine vertrekken moesten doorwandelen, die door een houten beschot van elkander waren afgescheiden en in den volsten zin des woords

niets dan vier kale muren vertoonden. Ik deed alsof ik verplet was van bewondering en vroeg, hoe veel zalen er toch wel in dezen geduchten toren waren.

— Wel vijftig! antwoordde de goedige soldaat opgetogen.

— Ontzettend! riep ik uit.

— Eene parodie van het Vatikaan! dacht ik.

Al de vensters werden geopend, opdat wij toch ook onze verrukking over de schoone landstreek zouden openbaren. Wij bleven dan ook voorwaar niet in gebreke.

— En is dit alles van den vorst van Steinfurt!

— Alles! antwoordde mij de naïve cicerone met nadruk.

De eenvoudige soldaat was zoo gelukkig een bewonderaar van zijn meester te hebben gevonden; er kwamen zoo veel ongevoelige reizigers!

— De Marquis van Carabas op een prik! dacht ik.

— En ziet gij, ging hij voort, daar ginds dat kleine torentje? Dat is de derde stad, waarover de vorst van Steinfurt regeert.

Men schenke mij haren naam.

Toen deed hij een venster open, dat den kant van het Bentheimer woud en badhuis uitzag. Ook het badhuis behoort den vorst van Steinfurt; hij trekt, zoo ik vernam, een niet onaanzienlijk inkomen van de speelbank, en er somwijlen vertoevende, wil hij wel eens zijn verheven rang vergeten en een paar vreemdelingen met een paar woorden uit zijn doorluchtigen mond begenadigen.

— Gij ziet die weide wel, mijnheer, die zich daar achter het badhuis uitstrekt?

— Welnu?

— Aanstaanden vrijdag wordt daar een misdadiger onthoofd.

— En op wiens last?

— Wel! op dien van den vorst van Steinfurt, antwoordde hij op een toon alsof hij zeggen wilde:

— Op wiens last zou het anders wezen!

Toen werd ik boos.

— Gewis! dacht ik, die kleine wesp steekt niet uit wraakzucht of bloeddorst, doch slechts om te toonen, dat hem zijn angel nog niet uitgetrokken is geworden, waaraan men anders zou kunnen twijfelen. Daar vermoordt hij een mensch, het afhankelijk dwingelandje, terwijl het naburig Oldenburg de doodstraf afschaft, terwijl zij in Frankrijk bijna een zachtaardig voorkomen aanneemt! ....

In gedachten verzonken, vertrokken wij uit den toren en doorwandelden eene andere reeks kleine vertrekken, voor welke zich een vrij bouwvallig balcon vertoonde en die men ons zeide de vertrekken der vorstin te zijn. De kamers waren alle slecht bevloerd en slordig behangen, de spiegels hadden een armzalig voorkomen en hingen meest alle boven den schoorsteenmantel. Om al die ellende nog meer te doen uitkomen, had men in elk vertrek eene zeer fraaije sopha geplaatst. Arme meubels! die door de kanapé

zeker over den schouder worden aangezien en uit de hoogte behandeld! Wij hadden hier het gezigt over de roode pannendaken van Bentheim. Stilzwijgend traden wij door die lange, vervelende reeks gelijkvormige kamers voort, toen onze geleider op eens voor een venster stil bleef staan met de woorden:

— Hier drinkt hare Genade meestal thee.

Toen ontwaakte mijne luim op nieuw en ik bragt mij te binnen, hetgeen mij eens een Fransche postillon, over de hertogin van Berry snoevende, toeschreeuwde, terwijl ik op reis door de Vendée een niets beteekenend huisje voorbij reed:

— *Regardez par-là, monsieur, c'est dans cette maison qu'elle a fait ses besoins!*

Ik sloeg mijne oogen met eerbied naar beneden en aanschouwde de plek, alsof het een heiligdom ware geweest. De vreedzame krijgsknecht zweefde in den derden hemel.

— Hoe groot is het leger van den vorst wel? vroeg ik, mij voor het laatst nog eens met hem willende vermaken.

— Laat zien, zeide hij; in Steinfurt liggen de meeste manschappen, wel meer dan veertig, zoo ik meen, en hier zijn wij ongeveer met ons twintig; doch wij zijn nooit allen te gelijk op wacht, dat kunnen wij niet, en dat vergt de vorst dan ook niet van ons; gij moet begrijpen, wij hebben een huisgezin, vrouw en kinderen, en moeten werken voor den kost of in

dienst van onzen vorst; als er, bij voorbeeld, iets aan het badhuis te doen is, het bosch te schoffelen of te harken....

Hier stootte mijn reisgenoot mij aan, en opmerkzaam wordende op het eenvoudige en goedaardig bolle aangezigt van den roodrok, schoot ik in zulk een lach, dat ik niet wist, hoe ik spoedig genoeg den trap, welke naar de poort, die wij ingetreden waren, terug leidde, zou afdalen, en den goeden man met zijne half geëindigde phrase liet staan. Hij haalde ons evenwel in, en wij namen afscheid, hem voor zijn geleide met eenige grossen dankzeggende.

Wederkeerende onder de schaduw der statige boomen, dacht ik er over na, hoe rampzalig, hoe beklagenswaard de toestand is van hem, die met zijne eeuw niet is mede gegaan, en welk eene akelige rol het vorstje van Steinfurt, ellendig wrak van het vergane schip der feodaliteit, in de rij der Europesche vorsten speelt. Eerst door Napoleon, vervolgens door diens broeder, den Koning van Westphalen, geteisterd en verjaagd, daarna in zijn gebied herplaatst door de gunst der mogendheden, doch met eene verminderde oppermagt en zachtere middeleeuwsche overheersching dan voorheen, afhankelijk van Pruissen door Steinfurt en van Engeland door Bentheim, beeft hij, wanneer Pruissen den arm verlegt, siddert als Engeland het hoofd omdraait, en hangt als Juno tusschen twee dampkringen, opgehouden door twee wederzijdsche

aantrekkingskrachten. Dienaar eener niet meer bestaanbare orde van zaken, slaaf uit heerschzucht, genoodzaakt jaarlijks zijn patent van heer van de grootere mogendheden te moeten koopen, verdient de vorst van Steinfurt niets dan spot of, hetgeen erger is, medelijden; waarlijk, het wordt tijd, dat de vorsten van het duitsche verbond een einde maken aan al die belagchelijke vorstendommetjes, die opgeblazene keizers van Lilliput uitroeijen, en een voorbeeld nemen aan hun vijand, keizer NAPOLEON, wien zij toch reeds zoo veel hebben afgezien.

OP ZEE.

But worst of all is nausea, or a pain
About the lower region of the bowels.

BYRON, *Don Juan*, II, 23.

In het midden van October 1834, besteeg een jong kunstenaar, dien wij gemakshalve JUSTUS zullen noemen, de stoomboot *l'Estafette*, kapitein AUDIBERT (zoo als het zeeberigt schreef), welke van Rotterdam naar Duinkerken vice versâ voer. De knaap brandde van verlangen om de wereldstad met hare weelderige vermaken en kostbare genietingen, hare schatten van kunst en hare groote vernuften, haren driftigen spoed en koortsachtige bewegelijkheid te aanschouwen; zich te vereenzelvigen met Parijs, dien zeilsteen, welke met eene geheimzinnige kracht alles tot zich trekt wat twintig jaren telt en een vurig hart in den boezem voelt kloppen. De *Estafette*, die, zoo ik mij niet vergis, nu reeds lang aan den slooper verkocht is, was toen reeds een bouwvallig en ellendig vaartuig, en miste al die gemakken, welke men anders overal gewoon is op dergelijke zeekasteelen aan te treffen. Het was eene koopvaardijstoomboot: de passagiers gingen maar mede

op den koop toe, als de hollandsche boter, de hollandsche kaas en het hollandsche vee het wel wilden veroorloven. Op het verdek was het bijna niet mogelijk heen en weêr te gaan, zoo vol stond het gepropt met honderd- en duizendtallen raadselachtige koopmansgoederen van allerlei vorm en inhoud. De plaats, waar de ingang der tweede kajuit pleegt te zijn, was gemeenlijk door eenige viervoetige landverhuizers ingenomen; het enge paviljoen strekte tot verblijf aan den kapitein, en in de bekrompene kajuit, waar de passagiers ook al met allerhande pakken en mandjes werden lastig gevallen, heerschte een bedompte, vuile, muffe reuk en was het getal der kooijen bijzonder beperkt.

Weldra stak men van wal, en de torens van Rotterdam verdwenen allengs uit het oog, niet lang na de heerlijke kaai met fraaije boomen, wier geel lover de herfstwind zachtjes afblies. De jonge kunstenaar kende noch de zee, noch den invloed der baren, dikwijls zoo weemoedig door hem aangestaard, op dengeen, die zich aan haar vertrouwt, en het vooruitzigt was hem een wellust, de maan te zien schijnen over de onmetelijke baan, met de sterren, teruggespiegeld in het bruischende watervlak. Het was vol op de boot; zijne pogingen om heen en weêr te wandelen gaf hij eindelijk op; hij zette zich neder en leunde tegen eenige pakgoederen aan. Nu merkte hij, dat hij naast een heer zat met oranje haar, oranje snorren met oranje snuif bestrooid, en

wiens voorhoofd, wangen en neus er uit zagen, als of zij met wijnmoer waren ingesmeerd. De avond viel reeds; het was de moeite niet meer waard een boek voor den dag te halen, eene kaart te ontrollen of met een verrekijker den omtrek te bespieden; beide wilden gaarne een praatje maken en vingen derhalve terstond aan.

— Gaat de reis naar Parijs, mijnheer?

— Ja, mijnheer. De uwe ook, waarschijnlijk.

— Om u te dienen; ik ga er de medische faculteit consulteren over congesties naar het hoofd, die mij in den laatsten tijd bijzonder lastig vallen; ik kan somtijds zoo rood zien, dat men mij voor *après boire* zou houden, wanneer men mij niet kende.

Nu wijdde hij in het breede uit over de parijsche geneeskundigen, hetgeen den jongeling, in het volle bezit en besef van gezondheid, jeugdige kracht en opgeruimdheid, niet bijzonder veel belang inboezemde, en die dus op dit alles met fierheid liet volgen:

— Neen! ik reis voor pleizier!

Daarop ging er een dominé voorbij.

— Zijt gij ook aan zeeziekte onderhevig? hernam Justus.

Daar begon Wijnmoer — gij hebt immers niets tegen dien naam? — op eens te beven als een blad en de glans zijner oogen beschoot.

— Waar herinnert gij mij aan! Dat denkbeeld was juist voor een oogenblik uit mijne ziel. Och! ge

weet niet, wat mij te wachten staat! Ik ijs, ik sidder, ik voel reeds.... Waar zijn wij, in 's hemels naam?

— Juist Vlissingen voorbij.

— God dank! Zie, dat was nog maar alleen de verbeelding! Ja, ik ben er aan onderhevig! Ik ben diep rampzalig op zee, en België is voor de Hollanders gesloten! En gij, mijnheer, hoe bevindt gij u?

— Ik ben nog nooit op zee geweest, maar voel niets en zal ook wel niets voelen. En werd ik een beetje wonderlijk, dan zal ik er mij ook wel tegen weten te verzetten, daar ben ik niet bang voor.

— Hij is gelukkig in zijne onwetendheid! fluisterde Wijnmoer tot eene bleeke vrouw naast hem, die de zijne bleek te wezen; hij weet niet welk een toestand hem verbeidt!

Intusschen vroeg Justus telkens, of men al in zee was, en telkens was het antwoord der bootsgezellen:

— Geduld maar! je zult er gaauw genoeg komen! want dat scheepsvolk was zoo beleefd niet voor de passagiers als voor de pakkaadje.

De stoomboot leverde een aardig gezigt op: overal op het verdek schilderachtige groepjes, die, òf met elkander in allerlei tongvallen zaten te keuvelen en te schertsen, òf op en neder wandelden en zich den tijd doodden met in zee te turen en cigaartjes te rooken. Maar allengs werd onze jonge kunstenaar als door een bovennatuurlijken dwang genoodzaakt

telkens naar de groote stoombuis te kijken, en dan zag hij de groote stoombuis zoo zonderling dan naar boven en dan weêr naar beneden gaan, en dan werd het hem zoo raar, zoo wee en zoo kil om het hart, en het gesprek bleef midden in een onderwerp steken, en zijn buurman knoopte het niet weder aan. Telkens keken zij beide naar de groote stoombuis, of die nog wel op en neêr ging, even als men niet kan laten aan de kies te zuigen, die ons pijn doet. Maar daar valt het oog van Just op een stevigen, door de zon verbranden, door en door gereisden franschman — zoo heeft men ook pijpekoppen, welke van binnen en van buiten zijn doorgerookt — die kloekmoedig van het oogenblik, dat hij op de stoomboot was gekomen, niets anders had gedaan dan smooken en van het eene einde des verdeks naar het andere loopen, zoo ver als hij loopen kon, met een stouten en stevigen tred.

— Kom, dacht onze jongeling, doen wij als deze heer! dat doet hij zeker tegen de zeeziekte.

Maar zijn instinct waarschuwde hem toch geene cigaar aan te steken. Hij wachtte tot de vreemdeling bij hem was en toen wilde hij met hem gaan; doch naauwelijks opgerezen en eenige schreden van zijne zitplaats verwijderd, of daar struikelt hij, grijpt de kleederen van den franschman en zucht:

— Het is raar, ik kan niet voort!

— *C'est que vous n'avez pas le pied marin*, was het lakonieke antwoord.

De franschman vatte hem onder de armen en plaatste hem weder op zijn stoeltje ; daarop ging hij verder en mompelde in het voorbijgaan tot eenige andere passagiers :

— *Il sera joliment malade celui-là!*

Niet lang duurde het, of het was Justus onmogelijk langer op het verdek te vertoeven. Wankelend rees hij op en zich aan alles vastklampende, tastte hij in het duister naar de leuning van den kajuitstrap, langs welken hij als een beschonkene naar beneden waggelde. Dáár wachtten hem andere tooneelen.

Zoodra hij in dien benaauwden, vunzigen dampkring was gekomen, voelde hij zich plotselijk onuitstaanbaar krank ; hij werd doodsbleek, het zweet brak hem uit van alle kanten, hij wenschte hartelijk te huis te zijn gebleven en dat er geen Parijs bestond ; met één voelde hij den vloer onder zijne voeten oprijzen, hij greep naar de tafel, de tafel bood geen wederstand.

— Pas op, mijnheer! riep een driftige scheepsjongen, gij zult alles omver halen.

Moedeloos zonk hij op een bankje neder en elke nieuwe golfslag bragt nieuwe smart.

Hij sloeg een blik in het rond. Alles was verloren in de schemering van een klein koper lampje, dat aan een ijzerdraadje aan den zolder hing ; doch hij ontdekte kooijen om zich heen en in die kooijen passagiers, die hem reeds vooruit waren op de marteling der baren ; nogthans schenen zij te rusten : eene rust als die

van den zwelger, die vol zoeten wijns is. Hoe benijdde hij ze allen! O, zich aldus uit te strekken en te sluimeren en zich te dompelen in de vergetelheid des aanzijns! Terstond bemagtigde hij de eerste kooi de beste, die ledig was, en nam terstond eene volstrekt horizontale rigting aan, zoodat zijn hoofd waterpas met zijne beenen kwam te liggen. Dit verschafte hem dadelijk troost, een zachte dommel overweldigde hem, hij sliep in.

Een uur daarna werd zijn gelukstaat op het wreedaardigste verstoord. Hij voelde zich aan zijn rok trekken en vernam eene stem, wier meening hij eerst niet regt begreep. Leunende op den elleboog, rees hij op, en zijne kwellingen vingen te gelijk weder met dubbele woede aan; het rijzen en dalen liet zich terstond weder jammerlijk gevoelen, het was of het heelal hem ontzonk.

— Mijnheer, herhaalde de stem op dringenden toon, gij ligt daar in mijne kooi, ik ben zoo ziek! Mag ik u wel verzoeken er uit te komen? Het spijt mij inderdaad, maar ik ben zoo ziek!

Dat was een ontzettend, een ijsselijk bevel, maar er was niets aan te doen: Justus kroop uit zijne heerlijke legerstede en zeeg neder op een stoeltje, dat onder zijne voormalige rustplaats stond. Degeen, die hem zoo ten ontijde gewekt had, was een fransche *commis-voyageur*, die eenigzins ongesteld naar beneden was gestrompeld, met voornemen om zich, vóór het erger werd, ter rust te begeven; doch het hokje, dat

hem toekwam, vond hij bezet en hij stond reeds op het punt er den onbeschaamde terstond uit te verjagen, toen het zachte, onschuldige gelaat van den jongman, wiens wangen gloeiden van inwendige verhitting en koortsachtige aandoening, wiens witte hemdboord benevens de zijden das, wegens de benaauwdheid losgerukt, het bedaarde en rustige ademhalen in de beweging der blaauwe opgezwollene slagaderen aan den blanken hals vertoonde, en wiens lange blonde haren in sierlijke kringen langs de plank van de smalle legerstede naar beneden dwarrelden, hem zoo veel belangstelling en mededoogen inboezemden, dat het den man ten eenen male onmogelijk werd het heil van den knaap zoo maar roekeloos te vernielen. Hij plaatste zich geduldig en gelaten op een stoeltje, doch het werd hem eindelijk zoo bang, dat hij op eens voor over op den grond stortte, en toen was het, dat hij in vertwijfeling zijn plaatsvervanger gesmeekt had zijn schuilhoek oogenblikkelijk te ruimen.

Zoodra onze jeugdige vriend daar wanhopig en vreesselijk ongesteld en onthutst ter neder zat in diepe verlegenheid, onder het zenuwachtige gegil van eenige vrouwen, die dachten te sterven en te vergaan, begon hij onwillekeurig naar het lampje aan den zolder te turen, dat als de slinger van een uurwerk onophoudelijk heen en weder wiegelde, en men kan begrijpen, welk een wreed geneesmiddel — een geneesmiddel voor slechts weinige oogenblikken! — dit voor den kranke moest

aanbrengen. Toch moest hij naar het lampje kijken, gelijk eerst naar de stoombuis. Daar komt een jongen binnen met een schotel aardappelen en eene vette gans; eene nieuwe pijniging! want bij al de walgelijkheden en den stank, die hem omgaven, kwam zich nu nog de reuk van dat smouterige eten — en dat op dàt oogenblik! — voegen. De jongen werd gevolgd door den franschman *qui avait le pied marin*, den eenigen der passagiers, die niet zeeziek was. JUSTUS verhaalde hem terstond zijn ongeval.

— Maar waar is uwe kooi dan? wat voor nommer hebt ge?

— Dat weet ik niet.

— Hebt gij dan geen billet ontvangen bij het plaats nemen? daar staat het op.

JUST had daar niet op gelet. Hij haalde een papier uit zijn zak.

— Nommer twintig.

— Dan hebt gij geene kooi, daar zijn er maar twaalf. Maar zie, vervolgde de franschman eenige oogenblikken daarna, terwijl hij van de vette gans zat te smullen, hier zie ik nog een plaatsje open; kruip daar maar vast in, tot zoo lang de eigenaar komt: 't is altijd zóó veel gewonnen.

Dat liet JUST zich geen tweemaal zeggen.

En de eigenaar kwam niet. De eigenaar was de lieve Wijnmoer, die zoo ziek was, dat hij de kracht niet eens had om naar beneden te komen, maar den

ganschen nacht in de opene lucht op tonnetjes boter doorbragt, terwijl zijn hoofd op den schoot zijner bleeke gade rustte, die minder ziek was en zich gewillig alle koude en onaangenaamheid, ten behoeve van haren pimpelpaarschen lieveling, getroostte. Intusschen zonk onze uitgeputte *artiste* weder spoedig in bewusteloosheid weg en de sluimering daalde weldadig op hem neder. Doch toen hij des morgens, ten deele hersteld, ofschoon met gekneusde en stramme leden, zijne kooi verliet — reeds was Duinkerken in het gezigt — .:. Maar, lieve dames! wij raken hier op een glibberig terrein, snellen wij liever in de opene lucht! — toen vond hij daar op het verdek zijn rooden mijnheer, nog steeds op zijne tonnetjes boter liggende, het hoofd, als dat van Samson, op den schoot zijner Dalilah, en altijd nog even ziek, even akelig, even mistroostig. Zoodra Justus hem gewaar werd, kon hij niet nalaten hem een spotachtigen blik toe te werpen en fluisterde hem iets in het oor, dat aan het gesprek van den vorigen avond herinnerde; vervolgens op zichzelven wijzende, eindigde hij glimlagchende:

— En dat heet nu voor zijn pleizier reizen!

SPEL.

Heden avond zijt gij bij de bank?

VAN WALLENFELD.

En morgen in de hel, niet waar? Allons, kameraad, geld!

IFFLAND, *De Speler!* III, 6.

Een zacht gefluister en geschuifel deed zich hooren in de speelzalen van Ems. Eene aanzienlijke menigte, aanzienlijk in getal, maar voornamelijk door den rang, welken zij in de maatschappij bekleedde, wandelde er door op en neder, zich uitputtende in dartel gesprek en de sierlijkste zomergewaden om strijd ten toon spreidende. Van de gouden kroonen hingen trossen waslicht af, doch de hoogste glansen waren door lampen boven het druk bezochte, afgeperkte groene veld der roulette- en rouge-et-noir-tafels aangebragt, aan wier rand de stem des toevals, die van den bankier, zich alleen luide dorst verheffen.

Een der badgasten gaat aandachtig den loop na van het spel, en de gelaatstrekken der spelers; een krachtvol man, hooge gestalte, fiere houding: een Rus; donkere kleeding, hoog zwart fluweel vest, eenvoudig zwart satijnen das, net sluitende handschoenen van dezelfde kleur, fijn en wit linnen: eene stemmige soberheid, welke den fatsoenlijken man aanduidt; grijzend haar,

ruige, rosse, vooruitstekende snor, bruin, gerimpeld wezen, waarover sabelhouwen een spoor van lidteekens achterlieten, door den souverein met eerelint betaald: een krijgsman, wiens onversaagdheid de vreeselijkheden des oorlogs ontkwam. Een jong mensch treedt hem nader, eene kennis op de plaats aangeknoopt; badplaatsenvriendschap! onverschillige gemeenzaamheid, omhangen met een aangenaam, voor den onbedrevene bedriegelijk kleed van beleefde vormen, door hetwelk de voering des argwaans treurig heenschijnt.

— Speelt gij niet, graaf?

— Ik speel nooit!

Zijn blik was droefgeestiger, zijn gemoed scheen zwarter gestemd dan immer.

— Ik meende 't te hebben opgemerkt, maar beken, dat u eene uitzondering is op de meesten uwer natie.

— Helaas, het is maar al te waar! De hartstogt des spels moge een overblijfsel zijn van vroegere barbaarschheid.

— Toch is ieder, die een Louis d'or waagt, geen speler.

— En toch stelt ieder, die een Louis d'or waagt, zich bloot een speler te worden, klonk het gestrenge antwoord. Hoe menigeen bragt een Louis d'or, in onschuld en argeloosheid als tijdverblijf op het groene kleed gezet, tot onherstelbaar verderf!

De jongeling glimlachte bij deze ernstig gesprokene woorden, gevolgd door een luchtig: — Kom, kom!

— Ik gruw, vervolgde de graaf heftiger en min of meer geraakt, ik walg van het spel; ik haat het, ik voed er een onverwinnelijken afkeer tegen; ik geloof, dat ik mijn zoon vloeken zou, wanneer ik hem aan de tafel betrapte. Het spel, terwijl de kampvechter met het blinde lot zijn geld met eene klamme hand krampachtig vastklemt en op den inzet staroogt, misvormt de ziel te gelijk met het gelaat. Er zijn lieden, die geene lijken kunnen zien; ik kan 't geene spelers doen, zedelijk gestorvene schepselen Gods, en als ik die spooksels, met dat onthutste gelaat van hoop en vrees, hetwelk de valsche eerzucht in een gareel van valsche bedaardheid bedwingt, achter den bankier heb zien staan, zou ik ze mij vruchteloos voorstellen als toen zij nog in het schoone leven verkeerden.

Het was of eene huivering bij deze woorden door des sprekers leden voer. De jongeling zag den stevigen krijgsman met verbazing aan.

— Ik spreek uit ondervinding, hernam hij op zachteren toon, en zelfs verwondert mij mijn tegenzin, als ik bedenk van hoeveel schrikkelijks ik ooggetuige was, hoeveel bloed deze hand op bevel mijns Keizers vergoot, en tot hoeveel wreedaardigs mijn woord, in den strijd van verdelging, dien wij voeren, mijne regimenten last gaf. Maar dit zijn de onvermijdelijke voorwaarden des oorlogs; de overste, die op menschenlevens ziet, blijft beneden zijne zending, welke eene zending is van wraak en van moord, en zijne

ontijdige menschenliefde graaft zichzelve een afgrond. Maar het spel is iets laags, iets gemeens, verachtelijks, onedels, een broeder van den diefstal, iets, hetwelk den geest afstompt en verdierlijkt, even als de drank en de amfioen. En gij zult aan mijne taal geloof slaan, want mijn leven was een leven in het veld en in de tent; ik was in het zuiden op de paardenmarkten, waar zoo menig verdienstelijk officier zijne eer laat; Polen hielp ik breidelen en in Circassië maakten de Caucasische bergstammen van mij wat gij ziet: een nutteloos wezen, tot herinneringen veroordeeld, een invalied!

Een enkel voorval uit den laatsten veldtogt.

De vijand was ons op de hielen en het moest onbekend blijven, hoeveel rampzalig verminkten in handen der woestelingen waren gevallen; slechts de hoofdofficieren en eenige door de omstandigheden bevoorregten mogt het gelukken, gewond en afgestreden, door geld en bedreigingen aan de vervolging te ontsnappen. Een diepe houw op het hoofd, een schot in de heup en nog een paar onbeduidende opscheuringen, ten gevolge van het storten van 't paard, dat onder mij was neêrgeschoten, hadden mij bewusteloos op het slagveld uitgestrekt, en zeker hadde ik het noodlot van zoo vele duizenden gedeeld, ware niet juist een legerwagen voorbij gesneld en ik herkend geworden door een vermogend vriend, die hem begeleidde en terstond beval mij er op te leggen, bij zoo vele andere zwaar

gekwetsten, waarvan de meesten, reeds bij het bereiken van de *ambulance*, den geest hadden gegeven. Geestrijke vochten bragten mij weder tot mijzelven; ik zag mij omringd door een drietal officieren van gezondheid; een zwak licht schemerde door de koude, armoedige woning, eene verlatene hut, en ik hoorde om mij heen een zonderling rumoer, voortgebragt door een aanhoudend geschreeuw en gezang. Daar lagen, hier en ginds, gekwetsten in de hevigste smarten te krimpen naast zieltogenden, wier sterk en jeugdig levensbeginsel het veege ligchaam noode begaf; tusschen dit gekerm in vernam men de bevelen der artsen onder het gezang van den zorgeloozen soldaat, die zijne pijn in eene teug brandewijn smoorde, en om eene trom had zich een troep dobbelaars verzameld, die, pas verbonden, de herhaalde aanbevelingen tot rust in den wind sloegen, ten einde de wondkoorts moedwillig en bedenkelijk aan te zetten door het vuur des spels, hopende op eene winst, waarvan zoowel de kansen des oorlogs, als de uitgeputte beurs van den soldaat het genot even hersenschimmig maakten als hagchelijk.

Intusschen werden steeds meer gekwetsten naar binnen gedragen. Het gekerm, de verwenschingen tegen het Opperwezen en den Keizer, de doodsnikken, waardoor beiden werden afgebroken, sneden door de ziel, en alleen de flaauwte wegens het bloedverlies hulde dit akelig tooneel voor mij in onbestemde omtrekken,

en maakte de gewaarwordingen minder hevig, minder aandoenlijk en nadeelig voor den toestand, waarin ik mij bevond.

Onder de menigte, die mij omgaf, bevond zich een jong officier, wiens ééne arm was verbrijzeld geworden, en wiens uniform rood was geverwd, ten gevolge van den bloedstroom, die gestadig uit zijne zijde vloeide; een dier bloeijende, schoone mannen, die het eigenaardige van het Russische ras in den golfslag hunner blonde haren, en de kracht van den Russischen geest in hun zwaar gebouwd ligchaam dragen. De geneesheeren waren radeloos: linnen en pluksel liepen ten einde, handen schoten te kort, wanhoop en een verdubbeld angstgeschrei vervulden op dat berigt deze plaats van verschrikking. Maar de dobbelaars gingen ijverig en onbekommerd, als eene bende helsche geesten, voort. Een der doctoren sneed de kleederen des jongelings los, die in onbewustheid lag weggezonken; doch de azijn, waarmede zijn aangezigt besprenkeld werd, zoowel als het geraas en de behandeling zelve, bragten hem allengs bij: een kogel had zijne zijde weggenomen. — Hij is toch verloren! — zeiden de artsen, zetteden de schaar in het bruikbare linnen van zijn hemd, en lieten hem half naakt aan zijn lot over. — Hebt gij zoo weinig deernis! — riep ik hun toe, terwijl ik, half opgerigt tegen den muur, mijne wond liet verbinden. — Er is niets aan te doen en wij hebben geen tijd! — was het antwoord, hardvochtig en on-

meêdoogend als de omstandigheden der nederlaag; wij kunnen ons pluksel beter besteden. — Sterven! zuchtte de jongeling en sloeg de flaauwe oogen open. — Ik heb beide in overvloed, fluisterde ik tot mijn chirurgijn, opdat geene anderen het hooren zouden; in mijn valies; rol mijn mantel los! — De jongeling volgde werktuigelijk de bewegingen der gekwetsten en der wondheelers. Toen zij met het linnen nader kwamen, keerde hij hen edelmoedig af met de hand en wees hen op zoovele vertwijfelenden, die zoo lang reeds hunne hulp vruchteloos hadden ingeroepen, want zijne stem faalde en eene enkele diepe zucht gaf lucht aan de beklemde borst. De tijd was kostbaar, de artsen wendden zich tot de overigen, en de jongeling liet het hoofd nederzinken en bezwijmde.

Langzamerhand was het stiller geworden, de vijand scheen zijne hardnekkige vervolging niet tot ons armzalig leger te willen uitstrekken, aan het geklaag der meeste slagtoffers had de dood een einde gemaakt, anderen had eene weldadige rust aan het tegenwoordige ontscheurd; het eenige wat men hoorde was het gerammel der dobbelsteenen, het onuitstaanbaar getier en gescherts der onvermoeide spelers, en een enkel lampje bij de trom, het gebrekkige speelveld, verlichtte spookachtig de hut. — Straks hebt gij mij linnen willen geven, fluistert het onverwacht. Verschrikt door dit smeekende geluid, hef ik de oogen op en zie den doodelijk gekwetsten officier, die mijne belangstelling

gewekt had, op de eene hand opgeheven, zooveel het zijn toestand toeliet, fonkelende oogen op de dobbelaars gevestigd houden. — Welnu? zeide ik, vragende. — Gij weet, ik wees het dankbaar van de hand, ging hij voort met afgebroken stem; er waren zoo velen, die het noodiger hadden dan ik; ik ga sterven, 't zou linnen vermorsen geweest zijn. De koorts verteert mij, ik voel 't, mijn einde nadert, maar, ach! thans, nu ze geholpen zijn, thans een enkele reep linnen, een enkele! — Hoe wenschte ik in staat te zijn u een verband aan te leggen! Ik zal een officier van gezondheid roepen. — Vooral niet! Werp mij het linnen maar toe, zoo weinig gij zult goedvinden; maar spoedig, elk oogenblik weegt zwaar bij het luttel gewigt van zoo weinige uren in de schaal mijns levens! O, stel de bede eens stervenden niet te leur! — Ik dacht aan een menschlievend doel en vervulde zijn jongste verlangen. Eensklaps, daar lag hij van zijne kribbe op de vloer, en mijne zwakheid hield mij geboeid aan de plek, ik vermogt geen bijstand te leenen. Weldra echter was hij bekomen van de nieuwe magteloosheid, welke hem zijn val, dien ik vervolgens begreep met opzet geschied te zijn, had berokkend, want met ontsteltenis zag ik hem zijn verbrijzeld lichaam op één arm in de rigting der dobbelaars voortslepen. — Mij de steenen! riep hij; mijne beurs werd op het slagveld gestolen, maar ik breng meer dan geld, ik heb geweven specie, en die is hier immers zelfs

voor goud niet te koop! — Al de spelers, wie alles tot het leggen van verbanden ontbrak, hetwelk den volgenden morgen onontbeerlijk zou wezen, keerden zich plotseling om, den afzigtelijk verwonden, die half naakt en over het ligchaam en de montering rood van bloed naar hen toekroop, de losgeraakte rol linnen vooruit, met begeerlijke oogen aanstarende en terstond uitbarstende in woest en toomeloos gejuich. — Vriend, doe mij geen berouw hebben over wat ik u gaf! riep ik hem toe. — Dank, dank tot over het graf! — Geene dankbaarheid voor eene kwade daad! Bedenk u, ga aldus de eeuwigheid niet in! — Een glimlach bij het vaarwel aan het leven, eene afleiding bij de benaauwdheid des doods, eene laatste en zoete kitteling van hartstogt, betwist ze mij niet! — Ik smeek het u! op het oogenblik der beslissing, wil u niet bezoedelen! — Bezoedelen! Of ik nog zuiver was! O, het spel; zalige ontroering, wellustige foltering, die het aardsche goed leert verroekeloozen uit winzucht en de behoefte der natuur in den zelfmoord overwint! Liefde! met de jaren vervliegt zij; eerzucht! zij smoort in teleurstellingen; het spel wakkert aan met het verlies en neemt toe met de grijsheid der haren. — Ongelukkige! Op den rand zijns grafs! Groote God, erbarming! Jongeling, dierbaar als krijgsmakker, als landgenoot, als mensch, die den schoonsten dood voor het vaderland te gemoet gingt, rigt uwe gedachten geloovig en ootmoedig op Hem, wiens Genade u in zijn Koninkrijk

ontvangt : geef uwen geest in zijne liefdearmen op... — Van Hem, die mij velt in mijne jeugd!... — De goddelooze barstte uit in een honend lagchen; de spelers trokken hem onderwijl in schaterend gegier naar zich toe en hitsten zijne koortsdrift aan. — Vermurw uw hart bij de herdenking aan uwe ouders!... — Zullen zij er minder om treuren, als eerlang eene koude naamlijst den naam van hun kind onder de gesneuvelden opneemt. Weg met die gekheid! De liefelijkheden der wereld wenkten mij toe, als de Keizer mij in zijne dienst de bergen des vijands injoeg, wiens wapen, door een onverzoenbaren strijd van de onafhankelijkheid tegen de slavernij geheiligd, met zoovele duizenden mij een roemloozen dood in deze vergetene engten doet vinden, — en ik zou geen regt hebben op een laatsten straal van hartstogt, om mijn stervenden boezem aan te koesteren, op een laatsten togt van drift, wiens zengende adem eenige oogwenken langer mijne levensvlam aanhoude! Weg met die gekheid! Mij de steenen, broeders! God moge 't aanzien! — Hoerah...! klonk het in het rond. Diep had mij dit schouwspel getroffen. Ik geraakte uitgeput. Het nijdig gerammel des gedobbels bragt mij echter weder meer tot bewustheid en ik zuchtte: — Stervenden, helaas! waartoe? — Toen keerde zich de jongeling, die voor de trom lag uitgestrekt, met een door fellen brand en zenuwspanning blakend en onkenbaar gelaat, grijnzend om, terwijl de oogen hem uit het hoofd puilden en het doodzweet

langs zijn blanke voorhoofd nederliep, en kreet mij toe op schorren toon: — Waartoe? wel, om het goud! om het goud! — en smeet mij eenige stukken in het aangezigt. Ik gaf den moed op, mijne stem zou trouwens in het gebrul van den soldatenzang verloren zijn gegaan, en mijne zintuigen ondervonden de terugwerking, die niet nalaat op alle hevige en treffende tooneelen te volgen: een herstellende sluimer streek over mijne afgetobde leden neder. Niet voor des morgens, toen eene vrolijke zon de rampzalige stulp verlichtte, sloeg ik de oogen op. De jongeling lag weder op de kribbe, maar de pols stond stil, het onstuimig bonsend hart was tot rust gekomen. Mogt het ook 't geval wezen met zijne ziel! want het onherroepelijk vonnis was door den oppersten Regter over haar uitgesproken. Zijne makkers lagen op den grond door elkander; het verscheurde linnen gaf te kennen, dat de zieltogende met mijn onvoorzigtig geschenk een kwaadaardigen twist ontstoken had, en het lampje wierp nog een spottenden glans over den doode. Op dat half naakte, met slijk en bloed ontreinigde ligchaam, gedeeltelijk beroofd van lijnwaad en ter naauwernood tegen den baldadigen schimplust beveiligd, viel mijn eerste blik. Ik sidderde, en het was of een nieuwe aanval van koorts de weldaden des sluimers dreigde vruchteloos te maken. De handen, die het lijk gesloten tegen de borst hield, ten deele gestoken tusschen de plooijen van den van een gescheurden rok, zaten vol goud, terwijl eene menigte

stukken, welke hij in zijne laatste oogenblikken had laten vallen, den grond bedekten en tusschen zijne kleeding en bloedige ledematen waren ingeraakt. Zijn mond liet in een afgrijselijken lach eene rij breede, hagelwitte tanden zien, en zijne helder blaauwe oogen stonden wijd open. Het was of het lijk in eene stuip van voldoening lag over zijne winst, en zijn mond zich tot een kreet van blijdschap opende. Maar, bekropen door den dood en betrapt midden in de weelde der zegepraal, stond zijn laatste hartstogt in al deszelfs walgelijkheid op zijn wezen gebrandmerkt in de onbewegelijkheid des grafs. Nooit verlaat mij dat gezigt, sedert staat het mij onophoudelijk voor den geest, eene rilling bevangt mij bij de herdenking, en ik ben zeker overtuigd, dat ik u niet behoef te vragen, of gij u nog verwondert, als ik geen deel aan het spel neem.

EENE HEEL LIEVE SOIRÉE.

Dat pronkstuk, 't geen al reeds zoo wagglend stont te voren,
Heeft al zijn evenwigt door zulk een schok verlooren,
Trilt, waggelt, helt voor uit, werpt, over *Graaglust* heen,
Serviezen, borden af, tot morslen onder een;
't Driehonderdjarig stel verreist het eerst van allen,
De kommen zijn tot gruis op 't groot pokaal gevallen,
't Is of een berg van puin de tafel overdekt,
En een rivier van wijn vliet stroomend door 't vertrek:
De een schreeuwt, een ander huilt, een derde staat te zuchten,
Of zoekt zijn ondergang in 't naast vertrek te ontvluchten;
De goede vrouw van 't huis ligt eerst van spraak beroofd,
En trekt een wijl daarnaa de hairen uit haar hoofd.

Jonkvr. DE LANNOY, *het Gastmaal.*

— Wat is ginder te doen? vraagt een straatjongen op het zien van eenig volk, dat in de verte stilstaat, om door de ongesloten vensterglazen van een naburig huis te gluren.

— Zij krijgen volk bij Esscher, antwoordt een man op klompen, die er juist voorbij is gekomen; 't is eene pracht van belang.

Inderdaad, veertien dagen vóór den dag van heden heeft de livereiknecht van den wethouder Esscher, met groote witte kaarten tot eene *soirée* genoodigd zestig personen, die zich, op tien na, in de twee salons zullen verzamelen, waarin zich voegzaam niet veel meer dan dertig personen kunnen bewegen; doch men had op meer weigeringen gerekend. De beide kamers zijn vrij kostbaar en toch smaakvol gemeubeleerd; van beide is de grondtoon donkerblaauw; tapijt, gordijnen, behangsel, zittingen en ruggen der stoelen, alles van diezelfde kleur. De meubels zijn van palisanderhout. Beide vertrekken vormen, om

zoo te zeggen, maar ééne kamer, door een muur op een derde afgescheiden. Doch eene bloemenmand, twee canapés, een staartstuk, eene *étagère* — vervloekte staan-in-de-weggen en rijke bronnen van onaangenaamheden met booijen, kinderen, gasten! — eene groote theetafel in de eene, en in de andere kamer twee bloemenmanden, eene kleine tafel, canapé, breede schoorsteenmantel en circuleerkagchel van STERKMAN, die beide vertrekken al rijkelijk, zonder het talrijke gezelschap, zou verwarmd hebben, brengen veel toe, om de reeds niet zeer ruime apartementen nog veel benaauwder en enger te doen zijn.

Mijnheer en Mevrouw ESSCHER wachten geduldig op de klok van achten, welke het sein zal geven, dat de gasten welkom zijn.

Mijnheer is een allezins geacht burgervader. Hij passeert voor een man van smaak, verstaat de talen van de meeste landen, welke hij bezocht heeft, te weten: Fransch, Duitsch en Engelsch, benevens enkele Italiaansche uitdrukkingen, en hij heeft medegebragt: uit Engeland een greintje gevoel voor industrie; uit Duitschland eenige politieke stellingen en anekdoten van geleerden; uit Frankrijk een tint van bellettrie, en uit Italië de overtuiging, dat men muzijk en schilderkunst toch niet geheel moet weggooijen; onder welk masker van kennis hij de magerte zijner gesprekken met de meeste zorgvuldigheid verbergt. Met deze opgeloopene, maar op geene de minste studie of zelfs belangstelling in deze, gegronde kundigheden

stoffeert hij alles, waarover hij langer dan vijf minuten met een knap mensch moet spreken. Maar niemand is ondertusschen van dit alles de dupe, en men zou elk uitlagchen, of het als eene intrigue beschouwen, die durfde beweren, dat ESSCHER meer bezit dan een zeker aangeleerd *jargon*. Maar hij heeft geld, hij is wethouder, hij ziet menschen; en daarom zijn ook de menschen vriendelijk en gaan op straat met den hoed in de hand vier huizen ver al uit den weg, als hij aankomt.

Mevrouw, die laatst veertig jaren is geworden en er nog goed uitziet, is eene prinses, die in hare huishoudkamer of keuken duchtig, zoo men zegt, op haren poot kan spelen, en de borst in de lucht of den neus in den wind steekt, zoodra het er op aankomt uiterlijke vertooning te maken. Het decorum is haar aangeboren. Zij is zeer trotsch op haar huis, op hare meubelen, haar zilver, haar oud porcelein, en legt er zich op toe, dat men overal van haar zegge:

— Zij is toch eene aangename vrouw, wat weet zij goed te ontvangen!

Het kan haar minder schelen, of men haar in huis lief heeft, of zij door haren man, hare kinderen aangebeden wordt, zoo zij maar door het algemeen op de handen wordt gedragen en vreemden haar niet dan met een aangenamen indruk verlaten. Wanneer, gelijk nu, hare *toque à la Rebecca* een schuimenden waterval van blanke vederen op hare gevulde schouderen stort, en haar hals praalt met

het kostbaarste parelsnoer, dat in de stad te vinden is, dan is zij geheel in hare rol. Niets mag haar dan meer het proza des levens herinneren, en niemand in de geheimnissen harer dagelijksche beslommeringen binnendringen. Zij verbergt kunstig al de kleine onaangenaamheden, gelijk de bezorgingen van een feest als dat van heden altijd na zich slepen, en alles moet als door den slag eener tooverroede verrezen schijnen. Het woord *familiaar* is haar vreemd. Zij poogt iets te hebben van eene dichterlijke gestalte, die, met eene feeënwereld om zich heen, onttrokken aan het dagelijksch gewoel en de behoeften der burgermaatschappij, rondzweeft in een fantastischen dampkring van rozengeur.

De knecht, de koetsier, de staljongen, van wien zij steeds als van haren *page* spreekt, steken in groot costuum — rokken, *ventre de biche*, en roode vesten — de waslichten aan, terwijl Mijnheer en Mevrouw het werk naauwkeurig staan na te kijken.

Mijnheer. — Heb je de kinderen nog goeden nacht gekust, ANTJE?

Mevrouw. — Ik had geen tijd meer. KAREL, pas toch op, die *bougie* zal gaan druipen. We moeten er toch eens aan denken, HENRI, andere *bougies* op te doen.

Mijnheer. — Herinner 't mij maar eens, als wij naar Amsterdam gaan. Maar de kleine NANCY riep zoo even om je: zou je nog niet eens naar de kinderkamer gaan?

Mevrouw. — Waarom zeg je dat ook nu eerst! De menschen zullen immers zóó komen.

Mijnheer. — Maar het kind zal niet slapen.

Mevrouw. — Kinderen slapen altijd.

Meteen vliegt de deur open en, zonder dat zich nog een bediende aan de deur bevindt om te *annonceren*, krabbelt een klein, scheef, slecht gekleed vrouwelijk voorwerpje de zaal in. Het was kwart voor achten. De knechts waren nog bezig met het aansteken van de kristallen kroon in de tweede kamer. Mevrouw Esscher werd plotseling vuurrood van boosheid over de indiscretie van zoo vroeg te durven verschijnen, doch herstelde zich oogenblikkelijk door onmerkbaar haren neus te snuiten, en verdreef ook tevens den blos door in dezelfde beweging met haren zakdoek gedurig over hare bovenlip zenuwachtig heen en weder te wrijven. Toen schoot zij op het lage trapgansje toe.

— Dag, mijne beste Fanny! hoe gaat het? Wat ben ik blijde u te zien! en zoo vroeg! Nu kunnen wij nog een kwartiertje vertrouwelijk met elkander keuvelen, niet waar? Kom, zet u naast mij neder, op de canapé. Ik moet beginnen met u mijne *excuses* te maken over mijne knechts, die van daag zoo laat klaar zijn. Karel, Jan, is alles nu in orde? Mijn hemel!... Zij ziet op de klok, welke echter, hoe fijn galant! tien minuten achter gaat — reeds twintig minuten voor achten en nog de *salons* niet gereed!

— Ik hoop niet, dat ik te vroeg kom, zegt FANNY, zoodra zij aan het woord kan komen, daar zij wel iets stekeligs in de laatste woorden van Mevrouw ESSCHER meende te vinden, maar ik dacht, dat mogt *ik* wel doen. Mevrouw VERBOLDINGEN ging reeds met de VAN DER SPAANTJES, zoodat het rijtuig vol was, en ik kon niemand meer vinden. En dan zie ik er nog al tegen op, voegt zij er met eene zeer linksche schroomvalligheid bij, zoo alleen!

— Wel, ge weet immers, dat ge mij altijd pleizier doet.

— Wat is dat van daag slecht weêr geweest! Het was razend vervelend op straat; er ging niemand voorbij. Vond u niet?

— Het *boudoir* van Mevrouw ziet op den tuin, zegt Mijnheer ESSCHER.

— Dat 's wel pleizierig, maar het moet stil zijn.

— Doodstil, en door het blaauwe glas is de hemel altijd helder.

— Zoo! zegt het juffertje, wie dit laatste te hoog is.

Hier zou waarschijnlijk het gesprek zijn blijven steken, indien de heer ESSCHER niet terstond naar de oude lui gevraagd had. Het antwoord was;

— Heel wel; maar papa sukkelt tegenwoordig weêr zoo ijsselijk aan het pootje.

— Och! zegt Mevrouw op een allerdeelnemendsten toon.

— En Mevrouw VAREMKAMP? voegt zij er bij.

— O, mama is wel, maar van daag wat zenuwachtig; zij heeft van morgen eene heele historie met de werkmeid gehad.

Mevrouw Esscher kon eene kleine spijtige *moue* ter naauwernood bedwingen en viel terstond in:

— Wij zullen van avond wat muzijk maken; vindt ge 't goed, lieve Fanny? *A propos*, hebt je mijne *Erard* al gezien?

Fanny keek naar den zolder en naar de *porte-brisée*, of er ook ergens een meubel te herkennen was, dat dien naam zou kunnen dragen, terwijl Mevrouw Esscher, een schamperen glimlach tot een vleijenden verwringende, haar de hand reikte en voor het staartstuk bragt. Mijnheer stond zich in dien tusschentijd voor den haard, van pleizier over den slechten toon en de zottigheden van juffrouw Varemkamp, te verknijpen. Doch naauwelijks leunde Mevrouw bevallig op de welluidendste toetsen der piano, en wilde met dit accoord, hetwelk vol en malsch door de ledige zaal klonk, een gesprek over het instrument beginnen, of het sloeg acht uren; en nog had het uurwerk al zijne slagen niet laten glippen, of een rijtuig hield op voor de deur. Mevrouw Esscher snelde naar haren man; de nare juffrouw Varemkamp bleef een weinig achter, hoewel steeds in eene naderende beweging; de stem van den knecht klonk als eene klok, en de naam van den kolonel Spurre trilde door de zaal.

Aanstonds na de eerste pligtplegingen ontstonden er ver-

schillende groepjes in de zaal, van die soort, welke, niet spoedig verbroken wordende, eene *soirée* vervelend plegen te doen heeten. De Kolonel SPURRE was weldra in een druk gesprek gewikkeld met den heer des huizes, die zich met eene innemende nederigheid liet uitleggen, door middel van welke berekeningen en werktuigkundige *procédés* men geslaagd was, den obelisk van Luxor op deszelfs voetstuk overeind te plaatsen. Mevrouw SPURRE bewonderde de bloemen in de bloemenmand, welke haar, als eene geschikte stof tot conversatie, door Mevrouw ESSCHER gretig ter bewondering vertoond werden; en de drie meisjes scholen ook bij een, hoewel zij elkander slechts daardoor kenden, dat zij tot hetzelfde stuk *tapisserie* behoorden. Slechts één band — eene keten! — vereenigde haar: die der leelijkheid. — En toch zulke knappe ouders! — was het altijd, als de dames SPURRE ter sprake kwamen. Zij lieten zich zelden hooren, aarzelden lang, eer zij antwoord gaven en stonden reeds een geruimen tijd op elkanders lijf, zonder nog een enkel woord te hebben gewisseld, toen de nare FANNY het waagde eene tweede aanmerking over het slechte weder in het midden te brengen, welke de dames SPURRE juist met ja zouden hebben beantwoord, ware de deur niet opengegaan, en, op den kreet van den knecht, Mijnheer en Mevrouw VERBOLDINGEN met de VAN DER SPAANTJES binnengekomen. Dit gaf eene afleiding. Honderd *excuses* van

Fanny over hare *indiscretie*, duizend *excuses* van Mijnheer en Mevrouw over de onmogelijkheid, waarin zij geweest waren, aan haar verzoek gevolg te geven en zich *recommanderende* voor het vervolg.

Het echtpaar Verboldingen behoorde tot eene nuttige maar vervelende menschensoort. Mevrouws hartvriend was lang en bleek, Mijnheers hartvriendin vet en rood. Mevrouw zeide niets anders dan: — Zoo! — Och! — Hé! — en dergelijke syllogismen meer. Mijnheers redekavelingen daarentegen geleken naar een langen draad, welke te vergeefs door het gat van de naald tracht te komen. Doch zij waren schatrijk, hielden eene gemakkelijke koets en vlugge paarden, gaven veel partijen en werden dus overal genoodigd, tot schrik van allen, wie het te beurt viel met een der beminnelijke echtgenooten partij te moeten maken. Fanny was een schepseltje, dat bijzonder in de gunst van de familie Verboldingen deelde, maar dewijl men eens te kennen had gegeven, dat iedereen Fanny zoo naar vond, had Mevrouw eens voor al besloten haar niet dan alleen, den dag, bij voorbeeld, na een feest, heel familiaar te vragen, hetgeen Fanny extra lief vond, daar zij ook niet eens op die groote partijen gesteld was.

De van der Spaantjes zijn geestige, mooije meisjes zonder geld, die alles (alles beteekent hier een man, ruim voorzien van hetgeen zij missen) van hare tong en schoonheid verwachten. Zij staan Fanny en de Spurres brutaal uit te lagchen, en doen, alsof zij ze nooit meer hadden

gezien, wachtende tot eenige der pas binnengekomen jonge heeren hun gesprek — hun eerste, welligt hun laatste tevens — met de vrouw des huizes zouden geeindigd hebben. Ook duurde het niet lang, of de VAN DER SPAANTJES vormden het midden van een vrolijk en schaterend groepje heeren, en de drie andere meisjes verbeten zich, als naar gewoonte, in een hoek, waar zij gewoon waren, tot aan het einde van zulke avonden, hare ongeschonden veiligheid te zoeken, ten einde den volgenden morgen met de meeste opregtheid te kunnen rond vertellen, dat er eene heel lieve partij bij de familie ESSCHER is geweest, waar zij zich *charmant* geamuseerd hebben.

Nu kwam er nog een paar vijftigjarige *célibataires* binnen, die zich dadelijk bij de oude heeren vervoegden, dewijl zij bij ondervinding wisten, dat de jonge meisjes niet meer van hunne oplettendheden gediend beliefden te worden. Een oogenblik daarna verscheen de heer OLZER, een deftig particulier, met drie dochters, die er niet onaardig uitzagen, en elk aan den arm hingen van een aanstaande, tot groote ergernis der familie VOORBERG, die juist volgde met drie zoons en zes dochters — het schoothondje was voor dezen keer t' huis gebleven — welke laatsten nog altijd vruchteloos op een huwelijksaanzoek wachtten. De oudste was al dertig jaar en begon den moed te laten zakken; de tweede was lief, maar afschuwelijk leelijk; de derde eene knappe meid, maar daarom juist, in de gegevene omstandigheden, kwaad-

aardig en zoo scherp als een els; de vierde een spinnekop op azijn; de vijfde en zesde *ingénues*, die twintig en achttien jaren oud waren, en zich hielden als meisjes, die nog met de pop speelden. Zij gingen altijd allen overal mede, alle vlaggen ter mannenbegoocheling bijzettende, maar tot nog toe zonder vrucht. Niemand was haar hatelijker dan de gelukkige Olzers, doch zij verborgen al haren nijd onder de streelendste en poezeligste woordekens. De meisjes waren altijd bij en met elkander, en gaven zich onderling de zoetste naampjes. Niemand werd door de Voorbergs liever genoemd dan de Olzers. Dit heet men den duivel een kaarsje opsteken. Zij gingen overal te zamen naar toe, naar het concert, naar het badhuis, naar de comedie, waar zij dezelfde loge hadden, enz. Men zeide algemeen, dat het maar één huisgezin was. Maar het scheen, dat de hoedanigheden der Olzers bij aanraking niet overerfden. Toen kwam er een heer in, die onlangs naar Parijs was geweest en dien iedereen vond, dat Fransch sprak als een Parijzenaar en *tout-à-fait l'air français* had, behalve de Parijzenaars en hijzelf. Hij werd gevolgd door een ouden dikzak met eene basstem en twee bakkebaarden als paardenhoeven dwars over zijne wangen, benevens een klein monstertje, zijne dochter, met kromme beentjes, die overal, maar vooral door meisjes van haar caliber, als zulk een *lief* meisje! werd geprezen, welke vrouwelijke krijgslist een dubbel doel moest verraden, en dit werkelijk ook deed. Er

slopen ook nog onmerkbaar, behalve voor den Heer en de Mevrouw des huizes, eenige jonge heeren in de zaal, die hunne *fracs* bevallig opensloegen om met hunne vestjes te pronken, en de witte *glacé* handschoen scherp te laten afsteken tegen het sombere blaauwe, bronze of zwarte laken, als ook een tiental officieren, die hunne knevels opstreken en bij het maken hunner buigingen de sporen tegen elkander lieten klinken, of zij met hunne hielen op bekkens sloegen. Opmerkelijk was het ook, dat zij op het krullen hunner lokken oneindig meer het oog hielden dan de jonge meisjes.

Niemand werd nu meer gewacht. Men stond als gepakte haringen. De knechts, waarvan de een een theeblad met ingeschonken kopjes, en de ander een klein, zilveren blaadje met zilveren melkkan en kristallen suikerpot in de hand had, benevens een derde, met de inzameling der geledigde kopjes belast, hadden naauwelijks plaats om rond te gaan, en de jonge lieden versperden dermate den weg tot de Mama 's en Papa 's, dat er geen middel overbleef om zich ruimte te banen dan door de drie à viermaal herhaalde woorden van: — als je blieft! — als ik u mag verzoeken! — enz. Nooit heeft er een bijenkorf gebromd als de zaal van Esscher op dezen avond. Het was een gemompel van gesprekken, waar niet uit was te komen. De heeren drongen telkens meer op de troepjes van jonge meisjes in. De meesten begonnen met het slechte weêr;

anderen daarentegen met de vraag, of de dames dien morgen ook gewandeld hadden. Allen zonder onderscheid lachten reeds, eer zij den mond openden. Mijnheer Esscher had zich terstond van den Parijzenaar meester gemaakt, wien het zijne vrouw echter gelukte hem op eene listige wijs weder af te troggelen, en in den kring der getrouwde dames gevangen te houden, hoe gaarne hij zich ook bij het geginnegap der dartele nufjes zou geschaard hebben. Hij moest vooral zeer veel van Mlle. Rachel vertellen; doch de dames wisten niet regt, of zij in de *tragédie* van Molière of in de *comédie* van Corneille speelde, en raakten over dit moeijelijke en duistere punt met elkander in hevigen woordenstrijd, waardoor de Parijzenaar niet alleen gelegenheid had om zich te *éclipseren*, maar nog daarenboven om uit de vorige omstandigheden aanleiding te nemen tot een geschikt gesprek, in hetwelk hij de dames niet zou verschoonen.

Ééne zaak hield inzonderheid de jeugd bezig. Er zou gedanst worden, had men verhaald.

— Maar er staat niets van op de kaartjes.

— Het tapijt is niet opgenomen.

— 't Kan bij wijze van *surprise* zijn.

— En er kan ook wel op het tapijt gedanst worden.

Want men had het voor zeker hooren vertellen: eerst zou er muzijk gemaakt en dan gedanst worden. Daarbij wist men niet, hoe laat de *équipages* besteld

waren, en men maakte daar natuurlijk uit op, dat dit niet dan zeer laat kon zijn. FANNY, die met de SPURRES altijd in een doodelijk zwijgen gedompeld zat, en daarom bij uitnemendheid in de gelegenheid was van alles af te luisteren, nam dit oogenblik waar, om zich in den bonten hoop te mengen, ter mededeeling van hare tegenovergestelde meening, daar zij stellig kon verzekeren, dat er *niet* gedanst zou worden. Doch men nam niet meer notitie van haar dan van den telegraaf, welke eene ongunstige tijding overbrengt en niet meer wordt aangezien, zoodra hij heeft uitgesproken. FANNY keerde met de kous op het hoofd naar haar hoekje terug, terwijl de anderen voortgingen in stilte hunne *engagementen* te maken; de heeren, waarvan de meesten wel beter wisten, om er naderhand de meisjes, thans door hun ijver verblind, mede te plagen; de dames, om voor het eerstvolgende heusche bal gereed te zijn.

De oudere heeren waren intusschen naar de aangrenzende kamer afgetrokken, terwijl ESSCHER in het voorbijgaan eenige dames en jonge heeren, die hij op zijn weg ontmoette, met een paar vriendelijke *phrases* aansprak, als: — hoe vaart Papa en Mama? — of: — is je zusje al weêr beter? — of: — wat ben ik blijde u weder eens te zien! — of: — wat heb je daar eene lieve *shawl!* — of: — eene lieve *collier!* — of: — ik *feliciteer* u met uw *avancement!* — of: — met uwe nieuwe betrekking! — of iets dergelijks. De oude heeren waren langzamerhand

door een paar oudere dames en door een paar jongere, die uitgepraat waren, en nog een paar jonge heeren, die insgelijks stof moesten gaan oploopen, gevolgd. Nog kwam er een paar bij, doch dit alleen, om zich, buiten het gewoel, onder het voorwendsel van prenten te kijken, een *tête-à-tête* te *menageren*. Op de tafel van deze tweede kamer lag namelijk het aangenaamste plaatwerk, dat de laatste maanden — ESSCHER was immers een man van smaak — zoo in gravure, als in prachtuitgaven hadden geleverd. Op die tafel speelden de Engelsche staalgravuren — om hare fijnheid en zwarte luchten, waartegen witte kasteelen uitkomen, zoo hoog geroemd — eene eerste rol; dáár lagen naast den *geïllustreerden Gulliver* en *Corinne*, de *Shakespeare's beauties*, de *Scrapbooks* van het toekomende jaar, de *illustrations* van den Bijbel, *the Clock of master Humphrey*, *les Français peints par eux-mêmes*, enz. enz; te veel om te noemen.

— Dat 's lief! dat 's *charmant*! Hoe mooi gedaan! was al wat men hoorde.

— Hé, freule, zei een blomzoete jongen, met het *book of beauty* in de hand, wat lijkt dat portret op u!

Op zulke complimenten *à bout portant* lijdt eene vrouw altijd schipbreuk, als ten minste hare schaamachtigheid niet bezwijkt voor hare *piquanterie*.

Toen de minst kleine zaal wat minder vol en benaauwd was geworden door de afleiding, welke de kunstbe-

schouwing had bezorgd, werden twee *bougies* binnen gebragt en op de opengeslagen piano nedergezet; een bijzonder slecht voorteeken, als het reeds half tien is en men dansen wil. Al de dames stonden in volle wanhoop. Het was dus waar! de leelijke FANNY had gelijk gehad, er zou *niet* gedanst worden! Intusschen plaatste zich de heer des huizes met drie andere heeren aan een speeltafeltje en zijn voorbeeld werd weinig tijds daarna door nog een paar heeren en dames gevolgd. Mevrouw begaf zich onderwijl naar eene groep jonge luidjes, die juist stonden te knorren, dat er niet gedanst zou worden, en zich tot de freule VAN WAARDHEIM wendende, een *logétje* van de OLZERS, die voor eene groote *musicienne* doorging:

— Wij zullen toch zeker wel zoo gelukkig zijn, heden avond iets van u te hooren, freule? vroeg zij met het vleijendste glimlachje, dat eene vrouw, die ontvangt, bij zulke gelegenheden te hulp weet te roepen.

De freule deed, alsof zij verlegen werd.

— Ik heb, ging Mevrouw ESSCHER voort, uw talent reeds hoog hooren roemen, maar nog niet eens het genoegen gehad het te mogen bewonderen.

— Waarlijk, Mevrouw, ik kan niets.

Toen viel het koor der heeren en dames in:

— Och, ja, ik bid u, freule!

— Ik weet, freule, dat gij u niet laat bidden.

— Kom, SOPHIE, *courage!*

— Och toe, speel dat rondo van KALKBRENNER eens!

— Of dat duet van SPOHR, zei eene der SPURRES, die nog niets gezegd had en deze gelegenheid aangreep, om de vermakelijkheden van den avond met eene dubbele *bétise* op te luisteren.

Men keek elkander van ter zijde aan. De dames knepen de neuzen digt met hare zakdoeken, om niet uit te barsten.

— De freule is geen *Cerbère*, antwoordde een der heeren; maar op het strenge gezigt van de vrouw des huizes stond niets, dat naar spotternij zweemde, te lezen.

— Freule, ging zij voort, mag ik u naar de piano brengen?

— Och, waarlijk, lieve Mevrouw, ik durf niet.

— Om mij pleizier te doen.

— Nu, ja dan, om u pleizier te doen, maar dan moest toch eerst een heer....

— O, zeker zal geen dezer heeren het verzoek der freule van de hand slaan.

Maar de een was verkouden en had geene stem; de andere speelde niets dan guitaar, en hij wist, dat er in den salon van den heer ESSCHER geene aanwezig was; een derde — een officier — had op de parade eene kwetsuur aan de hand bekomen; een vierde had de muzijk laten varen, allen hadden eenige afdoende verschooning klaar, behalve de kleine infanterist VAN DER WAAN, die zich terstond op ééne bil voor de piano plaatste, en, met de oogen ten hemel, zoo valsch, als ooit

door eene verloopen stem toonen zijn voortgebragt, *ma Normandie* aanhief. Iedereen bleef voortpraten. Alleen Mevrouw Esscher met nog eene andere vrouw, die haar niet alleen durfde laten staan, plakten zich achter den *Amphion* en bewaarden hare strakke gezigten. Zoodra het geneurie, want veel meer was het niet, geeindigd was, barstte men los in toejuichingen en handgeklap. Mevrouw Esscher bedankte den luitenant in korte bewoordingen, en maakte een einde aan de zaak, door de freule van Waardheim voor het instrument te brengen. Eenige vriendinnetjes volgden haar.

— Och, Sophie, het rondo van Kalkbrenner, niet waar?

— Nu, zoo ge 't verlangt, of Mevrouw moest iets anders verkiezen?

— Uwe keus zal wel de beste wezen, freule!

Nu was het rondo van Kalkbrenner het eenige, dat zij, na duizend repetitiën, geslaagd was van buiten te leeren en zij ook, dit moet gezegd worden, uitmuntend uitvoerde. Eene diepe stilte volgde op de eerste maten. De kunstenares was gehuld in eene dikke massa japonnen, en de japonnen scholen achter eene menigte *fracs*. Het gezelschap, dat platen keek, ging in de *porte-brisée* staan en de spelers legden zoo lang de kaarten neder, hetgeen het damespaar gelegenheid verschafte, om zwierig achter in haren stoel te leunen en de pluimen en linten van hare mutsen en hoeden

op de maat te laten op en neder golven. Naauwelijks had het laatste akkoord geklonken, of men hoorde uit alle hoeken van de zaal:

— Bravo! allerliefst! *charmant*! Welk een talent!

Mevrouw Voorberg stond zelfs op, om de freule eens hartelijk haar compliment te maken en door hare drift al de blinkende *phrases*, welke Mevrouw Esscher onder het rondo had staan bedenken, in de war te brengen. De heeren putteden hun geest uit in loftuitingen. De meisjes deden het met handkneepjes af. Toen ging men weder praten, platen kijken, kaart spelen, alsof er niets gebeurd was, en — fluisterend sloop de kritiek achteraan.

In dien tusschentijd, terwijl de knechts gebakken en ververschingen presenteerden, zong een der heeren, die straks verkouden was, met eene stem als eene klok, twee lieve romances, welke nog al opgang maakten, hoewel men ze — maar juist dáárom — al honderdmaal gehoord had. Vervolgens drong die zelfde heer, uit ondeugendheid, sterk bij de dames Spurre aan, dat zij te zamen eens een *duet* zouden spelen, maar zij beleden openhartig, geen gehoor te hebben. Hierop kwam de vrouw des huizes met een aandrang, welke de Spurres ontzette, om de twee jongste Voorbergjes aan te moedigen tot het maken van muzijk; maar deze en eenige andere nufjes antwoordden, dat zij wel van muzijk hielden, maar er zelve volstrekt niet aan deden. Cecile Olzer kon

niets van buiten. Toen kwam er van onder de piano een berg met aria 's te voorschijn, welke uit beleefdheid voor CECILE, moest worden doorgezocht, hoewel die moeite oneindig grooter was dan het talent, waarvoor men ze nam. Haar aanstaande nam den stapel op zijn schoot en verklaarde, dat er niets voor zijne beminde bij was. Mevrouw ESSCHER verzon duizend *excuses*. CECILE speet het zeer. Eindelijk werd FANNY opgedolven, doch deze speelde niets dan *quatre-mains* met hare zuster, die uit de stad was. Gelukkig, dat de VAN DER SPAANTJES naderhand nog met een *quatre-mains* voor den dag kwamen! Mevrouw ging onder haar spel naar de personen in de kleine zaal en maakte twee aanmerkingen op eene plaat. Het geraas, gepraat en gemompel, waren voor het overige zoo geweldig, dat niemand iets van de piano kon hooren dan twee of drie slagtoffers, die uit medelijden achter haar stonden en met het heertje, dat omsloeg, het eenige publiek uitmaakten, dat, hoe onwillig ook, nog naar haar luisterde. Iedereen was *gedésappointeerd* en liet uit gemelijkheid den moed geheel zakken.

— Zouden wij maar niet durven beginnen te dansen op het tapijt?

— We hebben de piano in allen gevalle.

— Ik zal wel spelen.

— Maar wie zal beginnen?

— Ik niet!

— Ik niet!

— Ik niet!

De piano stond ledig. De infanterist kraaide nog eens, maar men was te druk met de zamenzwering bezig, om het op te merken. Op eens viel een der dametjes op de piano aan. De kaartspelers waren reeds, vermoeid van hunne inspanning, opgestaan en de prentenboeken hield men voor uitgekeken. Op eens hoort men eene levendige *galoppade*.

— Eene lieve wals! zeggen de SPURRES, die geen gehoor hebben en niets begrepen van het listige doel, waarmede de *galoppade* gespeeld werd. Te gelijk ziet men de hoofden der jonge meisjes op de maat in beweging, sommige heeren neuriën de melodie zelfs na, en trachten de galoppepas, zooveel de volte het veroorlooft, met het ligchaam na te bootsen.

— O! hierop te galopperen!

— Het is eene van de prettigste van STRAUSS.

— Zullen wij eens! zegt een der heeren op schertsenden en familiaren toon, terwijl hij doet, alsof hij EMILIE VAN DER SPAAN ten dans opleidt.

Mevrouw ESSCHER had van de plaats, waar zij zich, even als haar man, in druk gesprek bevond met vele heeren en dames, de demonstratie der jongelui bespied en doorgrond. Het viel in het geheel niet in haar plan, te laten dansen; het was nooit bij haar opgekomen; de schrik sloeg haar om het hart bij de gedachte, dat zulks in hare zaal, waar reeds te veel menschen en meubelen stonden, welke zoo kostbaar was behangen

en waar een flonker nieuw tapijt lag, zou geschieden. Zij snelde terstond ter eigen redding aan.

— Eene engelachtige *galoppe*! Ze is waarlijk haast te mooi om op te dansen; ik kan begrijpen, dat *musiciennes*, zoo als de dames, ze spelen, alléén om de heerlijke melodie en het kunstige accompagnement. Niet waar? het is jammer, dat er dezen winter zoo weinig bals gegeven worden. Als mijne kinderen ouder waren, zou ik zorgen, dat er dadelijk eene kamer tot dansen in orde werd gebragt. Ik zou verkiezen, bij iedere gelegenheid hier eene *soirée dansante* te geven. Maar mijnheer Esscher heeft dit appartement thans op eene manier laten meubeleren, dat wij er nooit aan kunnen denken. Freule, zullen wij nog niet eens iets van uw zeldzaam talent vernemen?

Maar allen waren uit hun *humeur* en geheel nedergeslagen door de aanspraak van Mevrouw Esscher, en de freule, die het eenige stuk, dat zij kende, reeds had uitgevoerd, werd nog meer in het voornemen van zich niet meer te doen hooren, gesterkt door de opstokerijen der Olzers, die nu niets zouden verzuimen, om zich eens goed tot verveling te zetten.

Spoedig *languisseerde* de partij: de jongelui waren uitgepraat, de ouden uitgekeken en uitgespeeld. En werd er al eens een stoel naar de prentenkamer gesleept, ten gerieve eener schoone, die zich dan aldaar, met nog eenige andere heeren en dames, voor den chaos van gravures plaatste, ten einde zich eene *contenance*

te geven, achter eene lithographie een geeuwtje te versmoren, of met een *bijbelsch landschap* in de hand, luider dan in de groote zaal hare verveling te kunnen openbaren, niets hielp. Een heer had reeds een spel kaarten van een tafeltje opgenomen en trachtte kunstjes te maken, welke allen mislukten; een ander, raadsels op te geven, welke niemand raadde dan hijzelf; de oude lui stonden al op hun vertrek, en de eenige afwisseling werd veroorzaakt door de knechts, die met hongerstillende en dorstlesschende lekkernijen ronddwaalden. Boven alles uithoorde men de stem van Mijnheer en Mevrouw Esscher; de arme menschen, die wel merkten, dat het anders behoorde, sloofden zich af; maar wat er aan te doen? Zij hadden op meer muzijk gerekend, en gedacht, dat er langer partij zou zijn gemaakt. De wijzer van de *pendule* wees nog geen elf. Het was een vreeselijk benaauwde toestand. Reeds had Mevrouw een *prisma* van de *étagère* gehaald; reeds begon Mijnheer een gesprek over zijne *optica*. De jongelui hadden hunne partij gekozen en praatten druk, in verschillende kleine groepjes verdeeld; enkele heertjes en dametjes stonden vertrouwelijk *en tête-à-tête* in onderscheidene hoekjes van de kamers. Maar de oude lui, dàt' was het ijsselijkste!.... Onverwacht komt er uitkomst.

— Zou Mijnheer Vleugelen niet eens *reciteren?* ik hoor het zoo gaarne! vroeg Mevrouw Voorberg, die alles wat poëzij was tot in het diepste haars gemoeds

verfoeide, maar dit *pis-aller* alleen uit goedheid voor Mevrouw Esscher opwierp, die zij, het kostte wat het wilde, zocht te redden.

— Reciteert Mijnheer Vleugelen? was het antwoord.

— O, heel lief!

Dit hoort de Amphitryon, die in zijne betrekking van man van smaak deze gelegenheid niet mag laten ontglippen om op Vleugelen af te gaan, die juist bezig is met een paar heel lieve, mooije meisjes te schertsen; en op een toon, of hem zijn talent reeds jaren lang bekend is geweest, zegt hij:

— Zullen wij u niet eens hooren, Mijnheer Vleugelen? Gij hebt door uw charmant talent voor uiterlijke welsprekendheid de *conquête* gemaakt van eene zeer *interessante* vrouw!

— Ik voel mij zeer *geflatteerd*, maar ben het reciteren thans zoo geheel afgewend; als gij de goedheid wildet hebben eens een goed woord voor mij te doen bij die zeer *interessante* vrouw, om mij te verschoonen!

— Vergeef mij, waarde Vleugelen, dat durf ik niet, en daarbij, ikzelf waardeer ten hoogste dit talent en heb op mijne reizen....

Toen kwamen de namen van Talma, Duchesnois, Snoek en Wattier, met eene ellelange kritiek, welke in aller mond bestorven is, ook van hen, die Talma, Duchesnois, Snoek en Wattier nooit gezien hebben. Vleugelen, het rampzalige slagtoffer, kon

niet meer stil staan van ongeduld; de meisjes lachten. Toen kwam er eene gansche kudde oude dames, geruggesteund door eene gansche drift oude heeren op hem af, die hem baden, smeekten....

Coriolanus bezweek!

— Het spijt mij, dames! fluisterde hij zijne beide aardige vertrouwelingen bij het scheiden toe, neem het mij niet te kwalijk; gij ziet, dat er niets aan te doen is.

Want hij wist, hoe onwelkom iets, waar noodzakelijk bij gezwegen moet worden, en wel voornamelijk voor vrouwen, in gezelschap is. Men ziet hem reeds met groote oogen na als een wonderdier. Wat zal hij nu wel gaan uitvoeren? Men zou zeggen, dat reciteren goochelen is. Voor weinige minuten was Vleugelen nog een bemind gedeelte van den kring, thans staat hij in eene vijandige houding tegen dezen over. Hij gaat in een hoek van de kamer staan. Nu schuiven de heeren en dames hun heir stoelen al digter en digter op hem aan. Hij *retireert*. Weldra staat hij nog maar één voet van den muur af.

— Neen, zóó kan het toch niet, denkt hij. Zou ik de dames wel mogen verzoeken een weinig meer naar achter te willen gaan? Als zij, bij voorbeeld, hier wilden gaan zitten.

Dit wordt onaangenaam gevonden, en men zet zure gezigten. Men had den goochelaar zoo gaarne op de vingers gekeken. Maar men gehoorzaamt. Nu krijgt

VLEUGELEN eenigzins plaats, ten minste zoo veel als in eene volle zaal, tusschen eene menigte meubelen, het geval kan zijn; alleen is het stikkend warm; het water druipt langs de spiegels en glazen en de zaal spreekt door dit alles uiterst moeijelijk. Maar dat doet er niet toe, VLEUGELEN heeft den last op zijne schouders genomen, nu zal het ook gebeuren. Hij draagt voor de bekende, ridderlijke romance van BILDERDIJK, zoo juist tot dat einde geschikt, *Floris de vierde* getiteld. Maar de jongelui bleven ginnegappen en meesmuilden tegen elkander, zoo veel zij konden, en toen het al te stil was geworden om voort te praten, deden zij het met gebaren en teekens af, welke een minder geoefend declamator ongetwijfeld van zijn stuk zouden gebragt hebben. Naauwelijks was VLEUGELEN aan het bij den aanvang van zes achtereenvolgende coupletten telkens herhaald: *zij zag*, — dat het gezelschap allerbespottelijkst scheen te vinden — of tegen het laatste derzelve traden de knechts binnen met groote presenteerbladen en ontzagen zich niet met luider stemme hunne versnaperingen aan te bieden en gedurig voor VLEUGELEN heen en weder te loopen. En toen zij bij de jonge luidjes kwamen, presenteerden deze al fluisterend en reikten de dames glaasjes ijs of bordjes schildpadsoep over; er werd gerammeld met lepels en met glazen, er vielen gereedschappen, de dames morsten, de heeren vlogen op ter redding der japonnen en de heer en de vrouw des huizes, die zoo zeer op reciteren gesteld

waren, deden niet de geringste poging om het gedruisch te doen ophouden. Iedereen had door deze gebeurtenis het grootste gedeelte van het dichtstuk gemist, want VLEUGELEN, die zich sedert lang geene illusiën omtrent het declameren in gezelschap meer maakte en zich nu alleen maar ten behoeve van Mijnheer en Mevrouw ESSCHER stond op te offeren, was steeds bedaard voortgegaan, zonder zich om het leven of om de slaperige gezigten van eenige verlatene dames en eene menigte Officieren te bekreunen. Nog drie minuten, toen was de romance uit.

Nu zou men denken, dat een eenvoudig, kort gedicht, van den aard als *Floris de vierde*, uitgesproken in het zuiverste, fierste hollandsch, dat ooit over lippen gevloeid heeft, met de welluidendste, krachtigste, helderste stem, welke ooit heeft geklonken, en begeleid door edele, sierlijke gebaren, toch wel in staat zou zijn, een beschaafd gezelschap gedurende tien minuten te boeijen. Vergeef mij! het tegendeel is waar. Men hoorde een zucht, een zucht van verademing, een zucht van: — Zie zoo, het is uit! — uit al de hoeken der zaal en het slagtoffer bleef, door armstoelen *gebarricadeerd*, alleen staan, zonder dat eenig schepsel de moeite nam één woordje van dankbaarheid tot hem te rigten. Hij voelde, dat hij voor zichzelven een zeer gek figuur maakte.

— Mevrouw, *permitteer* mij eens te *passeren*! was de eerste *phrase*, welke hij na zijn reciet uitbragt.

Dit nu is geene onbeleefdheid van de menschen, och,

neen! maar beschroomdheid, onhandigheid, keukenmeidachtigheid van de vrouwen, koekenbakkerachtigheid van de heeren. *Ils en sont tout ébahis*! Maar zoodra ESSCHER zich vijf minuten daarna tegenover VLEUGELEN bevond, drukte hij dezen toch de hand, bedankte hem en zeide, dat *hij* het mooi vond. Een tweede vond het toen heerlijk, magnifiek en brillant; een derde heel lief. Een vierde maakte VLEUGELEN zelf in het geheel geen compliment, maar vond het reciteren al een zeer aardig talent. Maar men moest er mede geboren zijn, merkte een vijfde op. Een zesde zei: — wel, Mijnheer, hoe kunt ge dit zoo allemaal onthouden! — De interessante Mevrouw, die zoo op het declameren had aangedrongen, sprak hem niet meer aan en hield zich verder schuil. ESSCHER vroeg hem vervolgens, of VAN LENNEP dit stuk niet had gemaakt, en toonde zich uiterst verbaasd, toen hij hoorde, dat het van BILDERDIJK was. Mevrouw ESSCHER vroeg met de grootste belangstelling, of hij wel meer aan het verzen *maken* deed. Eene andere Mevrouw vroeg, waar het in stond.

— In de *Mengelingen*, Mevrouw.

— O!

Wat de *Mengelingen* waren, wist zij niet regt, poes ook niet; maar zij meende het eens in een almanak gelezen te hebben.

— U zal het waarschijnlijk, hernam VLEUGELEN scherp, met het *Vogelnestje* van SPANDAW verwarren.

Doch de aardigheid was voor VLEUGELEN alleen, en Mevrouw antwoordde zeer onnoozel:

— Dat is wel mogelijk!

Verder vonden de meeste menschen het reciet *charmant*.

Men vergete echter niet, dat er bij den afloop toch in de handen werd geklapt en wel het sterkst door de jonge lieden — waarschijnlijk uit vreugde — die terstond hun gesprek weder aanknoopten, waar zij genoodzaakt waren geweest het te laten steken. Maar de arme VLEUGELEN was nu geheel aan de deftigheden overgeleverd, en mogelijkheid van te ontkomen bestond er niet. Eindelijk kwam Mevrouw ESSCHER hem schalk vragen, of het spreken zoo lang achtereen hem niet vermoeide.

— O, in het geheel niet.

— Och, als dat zoo is en ik u niet *indiscreet* schijn, wees dan zoo goed, bid ik u, en geef ons nog één stukje, al is 't ook nog zoo gering; ik weet, uw *répertoire* is groot genoeg.

Het was, of VLEUGELEN door den grond zonk. Zoo hij maar eene afdoende weigering had kunnen vinden, zonder onwellevend te zijn!

— Waarlijk, Mevrouw!.... stamelde hij.

Maar reeds bood zij hem haren arm aan.

— Ik zou inderdaad niet durven.... reeds weder....

— Moet ik het er dan maar voor houden, dat ik *indiscreet* geweest ben? sprak zij met een allercoquetst lachje, waarin eenig verwijt lag.

— In 's hemels naam! dacht VLEUGELEN.

— Mijnheer VLEUGELEN zal op mijn verzoek zoo goed zijn, ons nog op een stuk te onthalen.

— O, dat 's lief! dat vind ik goed! klonk het.

— Als men maar voort kon praten, was het nog zoo erg niet, merkte een der jonge heeren vrij luid aan.

Maar eene der dames wilde liever geen hollandsch hooren: dat was zoo hard, zoo prozaïsch, zoo weinig *comme il faut!* VLEUGELEN werd nagereden om in het fransch te reciteren.

— Best! zegt VLEUGELEN bij zichzelven met een boos gemoed, ik zal ze helpen, zij zullen fransch hebben, en zoo zij mij weêr vragen om te reciteren, wil ik ROELTJE heeten.

Hij declameert de tirade van *le Comte de saint-Vallier* uit *le roi s'amuse* van VICTOR HUGO en zet alle zeilen bij, om het zoo heftig en onstuimig te maken als hij kan, vooral zorg dragende al het *indecente*, dat men noodzakelijk in het gemelde stuk, uitgesproken binnen 's kamers, vinden moet, sterk te kleuren en op den voorgrond te stellen. De dames belegeren hem weder van alle zijden, maar ten tweeden male haar de wet te stellen durft hij niet, en hij begint dus maar, vastgeschroefd tusschen de meubels, en buiten mogelijkheid zich, het zij naar voren, het zij naar achteren, te bewegen. Men vergist zich, als men gelooft, dat hij schrik of aandoening te weeg brengt. Telkens is het:

— Kijk, hij laat het wit van zijne oogen zien!
— O neen! maar dat is een heel akelig gezigt.
— Zie eens, Cateau, nu doet hij 't aardig!
— O foei! wat voor geschreeuw!

De jongste der Voorbergs kroop in eens bij hare moeder, hetgeen nog al opschudding veroorzaakte.

Eensklaps, in 't hevigste van de *declamatie*, voelt Vleugelen iets achter zich, dat beweegt; op de gedachte, dat zulks het eene of andere meubel kon zijn, dat dreigt om te vallen, keert hij zich snel om en wil het grijpen; doch zijn voet glipt onder den poot van de *étagère*, die, op welk eene wijze is iedereen nog onverklaarbaar, omkantelt en met een verschrikkelijk geraas, eerst tegen den wand, toen tegen een stoel en toen op den grond nederkomt en alles wat er op stond, kostbaar porselein en beeldwerk, gekleurde drinkglazen en flacons, chinesche aardigheden, enz. enz. verbrijzelt. Het gezelschap vliegt doodelijk verschrikt op. Maar de lieve, de zachte Mevrouw Esscher vergeet op eens hare dichterlijke rol van toovergodin; zij dringt door de menigte heen, hare oogen vonkelen, haar gelaat wordt rood als een koraalgewas. Zij ziet de gebroken *étagère* met den in honderd stukken gebarsten spiegel, hare lange lijzen, baarsjes, ruiters te paard, vogels in de kooi, en wat niet al meer, in duizend scherven op den vloer! Haar man fluistert haar evenveel zoete troostwoordjes in. De dames vereenigen hare pogingen met de zijne.

VLEUGELEN staat als verplet, en tracht eenige verschooning in te brengen.

— Lompe gek! is het eenige bescheid, dat hij bekomt van de zachtzinnige vrouw.

Coup de tamtam!

Welk een schandaal! Is dat Mevrouw ESSCHER?

Haar gemaal wist niet, waar hij zich bergen zou. Hij zag nog de opgeheven vuist, welke hare scheldwoorden vergezelde.

Wat spreidt zij weinig grootheid van ziel ten toon!

Onder een vloed van woedende tranen, wordt zij door ESSCHER in eene andere kamer gebragt, waar zij een hevig zenuwtoeval krijgt. Gelukkig slaat het juist middernacht en, hoewel de *file* der *équipages* nog niet compleet is, krijgen de knechts order om terstond de koetsen af te roepen.

Den volgenden dag was Mevrouw ESSCHER de *risée* der gansche stad, en behield voor altijd den spotnaam van *Madame Etagère.*

SCHWETZINGEN.

Treedt binnen, goede liên!
Hier hebt gij allerhande keur
Van vreemdigheên te zien.
BILDERDIJK, *de Waarheid en Ezopus.*

Het was een zonnige morgen, welke een heeten dag voorspelde. Vroegtijdig namen wij te Mannheim plaats op den spoortrein naar Heidelberg en stegen uit aan het station te Schwetzingen. Aldaar vonden wij eene soort van bolderwagen gereed staan, met een boerenkoetsier, die ons noodigde van zijn voertuig gebruik te maken. De wagen was overdekt met eene huif, zoo sterk vooruitspringende, dat zij de voorste bank, die tevens tot bok verstrekte, tegen de stralen der zon beschutte, en achter deze bank hing een linnen voorhang af, waarin twee ronde glaasjes waren vastgemaakt, welke de betrekking onderhielden tusschen den *automedon* en het gezelschap van binnen. Daar het nu in den zomer en bij zulk heerlijk weder als ons hier te beurt viel, oneindig aangenamer zitten is in de opene lucht, wanneer het oog vrij mag weiden over de lieve natuur, dan benaauwd op elkander gepakt zich te begraven onder eene linnen kap, welke uw goed vertrouwen op den voerman op de proef

stelt, terwijl zij u verpligt u nagenoeg blindelings te laten voorttrekken, zonder anders te kunnen naar buiten gluren dan door de ellendige kijkglaasjes van voren; daar tevens het deftiger publiek meestal kleiner in getal is dan het andere, zoo scheen de koetsier de eereplaats te hebben gesteld naast zijn persoon op den bok en daardoor de onmogelijkheid aangenomen van meer dan twee *heerschappen* te gelijk te vervoeren. Die stelling werd bewezen door ons, want het deftiger publiek werd op dezen oogenblik door niemand meer vertegenwoordigd dan door mijn reisgezel en mijzelven; ware het getal grooter geweest, de voerman had andere middelen geweten en zeker op twee na de overigen zonder bedenken voor niet fatsoenlijk verklaard; zoodat wij maar dadelijk op zijn teeken voorop klommen, terwijl de anderen, alle inlandsche en plaatselijke reizigers, haastig in den wagen werden gestopt. Wij reden voort. De landweg was aangenaam, hier en daar min of meer wild, maar veel te lang, als men pas uit een spoorwagen komt, want de tijd, dien wij op dezen van Mannheim naar Schwetzingen hadden doorgebragt, was vrij wat korter dan welken wij besteedden van het station naar het jagthuis van den groothertog van Baden. Eindelijk zagen wij een torentje uit de boomen steken, en er kwam iets meer beschaafds en wellevends in het landschap; de paden waren geschoffeld en de weggesnoeide takken hingen

niet meer lastig over den weg, sloegen niet meer pijnlijk tegen het aangezigt.

Naauwelijks waren wij aan het opnemen van een en ander in de streek, of wij reden het kleine, stille stadje binnen, dat niet meer dan 3000 inwoners telt, draaiden een hoek om, hielden stil op een plein met jonge boompjes beplant vóór eene herberg, sprongen van de harde voorbank af, na bij den koetsier te hebben kennis genomen van het uur, dat hij gewoonlijk weder van daar vertrok, om vroeg genoeg aan het stationsgebouw aan te komen, daar wij weder bij tijds te Mannheim wilden terug zijn, — en traden binnen. De herberg zag er niet al te zindelijk uit en alles was er door het eenvoudige heen. Toch stond in de kamer regts, welke wij werden ingewezen, *de sofa*, het onvermijdelijke en onontbeerlijke meubel; links keek men eene kamer in, waar een biljard stond. Het ergste was, dat wij er eten moesten. Doch wij hielden ons heldhaftig, bestelden *Mittagessen* met het gretigste gelaat van de wereld, rekenden uit, met behulp van den waard en zijn geheele gezin, rondom ons heen verzameld, tegen hoe laat wij den togt door de tuinen van het slot zouden kunnen geeindigd hebben en tegen wanneer er dus op moest worden gerekend, zeiden *adjé* en trokken den weg op naar het kasteel.

Naauwelijks hadden wij een voet over den drempel, of het was als werden wij geslagen met blindheid,

zoo schitterde de zon op het zandige plein en op het vierkant van gepleisterde gevels, waarnaar wij het niet waagden de oogen op te ligten. Ook was het smoorheet geworden; het ons omgevende wit kaatste de zonnestralen vinnig terug en de jonge boompjes gaven onvoldoende schaduw. Nu eerst, daar wij ons, na zoo lang stil gezeten te hebben, in beweging stelden, werden wij het regt goed gewaar, hoe brandend de lucht was, en de gedachte, dat de warmte nog geweldiger zou worden, deed ons zuchten en heimelijk tegen de wandeling opzien. Weldra voelden wij toch onder het voortloopen een laauw koeltje tusschen de plooijen onzer mutsen spelen, de gloeijende zon week achter daken, wij waren daardoor in staat de oogen weder op te slaan, en het vrolijke, eenvoudige, ofschoon weinig bevallige slot lag vóór ons. Wij traden een gewelfden gang onder hetzelve door, welks uitzigt een verrassend verschiet van springende waterwerken aanbiedt, waardoor de nieuwsgierigheid wordt opgewekt en de reiziger aangetrokken. In dien gang zat eene vrouw voor een boekenstalletje, op hetwelk bij stapels exemplaren voorhanden lagen van de navolgende werken:

Schwetzingen und seine Gartenanlagen, vom Garten-Director Zeyher *und* J. G. Rieger.

Nouveau guide dans le jardin de Schwetzingen.

The garden of Schwetzingen.

Wegweiser durch die Garten-Anlagen zu Schwetzingen.

Sittensprüche aus dem Alkoran der Araber, welche theils aussen und theils im innern der Türkischen Moschee-Gebaüde in den Grossherzoglich Badischen Lustgarten in Schwetzingen sich befinden, und theils ins Deutsche übersetst sind enz. enz.

De vrouw was in druk gesprek met een manspersoon, gekleed niet ongelijk aan de invaliden bij ons en dien ik verdacht hield van haren echtgenoot te zijn. Beider oogen waren op onze schreden gevestigd. — Daar komen vreemden aan! — sprak uit hun blik. Wij gingen den gang in, waar een luchtig togtje door heen woei. — Zij loopen de fuik in! — zag men aan hun neus. En zij hadden gelijk: de fooi was reeds zoo goed als binnen. De invalide naderde ons. Een klein ventje, met een blaauwen rok, afgezet met rood en toegeknoopt tot aan de keel; ééne rij knoopen; een laag petje op en een dun rietstokje, een mattenuitkloppertje, zouden onze dames zeggen, in de hand, juist iets zeer kenmerkends onzer uitgediende helden. Zijn kogelrond en dom gelaat was met twee zoodanig waterachtige ligtblaauwe oogen uitgedoscht, als welke deden vermoeden, dat onze vriend nog geenszins tot eenig matigheidsgenootschap was overgegaan, hetgeen zijn met geuren kirschwasser sterk beladen ademtogt tot eene ontwijfelbare zekerheid bragt.

— Gij hebt waarschijnlijk een leidsman noodig, mijne heeren! sprak hij ons aan, met het petje in de hand en met zijn stokje langs zijn been slaande.

En op het toestemmend antwoord volgde hij zwijgende.

Men heeft Schwetzingen het Duitsche Versailles genoemd. Waarlijk! men is wel vriendelijk geweest. Heeft LE NÔTRE getoond, wat men met regte lijnen op een onbeperkt terrein en met onafzienbare massa 's groen om over te beschikken doen kan; welke grootsche, treffende, verbazende uitwerkselen eeuwig in dezelfde rigting wegsnellende lanen, op dezelfde ruime schaal, in dezelfde prachtige evenredigheid daargestelde geschorene heggen en koninklijk breede grastapijten doen kunnen; heeft hij geleerd, dat alles wat in aanleg, zoowel als in bouwkunde, groot is, de schoonheid al zeer nabij komt, en dat hetgeen in zulk eene uitgestrektheid één is in smaak en in stijl eene zekere ontegenzeggelijke verhevenheid bereikt en een bepaald karakter ten toon spreidt, welks indruk vervult met ontzag; — de tuinen van Schwetzingen bewijzen aan den anderen kant, hoe weinig een minder uitgebreid grondgebied voor den zoogenaamden franschen aanleg geschikt is; hoe gedrongen, hoe stijf, hoe kleingeestig, hoe kinderachtig alles wordt, zoodra die stijl, om zoo te spreken, niet in het onmetelijke kan worden toegepast, en hoe men zijn eigendom verbrokkelt en verbroddelt, door, in plaats van er een enkelen toon in te laten heerschen, zijn grond ten prooi geeft aan tegen elkander in vloekende aardigheden, van welke de meesten in

volslagen wansmaak ontaarden. Men vergeet te Schwetzingen, dat men in een tuin is. Het is een oord van verrassingen; van de eene haakt men naar de volgende. Noch het kasteel, dat trouwens ook niet te zien schijnt, want men zeide of gaf voor, dat het ontmanteld was en de meubels ingepakt stonden, noch de belangrijke boomkweekerijen, noch de zeldzame gewassen in prachtige stookkasten vertroeteld, boeijen er den vreemdeling. Hij wil slechts onophoudelijk verwonderd worden en bezig gehouden. Eene ijdele nieuwsgierigheid drijft hem voort, maakt zich van hem meester, en, door al die kinderachtigheden omringd, gevoelt hij zich plotseling zelf weder kind worden. Het is de tempel van Minerva, eensklaps tusschen digt gebladerte te voorschijn springende, met hare corinthische zuilen en haren frontespies, het welgevallen van de godin der... Wijsheid in den vorstelijken hof voorstellende; — het is het kunstige verval van den tempel aan Mercurius gewijd, dat zich op een heuveltje onder zwaar lommer verheft; — het is het even leelijke als dwaze gedenkteeken, opgerigt op de plaats, waar in 1765 en 1777, bij eene uitgraving van den bodem, menschengeraamten, met aschkruiken, traanfleschjes en wapenen bij zich, gevonden werden, hetgeen den Keurvorst, die niets liever wenschte, de onderstelling gretig deed aannemen, dat hier de raadselachtige slag tusschen de Duitschers en de Romeinen zou geleverd zijn.

waarvan de overlevering gewaagt, en zijne archaeologische ervaring aanwenden, om haar door twee zwierige latijnsche opschriften tot waarheid te doen overgaan; — Het is de god Pan, heimelijk tusschen hooge dennen en berken weggescholen, die zich boven op een rotssteen, langs welke zilverhelder water afsijpelt, in zijne eenzaamheid verledigt met te blazen op de zevenvoudige schalmei; — het is de beroemde zoogenaamde Apollo 's tempel, prijkende op een der schoonste plekjes van den hof. Verbeeld u een cirkel van twaalf Jonische kolommen, waarop het ronde koepeldak rust, en in welks middenpunt het vijftien voeten hooge beeld der godheid staat, dat met de regterhand de lier houdt en derhalve met de linker in de snaren grijpt; want toen de beeldhouwer Verschaffelt het stuk marmer uit Italie ontving, was het reeds tot een ander einde begonnen verhakt te worden en hij kon niet beter vinden; — maar, zeide de kunstenaar, een god is immers alles mogelijk! — toen men hem op zijn misslag opmerkzaam maakte; — het is het Badhuis, ook al weder meer eene prachtige aardigheid dan een bruikbaar kunstgewrocht, met chineesche behangsels, behangsels met landschappen beschilderd, naar men zegt, van Kobell, en versierselen van allerhande beitelwerk; — het is het tempeltje der Kruidkunde, geheel door houtgewas omsloten, welks ringmuur eene eikenschors nabootst, waarop een koepeldak, waarin eene deur,

met de noodige antieke sieradiën; voor den ingang liggen twee sphinxen; van binnen valt het licht door het dak en ziet men het beeld van de godin der Kruidkunde, met de borstbeelden van Plinius, Theophrastes, Linnaeus en Tournefort, benevens in basrelief de jaargetijden en de teekenen des dierenriems. Vergeten wij toch niet bij al die kunststukken een geheel bijzonder sieraad te roemen; te weten, eene bank, altijd vlak naast de trappen geplaatst, die ten heiligdom voeren, en op welke onvermijdelijk, bij de aannadering des vreemdelings, eene onbewegelijke figuur, doorgaands die eener vrouw, gezeten is, welke bij eenig gerucht het hoofd opligt, oprijst van haren nederigen zetel, de trappen beklimt en met een grooten sleutel, welke zij tusschen de vingers verbergt, de deuren opensluit, om den reiziger, met de onverschilligheid en afgetrokkenheid der gewoonte, die haar naauwelijks, en tot aan het onbeleefde toe, hem als het ware meer voor een bezield wezen doet houden, in te laten, en vervolgens, achter hem binnengeslopen, de uitlegging te beginnen. Of het altijd dezelfde was, die, langs bijpaden vooruit gesneld, hare vaste plaats op de bank bij den eerstvolgenden tempel innam, ik heb er niet op gelet, maar wel, dat elke nieuwe uitlegging gelden moest voor die van een verschillenden persoon en wij reden hadden de tuinen van Schwetzingen niet onder de goedkoopste beziens-waardigheden van ons uitstapje te stellen.

Het is bijna overbodig, dat wij van den stijl

gewagen dezer nieuwerwetsche oudheden, dezer griek-sche en romeinsche bouwwerken, op eene kleine, popperige, belagchelijke schaal daargesteld, dezer tempeltjes en kapelletjes, zwierigjes en aardigjes, zoo als de eeuw der overlading, « der agurken en vermicelles », gelijk VICTOR HUGO haar noemt, het medebragt. Het is immers de oude wereld, door middel van schatten, doeltreffender te besteden, vermengd met dat zoetsappig en lieftallig arcadisch-herderlijke, hetwelk toen zoozeer den boventoon voerde in den smaak van den tijd; het zijn de heiligdommen der gevallene goden, de godsdienstteekenen der volken eener ondergegane maatschappij en beschaving, verknoeid, verstandeloos tot tuinversiersels verlaagd; eindelijk, om het door een fransch woordenspel uit te drukken, *c'est de l'antique contrefait.*

SAINTE-BEUVE vergelijkt de inkleeding der gedichten van Mevrouw DESBORDES-VALMORE bij uitgestrekte tuinen, aangelegd in den engelschen trant, met grafnaalden in het verschiet, mijthologische standbeelden tusschen het plantsoen, boschjes vol urnen, vazen, kirrende tortels. Bedrieg ik mij niet, dan zou men omgekeerd de tuinen van het Schwetzingensche jagthuis voegzaam tot de poëzij van MATTHISSON, voornamelijk tot die van zijn eerste tijdvak, kunnen terugbrengen, met haar welig boomgewas en overvloedig, sterk groen gekleurd lover, dat ritselt en klappert, als het verfrisschend en lustig door den

wind bewogen wordt; met haren herderlijk-sentimenteelen toon, nooit dan in den stillen zomeravondstond geslaakt, wanneer LUNA is opgegaan en de sterren in bron of vijver als goudzand flikkeren; hare fabelkundige beeldspraak, welke zich toelegt op den dichterlijke omzwaai.

Schrecklich! die *Haine Pomona's*, mit *purpurnem segen* belastet,
Hürzt ohne Frommen und Nutz grausam der wüthende Feind.
Schändlicher kann ich doch nichts als diese Verheerung nur denken;
Minos verdamm' euch dereinst, Frevler! zu *Tantalus* Qual.

en elders:

Pan der Versorgende zürnt; *Pales die Ländliche floh.*

Dichttrant, welke het Zwitsersche landschap, dat hij schildert, al te zorgvuldig opschikt, het eenvoudig natuurlijke vermijdt, en welks aangebragte en onveranderlijke decoratie, welks vaste beek, vaste waterval, vaste hermitage, niet altijd, gelijk alles wat trant is, tegen eentoonigheid vrijwaart.

Quelle! dich grüsst mein Blick mit Sehnsuchtsthränen.
Seit am *Blumenaltare deiner Ufer*,
Seit im *Tempel deiner Gestraüche*, Laura
Weinend mit Gott sprach!

Quelle, dich grüsst mein Blick mit Sehnsuchtsthränen!
Jede Blume, worauf die Holde kniete,
Will ich sorgsam plücken, und ihres *Grabmals*
Urne bekränzen!

Een ander stukje heeft:

Mahlerisch
Im Gebüsch
Winkt, mit Gärtchen, Laub' und Quelle,
Die bemoos'te *Klausnerzelle.*

Pappeln weh'n
Auf die Höh'n,
Eichen glühn, zum Schattendome
Dicht verschränkt, an Felsenstrome.

Vollmondschein
Deckt den Hain;
Geisterlispel weh'n im Thale
Um versunk'ne *Heldenmahle.*

En inderdaad het moet den reiziger verwondering baren, in deze dreven, niet der stille afzondering slechts en der lieve natuur, maar, helaas! meer nog der opgedrilde en pronkzieke aanstelling, de algemeen gewordene Fransche kleederen dezer eeuw, geenszins de onnatuurlijke staartpruiken en wijduitgespannen hoepelrokken der vorige, met zacht gekleurde lintjes opgekwikt, benevens den herderstaf, te zien ronddwalen. Maar nog voor weinige jaren kon hij er een ander dichter dan Matthisson in zijn tegengekomen, die, alhoewel hij dagelijks deze lanen op en neder doortoog, haren invloed niet schijnt te hebben gevoeld. Ik bedoel Hebel, bekend door zijne Allemannische gedichten, die in 1826 overleed ten huize van zijn veeljarigen vriend Zeijher, *der*, gelijk de titel luidt, welken ik niet wagen zal door eene

vertaling tot den eenvoudigsten vorm te herleiden, *Garten-Direktor*, en wiens grafsteen door den geletterden en gevoeligen vreemdeling niet zal worden onbezocht gelaten.

Maar de reeks der fraaijigheden is nog niet afgekeken. En wel verdient in de eerste plaats eene uitzondering niet ongemeld te blijven, eene der vernuftigst uitgedachte fonteinen namelijk, welke ik ergens mogt aantreffen, en welke, hoeveel sommigen, die haar in denzelfden banvloek met de overige versierselen van Schwetzingen plegen te wikkelen, er ook tegen zullen inbrengen, in iederen aanleg, volkomen op hare plaats zou zijn. Men verbeelde zich eene soort van *volière*, besloten in een ovalen muur, afgedeeld in de gewone kabinetjes en van voren met traliewerk voorzien, boven welke zich eene groote menigte van allerhande soort van vogels, in lood nagemaakt, paauwen, fasanten, patrijzen, kippen en kleiner slag, ophouden. In de laagte merkt men eene kleine eendenkom op en midden in deze, op een steenen voetstuk, dat er eenige palmen boven uitsteekt, een uil met uitgespreide vlerken, wiens houding angst, vertwijfeling en tevens onmagt te kennen geeft. Het dier liet zich, gestoord welligt in zijn slaap en verblind door het licht van den dag, binnen dezen zetel van het pluimgedierte neder, en nu plagen en tergen hem tot de zwaksten zijner vijanden en rigten hunne waterstralen regt op zijn

gevederte, terwijl de rampzalige nachtvogel in zijne magtelooze woede een zwaren straal in het honderd voor zich heen spuit. De gedachte is geestig en bevallig en er heerscht eene zekere overeenkomst tusschen de voorstelling en het oord, tusschen het spel en de schermen; waarom dan is de toestel van deze laatsten zoo bekrompen en leelijk, waarom vooral ziet dit waterwerk, in een tuin, waarin alles met eene even milde hand onderhouden wordt, er zoo verweloos en verwaarloosd uit?

Een soortgelijk evenwigt als ik daar bedoelde, zoeke de reiziger minder tusschen het lustige plantsoen van het Engelsch aangelegd gedeelte des tuins en de zoogenaamde Romeinsche Waterleiding, een, even als de tempel van MERCURIUS, doch veel laffer, nagebootste bouwval, eigenlijk niet veel meer dan een voorwendsel tot een der vele watervalletjes, welke men in deze dreven, regte of gebogene, ontmoet, steeds, te pas of te onpas, een opsiersel ontsierende. Het eenige, dat in de Waterleiding valt goed te keuren, is hare eigenschap van hoog te zijn, waardoor men, er boven op geklommen, verrukt wordt door een uitgestrekt landschap, een vergezigt aanbiedende op vruchtbare graanvelden, stille dorpjes en de stad Heidelberg, terwijl de blinkende Rijn, de toren van Mannheim en een verschiet van de bergen des Odenwalds den achtergrond vullen.

Wij komen aan iets nog beuzelachtigers, bekend onder den naam van *die täuschende Landschaft*. En

werkelijk bedriegt het, doch de ontdekking verhoogt de bewondering voor den uitvinder geenszins. Aan het eind van eene lange, lommerrijke, doch vrij smalle laan, bespeurt men eene soort van grot, door welker donkeren boog een vrolijk landschap, weiden, boschpartijen, van verre bergen, in het oog valt. Belust op den schoonen uitkijk, spoedt de wandelaar zich er heen, doch bij het binnentreden wordt hij terstond gewaar, dat het tafereel op een witten muur is geschilderd.

Men ziet het, de tuinen van Schwetzingen zijn eigenlijk niet veel meer dan een rarekijkkast, eene kermistent, en daarvoor is, vergeeft het woord, de kijkkast der natuur te edel, de tent des hemels, welke haar overdekt, toch te verheven. De man met het stokje staat er voor als een hansworst. Dat stokje is hier van zeer veel beteekenis, het kenschetst, het geeft het karakter aan, het is het symbool van den Schwetzingenschen lusthof.

Onze geleider trad steeds deftig vooruit met zijn wapen op schouder, alsof hij in een wassenbeeldenspel gediend had, en zette onafgebroken de uitlegging voort, niet een enkel sieraad, het minste waterkommetje, de geringste fontein, de verborgenste vaas, den kleinsten waterval, het onbeteekenendste tuinbeeld schenkende. Zoo waren wij het eerst naar het groote voorperk achter de huizing getrokken, in welks midden de zoogenaamde groote fontein, afkomstig uit de tuinen van Koning Stanislas te Luneville en voor den prijs

van oud lood aangekocht door den keurvorst Karl Theodor, haren zwaren straal meer dan vijftig voeten hoog opspuit; zij stelt den zanger Arion voor, gezeten op den dolfijn, omgeven door vier waterspuwende zwanen, op wier rug kindertjes geplaatst zijn, welke hoofdgroep in hare uitwerking door vier kleinere groepen, midden in even zoo vele omliggende vijvertjes en wier straal niet hooger dan achttien voeten komt, wordt bijgestaan. Later kwamen wij aan den Engelschen vijver van hedendaagschen aanleg, met deszelfs kolossale zandsteenen beelden van den Rijn en den Donau, aan de fontein van Neptunus en het wilde Zwijn, aan de waterstolp, bekend onder den naam van de Klok, toen aan den Obelisk, te veel om geleidelijk te melden. De woorden: *aus carrarischem Marmor*, met een zonderlingen klank op de o, en Karl Theodor, den kunstminnenden Keurvorst, die in de laatste helft der vorige eeuw al deze mooigheden in den geest zijns tijds en dien der kunstenaars, die hij tot zich lokte en onthaalde, ontwierp, waren in den mond van onzen gids bestorven en besloegen derzelver vaste plaats in den eentoonigen dreun zijner zinsneden.

— Hier ziet gij, mijne heeren! — wij staan nog bij de groote fontein — vier vazen. De schoone vorm dezer vier vazen maakt ze tot de schoonste vazen, die er zijn. De Keurvorst Karl Theodor liet ze uit Florence halen en betaalde er voor 2000 Karoliner gulden: *aus carrarischem Marmoor.*

Wij gaan verder.

— Hier staat gij voor de wijdberoemde Galathea, zij staat op eene rots. Het beeld aan hare voeten stelt voor een Triton. Deze groep is een meesterstuk van CREPELLO. De evenredigheid van alle de deelen, de ronding der spieren zijn zoo schoon, dat men dit beeld onmogelijk voor iemand anders dan voor Galathea of Venus, zoo als de volkeren van Griekenland haar ook wel noemen, kan houden: *aus carrarischem Marmoor.*

— Men schijnt hier veel aan die marmersoort gedaan te hebben en gij schijnt er veel aan te hechten.

— Dat geloof ik, mijnheer!

Vlak bij de Galathea vervolgt de geleider:

— Hier, mijne heeren, aanschouwt gij den god Bacchus, den met klimop en wijnranken bekransten schenker der vreugde.

Ik dacht aan het kirschwasser, dat hem, zoo niet het boekje, uit hetwelk hij zijne les had van buiten geleerd, die dichterlijke uitboezeming ingaf.

— Het beeld is van den beroemden beeldhouwer BACCA, *aus carrarischem Marmoor.* Aan de overzijde — en beiden keerden wij op onze hielen om — staat de Koningin Agrippina.

De reisontmoetingen van JOACHIM POLSBROEKERWOUD en zijne vrienden onderrigten ons, dat de geleiders te Schwetzingen zich in hunne uitlegging wel eens aan vergissingen schuldig maken, dat zij bij voorbeeld de

vijf zintuigen somwijlen met de vier hoofdstoffen verwarren en er geen bezwaar in stellen het Medusahoofd op het schild van Pallas uit te geven, voor het portret van de moeder der godin, naar aanleiding zeker van van het onderschrift:

.... de capitis fertur sine matre paterni
Vertice cum clypeo prosiluisse suo.

Onze leidsman bevestigde zulks reeds eenigzins bij de Galathea en nu weder op nieuw en erger. Hij ging voort:

— De beroemde Koningin AGRIPPINA van Griekenland, die, toen zij haren zoon op den troon verheven had, zich aan allerlei heerschappij en ontucht overgaf en eindelijk door den ondankbaren ORESTES zelven in een misdadig opzet, terwijl zij zich in het bad reinigde, verraderlijk om het leven werd gebragt, waarom hij ook zijn leven lang door de slangen van Troje vervolgd werd. *Aus carrarischem Marmoor.*

— Was het bad ook van carrarisch marmer?

— De geschiedenis spreekt er niet van. Eerst stond dit beroemde beeld in den *Schlossgarten* te Mannheim, doch de Keurvorst KARL THEODOR liet het in 1768 hier heen brengen.

Wij vervolgden aldus de wandeling. In het voorbijgaan wees 's mans stokje ons Mercurius en Minerva, *aus carrarischem Marmoor*, en tallooze borstbeelden,

waaronder de dappere geleider beweerde, dat die van ALEXANDER, MITHRIDATES, HADRIANUS en DOMITIANUS, van den ridder VERSCHAFFELT, *aus carrarischem Marmoor*, uitmuntten, benevens nog twee beelden, PALLAS en NEMESIS, onvermijdelijk *aus carrarischem Marmoor*. Eindelijk, na bij vele andere bewonderenswaardigheden, te veel om te noemen en die wij deswegens onaangeroerd zullen laten, te hebben stil gestaan, allen vervaardigd *aus carrarischen Marmoor* en op last van KARL THEODOR, zagen wij vóór ons door de boomen de spitse torentjes en het koepeldak der Moskee, zich spiegelend in dien helderen vijver, welken JOACHIM POLSBROEKERWOUD voornoemd dat natte pak bezorgde, toen hij, opgetogen over den Turkschen tempel, in de argeloosheid zijns harten, achteruit in het water stapte.

Wij wachtten voor de deur. De gids sloeg met zijne tooverroede tegen het Mahomedaansche kerkgebouw. De priester trad naar buiten; of liever de priesteres. Voorwaar! des reizigers verwachtingen zouden teleurgesteld worden, zoo hij geloofde, dat de begoocheling zich nog verder uitstrekte dan de onbezielde muren en gewelven en hij zich had voorgesteld den grijzen derviche met breedgeplooid kleed, eerbiedwaardigen baard en den tulband om de kaalgeschoren kruin geslagen, te aanschouwen. Dit heiligdom is even zoo weinig heilig als de verdere liefhebberijen, in de tuinen verspreid, en niet minder eene aardigheid dan

al het vorige; de vorm alleen is verschillende. De sybille, die open deed, hield het midden tusschen eene *ouvreuse de loge* en eene Parijsche portierster. Vooreerst de noodwendige *châle tartan*, rood met zwarte ruiten, hoog toegespeld, waarover, als ware het eene bittere scherts, tegen den dorren, vermagerden hals aan, lappen verrimpeld vel het ontbrekende kraagje vergoedden; een rok — of een lijf hem tot den rang van japon verhief, liet de lange doek niet toe te verzekeren — welke haar van de schonkige heupen zakte en haar nasleepte over den steenen vloer; sokken, om welke de straatjongens haar paling zouden hebben nageschreeuwd, en sloffen, waar de voddenraper met zijn haak naar zou geslagen hebben. Voegt hierbij eene oude, vuile, bruine tronie, met zware trekken, krommen neus en breeden mond. Het hoofd was bedekt met eene smerige muts, welke er scheef was opgesmeten en waaronder, het hoofd overschaduwende, een verplukte toer bengelde, welke, door de verregaand onachtzame geheimzinnigheid, waarmede het lint er van opzigtig te voorschijn kwam, en de laagte, waarmede de, voor ditmaal eens niet in overdragtelijken zin op te nemen, zijden lok tot op de oogleden nederhing, de gedachte gaf, of zij daar niet zoozeer aanwezig was,

Pour réparer des ans l'irréparable outrage,

dan wel als een werkelijk optooisel van het meesterstuk der schepping, waaraan het was vastgehecht, staande, gelijk een wiskunstenaar het zou uitdrukken, tot de sybille, gelijk de menigvuldige romeinsche aardigheden tot de tuinen van den groothertog.

Met een paar passen, welke niet zonder opzettelijke deftigheid waren, hield zij stand onder het voorportaal, na onzen leidsman een vertrouwelijken blik te hebben toegeworpen. Zij hield den sleutel van de poort, welke haar het stokje van den gids wezen zou, in hare hand, en sprak ernstig:

— Daar is maar één ware God.

Wij keken elkander zeer bevreemd aan en meenden niet wel verstaan te hebben.

— Wat belieft u?

Met verheffing van stem. — Daar is maar één ware God.

De vrouw verklaarde namelijk de Arabische spreuken, welke om en binnen de Moskee, met de vertaling er onder, geschreven stonden. Toen deed zij nog een paar schreden voorwaarts, keerde het aangezigt naar het gebouw en sprak, wijzende met den sleutel beurtelings ter regter en ter linker zijde, onverstaanbaar schielijk en op een prevelenden dreun:

— Looft den Heer uwen God en bidt hem, dat hij uwe zonden vergeve, want hij is genadig. — Geeft aalmoezen voor de ure uwes doods. — U zij lof, o God! en, met Uw lof, zij ook Uw naam verheerlijkt, want

buiten U is geen andere God. — God is één, almagtig, niet geboren en heeft zijn gelijke niet.

— Kunnen wij de Moskee niet zien? vroeg ik min of meer ongeduldig.

Want ofschoon wij door den werktuigelijken ernst der vrouw waarlijk getroffen waren, brandde toch de zon fel tegen de muren en smachtten wij naar de luwte, die wij hoopten, dat ons binnen verbeidde. Maar de vrouw beantwoordde mijne vraag even weinig als zij ons bij het openen der deuren, welke zij zorgvuldig achter zich had toegeslagen, met een groet verwaardigd had; zij gocide slechts de vleugels weder open en zeide:

— Komt binnen!

Wij stonden in een vierkanten voorhof en wandelden onder de koele bogen, Moorschen bouwtrant nagewerkt, welke den hof omgaven, en veegden het aangezigt af en bliezen uit. Onderwijl stond de sybille pal op het doorsnijdingspunt der twee diagonalen en zeide, het ligchaam gewend tot den kant, waar het stond, al gebaren makende met haren sleutel:

— In den zomer zijt de mieren gelijk. — Om de rozen begiet men de doornen. — Eenzaamheid is beter dan slecht gezelschap. — Spreken is zilver, zwijgen is goud. — De afkeer des wijzen weegt duizendvoudig. — Die van vrienden verwisselt bouwt zich tegenspoed.

Toen kwam zij naar ons toe, wees met haren sleutel, welken weg op, en ging ons voor. Wij traden door lange gallerijen en kleine kabinetten. Overal stonden spreuken.

— Wie heeft deze Moskee laten bouwen? vroeg ik spottend, daar ik mijn vriend aanstootte.

— Karl Theodor, was het onfeilbaar antwoord.

En in één adem voortgaande:

— De dwaze heeft het hart in den mond, de wijze de tong in het hart.

— Maar ik meen eigenlijk, hernam ik leuk, wie de bouwmeester geweest is.

— *Mijnheer* Pigage, was het antwoord, of de man nog leefde. Mijnheer Pigage werd door Karl Theodor naar het heilige land gezonden...

Zij ware misschien met het verhaal voortgevaren, doch juist kwamen wij eene spreuk voorbij.

— Wetenschap is eene kroon, verstand een gouden halssieraad.

En zij smolt deze woorden zoo behendig met het voorgaande zamen, dat ik, steeds in den waan, dat zij nog altijd over haren mijnheer Pigage of, volgens hare uitspraak, Bigueache, uitweidde, er maar volstrekt geene mouwen aan kon vastnaaijen.

— Zijn die spreuken ook van mijnheer Pigage? vroeg mijn togtgenoot plaagachtig.

— Wel neen! mijnheer Pigage was een bouwheer maar...

— En Karl Theodor dacht ik... voegde hij er bij, ten einde het mensch meer en meer in de war te sturen.

— Karl Theodor, mijnheer! was de vorst, die den last gaf aan mijnheer Pigage om het kunststuk te vervaardigen; maar een karmelitermonnik, die reeds naar het heilige land was geweest en op zijne terugreis met mijnheer Pigage te Constantinopolen — rijkdom en de wereld vergaan, goede daden blijven in eeuwigheid — kennis had gemaakt en ook met hem hier heen wederkeerde, bragt ze mede, want Karl Theodor had mijnheer Pigage naar het heilige land gezonden — verwerf u goud, zooveel gij noodig hebt, en wijsheid, zooveel het u mogelijk is — ten einde op de plaats zelve....

Wij stonden in den koepel. De sybille prevelde nog vele wonderspreuken, die aan de wanden stonden, en mengde er allerlei bijzonderheden, aangaande de groothertogelijke familie onder, welke echter door den galm der plaats, benevens de raadselachtige tusschenvoegsels, verloren gingen, en waarvan ik slechts meen begrepen te hebben, dat de vorst wel eens, gedurende zijn verblijf te Schwetzingen, in de Moskee het middagmaal houdt, wanneer de rijnwijn stroomt door het bedehuis van Mahomet.

Toen vroeg zij, of wij ook nog den minaret wenschten te beklimmen, maar wij bedankten vriendelijk, uit hoofde van de hitte en de vermoeijenis, waarop zij ons

weder met haren sleutel voorging, wij de kabinetjes en de gallerijen op nieuw doorkwamen en zij de deuren weder opensloot, waarop zij nogmaals onder het portaal ging staan, haren sleutel in de hoogte stak en zeide, als allerlaatste gevolgtrekking van hetgeen wij gezien hadden en haar eindoordeel er over:

— Oosterlingen bogen zich voor den geduchten naam des Allerhoogsten! onderwijl zij hare hand ophield, waarin de fooi gleed.

En wij verdwenen, slechts ten halve voldaan over het inwendige des gebouws.

Bij het naderen van het slot wees de gids ons nog den kleinen schouwburg en aan de tegenovergestelde zijde de oranjerie, en verzuimde niet, bij het zoete afscheid, ter linker te wijzen, er bijvoegende:

— *Dort wachsen die grossherzoglichen Pomeranzen!* den vinger gerigt naar eene prachtige verzameling van Sina's-appelboomen, voor de broeikasten hun weelderigen wasdom ten toon spreidende.

Aemechtig kwamen wij, na twee volle uren vertoevens op het heetste van den dag in de kostbare en — het was gelukkig! — lommerrijke tuinen, binnen de herberg terug, waar een sober en niet zeer smakelijk maal ons wachtte. Na eenige teugen verfrisschenden wijn, legde ik mij met mijn *Murray* in de hand op de sofa neder; mijn levenslustiger en spoediger bekomen medgezel volgde den waard naar de kamer, waar de biljardtafel stond, en speelde in afwachting van de soep

met den man eene partij, die mijn vriend hem natuurlijk liet winnen.

Naauwelijks beschoten, al turende op het reisboek, mijne oogen, of een meisje deed mij opzien met de woorden:

— *Die Suppe!*

— Bravo! zeide ik opspringende en vloog naar de andere kamer, roepende:

— Eten, ALEXANDER! toen ik hem juist, met den hoogst mogelijken ernst, den waard hoorde vragen, op het puntje zijner *queue* wijzende:

— Of dat nu van die *grossherzoglichen Pomeranzen* waren?

— *Gewiss!* antwoordde de waard even deftig.

Want de goede man, wien de vraag niet ter dege helder was, meende in allen gevalle door deze toestemming, in zijne hoedanigheid van onderdaan, niets te wagen.

GEEN PAARD TE RIJDEN.

It is the custom here for every body
to ride on horseback.

MURRAY'S *Hand-book for travellers*, p. 177

— Wij zullen spoedig te Spa zijn, mijnheer! sprak, zich omkeerende op den bok, de voerman van een jongen Hollander, bij het naderen van een viertal heeren en dames te paard.

De jeugdige *tourist* had zich in zijn wijden mantel gewikkeld, zoodra hij, na den heeten zomerdag, de plotselinge verkoeling der lucht was gewaar geworden, en lag nu in eene gemakkelijke *calèche* de bergachtige streek, rijk aan verrassende gezigten, welke telkens, zoo dikwijls als de kronkelende weg eene andere wending nam, achter de heuvels te voorschijn traden, te bewonderen. Hij achtte zich intusschen gelukkig, dat hem de spoorweg naar Verviers, welke, gelijk men weet, over Aken tot Keulen doorloopt, te Pépinstère verlaten had, die met zijne onverbiddelijke regte lijn en koppige waterpas, zijne dijken, veelvuldige *tunnels* en bogen, het karakter der vallei bederft en de natuur den vreemdeling voor oogen stelt, als de onderworpeling der kunst in zamenspanning met de wetenschap.

Het groepje, dat den voerman tot zijne bemoedigende opmerking gebragt had, werd door meer andere gevolgd; telkens zag onze vriend den straatweg eigenaardig bevolkt door heeren en jonge meisjes, in smaakvolle rijkleeding, die op de bekende hitten van het ras der Ardennen — onvermoeibare en voor het meerendeel vrij makke dieren, te Spa sedert onheugelijke jaren in gebruik — voortdraafden, of wel hobbelden in vollen galop, en in de bewegingen der jolige paardjes eene dubbele bron van vermaak vonden. De avond viel onderwijl meer en meer en de lucht werd al frisscher, toen eene regte laan van opgaande lindeboomen en minder steile rotswanden aan de regterzijde van den weg de nabijheid van Spa nog meer onmiddellijk dan de verschillende gezelschappen, die nu het rijtuig reeds weder hadden ingehaald, verraadden, en na eene reis van zeven uren, het oponthoud aan het schilderachtige, doch hoe langer hoe meer verlatene, en daardoor eentoonige Chaudfontaine medegerekend, stapte onze Hollander over achten — hij had Luik ten één ure verlaten — aan het uitmuntende *hôtel de Flandre* af.

Naauwelijks bevond hij zich op zijne kamer alleen en maakte hij zich gereed zijn reisgewaad af te leggen, of er werd aan de deur getikt, en een meisje meldde zich aan, wier stroohoedje een bruin, doch aardig gezigtje met vriendelijke oogen ten halve verborgen hield.

— Neem mij niet kwalijk, mijnheer! sprak zij; ik ben de dochter van een der huurkoetsiers uit de stad. De reizigers zijn op niemand meer gesteld. U moet weten, dat hier te Spa geducht veel concurrentie is tusschen de huurkoetsiers. Mag ik u ons adres wel geven?

Op het adres las men:

GASPARD TIBERT,

LOUE DES CHEVAUX DE SELLE.

En face de l' Hôtel-de-Ville

à Spa.

Terwijl de pas aangekomene het kaartje overzag, waagde hij tevens een oog aan het lieve bekje, dat hij echter in den schemer naauwelijks onderscheiden kon, en streek tevens ook eens langs het poezele kinnetje met de toppen zijner vingers, die nogtans, doch zachtjes en toegefelijk, door de hand van het meisje afgewezen werden.

— Heeft mijnheer niets te belasten?

— Voor het oogenblik niet.

— Maar dan voor morgen ochtend? want men

moet er hier gaauw bij zijn. De meeste heeren, ziet u, bespreken de paarden reeds den avond te voren, om zeker te wezen, en ik zou u nog een regt flink paardje....

Maar het antwoord was kortaf: — Neen! — en de jongeling sloot de deur voor den neus van het deerntje.

Het getrappel en gehinnik van paarden, waartusschen zich schreeuwende en vloekende koetsiersstemmen mengden, deed onzen Hollander reeds vroegtijdig ontwaken, die terstond zijn bed uit sprong, waartoe hem bovendien de helder blaauwe lucht uitnoodigde. Hij schoof het neteldoeken gordijn, dat voor het venster hing, op zij, gooide het raam open, en zag de gansche straat met hitten, voerlieden, heeren en dames van alle talen en volkeren vervuld, en aan den overkant een winkel, boven welken met groote witte letters op een donker bord geschreven stond:

ICI ON LOUE DES AMAZONES.

Daar 's reizigers oogmerk was den dag met het nemen van een bad te beginnen, daalde hij den trap af. In het voorhuis werd hij door twee mannen aangeklampt in blaauwe kielen.

— Wil mijnheer een rijpaard?

— Hier, mijnheer, heb ik een mooi beestje!

Doch hij scheurde zich los. Op de straat naderde

hem een Mr. stalhouder met den hoed in de hand.

— Heeft mijnheer reeds paarden besteld?

— Ik heb er geene noodig.

En in de verte stond het meisje van den vorigen avond met haar stroohoedje, eene karwats in de hand.

Bij de kerk ontdekte hij weder een vent, en om den hoek van de straat, welke hij links insloeg, nog een anderen. Beiden mompelden met een ligten groet:

— *Voulez-vous des chevaux de selle?*

Maar hij ging hen stilzwijgend voorbij. Men wees hem de naburige badinrigting, en terwijl onderscheidene *cavalcades* langs hem heenstapten, trok hij naar binnen en zat eerst een paar uren later aan de ontbijttafel. Hij riep den knecht.

— Ik moet over een half uur een rijtuig hebben naar de grot van Remouchamps.

— Wil mijnheer niet liever een rijpaard?

— Neen, een rijtuig.

— Ik kan u anders een beestje bezorgen...

— Ik zeg u, dat ik een rijtuig verlang.

— U weet misschien niet, dat, als men te paard gaat, de toer langs een veel korteren weg kan gemaakt worden, en men vervolgens van Remouchamps terstond naar den waterval van Co komen kan, waartoe de weg voor een rijtuig veel te moeijelijk en te moerassig zou zijn. Dat zou u een dag uitwinnen.

De Hollander, min of meer rood wordende: — Morgen zal ik naar Co gaan.

— Zoo als u verkiest.

Toen de knecht weder in de zaal kwam, werd hij door twee Fransche heeren, tegenover onzen Hollander gezeten, aangesproken.

— Hoeveel kost een paard naar Remouchamps?

— Voor een geheelen dag betaalt men vijf franken, mijnheer! vaste prijs; maar voor een korten rid of een toer, die niet verder dan de *drie Fonteinen* gaat, is 't maar twee francs vijftig. Een rijtuig naar Remouchamps kost er twintig, en men is zijn ganschen dag kwijt, voegde de knecht er ondeugend bij.

De Hollander sloot op eens knorrig zijn *Murray* toe, waarin hij verdiept had gezeten, schoof driftig zijn stoel achteruit, smeet zich een grijs petje op het hoofd en liep de zaal uit naar buiten. Eene reeks van winkels, voor welke allerlei voorwerpen van zoogenaamd Spahout uitgestald waren, lokte hem aan, en hij wilde het half uur, dat hij open had, tot het doen van eenige aankoopen voor zijne familie en vrienden besteden. Niet lang nog was hij in het voorhuis bezig, of hij werd er gevolgd door eene familie, in welke hij bij het groeten een academiekennis, den jongen Adolf van Weghem, herkende, dien hij sedert een paar jaren, dat zij beide de Utrechtsche hoogeschool hadden verlaten, niet gezien had.

Adolf. Ik geloof, dat wij u gisteren op den weg

naar Luik zijn tegengekomen. In eene *calèche*, niet waar? Ik ben regt blijde, dat het toeval ons eens zamen brengt.

En zij schudden elkander voor een tweeden maal de hand.

Adolf, Je zult, even als ik, reeds merken, wat er van de academievriendschap wordt.

— Spreek daar niet van! Ben je reeds lang hier?

— Wij zijn eergisteren gekomen. Gelukkig heeft het weêr zich hersteld. Wil je, dat ik je aan mijne familie voorstel?

— Je bent wel goed: heel graag.

— Mijn vriend Raasvelden, aan 't huis van wiens moeder ik veel beleefdheid genoten heb, toen ik te Utrecht studeerde. — Tot Raasvelden. — Mijne nicht en zuster.

Raasvelden boog, en zag meteen, dat de zuster van zijn vriend een beeldmooi meisje was.

— Het is mij regt aangenaam uwe kennis te maken, zei de vader, hem de hand toestekende, en het zal mijn zoon natuurlijk ontzagchelijk veel genoegen doen een oud vriend hier te vinden.

— De freules zijn eerst sedert kort hier, naar ik van Adolf hoor, zei Raasvelden, zich tot de jonge dames keerende, terwijl het overige van het gezelschap de fraaijigheden uit het magazijn in oogenschouw nam. Zoodat u nog niet veel van de omstreken zult gezien hebben.

— Nog niets, mijnheer! Mama had gisteren zware hoofdpijn, door de vermoeijenis van de lange reis op den spoorwagen; wij zijn in één dag van Keulen gekomen.

— En de dames hielden haar natuurlijk gezelschap?

— Voor het grootste gedeelte van den dag. Mijn nichtje — op hare vriendin wijzende — deed met papa eene wandeling door de stad, proefde eens van den *Pouhon* — hier begon zij steelswijze te lachen — niet waar, JENNY?...

— En u vond het niet heel lekker, freule?

— Ik kan het niet zeggen, antwoordde JENNY, met neêrgeslagene oogen.

— Hoewel de bron toch anders minder zwaveldeelen bevat dan de overige.

— 's Avonds, op aanhouden van ons beide en van onze goede mama, die toen al veel beter was, reden wij met de heeren den grooten weg eens op tot Pépinstère.

— Toen ik het genoegen had, u tegen te komen...

— U is toch niet voor uwe gezondheid hier?

— Gelukkig niet, en als ik het wel heb, mogen wij elkander wederzijds *feliciteren*, dat niets ons belet, de schoone natuur hier volop te genieten.

— En, om een goed begin te maken, straks gaan wij naar de *grotte de Remouchamps* Het zal heerlijk zijn! Heeft u aleens op de hitjes gezeten?

— Nog niet, freule!

— Gisteren, toen u ons tegenkwam, was 't van Emilie de eerste maal, viel Jenny in. Verbeeld u eens, zij had nog nooit te paard gezeten!

— En het ging heel goed, vervolgde Emilie zelve.

— Hoe zou ik er aan twijfelen, freule! besloot Raasvelden, die zich goed moest houden.

— Maar laat haar toch oppassen, kwam mama, die een oor *en campagne* had, zich omkeerende, tusschenbeide, die hitten zijn zoo kwaad en koppig.

— U rijdt immers zelve, wees toch niet zoo ongerust. Het zijn waarlijk allemaal knollen.

— Juist daarom; botte messen snijden 't ergst, zegt het spreekwoord.

— Daarenboven, ging Emilie levendig voort, zonder acht te slaan op de woorden harer moeder, zij zijn als de hit van mijnheer Garland; zij zien hunne menschen aan, en voelen zeer goed wie de teugels houdt, Kit of Chuckster.

Adolf. U wil zeker zeggen, freule, dat zij veel te *galant* zijn.

— Heeft u lust, den togt meê te maken? vroeg de oude heer.

Raasvelden bedacht zich een oogenblik, toen zeide hij aarzelend:

— Het spijt mij zeer; maar ik geloof, dat u later gaat dan ik plan had.

— Over een uurtje.

— Alles is reeds besteld, en, naar ik denk, nu reeds voor. Maar ik hoop het genoegen te hebben, u met de familie bij de grot aan te treffen.

En met verhaasten tred verliet hij den winkel, spijtig bedenkende, dat zijne weigering linksch was geweest, en er zelfs veel van had gehad, alsof hij zich van het gulhartig aangeboden verlof had willen afmaken.

Ten elf ure vertrok het vijftal, langs de lagchende heuvelen en door het gedurig in vergezigten en pracht van groen afwisselend landschap, naar de grot van Remouchamps, en de verrukkelijke streek deed de meisjes hare opgetogenheid in velerhande tusschenwerpsels botvieren. Dan eens wees Emilie met hare karwats naar eene verre hoogte, welke verlicht uitkwam achter koeler partijen, als ware het ten gevolge van eene berekening der kunst; dan weder vatte zij, den teugel vergetende, de hand harer vriendin en klemde ze tegen haren boezem, en riep het uit van vreugdbesef; of verzocht haren broeder het paard vast te houden, terwijl zij in haren *album*, schielijk en geestig, een omtrek schetste van de omliggende landouw, die haar ter herinnering zou strekken van eenige weken onbedorven geluks.

— Waar mag uw vriend gestoven zijn? begon zij, toen het natuurschoon meer rust gunde aan haar oog en haar gemoed. De hitten zijn *galanter* dan hij.

En zij klopte het paardje minzaam tegen den hals.

Adolf begon te lagchen en ligtte de schouders op.

— Je vertelt me niets van hem. Breng mij dan toch eens op de hoogte!

— Daartoe ken ik hem niet genoeg. Wij ontmoetten elkander nog al eens *in de wereld;* dit geeft natuurlijk altijd eene zekere betrekking, vooral wanneer men beide student is. Vervolgens liet ik mij aan zijne moeder voorstellen, eene heel lieve vrouw, en niet dan op het laatst van ons verblijf te Utrecht zagen wij elkander een enkelen keer. Hij is een ferme jongen, wel opgevoed en nog al knap, maar voor mij veel te bedaard; ook heeft hij talenten: hij zingt aardig, teekent lief, in één woord, de jonge heer is vrij wel uitgevallen.

— Dankje voor de uitlegging.

— Laat hem eens iets in uw *album* teekenen! viel Jenny in.

Hoe gaarne zou hij het! Want zijne laatste woorden waren niet zonder bedoeling gesproken geweest; welligt zelfs had een blik, op Emilie geworpen, deze — de vrouwen zijn zoo fijn! — eenig licht doen opgaan, terwijl het hem, eenzaam in zijne *calèche* voortschommelende, meer en meer duidelijk werd, dat de liefde mogelijk weder een voorbeeld stond te geven, hoe slechts een enkel oogenblik voldoende is, om een jongeling in lichterlaaijen gloed te ontsteken. Tweemaal reeds had hij den voerman verweten veel te langzaam voort te sukkelen, en de

voerman hem gewezen op het mulle zand en het diepe spoor, toen op eens getrappel van dravende paarden zijn oor trof en het bewuste gezelschap, waarvan de grootste helft hem niet scheen te herkennen, zijn rijtuig voorbij snelde, terwijl de groene *voiles* in de lucht fladderden en de blaauwe *amazones* in zware plooijen tot aan den grond zwierig langs het paard naar beneden golfden. RAASVELDEN beet zich op de lippen. Niet lang daarna kwamen hem echter te goeder uur het gezigt van de Amblève, welke over haar steenen bed met spaarzame wateren voortrolt, en het gunstig gelegen kasteel van Montjardin aan allerlei bange overpeinzingen onttrekken en tevens aankondigen, dat hij Remouchamps bereikt had.

Weinige oogenblikken later bevond hij zich aan de grot, na zich in de herberg, even als de meeste bezoekers, voor de kleinigheid van een frank vijf en twintig centimes met eene zoogenaamde *blouse* te hebben laten beetnemen, welke eigenlijk meer een wijd gewaad is met eene kap, hetwelk iemand het uitzigt geeft van dezen of genen monnik, dan wel hetgeen men gewoonlijk onder het woord *kiel* verstaat. Eene vetkaars in de hand, kroop hij, met zijn gids voor hem uit, de grot binnen, en stond onder het lage verwulfsel. Hij trad verder. Het werd stikdonker; het werd kil; het werd glibberig; het werd morsig; het werd stil als het graf. Zoo traden zij be-

hoedzaam voorwaarts. Op eens verneemt men gerucht. Vrouwenstemmen! Opmerkingen, flaauwe schreeuwtjes, dan eens naderend, dan weder meer verwijderd, naar den galm en de kronkelingen van het hol. Daar flikkert Raasvelden een lichtje in de oogen; twee lichtjes, vijf lichtjes!

— Er schijnen meer vreemdelingen in de grot, zeide de gids droog.

Hoe bonsde Raasveldens hart!

— Pas op, mijnheer! zie toch goed toe en houd u stevig vast! u staat hier op een smal bruggetje. Hieronder loopt de Rubicon.

Toen Raasvelden het bruggetje over was, dacht hij:

— De Rubicon! Zou hier ook voor mij een goed voorteeken in schuilen?

Zijne handen waren nat, bedropen met stinkend kaarsvet en — hij was reeds menigmaal gestruikeld en menige ladder op- en afgeklauterd — bedekt met slijk. Onderwijl kwamen de vijf dwaallichtjes nader bij. De vrienden waren reeds op hun terugtogt. De eene gids riep den anderen toe van te blijven staan, want niet vóór men aan de *witte Dames* was, kon men elkander voorbij, en na eene minuut voorttredens stonden zes monnikspijen nevens elkander, uit eene van welke een allerliefst tronietje zacht en vriendelijk gluurde. Er werden, doch slechts ter loops, eenige woordenwisselingen gehouden, over de plaats, waar men stond, over de bezwaarlijkheden van den

togt, over de zonderlinge druipsteenfiguren: de Kat, den Olifant, het Orgel, de Gordijnen. Er werd vernomen naar de vermoeijenis, of de voeten pijn deden, of zij nat waren geworden; er werden over en weder pligtplegingen gemaakt en aardigheden gesleten, en vervolgens de optogt in eene, helaas! tegenovergestelde rigting voortgezet. De stemmen verflaauwden; de lichtjes verdwenen; alles scheen stiller dan te voren. Raasvelden zuchtte, en of de gids hem al op de verwonderlijkste gestalten van het zich tot steen vormend water wees, of de verbolgenheid opwekte van den Rubicon, door steenbrokken in deszelfs afgrond te ploffen, welke hem met donderend en bruisend geweld verstoorden in zijne rust, even als een gevangen roofdier, hetwelk door den stok zijns bewakers uit zijn sluimer wordt opgepriemd, het bleef Raasvelden alles onverschillig en hetzelfde. Hij wilde, hij jaagde terug, en had hij een minder oplettenden en vlijtigen leidsman gehad, wie weet, hoe duur hem zijn onvoorzigtige spoed ware te staan gekomen? Zelfs op de schoone uitwerking van het invallend daglicht binnen de grot, een schouwspel, hetwelk den koelste als betooverd vastnagelt aan den grond, sloegen zijne bevangene zinnen geene acht, en naauwelijks gunde hij zich tijd, den opziener van de grot het vastgestelde geld te betalen.

— Waar zijn zij heen? vroeg hij haastig aan de meid van de herberg, toen hij het gezelschap nergens ontdekte.

— Wie, mijnheer?

— Vijf heeren en dames; zij zijn het laatst uit de grot teruggekomen.

— Die zijn naar de *Cascade de Co.*

Het was hem niet mogelijk er hen te volgen!

Radeloos liep hij de lanen op naar Montjardin, om alleen te wezen en niet bespied te worden. Regendroppels bragten hem weder tot zichzelven. De lucht was betrokken en de donder ratelde in de verte. Hij keerde terug en sprak van vertrekken; maar de bui zette op, de wind verhief zich, de regen werd erger, de voerman had er geen zin in, en het was vier uur, eer hij weg kon. Arme Emilie! een zoo open weg, zoo luchtig gekleed, zoo ver van Spa! en als het paard eens schichtig werd!

Den volgenden morgen maakten de trappelende en hinnikende *bidets* Raasvelden weder vroegtijdig wakker, en het vooruitzigt van de loerende gedienstigheid ook weder te moeten trotseren, verzuurde hem het versche brood der ontbijttafel en vergalde hem de thee. Hij liep de achterdeur uit. Maar het meisje was hem in den gang reeds achterop gekomen.

— Een rijpaard, mijnheer?

— Bezorg mij een rijtuig!

— Een rijtuig, mijnheer? en geen hitje?

— Als ik immers zeg, dat ik een rijtuig wil hebben! Hoeveel is een rijtuig naar Co?

— Twintig franken, mijnheer! Een rijpaardje is

maar vijf, voegde zij er als een weêrgalm van den knecht van gisteren morgen ondeugend bij.

— Laat het dadelijk voorkomen.

— Het paardje, mijnheer?

— Ik spreek van het rijtuig.

En een kwartier later klom RAASVELDEN in eene zware *calèche* de *Sauvenière* voorbij en tegen de hoogte van *les Baraques* op, een onafzienbaar heiveld en een der verhevenste punten van België.

— Jammer, zei de koetsier, die, terwijl hij naast het rijtuig liep, een praatje wilde maken, dat mijnheer niet eene maand later hier gekomen is.

— Hoe zoo?

— Dan zou mijnheer onze harddraverijen hebben kunnen bijwonen.

Een onverschillig: — Zoo! — was het eenige bescheid.

— Dat is eerst eene liefhebberij! en een volk, een volk! Half Engeland!

RAASVELDEN zweeg.

— Maar mijnheer blijft misschien wel tot zoo lang?

— Zeker niet.

— U zal nog wel van plan veranderen. Kijk, hier is de baan. De koning zal er, zeggen ze, dezen keer ook bij zijn. Dat zal je een geld te Spa brengen! en...

De koetsier had waarschijnlijk voortgesnapt, maar de weg liep weder naar beneden; hij hernam zijne plaats op den bok, en na een fikschen klap met de zweep vlogen de forsche paarden den berg af. Nu

werd het landschap allengs aangenamer, en groenende heuvels, als die van gisteren, benevens een bogtige en telkens glooijende weg, vervingen de kale hei, welke Raasvelden met moeite en stapvoets was opgekropen.

Wat had hij begonnen! Zoo hij 't maar geweten had! Genoegelijker dan dezen zomer, ofschoon alleen, reisde hij nooit; dat alles nu te Spa aldus op eens voor hem verkeeren moet! Spa staat hem tegen, hij gevoelt er zich niet te huis, en de omstandigheden — en welke! — komen dien keer des lots verbitteren. Hoe schoon, hoe benijdenswaardig zou het zijn, voort te huppelen naast Emilie, hare zijde niet te verlaten! Dat geluk, het werd hem aangeboden. Hij moest het afwijzen!... Onder dusdanige gedachten bereikte Raasvelden het welvarende Stavelot, en spoedig zett'en de donkere Ardennen, welke de hooge heuvels met een deftig groen bekleedden, het aanzien dezer streek eene schilderachtige wildheid bij, welke Duitsche ridder- en spooklegenden voor den geest bragt. Dikke wolken, welke den hemel doorvoeren, overtogen het landschap met gedurig afwisselende schaduwen, beurtelings door het zonnelicht verdreven, en de Amblève, sedert gisteren als het ware geheel van karakter veranderd, schuimde laag in de diepte, en scheen een zilveren band langs den voet der sombere heuvelklingen of den zoom van vruchtbare weilanden, welke hij laafde met zijn helder nat.

Een half uur gaans van den waterval werden de

paarden afgespannen en moest RAASVELDEN een voetpad volgen, dat hem zonder missen, gelijk men verzekerde, aan de plaats, welke hij bedoelde, brengen zou. Op weg kwam hij een boerinnetje tegen, dat eene soort van korten sluijer droeg, welke, volgens de gewone dragt der lieden dezer provincie, achter aan haren hoed was vastgenaaid, tegen het schroeijen van de zon in den hals. Zij stopte hem het adres van eene herberg, digt bij den waterval, in de hand, geleidde hem, medeloopende, al koutende verder, en betreurde zeer, dat hij niet te paard gekomen was, daar hij nu gevaar liep van natte voeten, dewijl het pad naar den waterval meestal niet vrij was van regenplassen. Doch al spoedig kon hij het meisje moeijelijk meer verstaan door het ruischen van den zich naar omlaag stortenden vloed; eene brug er overheengeworpen deed zich op aan zijn oog, en een tiental van de vuilste en leelijkste oude wijven kwam hem te gemoet met hondjes in den arm.

— Hoeveel is het u waard, schreeuwden zij om het hardst en door elkander uit de verte, hoeveel is het u waard, een hond in den waterval te zien smijten? Hoeveel? Hoeveel? Een frank voor ieder beest? Een halve frank?

En de monsters kwamen hem hoe langer hoe digter op het lijf. Hij bleef staan op de brug en wierp een oog op de hondjes. De arme sukkels waren nog niet van de laatste vertooning opgedroogd. Zij beefden van

kou en tevens van angst op het zien van een nieuwen vreemdeling. Hij streelde de martelaars met de hand, zij lekten haar. Toen gaf hij den ganschen troep een frank, om er van af te wezen, en maakte zich met rassche schreden voort.

Maar de gansche bende hem na.

— Het is te weinig! voor zes honden! veel te weinig! Een halve frank ieder, een halve frank!

— Ik wil geene honden in den waterval zien, het is eene aalmoes, vervolgt mij niet.

En hij stapte een huis in, kwam vervolgens met eene leidsvrouw in een steil naar beneden loopend meilandje en zoo binnen een koepel, van hei, dorre takken en boomstammen zamengesteld, uit welken onze reiziger, voor een fooitje, den waterval op zijn gemak zou hebben kunnen waarnemen, ware het niet, dat hij aldaar door die walgelijke schepsels, die zooveel complimenten met heggen en struiken niet maakten, weder was opgewacht geworden, die hem nog eens geld afpersten, wilde hij vrij wezen en genieten.

Maar wie kwamen daar de brug over, en konden, te paard gezeten, de onuitstaanbare vervolging der heksen ontvlugten? Niemand anders dan Emilie met hare ouders, haar nichtje en haren broeder. Raasveldden vertrouwde zijne oogen niet. Doch toen zij een oogenblik later naast hem stonden, kon hij toch langer niet twijfelen, en hij hoorde Emilie, die de laatste aankwam, hem smeekend toeroepen:

— Geene hondjes in den waterval, niet waar? Gij laat er immers geene ingooijen?

— Wees gerust, freule! Het spijt mij reeds genoeg, dat dit mooije plekje door al die bedelaarsters en door eene zoo wreede *industrie* bedorven wordt.

— En, ging zij voort, het verwondert mij, dat het niet wordt belet. Arme dieren, hoe beklaag ik ze! Bijna heb ik geen lust, naar den waterval te kijken.

De oude heer. Gij behoeft niet meer te vragen, of Emilie een hondenhart heeft?

Emilie. Zijn zij dan niet reeds ongelukkig genoeg, dieren te zijn?

Maar daar heft op eens een der oude wijven hare armen in de hoogte, en een klein geel fikje stort in de schuimende wolken. Zij zouden er voor iets meer hunne kinderen in smijten!

Emilie bedwingt een gil. Waar is het beestje gebleven? Schaterend gelach verheft zich onderwijl naast het gezelschap. Het waren twee Fransche heeren, die in de naburige herberg het ontbijt gebruikt hadden en zich nu tot nageregt voor een paar franken op het genoegen van dit schouwspel vergastten. Een tweede hond zwaait door de lucht. Emilie wendt zich om. Onder deszelfs val komt het dier op rotsbrokken te land en kaatst boven het water terug, om even als het vorige in den stroom te verdwijnen.

— Laat ons heengaan, papalief! bad Emilie.

En onder de luidruchtige vrolijkheid der twee hee-

ren op het zien van de beide slagtoffers, die, geheel beteuterd door den schrik, langzaam en pijnlijk kwamen aangezwommen, en, reeds half lam, en kreupel en jichtig, ten gevolge van de herhaalde kunstverrigtingen, zich op den oever afschudd'en en angstig weghinkten, verwijderde zich de familie, van verontwaardiging vervuld over hetgeen, waarvan zij verpligt waren geweest ooggetuigen te zijn.

— Heeft u gisteren op uwen togt van Remouchamps geen hinder van de regenbui gehad? vroeg Raasvelden aan Emilie, ten einde een keer aan het gesprek te geven en hare gedachten af te leiden, terwijl hij het paard van de freule, dat langzaam voortstapte, bijhield.

— Wij waren reeds op weg naar Co, maar zijn, gelukkig nog bij tijds, *ventre à terre* naar Spa teruggereden.

— Van *ventre à terre* gesproken, riep Adolf, papa! wat zegt u er van?

— *Adieu!* zei Emilie regt lief en gemeenzaam tot Raasvelden, daar zij haren hit in den draf zette.

— Wil je bij geval ook achterop zitten, Herman? riep hem Adolf van verre toe in onnadenkende scherts.

Aldus liet het vijftal onzen jongman achter, die zonder dat hij het bespeurd had, zich weder midden onder de oude wijven bevond. De laatste indruk was minder aangenaam geweest, de bedelaarsters zouden het bezuren.

— Scheert je aanstonds weg! denk je, dat ik me tweemaal laat afzetten?

Alsof het niet reeds geschied ware! Toen was het, dat eene der tooverkollen hem met eene snerpende stem naschold:

— Vrek! nooit krijg je een wijf, onthoud het!

Maar HERMAN was niet bijgeloovig; hij lachte er om en dacht:

— Dan waren de heksen van MACBETH scheutiger.

Toen hij weder te Spa was aangekomen, oordeelde hij het noodzakelijk, dat hij den invloed voorkwam, welken zijne doorweekte laarzen op zijne gezondheid zouden kunnen hebben. In eene sierlijke wandelkleeding begaf hij zich vervolgens op straat.

— Mijnheer! mijnheer!

Het was alweder de stem van het dochtertje des huurkoetsiers.

— Nu heb ik eerst een mak paardje!

Een mak paardje! RAASVELDEN werd inwendig boos en hij zond een vloek naar het meisje, wier bekje hij den eersten avond zoo vriendelijk gestreeld had.

Door een zoel regentje gedreven, van zijne wandeling terugkomende, zag hij alle ingangen van het *hôtel* met voerlieden bezet, die hem, als uit éénen mond en of zij het er om deden, met een heirleger rijpaarden *nareden*. Maar RAASVELDEN achtte zich gelukkig, thans een voorwendsel te hebben, en antwoordde op hoogen toon:

— Het regent immers!

— Ja, maar, mijnheer! riep een der koetsiers hem na, en dreef zelfs de gemeenzaamheid zoo ver van hem op den schouder te kloppen, als nu strakjes de lucht opheldert?

— Ik weet het niet! zei RAASVELDEN binnensmonds, zonder hem aan te zien, vroeg zijn sleutel, en maakte zich den trap op uit de voeten van den lastigen en onbetamelijken kwant.

Des avonds moest hij het schouwburgzaaltje toch eens opnemen. De ouders van EMILIE waren toevallig van dezelfde meening geweest, want RAASVELDEN wendde de oogen niet zoodra van het tooneel, of hij zag de familie, zag de aangebedene zijns harten op den eersten rang in eene *loge* gezeten. Gezeten! Zij zaten! Eindelijk zaten zij! En niet te paard! Naauwelijks was de gordijn gevallen, of hij ook zat achter haar. Dierbare oogenblikken! Hoe zij het er zich van gaven, hoe zij praatten, zonder tusschenpoozen, zonder verwijl, en met eene vertrouwelijkheid.... Het was toch immers wel een eerste gesprek? Of zouden zij elkander in het vaderland?... Maar zulks was onmogelijk. Zoo de stemming van RAASVELDENS gemoed een wederklank in dat van EMILIE mogt vinden! Zijne woorden — hij werd wel door hare ouders beluisterd — doch zoo zij hem aan haar vrouwelijk gevoel verraadden! zijne blikken, zoo zij haar onwillekeurig zijne vurigste wenschen openbaarden! Zij was zoo beminnelijk, zoo

aanvallig en voorkomend, zij verstond zoo zeer de kunst zijn vernuft op te wekken, aan te sporen, toe te juichen; wat hij bedoelde, begreep zij zoo wel, zoo terstond, zoo geheel; hare antwoorden waren zoo geestig en zoo juist; zijne opmerkingen deelde zij zoo levendig en volkomen... Een gulden hoop ging aan den gezigteinder zijner toekomst op.

— Maar de opvoeding maakt zoo beleefd! dacht hij bij het verlaten van de *loge*, en om zich afleiding te bezorgen, plaatste hij zich aan de speelbank.

De zaal was helder verlicht, de gewone stilte heerschte er, en, zoo wegens den gedurigen regen, welke de vreemdelingen alle avondtoertjes had doen opgeven, als door de tooneelvertooning, welke in hetzelfde gebouw plaats had, eene ongewoon groote menigte, in het *Redoute*-gebouw zamengestroomd, drong zich om de groene tafels opeen. Naauwelijks had Raasvelden zijn eerste vijffrankstuk op het speelveld gewaagd, of zijne kwade ster brak weder door de wolken. Hij verloor. Hij beproefde alle kunstgrepen, trachtte alle kansen te dwingen, doch het lot bleef onverbiddelijk, en of hij al speelde *à la martingale* of *à cheval*, toch reed hij — ja, toen! — maar als ieder student het op zijne beurt doet in de collegiekamer.

— Wel foei! klonk het eensklaps in zijn oor, en omziende bespeurde hij de gestalte van Emilie, die zich bij den uitgang der zaal reeds aan hare familie aansloot, en verdwijnende tot Raasvelden een bestraffend

vingertje ophief, welks gestrengheid een spotachtige glimlach minzaam verzachtte.

Ondanks zijn verlies sliep RAASVELDEN in als een koning, en droomde, dat hij met EMILIE door het luchtruim zwierde op een wit paard met parelkleurige manen, die oneindig langer waren dan de *rose amazone* van zijne godin. Des morgens — de hemel was helder en de borst ruim — werd het fraaiste gewaad aangetrokken. Een ligt grijze pantalon, zoo wijd als de smaak het gebiedt, deed zijn voet, in even ligt grijze stoflaarsjes, nog smaller en kleiner schijnen dan hij was; een buitengewoon lang vest stond van onderen voor een derde open, en een donker paars zijden fluweel jasje, luchtig en kort, omsloot zijne leest, terwijl zijne heden met dubbele zorg gekrulde lange blonde haren sierlijk onder een hoed te voorschijn kwamen, welke naauwelijks op het bezit van een rand kon aanspraak maken. Eene korte *badine* met fraai geslepen steenen knop in de hand, liep hij uit, wandelde de naastbijzijnde bergen over, zette zich neder op eene bank en staarde een geruimen tijd op de stad, welke verrukkelijk aan zijne voeten lag; maar, die hij in de dreven zocht, zij was er niet! Hij ging naar de speelzaal. Niemand! Hij liep de doorgangen door, hij zette zich neder voor de *Redoute*, bestelde een glas limonade, las eene courant met een oog op de voorbijgangers; doch zijne hoop was ijdel. De muzijk ving aan in de *Promenade de sept heures*. Hij liep de

trotsche laan herhaalde malen op en neder, nam een stoel en liet de groote wereld, te Spa verzameld, voor zich heen- en weder trekken; zij liet hem koel. De muzijk verdroot hem, de wandelaars werden hem onduldbaar: EMILIE maakte er geen deel van. In stille wanhoop verliet hij de plek. Terwijl hij langs den Pouhon voorbijging, hoorde hij een voerman een anderen, die zijn knecht scheen, toeroepen:

— Zijn de paarden voor den baron VAN WEGHEM al naar het *hôtel d'Yorck*?

— Waar zijn zij heengereden? vroeg RAASVELDEN, zich driftig omkeerende.

— Zij doen den *toer der Fonteinen*, mijnheer!

— Weet je hoe ze hem genomen hebben?

— Ik heb het niet gehoord; over de Tonnelets naar den Géronstère, denk ik. Wil u óók een rijpaard, mijnheer?

— Dank je! antwoordde RAASVELDEN op zoo onverschillig een toon als hem mogelijk was.

— Maar, dacht hij, als ik terstond een rijtuig kon krijgen!... en bleef stilstaan.

— Neen, dacht hij weder, zich bezinnend, eer het klaar is, zijn ze mogelijk weg. Ik wandel naar den Géronstère; het is niet ver, daar ten minste kan ik haar niet misloopen.

Doch RAASVELDEN ondervond maar al te spoedig, hoe warm het was, en het gestadig klimmen op het midden van den dag viel onzen vriend bezwaarlijk.

— Ik had toch maar beter gedaan een rijtuig te nemen, klaagde hij bij zichzelven.

Maar hij was reeds te ver om terug te keeren. Het zweet brak hem uit en de afstand was verder dan hij gemeend had. Hij zette zijn hoed af, woei met zijn *foulard* en droogde zich herhaalde malen het hoofd. Zijne fijne handschoenen misvormden zich door den gloed zijner zwellende vingers, en zijne kunstig opgemaakte lokken begonnen neder te hangen en raakten met het vegen in de war. Door den invloed der lucht werd hij gemelijk en zwaartillend, en de voorspelling van den vorigen morgen kwam hem dreigend voor den geest. Maar was hij eerst den Rubicon niet overgegaan? Het eene ging tegen het andere op... Eindelijk vertoonde zich de gewenschte bron in haar zwaar geboomte, en, hemel! tevens Emilie. Maar de koetsiersknecht had zich vergist of hem iets op de mouw gespeld, om er zich af te maken; kortom zij waren het eerst naar den Géronstère gereden en reeds op het punt van te vertrekken. Toen zij Raasvelden zagen aankomen, blazende en puffende, kon Jenny niet nalaten een glimlach achter haren zakdoek te verbergen, en Adolf fluisterde haar zeker iets ondeugends in het oor; doch Raasvelden, die zulks tot zijne spijt zeer wel bemerkte, sneed spoedig alle aanmerkingen en al het zotte, aan zijne verschijning mogelijk verbonden, af, door in eene regte lijn op het gezelschap aan te komen met het opgeruimdste gelaat, dat

hij zetten kon, en bij hetzelve, na daartoe bekomen verlof, plaats te nemen.

Emilie tot Raasvelden. — Gij herinnert u immers nog wel hetgeen ik u gisteren in de comedie verzocht?

— Iets in uw *album* te teekenen? Het is eene al te groote gunst, freule!

— Maar ik zal toch om dit compliment uw schetsje niet behoeven te missen, hoop ik?

— Om u te overtuigen, wil ik u te vreden stellen, zoodra het u belieft.

— Hier is het *album*.

— Mag ik 't u dezen namiddag weêrbrengen?

— Ziet gij, alweder uitstel!

Raasvelden het boek doorbladerende. — Alsof uwe omtrekken niet noodzaakten er op aan te dringen!

— Ik ben niet zoo verwaand er een geheim van te maken; ik weet wel, dat u toegevend voor mij wezen zal.

— Voor u, freule?...

— Als men talent heeft, is men het immers van zelf? Maar, nog eene vraag, mijnheer! Rijdt u nooit te paard?

Raasvelden verbleekte; hij bevond zich tusschen twee klippen. Een meisje toegeven en haar belijden: ik sukkel aan een verzuim in mijne opvoeding, er ontbreekt iets *fashionables* aan, welke man zou het kunnen? Voor te geven: ik mag niet, ik ben ziekelijk, tegenover haar, die men bemint, ware vernie-

tigend welligt voor de toekomst, die men droomt. Hij strandde op de laatste zandplaat.

— De doctor heeft het mij verboden, freule!

— De doctor? ik dacht, dat u mij in den winkel van Spadoozen, waar wij elkander het eerst ontmoetten, verzekerde, hier niet voor uwe gezondheid gekomen te zijn, en — op een spottenden toon — mij dunkt, wanneer ik u aanzie... Ik val een beetje ongeloovig.

Raasvelden zat deerlijk in het naauw; hoe zou hij zich redden?

— Vergeef mij, freule! Wanneer ik dit zei, was dit eigenlijk maar half de waarheid; het is zoo, ongesteld ben ik in het geheel niet, maar ik doe toch deze geheele reis, met oogmerk om eene hoogere en zachtere lucht in te ademen.

Op dit beweren zag Emilie Raasvelden vorschend, ernstig en met deelneming aan.

— Anders, het is niet voorzigtig van u, kwam Adolf, door Jenny opgestookt, er tusschen, met deze verschooning nog te Spa aan te komen; een zoo versleten voorwendsel van al degenen...

— Maar zeg mij, viel Emilie edelmoedig in, wie dan toch hier te Spa eigenlijk rijden kan, Adolf? ik meen, wie in den waren zin ruiter is? Het is of de meesten, die hier komen, nooit een paard onder zich gevoeld hebben. Zie al die stijve heeren maar eens na, die daar zoo angstig voorbijstappen. Ik wacht ze op den eersten ondeugenden knol! Jij zelf, als je

eens in den spiegel zaagt, zoo als je dagelijks heensjokt, ik wed...

— Emilie!

— Zoo je er je door beleedigd voelt, wil ik gaarne mijzelve veroordeelen. Ieder, niet waar, is verwonderd, hoe goed het gaat, en ik toon mij zoo deftig als ik kan voor de menschen, die ons staan aan te gapen; maar de eerste leelijke sprong, en ik leg zoo zeker in het zand...

De oude heer gaf het teeken ten aftogt. Adolf beval, dat de paarden zouden voorgebragt worden.

— Mag ik de eer hebben u het *album* terug te brengen, freule? vroeg Raasvelden onderdanig.

— Als Papa er niet tegen is.

— Waarom? Een vriend van Adolf!

Het wachten naar de hitten werd opgevrolijkt door het nogmaals proeven uit de Géronstère, en Jenny moest bekennen, dat bij dit water het glaasje uit den Pouhon, hoe zij er zich ook tegen had uitgelaten, eene lekkernij was. Weinige oogenblikken daarna was het gezelschap vertrokken. Raasvelden snelde naar zijne kamer. Wat was het, dat hij teekende?

Eene *calèche*, waarin een jongeling achterover liggende, met de voeten op de voorbank en eene cigaar in den mond: niemand had moeite Herman Raasvelden in deze figuur te herkennen; vóór het rijtuig uit een jong meisje te paard, dat Emilie verbeelden moest; ten minste het was hare leest, hare

kleeding, hare houding en eenigzins waren 't ook hare gelaatstrekken. Meer in het verschiet voltooiden twee heeren en twee dames, insgelijks te paard en in galop, het tafereeltje, en de achtergrond vertoonde een bergachtig landschap. RAASVELDEN schreef er met gothische letters onder:

Geen paard te rijden!

of zij die het raakte dien uitroep onder deze voorstelling begrijpen mogt, liep het sierlijke boek nog eenmaal door, wikkelde het in een papier en begaf zich na twee uren arbeids naar het *hôtel d'Yorck.*

— Is de baron VAN WEGHEM te huis?

— Ik geloof, dat zij nog uit zijn; wees zoo goed even te wachten.

Na een kort oogenblik kwam een liverijknecht te voorschijn.

— Mijnheer is met de dames naar de bronnen gegaan; maar de jongeheer is straks te paard hier geweest, om een *flacon* champagne te halen; hij zeide, dat hij hem eens tegen het water van den Tonnelet wilde proeven.

— Hier is mijn kaartje en geef dit boek aan de freule!

Regt onvoldaan verliet RAASVELDEN het *hôtel.*

Na het middagmaal zat hij met eenige heeren onder een glaasje kirsch en eene manillacigaar zijn halven kop koffij te vergeten voor den gevel der *Re-*

doute en tegelijk de heeren en dames op te nemen, van welke eenigen te voet, de meesten te paard, naar gewoonte op en neder drentelden, zich door uitstapjes of kleinere wandelingen verlustigende in het goddelijke weder, toen ook een meisje, begeleid door een bejaard heer, voorbijreed, dat RAASVELDEN eensklaps den draad van zijn gesprek deed verliezen. Zij groette dezen met zekere beteekenis, boog zich toen naar den ouden heer, die haar vader was, en het scheen, dat zij haar paard wilde doen stilstaan; doch haar vader reed door en zij was verpligt te volgen.

— Het mooije freuletje VAN WEGHEM! zei een der *lions*, met wie HERMAN in gesprek was, zonder dat de opmerking het afbrak.

De straat bleef wemelend van wandelaars, en de inwoners stonden voor hunne stoepen, terwijl de kinderen om hen heen stoeiden. Waar het oog zich wendde, was het vreedzaam en wellevend genot. Doch van waar deze plotselinge opschudding? De lieden vlieden terug in hunne winkels, de voorbijgangers bergen zich in de naast openstaande woningen. Een los, een hollend paard! op hol met een jong meisje! EMILIE! Daar had zij nu een kwaadaardigen knol! Stevig bleef EMILIE er nog op, met de handjes krampachtig in de manen. Niemand, die toeschiet! Geen beraad! Onverschrokken vliegt RAASVELDEN op het rennende dier in, pakt het bij den teugel, wordt een eind medegesleept, doch blijft op de been. Maar de

hit wil niet tot staan komen, hij slaat achteruit, springt en steigert, en niemand, die bijstand biedt! Het meisje sprak geen woord, maar begon bijna te schreijen, en haar engelengezigtje misvormde zich pijnlijk van benaauwdheid.

— Zie, dat je er op blijft, EMILIE! en houd je goed! wij krijgen hulp!

Een toesnellende voerman lost RAASVELDEN af; deze ontvangt EMILIE in zijne armen, die, buiten zichzelve, hare bewustheid bij het wijken des gevaars terugkrijgt.

— Zie je nu wel, zegt ze buiten adem en nog trillende van schrik, de omstanders met een fieren blik rondziende, dat geen van die allen rijden kan! maar, voegde zij er regt teeder achter, wij zullen het zamen leeren.

En in hare zenuwachtige overspanning viel zij, half kind als zij eigenlijk nog was, RAASVELDEN snikkende om den hals, en drukte hem op de gloeijende wang een voorbarigen en niet minder gloeijenden kus.

— Laat ons, sprak HERMAN ontroerd, terwijl hij EMILIE den arm bood, laat ons uw vader te gemoet gaan!

DE KORTE

EN

VERMAKELIJKE GESCHIEDENIS

VAN

Zoo-veel-Lieflijkheên

EN

de-Kuischheid-zelve.

Het gebeurde te 's Gravenhage, in een huis in het Westeinde, No. 8, als ik het wèl heb; er moet nog eene soort van gallerij aan den gevel zijn van zeker gebouw, hetwelk de voorbijganger kan bespeuren, als de breede voordeur open staat, door welke men het gezigt heeft op eene ruime plaats, met een tuintje er achter. Boven de gallerij bevinden zich eenige vertrekken, tot woonplaats ingerigt en zamengesteld uit eene groote schilderswerkplaats, benevens drie kleine kamertjes. Om boven te komen, moet men vijf verdiepingen hoog klimmen, vijf zoodanig hooge verdiepingen, dat elke er van door een portaaltje in tweeën is gedeeld, zoodat de bewoners van de gallerij nooit achter bleven te verklaren, dat zij eigenlijk op de tiende verdieping gehuisvest waren. De werkplaats was ongeveer achttien voet hoog en dertig voet in het vierkant, en was gemeubeleerd met schilderijen zonder lijsten en lijsten zonder schilderijen, met armstoelen met snijwerk versierd en be-

kleed met purper fluweel, en met matten stoelen zonder matten of ruggen. Op een tafel zag men Japansche borden, zoo als er geene schooner gevonden worden, waarop voor een dubbeltje komijne kaas gelegen had. Men zou er bezwaarlijk een mes hebben aangetroffen, maar tegen de muren hingen krissen en dolken met gedamasceerde klingen en rijk gedreven grepen. Een ledekant uit den tijd der wedergeboorte van de kunst, met gedraaide kolommetjes en hoogrood en blaauw behangsel van brocatel gaf den al te nieuwsgierigen blik een vuil en bekrompen matrasje prijs, dunner dan eene hand, benevens eene oude wollen deken met gaten. Op een ezel fluweelen en zijden kleederen, uit den tijd van Prins Willem I, op een anderen de eenige rok van den heer der werkplaats, zwart, versleten, kaal, wit op al de naden, zonder fatsoen meer, en eene vertooning van wanhoop en moedeloosheid omdragende, welke iemand naar maakte. Deuren aan beide zijden van een ontzaggelijk dikken muur dienden eertijds tot gemeenschap tusschen de werkplaats en eene der drie kamertjes, welke het overige van de woning uitmaakten.

Maar op het oogenblik, dat onze geschiedenis voorvalt, hadden twee vrienden, die deze vertrekken met elkander bewoonden, van de tusschenruimte tusschen de deur van de werkplaats en die van eene der drie kamertjes, eene kast gemaakt, welke tot de werkplaats behoorde en waarin men ook door de deur

aan den kant der werkplaats ingang had. Een tusschen de reet van de andere deur gestoken spijker, benevens een opgemaakt ledekant, doch met de dekens en een plat oorkussen vlak op de zelen, dwars voor de deur geplaatst, maakten deze aan den kant van eene der drie kamertjes genoegzaam onbruikbaar. Dat ledekant zonder bed of matras was het eenige meubel van dit gedeelte der woonplaats, als men een dikken slapenden kater en een pleisterkop van CORNEILLE gelieft uit te zonderen. Die arme PIET! Ik weet niet of het bij toeval was, maar hij miste de kruin van zijn hoofd, en zijn hoofd zelf diende voor bergplaats. Op den grond eenige ingenaaide geschriftjes in allerhande kleuren uitgedost.

De heer van de werkplaats was een schilder, die van de kamer was een comediant, de geheele woonplaats behoorde den schilder, die den comediant herbergde. De schilder, sedert tien jaren gehuwd, had eene vrouw, die de gestrengste dwingelandij over hem uitoefende; zij stond hem zelfs niet toe, hetzij rust te genieten, hetzij vreugd te toonen, hetzij leven te maken. Zij vergaf noch begreep de geringste misslag. Koel en onwrikbaar, zette zij haren echtgenoot het geluk duur betaald van eene onbesprokene vrouw te hebben. Als zij er niet bij was, pleegden de RAPHAËL en de SNOEK, welke laatste insgelijks niet zonder vrees voor haar was en dien zij ook niet te best mogt lijden, haar *de-Kuischheid-zelve* te noemen.

De gewoonte van Wil Wef, den schilder, was alles wat hem onder de hand kwam, het mogt zijn wat het wilde, te koopen voor een appel en een ei, steeds verzekerende er later den prijs met onberekenbare winst te kunnen uithalen, terwijl hij er verder nooit meer aan dacht zich van de voorwerpen te ontdoen, als hij ze eens boven de gallerij, waar hij uithing, op elkander had gestapeld. Op het tijdstip, dat dit verhaal aanvangt, was hij eigenaar van vijf kwart mijl kagchelpijpen, die hij zich voorstelde, bij het invallen van den wintertijd, met voordeel te kunnen afzetten.

De comediant had voor geen zier talent; hij had doorgelezen alles wat er over het tooneelspelen geschreven is, sprak onophoudelijk van de *Kunst*, erkende zijne onbekwaamheid, en bedolf zich onder verwijten, na elke zijner tallooze mislukkingen. Hij rekende op den tijd en de volharding.

Op zekeren avond kwam hij laat te huis. Thans had hij eene wezenlijke onaangenaamheid ondervonden. Hij had maar een heel kort rolletje te vervullen gehad, hetwelk bestond in op te komen in een bordpapieren harnas, en te zeggen:

... Rampzaalge fout! hij 's weg!

Hoe het kwam, ik weet het niet, maar, op het tooneel verschijnende, was hij van zijn stuk geraakt en had geroepen:

. . . Rampzaalge weg! hij 's fout!

en dit had bij de toeschouwers meer vrolijkheid opgewekt dan voor een treurspeler aangenaam is.

Hij kwam derhalve treurig en ter neder geslagen te huis.

Juist toen de comediant zijne kamer binnentrad, welke hij spottenderwijze *Venezia la bella* had gedoopt, kwam de kater zich al maauwende tegen zijne beenen schuren. Gysbrecht Wyt stootte hem eerst met een schop van zich af, maar riep hem daarna echter weder tot zich.

— Kom, poes! zeide hij, en vergeef het mij! Het staat mij waarachtig goed, heden den trotschaard tegen katten te spelen, alsof ik niet gevallen was beneden het stomme en redelooze dier!

Hij nam den kater in zijne armen en streelde hem; daarna zette hij hem neder op den grond en rigtte zich naar het hoekje van het vertrek, waar hij zijn avondeten gezet had, maar het bord was leeg en zóó netjes schoon, dat hij terstond de ruige tong van de poes herkende.

— Wel zeker! ja! gij hebt gelijk! ging hij voort; gij hebt mijn avondmaal opgesnoept! 't is wèl van u gedaan. Ik behoorde gras te vreten. Ge hebt uw bakje laten staan, ik behoorde uw bakje op te eten; dat is goed genoeg voor mij. Daar! ga gij slapen op mijn bed, ik zal mij op den grond of op uw kleed-

je uitstrekken. Hebben zij wel genoeg gejouwd! Ik dacht, dat de zaal er van zou instorten; en dat handgeklap, en dat voetgestamp, en dat *bis*roepen! Ik wilde wegloopen, het tooneel verlaten en mijzelven uit het venster werpen. *Rampzaalge weg! hij 's fout!* En wie verzekert mij dat *Zij* er niet was! Toen ik weg ging, was het alsof de kassier mij uitlachte; de wacht lachte ook, toen ik het gebouw uitstapte. Alles lachte! De wind lachte in de lantaarns op straat, welke hij met een snijdend geluid heen en weer bewoog. De huurkoetsiers riepen: hei! op een spottenden toon. Eindelijk ben ik alleen! Zoo ik kon inslapen!

Wyt stak de hand in het hoofd van Corneille en haalde er eene slaapmuts uit met een pluimpje, welke hij over zijne ooren trok. Toen ging hij naar zijn bed, op hetwelk hij in zijne eerste drift den katttenbak gezet had, ten einde er zijn maal mede te doen, dat hij toch allerwaarschijnlijkst niet opgegeten zou hebben. Maar Klaas Klim — zoo heette hij het huisdier — lag diep tusschen de dekens gezonken en van het eten was bijna niets over. Gysbrecht Wyt, buiten zichzelven over deze laatste misrekening, nam het bord met den kater en wierp beide door het raam, zonder hetzelve evenwel van te voren behoorlijk opengeschoven te hebben, en bij gevolg door de glasruiten, die met een verschrikkelijk geraas naar beneden vielen. Men klopte aan de in kast herscha-

pene deur, die van den kant der werkplaats gemeenschap had met de kamer van WYT, en de stem van WIL WEF deed zich hooren.

— Zeg reis, mijnheer SNOEK, vind je die woede van ORESTES niet wat ongepast op dit uur en minder geschikt om den slaap van de luî te bevorderen?

De naam van SNOEK was eene van de eeuwige geestigheden van WEF, die er niet meer dan een stuk vijf zes op na hield, welke ieder op hare beurt gelucht moesten worden. Maar, aangezien de omstandigheid waarin GYS WYT verkeerde, vond deze de aardigheid laf en antwoordde niet.

— Hoor je me dan niet? riep WEF nog harder kloppende en de deur open doende.

GYS WYT haalde het bed van zijne plaats, trok met zijne vingers den roestigen spijker, welke zijne deur gesloten hield, uit de reet en opende haar.

— Wat zie je er uit! zei WIL WEF.

— Ik zal je verzoeken, was het antwoord van den comediant, indien dit ten minste een antwoord kan genoemd worden, mij in het vervolg bij mijn naam van GYSBRECHT te noemen en mij geene belagchelijke bijnamen te geven. Ik ben je schildersgrappen, die kop noch staart hebben, lang moe.

En hij ging met groote schreden door zijne kamer op en neder wandelen. Daar WIL hem met groote verbaasde oogen aankeek en over zijn toorn glimlachte, balde hij de vuisten, zeggende:

— Aardig! heel aardig! je bent heel aardig, dat ben je! Lach maar, je lacht alleen. Lach maar, zoo veel als je lust hebt, maar laat mij slapen. Kom lach dan! Lach je niet meer? Lach zoo als de rest van avond! lach dan!

Wil Wef zag gat op zijne tweede aardigheid, welke bestond in, zoo als hij het noemde, woordeinden te maken.

— Lach — esis — eene Godin — de hel — leveeger enz.

Barbaarsch en onverstaanbaar gebabbel, dat hij aldus uitlegde, wilde hij verstaan worden: — Lachesis — is eene Godin — in de hel — helleveeg enz.

Het was eene soort van woordenspel, hetwelk in der eeuwigheid kon voortduren; een misbruik maken van de laatste lettergreep desgenen met wien hij sprak, waaraan hij zich uren achtereen kon overgeven met een gemak en eene slaptongigheid, die iemand wanhopig deden worden.

— Soupeer je niet?

— Ik gooi daar juist mijn souper het raam uit, met Klaas Klim, die 't had opgevreten, er bij.

— Daar staat nog een kippenborstje, dat zal ik trachten te snappen, ten minste zoo je *de-Kuischheid-zelve* niet door 't leven hebt wakker gemaakt; ze is weer den geheelen dag van een humeur van den duivel geweest.

Wil trok zijn *chambercloak* uit, uit vrees van

zijne vrouw door het gefrommel der plooijen te wekken, verdween vervolgens en kwam weldra terug met den toegezegden schotel en eene reeds ontgonnen flesch wijn. Dit onverwachte avondmaal goot spoedig een weinig kalmte in de ziel van WIJT en stemde hem tot het zigtbaar meer goedwillig aanhooren van de woorden zijns vriends.

— Ik heb u opgewacht, want het was mij niet mogelijk naar bed te gaan. Ik ben ten prooije aan de schrikkelijkste slingering, ik heb geschreven aan de jonkvrouw mijner gedachten, en gij, hebt gij aan de uwe geschreven?

— Zeker! antwoordde GIJS, en dat wel een brief, die een beetje op pooten stond, een brief in verzen.

— Wat! maak je verzen?

— Eenigzins, ik herinner er mij; ik pak een heel vers hier, anderhalf daar, en dan lap ik dat zamen zoo netjes als ik kan. Bij voorbeeld! luister eens!...

En WYT greep naar zijne tooneelstem, eene heldere en te gelijk uitgerafelde stem, welke achter uit de keel steeg met het geluid van eene gebarsten klok.

Ik geef mij over, ja! ik strijd niet langer, neen!
De goden wijken zelfs voor *zoo veel lieflijkheên!*

— Sakkerloot! viel WIL in.

— Ik zag u, ging GYSBRECHT voort:

Ik zag u: 't was genoeg om mij te doen verbleeken;
Mijne oogen wierden zwak, de spraak wierd mij belet,
Nu wierd mijn ligchaam koud, dan scheen 't in vlam gezet.
Daar staat hij voor u, maar met tranen op de wangen,
Door *zoo veel lieflijkheên* verwonnen en gevangen.

— Dat is *lieflijkheên* voor de tweede maal! zei WEF.

— De goede schrijvers zijn er vol van, zei WYT met zijne gewone stem, en RACINE loopt er van over. Maar jij, wat heb jij geschreven?

— Niet zooveel moois, vriend WYT, maar zaken, die een meer onmiddellijk gevolg doen voorzien. Namelijk, dat Mejuffrouw *Driestar* verzocht werd eens bij Mevrouw WEF aan te komen — *Mevrouw*, je begrijpt me — om zich met haar te verstaan omtrent zekere zaakjes, die gezegde Mevrouw WEF noodig had. En daar nu Mevrouw WEF morgen den ganschen dag uit is...

— En je weet dan nog altijd niet wie het voorwerp is uwer liefdedrift? hernam GYS WYT. Mijnheer! — met de koperstem:

.... Om mijn geween, dat blijk van mijne trouw,
Geknield voor u betoond, onthef mij van mijn rouw:
Hergeef mijn geest de rust, door uwe smart verloren.

— Ik wil even bescheiden zijn als gij, maar uwe stoutheid windt mij op en... ik zal mij morgen naar ARICIA begeven.

— Heet zij ARICIA?

— Neen, 't is de naam der verliefde van het stuk,

waar de verzen in komen, die ik daar zóó ophaalde. De uwe noemt gij *Driestar*, ik noem de mijne...

— *Zoo-veel-Lieflijkheên!*

— Als je maar wilt! Maar morgen zal ik haar zien.

— Zoo je wist hoe schoon zij is, WYT! zoo ge zaagt...

— Och, WEF, lieve vriend!

Laat mij naar bed gaan, maar van 't wiegelied verschoond!

— Kom, ga u naast *de-Kuischheid-zelve* nedervlijen!

— Baatzuchtig mensch! zei WEF, gij zoudt het huis van uwen vriend in brand steken, om een vlammetje voor uwe pijp, en dan zoudt ge hem nog vuur weigeren voor de zijne!

— 't Is almagtig jammer, dat deze schoone woorden niet kunnen opgezet worden als de vogel pelikaan, hernam WYT, terwijl hij WEF naar buiten duwde; dan zette ik ze vast op mijn schoorsteen als evenbeeld van den pleisterkop des grooten CORNEILLE.

Toen sloeg hij den spijker, door welken de deur gesloten bleef, weder in de reet en plaatste zich voor het venster, waar hij langer dan een uur voor bleef staan, de oogen op een raam vlak over hem gevestigd, alwaar men, door de neteldoeken gordijnen heen en de door elkander gestrengelde Oostindische kers, die hare oranje bloemen in de frischheid van den nacht begon te ontplooijen, het bleeke schijnsel van een

nachtpitje beurteling zag af en toenemen. Het was daar, dat het mooije meisje woonde, waarop de comediant zijne zinnen gezet had.

Den volgenden morgen, zoodra de zon op was, werd GYSBRECHT WYT, die laat in slaap was geraakt, plotseling door zijne huisbel wakker gescheld. Hij schoot haastig eene lange *chambercloak* en pantoffels aan, snelde naar beneden en deed open aan een man, die een pakje droeg.

— Mijnheer, hier is uw vest.

WYT lag geheel ter neder gesabeld door dien slag. Het was maar al te waar! Eene maand geleden had hij aan den knecht van een schoonmaker en verwer van oude kleederen, een oud vest toevertrouwd; men had hem zijn vest ook weer t' huis gebragt, maar WYT, niet bij kas zijnde, had, ten einde de betaling nog wat uit te stellen, een das te verwen gegeven; toen men deze had t' huis gebragt, had hij eene nieuwe broek gegeven, en na de broek het vest, dat hij tijd had gehad nog eens vuil te dragen, telkens als de verwer kwam de te betalen som grooter zijnde, en de geldmiddelen dezelfde, dat is geene.

GYS wierp een blik van benaauwdheid om zich heen; daar was niets meer, dat hij den verwer kon geven en bij gevolg ook geen voorwendsel tot het niet betalen van de rekening. Een oogenblik verward, versuft, bukte hij zich en greep naar zijne laarzen, maar wat kon de verwer met een paar laarzen uitvoeren! Hij

vloog naar boven, dook met den arm in het hoofd van Corneille, maar hij vond er niet meer dan acht stuivers in. Zijne gedachten waren afgrijsselijk in de war. De verwer wachtte zwijgend op zijne hakken.

Juist wenschte Gysbrecht Wyt, dat het huis op hen beide mogt instorten, toen hem op eens, aan het voeteinde van het bed, de *chambercloak* van Wef in het oog viel, welke de schilder, die haar had uitgetrokken, om het *souper* voor Wyt te gaan halen, vergeten had weder aan te doen; het was eene heel fraaije *chambercloak* van geel damast. Wyt gaf haar aan den schoonmaker om rood te verwen en scheepte hem af.

Aan de andere zijde van Wyts kamertje maakte Mevrouw Wef een helsch leven; zij vond het halve hoen niet meer, dat zij voor haar ontbijt had weggeborgen. Zij wilde vroeg vertrekken en moest nog eerst naar de groenmarkt. Wef paste wel op, te bekennen, dat hij het was, die het stukje hoen had weggekaapt, en liet de verdenkingen zijner gade rusten op de onschuldigste poesen. Mevrouw Wef, hare partij gekozen hebbende, ging de werkplaats uit met haar mandje aan den arm, toen Wyt aan de officieele deur van de werkplaats aanklopte. Zoodra Mevrouw Wef hem ziet, geeft zij een gil van verwondering en verontwaardiging.

Niet dat Wyt een onaangenaam uiterlijk had. Het zij verre! Hij had zijn heerlijken jas met allemassen aan. Dotten haar, naar voren gestreken, ver-

borgen de blaauwe sporen van het scheermes; want Wyt, gelijk meer van zijne kunstbroeders, maakte zich door dit middel een voorhoofd gelijk de natuur hem ontzegd had. Een boordje van postpapier kwam uit eene zorgvuldig gevouwen das. Bij dezen opschik had hij nog zijn lorgnet gevoegd, ofschoon hij een gezigt had als een valk, en sporen, ofschoon hij nooit van zijn leven een paard bestegen had. Noch de sporen, eene weelde, noch de lorgnet, een gebrek, deed hij aan dan alleen op feestdagen en wanneer hij een of ander plan in het hoofd had, waartoe hij dacht, dat alle wimpels moesten bijgezet worden.

Hetgeen aan Mevrouw Wef den gil ontrukt had, was het gezigt van een schotel, dien Wyt in de hand hield. Ja, zij had haren schotel herkend, den schotel, waarop zij den vorigen avond de helft van het hoen had gelegd, van het hoen, gezocht, betreurd, den ganschen morgen lang! Wef deed half of hij heelegaar verdiept was in zijn tafereel.

— Het is dan toch wat te zeggen, mijnheer Wyt, riep Mevrouw Wef uit, dat u alles in huis zoo maar van zijne plaats brengt! Daar zoek ik nu al twee uren lang naar mijn hoen!

In wezenlijkheid had er nooit meer dan een kippenvleugeltje op den schotel gelegen, hoewel Mevrouw Wef den ganschen morgen het verlies van een half hoen beweend had en zij op dit oogenblik een heel hoen aan den ongelukkigen Gysbrecht verweet.

WEF begreep, dat het antwoord van WYT, hoedanig het ook mogt uitvallen, eene donderbui van gramschap zou doen losbarsten, zoodat hij, om hem den mond te stoppen, zeer luid sprak:

— Waar is mijn japon?

— Zeker in de kamer van mijnheer WYT, zoo als laatst je laarzen, en mijne *parapluie*; tot mijn omslagdoek toe, waar hij zich tulbanden van maakt. Hij zal je japon ten minste niet opgevreten hebben.

Dit was voor GYSBRECHT in geenen deele het regte oogenblik om te bekennen, dat hij hem gegeven had om rood te verwen. Hij haalde de schouders op, antwoordde niet, trok WEFS handschoenen aan en ging den trap af, neuriënde:

Vaarwel, *Venezia bella!*

De-Kuischheid-zelve was sedert meer dan drie uren uit, en Wef had al dien tijd doorgebragt met naar zijne *chambercloak* van geel damast te zoeken, op wier uitwerking hij vooral rekende bij het bezoek, dat hij hoopte te zullen krijgen. In de werkplaats had hij gezorgd, dat eene ongewone orde heerschte en in de opkleeding van zijn persoon eene ongeloofelijke uitgelezenheid. Hij zocht nog, toen er aan de deur werd getikt. Zijn hart klopte geweldig, hij wierp een blik op den spiegel, streek de hand door zijne lokken en ging open doen. Zij was het! Het was Mejuffrouw *Driestar*, met hare platte bruine haarvlechten, hare groote, zachte, zedige oogen, hare slanke, sierlijke leest. Zij vroeg of Juffrouw Wef te huis was, zonder in het minst verwonderd op te zien, dat zij haren echtgenoot ontmoette.

— Mevrouw Wef is uit, maar zij zal wel spoedig terug wezen en zij heeft mij verzocht de Juffrouw te smeeken van op haar te blijven wachten.

Hij bood haar een armstoel aan, nam zelf plaats en bleef eenigen tijd zonder iets in het midden te brengen, geheel verlegen door de heldere gerustheid der

schoone maagd. Zeker wel duizend keer had hij sedert den vorigen avond het plan der gesprekken, die hij met haar voeren wilde, bij zichzelven beraamd; maar in zijne veronderstellingen was nooit het vermoeden opgekomen, dat zij hem niet herkennen zou en hem de onaangename overtuiging boven het hoofd hing, dat zij hem nooit had opgemerkt. Hij begon dus met alledaagschheden, en in afwachting, dat zijne gedachten en de moed zouden wederkeeren, vroeg hij aan juffrouw *Driestar* of men haar portret wel ooit gemaakt had, en verzekerde, dat het eene allebekoorlijkste bezigheid zou wezen, er bijvoegende, dat hij er al lang over had gedacht; dat hij zelfs, haar zoo dikwijls voor het venster ziende zitten, een vrij goed gelijkend schetsje van haar had vervaardigd; dat het nog in het geheel niet af was, maar dat hij het haar toch eens wilde vertoonen. Hij haalde het schetsje uit een teekenboek en liet het Juffrouw *Driestar* zien, die rood werd van genoegen, toen zij er zich zoo lief zag uitzien. Maar eensklaps, verlegen over die opwelling, vraagt zij:

— Gelooft gij, dat Mevrouw Wef nog lang zal uitblijven?

— Lieve hemel, neen! zij moest reeds te huis zijn; ik hoop, dat het niet lang meer zal duren, misschien is zij al op den trap.

Juist herinnerde Wil zich, dat hij den sleutel in de deur had laten steken en de eerste de beste kon

binnen staan. Hij deed alsof hij eens over de leuning van den trap zou gaan kijken, of Mevrouw Wef nog niet aankwam, die reeds drie uren te voren naar den Leidschendam was vertrokken, van waar zij niet voor den volgenden dag zou terug keeren, maar eigenlijk, om te zien, of hij den sleutel niet op eene of andere behendige manier uit het slot zou kunnen halen; doch naauwelijks had hij even langs den trap gegluurd, of hij kwam in de werkplaats terug, doodsbleek en geheel ontsteld.

— Sakkerloot, Juffrouw!

— Och, wat is het, Mijnheer?

— Juffrouw, daar komt waarachtig Mevrouw Wef aan!

— Welnu, Mijnheer, des te beter! ik zit immers op haar te wachten?

— Zij komt daar aan, Juffrouw! zij komt daar aan!

— Maar, Mijnheer, wat scheelt u dan? Zijt gij ziek, overkomt u iets?

— Niets dan mijne vrouw, en dat is genoeg! Vlugt, Mejuffrouw, vlugt!

— Hoe zoo, Mijnheer, vlugten? en waarom? Mevrouw Wef schrijft mij, of ik bij haar wil komen en verzoekt mij haar te wachten, zij komt terug en vindt mij tot hare orders; daar is, dunkt mij, niets in, dat niets hoogst eenvoudig is.

— Ge begrijpt mij niet, Juffrouw! In 's hemels naam, vertrek!

— Mijnheer, zegt Juffrouw *Driestar*, eene beweging naar de deur makende, ik wil gaarne vertrekken, maar ik zal eerst uwe vrouw de uitlegging vragen van dit verwarde tooneel.

— Wacht er u voor, Juffrouw, wij waren beide verloren!

— Maar, Mijnheer!...

— O wee! ik hoor haar al, ge hebt den tijd niet meer van te ontkomen; zij zou zien, dat ge van hier kwaamt!

— Dan blijf ik waar ik ben.

— Toe! hier, hier! riep Wef, als verlicht door eene plotselinge gedachte, kruip hier in, verberg u hier!

En hij opende de kast, welke in de kamer van Gys Wyt uitkwam.

— Maar, Mijnheer, ik heb geen kwaad gedaan, ik wil mij niet verstoppen, ik zal mij niet verstoppen.

— Berg u, Mejuffrouw, berg u!

— Ik wil niet, Mijnheer!

Maar de schrik van Wil Wef was zóó welsprekend, dat Juffrouw *Driestar* erbarming er mede begon te krijgen en zijn angst begon te deelen, als hij bij zeker getik aan de deur wankelde, zijn adem stokte... Toen, bleek van aandoening en door siddering bevangen, zonder zelve te weten waarom of hoe, liet zij zich naar de twee deuren voortstooten en er tusschen opsluiten.

Mevrouw Wef — want het was niemand anders, die de schuit misgeloopen was — had haar uitstapje maar opgegeven en liever eenige bezoeken afgelegd. Zij begon al harder en harder te tikken. Wef was op zijne gewone plaats gaan zitten en trachtte te neuriën, maar zijne stem beefde als die van een juffershondje. Hij schreeuwde:

— De sleutel steekt in de deur!

— Hij steekt er niet in! schreeuwde Mevrouw Wef weerom.

— Wat drommel! ben jij het? zei de schilder, en ging open doen.

Vervolgens, zonder zijne vrouw aan te zien, plaatste hij zich weder voor zijn ezel en werkte voort, ten einde zijne verwarring te ontveinzen, terwijl hij neuriede:

De papen krijgen nooit
Den toren van Sint-Nik... Sint-Nik... Sint-Nik...
De papen krijgen nooit
Den toren van Sint-Nik... Sint-Nik... Sint-Nik...

Zonder ooit tot Sint-Nikolaas te komen, dat het oor telkens verwacht, hetgeen niet lang duurt zonder ondragelijk te worden.

— Kom, kom! wil je wel eens met dat malle gezang uitscheiden! riep Mevrouw Wef ongeduldig wordende. Maar wat doe je, sedert ik hier sta? Je schildert met je palet 't onderste boven, de kleuren naar beneden.

— Heer, ja! 't Is uit vreugd van je weêr te zien.

— Maar wat ben je mooi, wat ruik je lekker! Wat beteekent dat? Je hebt van mijne pommade gebruikt.

— Ik? O ja, een klein beetje... omdat... zie je... Maar 't is maar een heel klein beetje. Ga je nog niet voor de keuken zorgen?

— Je zult me toch den tijd wel willen laten van eerst eens een beetje uit te blazen; daarenboven zou ik niet denken noodig te hebben, dat men mij onder het oog bragt, wat ik te doen had. Ik heb gezegd, dat ze maar wat eten van beneden zouden brengen.

— Ga je dan de deur niet meer uit?

— Wel neen!

— Doe wat je wilt!

— Dat zal ik net.

Gysbrecht Wyt kwam weder vrij knorrig te huis, maar voor een oogenblik beter gehumeurd, doordien hij voor zijne deur zijn kater terug vond, die een hoogen rug zette, en al spinnende naar hem toe kwam, zich als naar gewoonte tegen zijne beenen schurende.

— Zoo, ben je daar, Klaas Klim? Ik dacht niet, dat wij elkander in dit tranendal zouden weêr gezien hebben. Zeg, aan wat voor goot ben je gisteren in je val blijven haken? Ja, vervolgde hij met de koperen stem:

Ja, daar ik weêr mijn vriend aan 't open hart mag drukken,
Genaakt het heuglijk eind van al mijn ongelukken;
't Lot, dat mij steeds bestreed, heeft eind'lijk uitgewoed,
Nu 't ons, op deze plaats, elkaar hervinden doet.

Hij opende de deur en trad naar binnen met Klaas Klim.

— Welnu, daar ben je nu weêr t' huis, Klaasje!

daar zijt gij weêr in dat rijke Venetië, *Venezia la bella!*

En hij begon te zingen:

Wanneer de pligt gebiedt,
Verlaat men u, *Venezia*.
Doch men vergeet u niet.

Hij wandelde eenigen tijd zijne kamer op en neder, en verviel weldra in zijne mijmering. Hij opende het raam, zag naar dat van zijn overbuurtje; gesloten!

Volgens zijn voornemen, was hij in het huis daarover binnen geslopen en den trap opgeklommen. Boven ontmoette hij een heer.

— Mijnheer, ik zoek een meisje, dat... dat... een meisje met bruin haar, dat bloemen voor haar venster heeft.

— O, de naaister!

— Ja! Het is voor eene dame...

— Dan moet u dáár wezen.

— Verpligt, Mijnheer!

Hij tikte. Daar kwam niemand. Hij ging een kuijertje maken en kwam twee uren later terug.

Maar een stokoud wijf in een kantoortje, wier oog hij den eersten keer had weten te ontwijken, werd hem ditmaal gewaar en vroeg hem, wat hij hebben moest. Hij antwoordde een toevalligen naam op eene onverstaanbare wijze en vloog den trap op; maar de juffrouw was nog niet terug. Toen hij naar beneden

kwam belette het stokoude wijf uit het kantoortje heim den doortogt.

— Waar komt mijnheer van daan? Zoo maar zonder zich aan te melden binnen te rukken! Zoo doende krijgt men hier allerhande volk in huis. Waar kom je van daan?

— Van de naaister.

— Ze is niet te huis. Wat had je haar te zeggen?

— O, zeide Gysbrecht met zijne tooneelstem, terwijl hij de hand tusschen zijn rok stak en een pas achteruit maakte:

Ik sprak reeds klaar genoeg. Ik wil al 't verdre sparen,
Ik sterf, om 't naarst geheim u nimmer te openbaren.

— Hoe oud ben je?

— Dat raakt je niet. Zoo ge nog den geest niet gegeven hebt voor zij te huis komt, vrouwelijke Methusalem, zeg haar dan, dat ik hier ben geweest om haar te zien.

Hij had, gedurende meer dan een uur, door de straat gekruist, de oogen op de voordeur gevestigd, doch eindelijk, den strijd moede, besloten zich maar in de veilige haven van zijn Venetië terug te trekken.

— Waar kan zij wezen? vroeg hij zichzelven af. Den geheelen dag afwezig! Ik had toch beter gedaan het oude wijf niet voor den gek te houden. Van avond heb ik vrij af, wat zal ik uitvoeren? Juist! *De-Kuischheid-zelve* is uit: ik ga Wef roepen.

Hij klopt aan de deur van de kast.

— Zeg reis, RAPHAËL!... Hij hoort mij niet.

Hij trekt het bed weg, den spijker uit de reet, doet de kast open... Hemel! Juffrouw *Driestar*, het gelaat met beide handen bedekt, in tranen badende!

— Kijk, kijk, kijk, kijk! die guit van een WEF sluit vrouwtjes in de kast, zei hij half luid.

Hij nam de onbekende bij den arm en trok haar meer dood dan levend naar het licht. Zij viel op de knieën met gevouwen handen.

— Hemel! zij is het! het is *zoo-veel-Lieflijkheën!*

— Mijnheer, zijt gij het? O, ik bid u, heb medelijden met mij!

WYT liet haar nederzitten op den rand van zijn bed, stelde haar gerust, luisterde naar de verklaring van deze ontmoeting in de kast, maakte haar wijs, dat zij Venetie, zoo lang het dag was, niet kon verlaten, wegens Mevrouw WEF en hare aanvallen van woede, sprak haar van zijne liefde en verdraaide in proza al de treurverzen, waar hij het hoofd van vol had.

Driestar — want ik ben wel genoodzaakt haar dus te noemen, daar ik haren wezenlijken naam nooit vernomen heb — *Driestar* was wat grootsch toen zij hoorde, dat haar vrijer een comediant was! Zij kende niets heerlijkers, niets verheveners, niets edelers dan een comediant; zij was maar zeldzaam naar

de comedie geweest en had er alles ernstig opgevat, van de ongelukken van de *ingénue* af, tot den moed, den adel en de fraaije kleeren van de *jeunes premiers* toe. Een comediant was voor haar een schepsel in allen deele uitstekend boven alle andere schepselen. Daarenboven had zij Wyt al sedert lang onderscheiden, en zij toonde hem een brief, welke zij steeds op haren boezem had gedragen. Wyt vroeg om hare hand in opgeblazen stijl en met die zekere stem; zij vergunde hem haar te komen bezoeken, ging bevende de deur uit, voelde zich zoo trotsch als een paauw, dat zij aan een comediant liefde had ingeboezemd, een comediant, die haar huwen wilde!

Toen hij alleen was zeide Gys tot zichzelven:

— Raphaël, mijn vriend! uw *Driestar* was niemand anders dan *zoo-veel-Lieflijkheên!* en mijne toekomstige huwelijkseer is er nog goed afgekomen... als zij er maar goed is afgekomen. Maar zij scheen zoo eenvoudig en opregt!

Aan den anderen kant van den muur had op ditzelfde oogenblik Wef van zijne wederhelft verkregen, dat zij eens naar de kamer van Wyt, dien hij had hooren te huis komen, zou gaan, om te zien of zijne *chambercloak* daar ook lag. Zij moest er liggen, hij herinnerde zich, dat hij er haar had laten liggen, zij kon nergens anders wezen, hij was nu juist buiten staat zijn doek te verlaten en kreeg het koud; in dien tusschentijd rekende hij zijne lieve gevangene

te kunnen laten ontsnappen. Wyt, die luisterde, meende, dat Mevrouw Wef stond te komen en werd uitermate bang: hoe haar nu gemeld, wat hij met den japon had uitgevoerd! Hij dacht reeds op den gang te hooren loopen, de sleutel stak in het gat, hij kroop in de kast en hield de deur met beide zijne handen vast. Naauwelijks was hij er in of Wef opent ze aan den anderen kant.

— Kom, Juffrouw, gaauw! vlugt! Er is geen oogenblik te verliezen!

Verbeeld u, lezer, de verbazing van Wil Wef, toen hij uit de kast, waarin hij het mooije naaistertje had opgesloten, zijn waardigen vriend Wyt zag voor den dag komen.

— Bl.....! riep de schilder.

Hij stond gelijk die goede man, die, naar een goochelaar kijkende, zijn horlogie wel heeft willen leenen tot het verrigten van een extra schoonen toer, en die, op verzoek van den kunstenaar, zijne hand in den beker, in welken deze het gelegd heeft, stekende, er niets uithaalt dan een uije of een konijnenstaartje.

Wie valt mij daar in de rede?

DE LEZER.

Zult gij die geschiedenis nog langer voortzetten?

Neen, ik ga er een einde aan maken. Maar waarom die vraag en dat gezigt van oude lappen?

DE LEZER.

Wel, omdat ik ze treurig vind.

Dat 's iets anders!

DE LEZER.

Geloof mij, laat die geschiedenis varen, de knoop is niet bijzonder treffend, niemand zal het eens merken, en die het doen, zullen zoo blij wezen als engelen.

Maar ik moet de menschen toch nog zeggen, wat er

werd van *zoo-veel-Lieflijkheên*, van GYSBRECHT WYT, van den schilder en van zijne vrouw, *de-Kuischheid-zelve.*

DE LEZER.

Wat mij aangaat, kunt gij het best laten. Maar als ge er uw geweten mede bezwaard rekent, doe het dan in twee woorden.

Stil dan, slechts een oogenblik geduld!

Vooreerst heb ik een grooten misslag begaan door te zeggen, dat ik niet wist, hoe het mooije naaistertje heette. Zij heette NAATJE, en GYS vond dien naam goddelijk, als ware zij ELEONORA of LODOÏSKA gedoopt geweest. De comediant huwde NAATJE nogtans niet, omdat het nooit in hem was opgekomen aan de wetten op de conscriptie te voldoen en men hem daarover stellig zou hebben lastig gevallen, wanneer hij zich op het stadhuis vervoegd had. Zij kwam niet te min weinig tijds daarna bij hem op zijn kamertje inwonen, waar zij door haren ijver maakte, dat hij het een weinig ruimer kreeg. Maar GYS bleef ploertig en lui. NAATJE werkte voor twee, nacht en dag, terwijl hij in de kroegen biljard speelde, versierd met de ringen van *zoo-veel-Lieflijkheên.* Daar de arbeid van het arme wijfje niet toereikend was voor

de uitspattingen van Mijnheer, verkocht zij beetje voor beetje hare snuisterijen en enkele japonnetjes, die zij vroeger verdiend had. Gys vond altijd zijn eten klaar staan, maar vroeg nooit, hoe het er gekomen was. Gedurende dien tijd behandelde de vrouw van den schilder, die Wil zonder blikken of blozen met *zijne ellebogen door de mouwen* over straat liet loopen, maar die wettig getrouwd was, het arme Naatje met de meest beleedigende verachting. Weldra ontzag Gys zijn lief in het geheel niet meer. Hij ontstal haar hare laatste fraaijigheden, om ze aan eene *figurante* weg te schenken. In plaats van haren naam, Naatje, dien hij zoo mooi had gevonden, noemde hij haar nooit anders dan *freule Nattewasch.* Op een blaauwen maandag poetste hij de plaat. *Zooveel-Lieflijkheên*, na twee dagen in doodsangst rondgezocht te hebben, vernam, dat hij als soldaat naar de West was scheep gegaan, na alvorens in een koffijhuis een gedeelte van het voorschot, dat hij voor zijne reis had ontvangen, verkwist te hebben. Na een hevig tooneel van woede en schimptaal, beval Mevrouw Wef haar het huis oogenblikkelijk te verlaten, daar zij niet langer eene *loopster* den mond geliefde open te houden, iemand die niet eens getrouwd was. Dit laatste verbijsterde hare zinnen; het arme meisje wachtte tot het vallen van den avond, en toen het duister was geworden, wierp zij zich in de Prinsengracht.

NAAR ZOMERZORG.

Ook was de jongen wonder knap;
Hij zultte 't onderwijs met menig smaaksche grap
En onuitputbre boevenstreken.

TOLLENS naar KÖRNER. *De duivel in Salamanca.*

Vrouwen zijn bloemen.

— Dames, als het u belieft!

Dames dan!

Maar wanneer die gedachte voor het eerst in al hare bepaalde helderheid, in al hare zegevierende waarheid, mijn hart overmeesterde, het was niet, daar ik de lieftalligste helft des menschdoms in prachtigen dos zag voortglijden op de maatgeluiden van STRAUSS; het was niet, toen zij, nog kort geleden, behagen schepte, zich met hare gansche ziel te wiegelen op de streelende toonen van VIEUXTEMPS's viool; of nog minder, terwijl een poezele hals, beschut door bescheidene gordijnen, blozend tusschen de breede strooken van een half losgewoeld nachtgewaad heenschemerde. Doch in dien goeden ouden tijd, toen de volle kracht van de zonneschijf het graan roostte op den akker en de boomvrucht stoofde langs de schutting; toen September nog eene maand mogt heeten van glansen en van stralen, geschiedde het, dat

ik mijne schreden rigtte naar eene *villa* in den omtrek, alwaar mij in den meest geliefkoosden kring het gulste welkom verbeidde. De zon brandde aan het staalblaauwe luchtruim, en het gloeijende stof van den straatweg verschroeide den mond, verblindde het gezigt.

Het moet omstreeks één uur geweest zijn, toen ik het ijzeren hek bereikte en de sierlijk kronkelende oprijlaan, met jong plantsoen bepoot, opwandelde, aan welker beide zijden zich twee groote stukken weiland uitstrekten, door vooruitstekend rasterwerk omgeven en verlevendigd door grazend vee en tierige paarden, die thans de schaduw van enkele populieren hadden opgezocht. Doch het gras, verdroogd ten gevolge van de langdurige en ondragelijke hitte, geleek hooi, en het groen van het teedere plantsoen, vaal gekleurd door het opgedwarrelde stof, smachtte naar een droppel lafenis. Vóór het huis was een ruim terras aangelegd, met allerhande fijne heesters en keurige gewassen, benevens enkele perken zaaibloemen, boven welke een leger gonzende honigbijen en bonte vlinders zwermde; aan beide kanten van den gevel prijkten oranje- en citroenboomen, myrthen en oleanders, in vollen rijkdom. Maar, helaas, hoe ijverig ook de tuinman bij het vallen van den avond op al die zomerpracht een kunstregen uit zijn gieter liet daauwen, het blad van dat fluweelen gebloemte was verlept, de bloem van dat welriekend gebladerde dorstte aamech-

tig op haren stengel. Hare geuren schenen in den uitgeputten kelk teruggeweken, ja, zelfs de weelderige telgen van Sicilië en Spanje, kregen het te kwaad aan de zuilen van het voorportaal der huizinge, tegen welke de zonneschichten, op dien bruinachtig gelen steen teruggekaatst, dubbel vinnig staken, en hadden den grond reeds met hare maagdelijke bloesems bestrooid.

De glazen deuren werden door een livereiknecht geopend, die mij voorging en geleidde door den gang en de vertrekken. Die *cicerone* had ik inderdaad wel noodig. Uit dat schelle licht, flikkerende op dat witte zand, was het of mij plotseling het nachtfloers overvallen had. Al de luiken van den gang waren zorgvuldig digtgesloten en weerden de hitte en den dag ook zoo volkomen buiten, dat de verkwikkelijkste koelte u aanstonds overdompelde en ik bij de eerste schreden aarzelend rondom mij heen tastte. De deuren eener zaal gingen zachtkens open. Mijne oogen, reeds meer aan het duister gewend, konden hier eenigzins de meubels onderscheiden; overal waren de ramen met nederhangende zonneblinden voorzien. Ik kwam weder in eene andere kamer, toen weder in eene andere. Daar eindigde de togt. In het aangenaamste, vreedzaamste halflicht, nog getemperd door de groene kleur der zonneblinden, welke haren weerschijn aan elk voorwerp in het vertrek mededeelde, zaten of

liever lagen daar op eene sopha en een paar armstoelen *à la Voltaire* een viertal jonge meisjes, die ik groette voor de lieve beschermengelen der plaats. Witte japonnetjes omvingen hare zwoegende leden; hare armen — de mouwen stonden open aan de polsen — rustten uitgespreid op het koele katoen, waarmede de kussens en den rug van de rustbank bekleed waren; de strooheod, het bewijs dat zij zich nog maar kort geleden onvoorzigtiglijk aan den zomergloed hadden blootgesteld, stond losgestrikt achter op het hoofd; allen, Mathilde en Caroline, de dochters des huizes, en Charlotte, het nichtje des huizes, en Marie, het jonge vriendinnetje van de dochters des huizes, allen verkeerden zij in dien ongemakkelijken, makken, afgematten toestand, welken men in onze moedertaal puffen noemt. Zij puften. Haar gelaat was rood als vuur; niet rood evenwel, bid ik u, als de tronie van het landmeisje, door den gedurigen invloed des dampkrings geblakerd, maar rood van dien blos, welken de zon voor een oogenblik slechts over de wang der belangrijk-bleeke jonkvrouw jaagt. Haar oog, bekropen door den sluimer, look zich van tijd tot tijd, opende zich vervolgens allengskens weder langzaam, bekoorlijk zwemmende in dat tintelende vocht, hetwelk schittert onder de lange zwarte wimpers der Odaliske, die den blik van haren jongen Sultan zoekt. Hare lokken hingen, om bij de gewone vergelijking te blijven,

als treurwilgen; hare gezwollene handjes hielden diepgeslepene *eau de Cologne flacons* vast, met welke zij hare zakdoeken bij wijlen bevochtigden, ten einde, door middel van het zachtkens opgesnoven geestrijke vocht, dat zij telkens aan hare slapen bragten, nieuwe veerkracht aan hare magtelooze geestvermogens te schenken. Bij tusschenpoozen werd er, zoo veel de vermoeijenis het gedoogde, met de zakdoeken voor het aangezigt heen en weder gewuifd, en de tafel stond vol bierglazen met limonade, frambozenazijn en *eau de groseille.*

Rees het viertal op, toen ik binnentrad? Het zwakke, en toch vriendelijke, en toch welgemeende *bonjour*, dat hare lipjes moeijelijk en traag ontgleed, was alles wat ik kreeg, en een flaauw teeken met de hand wees den knecht een stoel aan, welken hij terstond naast de sopha voor mij aanschoof. Maar toen ik van uit die kelderachtige koelte een blik wierp door de tusschenruimten van de latjes der zonneblinden, schemerde mijn oog op het helle licht der meêdoogenlooze zon, en ik zag de bosschen, de planten en de velden en de roode en gouden en hemelsblaauwe bloemen, verflenst ter aarde nijgende van matheid en van dorst; en toen ik, het gezigt weder in den schemerschijn terugslaande, die jonge schepseltjes, half gesmoord en smeekende om den avond, steeds hijgen zag op die gemakkelijke rustbank — *causeuse* zou hier thans eene minder passende bena-

ming wezen — door onze weelde van *comfort* met een zoo kunstig overdacht vernuft voortgebragt, welde het onwillekeurig bij mij op:

— Als gindsche bloemen!

Aan het middagmaal — de avonden werden reeds langer en buiten eet men doorgaands vroeger dan in de stad — werd er weinig genuttigd. Dat warme rundvleesch, die rookende aardappelen! het was om van te walgen. Doch tegen het nageregt, hoe men eer deed aan het schaaltje rijnschen bessenvla en de ijskoude citroenrijst! De karaffen werden telkens met versch water uit den killen put aangevuld. Toen het *dessert* was opgebragt, zeide de heer des huizes:

— De zon is nu van den gevel: wat dunkt u, dames, zoo wij de ramen openzetten?

En meteen stootte de knecht de drie zonneblinden open en liet de ramen opgeschoven.

Versche lucht! Dat was heerlijk! Een balsemachtige terpentijnreuk, waaijende uit de naburige hooge pijnboomen, drong het vrolijke vertrek binnen; de avondzon dartelde over het donkere loover van het beukenbosch, dat het gezigt op een kwartier afstands bepaalde; de bloemen, in de glooijing van een helderen, Engelschen vischvijver aangelegd, schenen den hemel van genoegen toe te lagchen; en die vrouwtjes... hoe zij weder tot zichzelven kwamen, hoe haar oog weder glinsterde, haar gelaat weder opbleekte, hare stem weder klonk, hoe de zware steen, welken eene

hondsdagenwarmte den mensch op het hart drukt, daar plotseling was afgewenteld! Men vond geene woorden om den schoonen avond te prijzen, en het was een lust om te zien, hoe gretig de ivoren tanden der meisjes in de sappige perziken beten.

— Mijnheer, sprak de knecht, daar is de koetsier, wanneer mijnheer belieft te rijden.

— Zullen wij rijden, kinderen? vroeg de vader plaagziek.

— Zeker! zeker!

— Wel, Papa, welk eene vraag! voegde MATHILDE er bij.

— Wanneer dan?

— Hoe eer hoe beter, anders wordt het te laat! was het antwoord.

— Laat JAKOB dadelijk inspannen.

De dametjes vlogen terstond op, en troonden elkander mede naar boven, en kwamen, toen de mandewagen reeds vóór stond, de trappen afgestoven, met luchtige zomerhoedjes op, van binnen en van buiten opgetooid met ruikertjes om te stelen, benevens valsche haarvlechten daaronder, dewijl de lokken, wegens de morgenwandeling, alle krul onherstelbaar hadden verloren, en met *écharpes* om, dunner dan bijenvleugeltjes en geweven uit de teederste kleurtjes.

Naauwelijks zaten wij in het rijtuig geschikt of wij hoorden achter ons op eene zware keteltrom bonzen

en eene mannenstem, door nog andere geluiden begeleid, aanheffen:

Vrienden! wilt nu eens aanhooren
Een nieuw, grappig, aardig lied!...

De knecht, die gereed stond het portier digt te slaan en achter in te klimmen, verneemt het straatlied niet zoo ras of gaat op het gespuis af, bestaande uit een drietal liedjes zingende en verkoopende landloopers.

— Willen jullie je wel eens terstond de plaats afscheren? Zoo maar brutaal te komen oploopen! Heb je dan geene oogen in je kop, dat je niet ziet, dat het hier je weg niet is?

Onderwijl beraadslaagt de oude heer, die op het geval, dat niet voor den eersten keer voorkwam, even als de gasten, weinig aandacht geeft, waar men heen zal rijden; en het besluit is: *naar Zomerzorg*. Het was maar een half uur rijdens. Onverwacht steekt eene vuile hand het rijtuig binnen, eenige even morsige gedrukte papiertjes vasthoudende, en een leelijke vent, MATHILDE gemeenzaam bij de knie aanstootende, schreeuwt met eene grove, schorre stem:

— Koop me een liedje af! Mijnheer! Juffertje! koop me een liedje af! Drie cint! drie cint!

— Weg, die pooten! beveelt een jonge heer.

— *Fi l'horreur d'homme!* roept MATHILDE, en vliegt, uit vrees haren japon zwart te maken, op den schoot van hare vriendin, die naast haar zit.

— *Naar Zomerzorg!* gebiedt op hetzelfde oogenblik de oude heer, en de paarden snellen voort, en de vaart van den wagen, die het avondluchtje schept, biedt verfrissching en genot.

De tuinman en de arbeider, die juist bezig waren de bloemen te begieten, hadden zich met het wegjagen der schooijers belast en kweten zich dapper van hunne taak, onder het luid gelach van de heeren en de dames, die het tooneel in de verte konden aanschouwen en de woorden verstaan van den tuinbaas:

— Het is schande! Zulk jong volk! Jullie deden beter van te werken en een eerlijk ambacht bij de hand te nemen, dan zoo lui te loopen bedelen langs 's heeren wegen.

En toen men langzaam door het zware zand van de groote laan stapte en nog slechts de woorden: *lastig*, *gemeen* en *brutaal* van den arbeider kon hooren weêrgalmen; toen het windeke lustigjes door het loover en onze haarlokken stoeide, de muggen vrolijk dansten in de lange schaduwen, de geuren de verkwikte bloemkelken ontvlugtten, het groen van weideveld en eikentakken smaragd geleek in de avondzon, de bloemen het hoofd weder verademend in de hoogte beurden en ontloken in den reeds opstijgenden daauw, de vrouwtjes weder opgefrischt en opgewonden bleken en van haar weder die onbeschrijfbare tooverkracht uitging, welke het beschaafde, met goeden smaak en goeden toon versierde meisje, op een gelukkig,

door de wereld onderwezen en gevormd, door de natuur veredeld en opgeklaard gemoed uitoefent, nam ik vertrouwelijk den fraaijen anjer, welken CHARLOTTE tusschen de fijne, nu door een zachten handschoen bedekte vingers hield, en, er den adem van opvangende, ontglipte mij, als het besluit eener tot hare uiterste rijpheid gebragte waarneming:

— Ja, CHARLOTJE! vrouwen zijn bloempjes!

Niet lang had men voortgereden, toen men achter zich het bekende geroep vernam, dat zooveel beduidt als: — Ter zijde, ik wil voorbij! — en te gelijk een luidruchtig gezang hoorde, hetwelk den jongen heer van zoo even half verschrikt het hoofd deed omwenden. Achter ons rijtuig snorde namelijk eene soort van grooten wagen, in de wandeling een *Jan Pleizier* geheeten, met vier paarden bespannen en bezet met een twaalftaal jonge lieden, in kielen gekleed, met luchtige petten op het hoofd, met lange, gekrulde haren, woeste baarden en vreemd knevelgewas uitgemonsterd, die zich vermeidden in den verrukkelijken avond en, de wereld te gelukkig, den levenslust op de vrolijkste kaken droegen.

— Wat is dat voor *canaille?* vroeg het fatje den koetsier.

— Pot verteren! antwoordde JAKOB droog, zonder eens te hebben achterom gezien.

— Ik geloof, zeide de andere *cavalier*, dat het van die studenten zijn.

— Studenten? herhaalde MATHILDE den neus ophalende. Niet voorbij laten, Papa!

— En omvergesmeten worden? JAKOB, op zij!

Het gansche gezelschap duchtte nu weinig minder dan *en passant* uitgejouwd, uitgevloekt en uitgescholden te zullen worden.

— *De grâce! tournez donc la tête!* bad MATHILDE.

Al de dames gehoorzaamden, sloegen de oogen neder en beten op hare zakdoeken, even als in het paardenspel, wanneer de poolsche lancier zal schieten.

— Bij het eerste woord leg je ze maar flink de zweep over de schalen, gebood een der heeren den koetsier.

Daar kwamen zij aan. Welk een vreesselijk oogenblik! Klik klak! klonk het boven het vierspan en... het zangerig rumoer bedaarde, pijpen en cigaren werden voor een oogenblik uit den mond gehouden, en, o verrassing! al de jongelui hadden den wellevendsten groet voor het gezelschap over, beantwoord nogtans door den ouden heer, verheugd dat alles zoo boven verwachting goed afliep, met eene onverschillige kneep in den rand van zijn hoed, door een der beide heeren, die vreesde zich door bokkigheid eene beleediging op den hals te halen en niet van zins was zich *royaal* te houden, met eene linksche en overdrevene voorkomendheid, en door het fatje op de wijze van een student van zes weken, die zijn oppasser tegenkomt. De dames durfden weder opkijken.

— Welk eene *affreuse rencontre!* zuchte MATHILDE. Dat studenten*genre*, het is *horrible.* Ik begrijp waarlijk niet, lieve CHARLOTTE, hoe je 't in Utrecht kunt uithouden.

— Heb je in kort tijding van EDOUARD gehad? luidde het antwoord.

— Is de *futur* nog altijd op reis met zijn *collège?* kwam CAROLINE er tusschen, die niet wist, dat het laatste gedeelte van het woord Dispuut-collegie, volgens de uitspraak, welke zij er aan gaf, iets onverstaanbaars werd.

— *Allez, vous êtes méchantes!*

— Omdat je er je niet uit kunt redden met je *horribele* studenten*genre?*

— In het geheel niet. Ik spreek met EDOUARD *franchement*, even als ik nu met u spreek, en houd niet op hem voor oogen te houden, dat mij dat studentenleven in het geheel niet *arrangeert*, en ik het maar niet in hem kan vergeven, dat hij zich heeft laten *enrôleren* als student.

— Daar moesten geene studenten zijn, viel MARIE in. *Cela n' est bon à rien*, en al de steden van het land zijn er 's winters door *gedépeupleerd.* En dan die Professoren! Ik heb te Leiden eens op een *souper*...

— Op een *souper!*

— *Que-veux-tu, ma bonne?* naast een van die geleerde heeren gezeten. Eene *insupportabele* plaats

voor een meisje, niet waar? Wat heeft die goede man mij met zijne Hollandsche boeken verveeld! En leelijk, *disgracieux*!...

— Je hebt hem dus niet *geoffreerd* hem *pour l'amour du grec* te *embrasseren?*

— Het heeft mij eene *insomnie* op den hals gehaald!

Onder meer dergelijke woordenwisselingen kwam men te Zomerzorg, alwaar achter het huis eene menigte rijtuigen van kwistige Haarlemmers en rijke Amsterdammers uitgespannen stonden en eene even groote menigte livereibedienden met hunne ziel onder den arm heen en weder drentelden, terwijl het voorplein met een overgroot getal tafeltjes bezaaid was, aan welke bevallige vrouwen in bevallig zomergewaad met hare *cavaliers* gezeten waren.

Een weinig ter zijde van het gewoel der *fashionable* menigte, was een tafeltje geplaatst, om hetwelk zich een twintigtal heeren vereenigde, ijverig bezig zich met Rijnwijn te verfrisschen, en die de verpletterende hitte van den dag onder het zware lommer schenen te vergeten. Het waren de studenten van den *Jan Pleizier*.

— *O mon dieu, ils nous poursuivent partout*! zeide Mathilde vrij luid, alsof een student alleen maar Latijn verstond en niet maar al te dikwijls het omgekeerde waar was.

— Daar heb je die onbeleefde nuffen van daar straks ook! riep een uit de hoop, als of Mathilde alleen maar Fransch verstond.

— Zwijg! snoerde een onder hen hem den mond, zoodat MATHILDE noch iemand van haar gezelschap den uitval vernam, welligt ook wegens de verwarring, waarin het gezigt der feestvierende Muzenzonen, die nu al haar genoegen stonden te bederven, hen allen gebragt had. Toen de heeren en dames voorbij kwamen, rezen al de jongelui gezamenlijk op en groetten de tengere meisjes, waarop de heeren den hoed zoo stug mogelijk afnamen en de hoffelijkheid zamensmolten met een veeg over het warme voorhoofd ten einde de overige aanwezigen toch zoo weinig mogelijk te laten bemerken of bij dezen de verdenking te doen ontstaan, dat zij tot dien troep in de minste betrekking stonden.

DE OUDE HEER. — Waar wil je zitten, dames? — Een knecht roepende. — JAN! — En zich weder tot zijne vrouw keerende: — Hier of ginder?

— O! zei CHARLOTTE, die eenige passen verder stond, hier is het een lief zitje, en dan hebben wij juist het oog over...

— Dat is te digt bij die heeren, wij zouden last hebben, antwoordde oom, die niet op zijn gemak was.

JAN stond op bevelen te wachten.

— Breng ons daar ginds eene tafel met één, twee, drie — natellende — negen stoelen.

— Maar dan zit mijnheer zoo ver van...

— Laat die heeren dan opstaan; men vindt die studenten tegenwoordig ook overal.

— Mijnheer behoeft anders niet ongerust te wezen:

de Baron VAN DE ZIJPHORST is er bij; ik ken die heeren allemaal best, het zijn allemaal heel fatsoenlijke heeren...

— Het is goed; doe wat ik zeg.

— Zoo als mijnheer verkiest.

De knecht vertrekt.

MEVROUW. — Heb je hem van thee gezegd?

— En thee! roept de oude heer hem na.

— Ja wel, mijnheer! schreeuwt JAN terug, en eenige minuten later zitten allen, geheel afgezonderd en vergeten, op een heuveltje, met CAROLINE aan den trekpot.

— ZIJPHORST is er bij! gromt de oude heer half verontwaardigd.

— *Par exemple!* vervolgt een van de andere heeren, die zou zich wel in zulk gezelschap en in zulk *toilet* vertoonen! Verbeeld u, het kon gebeuren, dat hij zijne ouders hier vond!

— EDOUARD is er misschien ook bij, schertste CHARLOTTE.

— Als dat zoo was...

— Zoudt ge hem morgen bedanken, niet waar?

— Hij is immers te Kleef, antwoordde MATHILDE ongeduldig.

Naauwelijks is het woord gesproken of MARIE grijpt angstig de hand van hare vriendin en fluistert met een gesmoord stemmetje:

— *O ma chère, nous sommes perdues!*

Werkelijk! Daar klom een der *studiosi*, met zijn grijs linnen kiel aan, het mutsje op het hoofd en den dikken knuppel in de hand, naar het gezelschap, en voorzeker zou men op het gezigt veel minder verlegen zijn geworden, als men zich niet van eenig vergrijp jegens de Muzenzonen ware bewust geweest.

— Heb ik het genoegen de dames wel te zien? vroeg de nader komende, terwijl hij het petje afligtte.

En zich vervolgens tot den ouden heer en de drie overigen keerende: — Mijnheer, ik vraag verschooning voor mijn costuum. Mijne heeren, hoe vaar je?

— Van der Laan! zeide Mathilde verwonderd.

— Willem! zeide Caroline verbaasd.

En: — Hoe gaat het? — en: — Hoe kom je hier? — en: — Wat ben je dol *geaccoutreerd*! — en: — Men zou u waarlijk niet herkennen! snapten de meisjes als uit éénen mond.

— Heb de goedheid plaats te nemen, sprak de oude heer er tusschen.

— Een oogenblikje. Ik ben hier met eenige jongelui. Wij hebben een *charmanten* toer gemaakt. Het weêr is te mooi en te warm om in de stad te blijven.

— Maar laten wij u toch eens opnemen! je ziet er zóó wonderlijk uit! Je hebt waarlijk wel iets van een karreman, van der Laan! zeiden de dames weder, en ditmaal een weinig uit de hoogte.

— Maar, freules! viel Willem haar geraakt in de rede, wat valt ge ons studentencostuum hard! Als

mijne vrienden wisten, dat ge er zoo ongunstig over dacht, zij zouden nooit meer een kiel aantrekken. De dragt is anders, verzeker ik u, uitmuntend tegen het stof, als men een geheelen dag op een rijtuig moet zitten. Ik vreesde, om de waarheid te zeggen, uwe kritiek wel een weinig, doch kon geen weêrstand bieden aan den lust u even mijn compliment te komen maken. Ik hoop toch niet, dat ik u *compromitteer?* voegde hij er half schalk, half bits bij.

— Welk een *idée!* maar ik kan toch niet ontkennen, dat ik u liever op een *baal* zie dan onder uwe studenten.

— Daar is niets, kakelde MATHILDE, CAROLINE het woord afsnijdende, waar ik zoo bang voor ben als voor een soldaat *après boire* en studenten...

— Al zijn zij *à jeun*, niet waar, freule MATHILDE? Vergeef mij, maar het is waarlijk alles vooroordeel! Kom dezen winter eens eenige weken bij ons te Leiden doorbrengen...

— Ik dank je hartelijk, MARIE heeft mij daarvan zóó nog een *tableau* opgehangen!... — Tot MARIE: — Zoo ik ook eens *gecondemneerd* werd om naast een van die *Professeurs* te zitten!

— Ik ben in staat u eene invitatie voor ons studentenbal te zenden.

— Wat is dat voor iets?

— Eene partij, die wij gewoon zijn te geven aan de families, aan wier huizen wij beleefdheid genieten. Ik geef u mijn woord, dat, zoo ge slechts en-

kele keeren met die *redoutabele* heeren gedanst hadt...

— Met studenten!

— *Pardon*, freule! maar ik vind u heden al heel *inconsequent*, of dans je nooit met EDUARD?

— O ja, maar... dat is heel iets anders.

— Zal ik de aanstaande vacantie dan zoo ongelukkig zijn van de beste *danseuse* van ons Casino niet meer te durven *inviteren?* Want uwe gevoelens omtrent studerende jongelui spreken al zeer duidelijk.

— Neen, maar....

— Of wilt gij misschien zeggen, dat buiten de Academiestad EDUARD voor u ophoudt student te zijn?

— Foei, Mijnheer VAN DER LAAN, hoe ondeugend nu weêr! maar ik geef het u gewonnen, gij hebt een beetje gelijk.

— Zoodat ik u in dit korte oogenblik weder op eene van die honderd *inconsequenties* moest betrappen, waarvan wij de dames zoo gaarne genezen zouden en die wij toch moeten toegeven, dat eene harer *charmes* uitmaken. Maar, troost u, meest alle vreemde meisjes zijn hetzelfde. Zij sidderen, wanneer zij, door Leiden wandelende, een student slechts tegenkomen, zij zouden meenen *vapeurs* te krijgen, als een van ons haar aansprak en zien ons allen zonder onderscheid aan voor *gedépraveerde roués* of woeste jongens, wie niets heilig is. En dat zijn dan toch diezelfde heertjes, die, buiten Leiden, de *coqueluche* van al de dametjes zijn, *les meilleurs walseurs*,

les plus doux parleurs. Veranderen zij dan, zoodra zij de poort van Haarlem of den Haag zijn uitgereden, en *zetten* zij alle fatsoenlijkheid, allen eerbied voor vrouwen en vormen *ampart*... ik wil zeggen — WILLEM vergalloppeerde zich daar in het vuur zijner redenering, en de dames, die hem niet begrepen, zett'en groote oogen tegen elkander op — ik wil zeggen, of zij gemeen en lomp worden, zoodra zij een pet op het hoofd zetten? Hoe gaarne zou ik mij willen kunnen beroemen u van gevoelen te hebben doen veranderen! Gij moet het immers zelve inzien, niet waar?...

— Het is waarlijk, of ik EDOUARD hoor spreken.

— Een compliment, freule, dat uit uw mond zoo uiterst vleijend klinkt, acht ik deze kleine plagerij bijna niet waard.

—Hij heeft al eens gedreigd, dat hij mij *corrigeren* zou.

— Hij wil mij dus die eer niet gunnen? Natuurlijk! Zoo het hem gelukken mogt! *Car il est tout-puissant.*

Men hoorde in de verte eene keteltrom, een triangel en een fluitje; het gelach der studenten verhief zich.

— Doch mijn gezelschap roept mij, hoort gij wel? ik moet afscheid nemen, hoe gaarne ik ook nog wat langer dit *interessante* gesprek voortzette.

En na ieder gegroet te hebben steeg WILLEM VAN DER LAAN het hoogtetje weder af en verdween eenige oogenblikken later in den vrolijken troep.

De muzijk, welke de aandacht van den student zoo aanstonds tot zich had getrokken en nu ook ons gezelschap oplettend maakte, werd te weeg gebragt door een drietal van die soort van reizende speellieden, die de goddelijke toonkunst vernederen tot een voorwendsel voor hunne bedelarij. Het leven, want muzijk was hier een onvoorzigtig woord, dat zij maakten, kwam, gelijk ik zeide, van eene turksche trom, een triangel en een fluitje, en uit de keel van den trommelslager. Het was vreesselijk en onuitstaanbaar. Welke nachtegalen in dat kreupelhout! Men moet elkander daar ginds niet meer verstaan hebben. In den waren zin was het ketelmuzijk, boven hetwelk het schelle fluitje de aanwezigen als het ware bespotte.

— Zij komen hierheen! riep een onzer heeren.

— Het zijn dezelfde van dezen middag, riep eene onzer dames.

En zij had gelijk; het waren geene andere dan die, tot algemeen vermaak van de familie, weinige uren te voren door den tuinbaas en arbeider de plaats waren afgedreven. De een was een groote, slanke kerel, met lang, geelwit sluikhaar, dat, ongelijk afgeknipt, hem van achter langs den kraag van een groenen zoogenaamden kuitendekker en van voren langs het vuile gezigt hing. Zijn hals, door geen halsdoek bedekt, vertoonde zich tot aan de borst naakt, wegens een breed opengeslagen hemdboord, en zijne broek, door talrijke lappen als een onregelmatig dambord afgeperkt, slingerde langs zijne beenen,

terwijl zijne voeten in wollen sokken en zware, vetlederen boerenschoenen staken. De magere gestalte scheen onder den last van zijne trommel te bezwijken, tusschen welker koorden dikke pakken liederen geschoven zaten. De triangelist was een borst, bij wien alle aanmatiging op het stuk van kleeding nog ver scheen van uitgedoofd. Hij had iets, zoo men zijne knevels uitzonderde, van een daglooner, met de versletene plunje van zijn heer aan het lijf, en zijn gelaat was nog rooder dan dat van zijn makker bleek was. Hij droeg een satijnen strop met gaten, door welken het paardenhaar zich stoppelswijze als opkomend koorn verhief en hem droevig door den bakkebaard heen moet gekweld hebben; — alsmede een kalen, blaauwen rok, waaraan de meeste koperen knoopen ontbraken, en welks opengescheurde armsgaten en versletene, neen, verteerde ellebogen het welsprekendste bewijs van een bewonderenswaardig langdurig gebruik opleverden. Een enkele *souspied* stelde nog zijne regter broekpijp in gevaar door de knie den laatsten adem uit te blazen, doch de deugd van den anderen was juist in het naburig boschaadje bezweken, zoodat het allernoodzakelijkst gewaad aan den eenen kant tot ver over den scheen was opgeschort, terwijl zijne voeten zich in scheef geloopene en met stof bedekte laarzen bewogen. Het fluitspelertje was een zwart geschilderd moriaantje, met kroeshaar, dat eenmaal op den rug van een poedelhond geteeld was, in de kleeding van zijn land, hetgeen ieder zich kan voor-

stellen, die op de kermis kleine straatduikelaars waargenomen heeft, begeleid door een sproeterig wijf en eene versierde wieg, met hunne tamboerijn en kapriolen de rijke lui maar al te dikwijls noodzakende hun de gordijntjes voor den neus digt te schuiven.

Naauwelijks had het driemanschap zich op eene rij geschikt, of de oude heer, reeds gemelijk van voor de tweede maal door dit volk verontrust te worden, wenkte met de hand, dat zij zouden vertrekken. Doch juist vielen zij, tegen het bevel aan, met zulk een oorverscheurend geweld hunne instrumenten te lijf, dat de dames, met de vingers tegen hare hoedjes, aan de heeren wezen, dat haar hooren en zien verging.

— Verdwijnt! riep een der heeren uit al zijne magt, en lachte toen tegen CHARLOTTE om de aardigheid.

— Je krijgt niets! zeide de oude heer, hun knorrig den rug toekeerende, en vroeg nog een kopje thee, om zijne figuur te redden.

Zonder zich echter aan iemand te storen, speelde en zong het volk maar door.

— Och, lieve Papa, maak toch, dat ze heengaan! bad CAROLINE.

— Gaat dadelijk heen! graauwde een van de *cavaliers*, zich buitengewoon driftig makende, of ik smijt jullie allemaal van boven neder!

— Ik ben in staat jullie hals en ribben te breken! floot het jonge heertje woedend door zijn neusje.

Maar het slaan op de trom, het klingelen op den

triangel, het piepen op de fluit, het lollen door de keel, verhief zich onder de aanspraak plotseling zoo sterk, dat beider stem bedolven werd onder het geluid.

— CHARLES, geef je dan toch niet met zulke kerels af, zij zullen van zelf wel weg gaan, kwam de oude heer tusschenbeide. — Menschen, wij geven niet aan bedelaars, gaat voorbij.

— Men is voor al die landloopers nergens meer veilig! kreet — spreken was onmogelijk geworden — weder een ander, met opzet om de spelers te kwetsen.

Maar niets baatte; zij waren als ACHILLES *plus* de hiel. Daar was het nu weder:

Te Rotterdam daar zag ik twee meiden,
Zij vrijden met JAN RASMUS aldaar,
Maar hij beminde geen eene van beide,
De een was te licht en de and're te zwaar;
Twee kabeljaauwen, die stonden op trouwen,
En waren bang, dat zij kwamen te laat;
Twee krentekoeken, die stonden te vloeken,
Omdat zij niet dansten naar de maat.

— Is er dan geene mogelijkheid meer hier ongestoord een kop thee te komen drinken, zonder dat je genoegen telkens op allerhande manieren bedorven wordt! Is hier dan niemand omtrent?

— Ik ga een knecht halen, zeide CHARLES en vloog met al zijn wind naar de herberg.

De oude heer, die de gedienstige geesten in de verte bezig zag met theebladen en theestoven, wijnflesschen

en wijnglazen aan- en wegdragen, slaakte onderwijl noodkreeten, zwaaide met den zakdoek!... Helaas! wie hunner, die het opmerkte? Weldra kwam CHARLES terug. Geene hulp! Iedereen had het zóó druk! Ter naauwernood had men hem te woord gestaan, of men scheepte hem af met een onbetamelijk: — Terstond, mijnheer! — vóór hij nog gesproken had.

— Is dat hier eene behandeling!... Nog eens, je krijgt niets! riep en herhaalde de oude heer, in fellen toorn ontstoken. Het zal lang duren, eer ze mij hier terugzien. Wij spannen dadelijk in!

Daar hief het concert op eens aan:

Rosette, hoe zal ik u noemen?
Gij zijt de schuld van mijn ellend;
Ik kan steeds op geen and're roemen,
Gij blijft mij steeds onbekend.
Kan mijn hart u dan niet meer bekoren?
Hebt gij dan geen liefde voor mij?
Moet ik in mijn liefde dan smoren?
Ach! ruk mij van dees wereld maar af,
En doe mij dalen in het graf!

De heeren schrikken geweldig op het hooren van het bekende zotte straatlied. Wie weet? het oor der vrouwen loopt gevaar! Zij staan in lichtelaaije wanhoop, vliegen allen te gelijk van hunne stoelen op, en de oude heer, tot het uiterste gedreven, tast in zijn angst en woede als het ware werktuigelijk in zijn vestzak. Op dat gezigt treedt het moortje even werktuige-

lijk met zijn blaadje vooruit naar den gever, die hem eenig klein geld verachtelijk toewerpt, er bijvoegende:

— Scheer je weg! Terstond!

Hetgeen zij zich ditmaal niet langer lieten zeggen. En toen hun gekrijsch eindelijk zweeg, hoorde men niets meer dan den avondwind tusschen het hout en een schaterend gejubel, opstijgende uit het midden der feestvierende studenten, wier groet de dames, na het gesprek met VAN DER LAAN, niet, gelijk te voren, geheel onbeantwoord durfden laten. Eerst toen de oude heer de vertering betalen zou en den knecht eene frissche schrobbéring gaf, dreigende nooit terug te zullen komen, bleek het, dat hij in zijne ergernis een gouden in plaats van een zilveren vijfje den spelers geschonken had, waarop zijn toorn op den knecht zich derwijze verhief, dat hij niet van Zomerzorg scheidde, alvorens het hevigste tooneel met al de knechts, waarin zich ook nog de hier onontbeerlijke kastelein mengde, aangerigt te hebben, ten aanhoore en, gelijk het meestal gaat, tot onuitsprekelijk vermaak van al de aanwezigen.

Weinige dagen na dit feit ontving MATHILDE een brief van haren EDOUARD, wiens begin aldus luidde:

Ma chère amie!

Doch wij schrijven Hollandsch en mogen het *billet-doux* niet anders dan vertaald geven.

Mijne waarde vriendin!

Onder de nieuwsen, waarvan Leiden op dit oogenblik vol is, behoort de grap van een drietal jongelui, die, als gemeene speellieden verkleed, — gij hebt er welligt reeds iets van vernomen — het geheele Haarlemmer kwartier afgeloopen en onder anderen te Zomerzorg, waar het, wegens den Zondag, stampvol was, meer dan twintig gulden opgehaald hebben. Er was een *char-à-bancs* vol studenten, die van de zaak wisten, heen gereden, om van den afloop getuigen te zijn, en het moet inderdaad vermakelijk zijn geweest, die zure en booze gezigten van den *beau monde* op te merken. De knechts waren het natuurlijk met de jongelui eens en zouden het niet geraden hebben geoordeeld pogingen aan te wenden, om deze speellieden weg te jagen of in hunne plannen te dwarsboomen. Van de opgehaalde som werd gisteren in den Burg een fijn soupeetje gegeven, op hetwelk een hartelijke toast op u, liefste MATHILDE, werd ingesteld. Want, ziet gij? de man, die op die keteltrom sloeg en liedjes uitgalmde, had *toevallig* vernomen, dat hij zijn meisje op Zomerzorg zou aantreffen; hij wilde wel eens weten, hoe zij zich onder de plagerij houden zou, en of haar hart haar misschien ook zou doen raden, welk een aangebeden jongeling onder die havelooze vermomming schuilde. Ja, hij wilde — waart gij in hare plaats, ik ben er van over-

tuigd, gij zoudt het uwen geliefde gemakkelijk vergeven — hij wilde haar, zoo mogelijk, door eigene ondervinding doen gevoelen, dat een fatsoenlijk meisje in het midden van studenten, in welke stemming deze zich ook bevinden mogen, niets te duchten heeft, zelfs al schijnt zij hen het vertrouwen, dat zij verdienen, niet volkomen waardig te keuren. Haar vader had eene milde bui en schonk den speelman een gouden vijfje. Ontvang hierbij tevens, als aandenken, een vlokje van de blonde pruik, welke zijn geverwd aangezigt versierde enz.

Mathilde frommelde den brief spijtig in elkander, sloot zich op in haar *boudoir*, sprak dien ganschen dag geen enkel woord en begaf zich vroeg ter ruste. De meisjes meenden, dat zij *boudeerde*, zonder na te kunnen gaan waarover; maar Papa en Mama, die een brief vol verontwaardiging en drift aan Eduard gelezen hadden, welke tegen hun zin was verzonden — want Mathildes wil was die van een bedorven kind — wisten maar al te wel wat haar deerde.

Nagenoeg eene week verliep, toen Eduard, een weinig van den schok bekomen, de stoute schoenen aantrok en, op gevaar van niet ontvangen, en, als voor eenige dagen in zijn gewaad van landlooper, aan de deur afgewezen te zullen worden, te paard steeg en naar het buiten van zijne verstoorde reed.

— De freule is niet heel wel, sprak de praatzieke tuinman, dien hij bij het hek ontmoette; zij is wat zenuwachtig; de booijen zeggen, dat zij van eene kat ge-

schrikt heeft; maar een oogenblik geleden heb ik haar toch weder in het zonnetje zien wandelen. Zij is zeker naar hare rozen gaan kijken. Zij zag zoo bleek! Maar ik vertel oud nieuws. Dat alles zou de jonge heer niet weten! De jonge heer komt zeker van daag dáárom naar buiten. Nu, ik moet ook zeggen, dat de jonge heer dan maar al heel goed uit zijne oogen gekeken heeft. Maar, och! zoo 'n zwak gestelletje!...

— Baas! breng mijn paard op stal! verzocht EDUARD afstijgende en sloop de paden langs, welke de tuinman hem gezegd had, dat MATHILDE gegaan was. Hij nadert het rozenperk. Daar zat zij, den rug naar hem toegekeerd, peinzende op hare tuinbank neder. Hij bleef roerloos staan. MATHILDE bragt telkens den zakdoek naar het aangezigt. Helaas! die beweging gaf maar al te duidelijk te kennen, dat zij tranen wegveegde, welke hare oogen verduisterden. Zachtkens vatte EDUARD haar om het midden, drukte haar een kus op de lippen en zou, als PHILIPPEAU tot SUSCHEN in *eene kroon voor* KAREL *den Stoute*, met een zoet verwijt kunnen gezegd hebben: — Zoo zeker gij zelve eens behoefte zult hebben aan des priesters vergeving, wreede schoone, zoo zeker eischt gij nu eene zware boete voor eene kleine stoutheid! — Doch hij zeide iets dat hartstogtelijker, minder theatraal en even diep gevoeld was. Een flaauwe kreet ontglipte MATHILDES mond, hare wang bestierf, zij bezweem. Maar toen zij weder bijkwam was alles vergeven!

EEN QUIPROQUO.

Des Lebens May blüht einmal und nicht wieder;
Mir hat er abgeblüht.

SCHILLER, *Resignation.*

De groote fabeldichter stelt ons in eene zijner geestigste fabelen eene jeugdige schoone voor, die, een weinigje te veel door den duivel des hoogmoeds en der ijdelheid beheerscht, in de beste jaren harer jonkheid en ontluikende aanvalligheden, den eenen minnaar na den anderen afslaat, de aanbevelenswaardigste partijen versmaadt, en eindelijk, in later tijd, bij het verflensen harer rozen en het verloopen van 't getij, zich, door stille wanhoop vervoerd, troost in de armen van een ploertigen lompert. Mejuffrouw Ernestine Verdaal bevond zich door eigene schuld op haar drie-en-dertigste levensjaar in hetzelfde geval als het meisje bij Lafontaine. Niet ontbloot van aardigheid en getooid met den beminnelijksten blos van hare lente, dartelde zij, in de vroege onbezorgdheid harer jeugd, van de eene verstrooijing in de andere, bewoog zich hare fijne gestalte in telkens frisscher, nieuwer, rijker stoffen, en lag iederen avond, naast hare gladde handschoenen, een tuin van geurende

ruikers op haar *bonheur du jour* hare keuze te verbeiden, tegen dat zij gewaarschuwd zou worden, als het rijtuig voorstond, gereed haar naar deze of gene vereeniging te voeren, alwaar hare aankomst het sein des vermaaks wezen zou. Maar die dagen waren, helaas! allengs voorbij gevloden. De jongelieden van de wereld hadden de zeven-en-twintigjarige, die reeds gedurende zoo vele winters zich door de reeks van feesten gestadig was blijven heenslingeren en reeds zoo vele en daar onder zoo vele hartelijke, waarachtige aanbidders aan hare loszinnige, wispelturige willekeur had opgeofferd, verlaten. Zoowel als voor den bemiddelde had de adellijke, zoowel als voor den adellijke de begaafde, zoowel als voor den begaafde de meer dichterlijke dweeper, zoowel als voor den dweeper de slaaf harer grillen plaats gemaakt. Reeds had de onbarmhartige wind des tijds eenige blaadjes van haren bloemkrans afgeblazen, hare vriendinnen waren een voor een gehuwd; de stoet harer hovelingen verdunde, de heeren kende hare nukken en waren de belangzieke harteloosheid haars gemoeds voor altijd moede. Voor zij het wist, voor zij het begreep, stond zij alleen. In hare eenzame razernij, onder onstuimige tranenvloeden — en deze laatsten deden geen goed aan de schoonheid — zag zij het in, dat de wereld haar begaf, moest zij belijden, dat zij zichzelve bedrogen had, dat het oogenblik der wrake daar was. Een winter lang had zij nog de stoutheid

tegen den stroom in te worstelen, doch haar spiegel verkondigde haar telkens harde waarheden. Inmiddels verloor zij hare ouders. In de afzondering van den rouw bleef er niets dan eene flaauwe herinnering aan hare schaamtelooze ijdelheid en vooral aan hare nederlaag van haar over, en toen zij, met het Amsterdamsche wapen, de dertig jaren, gemerkt, de kleurige japonnen weder uit de kast haalde en de proef nam van bloemen in hare vlechten, ondervond zij op de voor hare onbegrensde eigenliefde meest grievende wijze, dat zij de wereld vreemd en onverschillig was geworden. Zij beschikte intusschen over een vermogen, hetwelk door bevoegden op niet minder dan vier tonnen gouds geschat werd, waarom zij met al de onafhankelijkheid van eene versmaade en bestorvene vrijster, de wereldsche vermakelijkheden en die er deel aan namen den rug toekeerde, gekwetst tot in het diepste der ziel de stad haars voormaligen opgangs vaarwel zeide, uit hare geboorteplaats toog en den aftogt blies naar Leiden.

Zou zij, door de onmiddellijke kastijding wijs geworden, alle huwelijksvoornemens ten eenen male opgegeven hebben? of welligt, bij het vlieden der late jeugd, er veeleer niet eens aan hebben gedacht, op hare beurt voor den man diezelfde voorkomendheden over te hebben, waarmede zoo vele jongelingen voorheen zich aan hare bevalligheden opgedrongen hadden? Hoe dit zij, Ernestine woonde sedert twee

jaren binnen de muren der eerste Academiestad, tusschen de Groenhazengracht en de Doelenstraat op het Rapenburg, alwaar de van de Collegies komende en er zich heen begevende Muzenzonen, alsmede zij, die de gedurige bijeenroepingen der Academie burgers gingen bijwonen, mitsgaders de talrijke scharen, die de naburige sociëteit Minerva bezochten, Mejuffrouw Ernestine Verdaal op elk uur van den dag, in een sierlijken opschik, voor wijd opengeschovene gordijntjes, gezeten bij een ouderwetsch nieuwerwetsch tafeltje, een kakelbont naaldwerk of rijk ingebonden boek in de hand en een vasten glimlach op de lippen, bestendig konden waarnemen.

Op zekeren avond, nadat haar *groom* theewater had binnengebragt, en zij juist een pakje met Hollandsche almanakken, hetwelk haar boekverkooper haar zoo even had doen brengen, had losgemaakt, — want zij stond op het punt eene letterkundige vrouw te worden, en ook de kunsten toegang tot haar afgezonderd leven te verleenen — werd er aan de huisbel getrokken en het knechtje vroeg belet voor den Heer Kronich, die op hetzelfde oogenblik het met smaak gemeubelde vertrek binnentrad.

De Heer Hendrik Kronich was, hetgeen men pleegt te noemen, een deftig man. Hij was notaris en notariszoon en genoot sedert meer dan het vierde eener eeuw het vertrouwen, dat zijn vader, wijlen Dionysius Kronich, gedurende meer dan veertig

jaren, had weten te verwerven en op zijn ambt te vestigen. Hij telde nu vier-en-vijftig jaren. Opgevoed in de onwrikbaarste beginsels van eerlijkheid, naauwgezetheid en godsvrucht, was hij minder dan zijne meeste tijdgenooten medegegaan met den geest van zijne eeuw, en altijd, zoowel wegens eene soort van bekrompenheid van inzigten, als wegens eene stellige voorliefde omtrent alles wat in zijne kinderjaren aan de orde van den dag was, gehecht gebleven aan het voormalige en verjaarde. Nooit had hij het nog van zich kunnen verkrijgen een enkel nieuw stuk huisraad aan te koopen, maar bleef zich liever met heiligen eerbied en tevens kinderachtig ontzag behelpen met het gebrekkige zijner ouders, in wier huis hij, als eenige zoon, tot op den huidigen oogenblik woonachtig was. Hoewel iedereen het middagmaal langzamerhand op vier uren was gaan stellen, nuttigde hij het zijne nog onveranderd ten half drie. Behoeften kende hij eigenlijk niet. Zijne kleeding, ofschoon hij volkomen aanspraak mogt maken op den naam van rijk, was, gelijk zijne gewoonten, stemmig en eenvoudig. Men zag hem nooit anders dan in het zwart, met eene korte broek, eene witte das en twee zware gouden kettingen van twee zware gouden repetitiehorlogies, welke hem over den buik bengelden: het eene was dat zijns vaders, het andere had hij bij zijne aanneming tot lid der Protestantsche Kerk van zijne oudelui ten geschenke gekregen. Het was de eenige

pracht, welke hij zich veroorloofde. Uit zijn vest stak zonder missen eene bij uitstek breede hom, welke hem er deed uitzien als een stekelbaars, hoewel er geen goediger schepsel door de gansche stad liep. Kronich was leelijk en was het altijd geweest. Vooral was zijne leelijkheid in het oog loopend door zijn allezins merkwaardigen neus, die zeer lang was en te gelijk zeer vooruitstekend, waarom men algemeen beweerde, dat de neus niet echt was, en hij eigenlijk een timmermans regthoek zou hebben voorgebonden. Geen wonder, dat een zoodanig voorkomen bij zulk eene kleedij, en bij deze het paar zakuurwerken gevoegd, meer dan eens de opmerkzaamheid der studerende jongelingschap tot zich had getrokken, die hem dan ook bij herhaling ten doel stelde aan hare spotternij, en wier plagerijen en dwaze invallen hij zoo wel te huis als in het openbaar moeijelijk ontging. Zoo strooiden zij bij voorbeeld uit, dat de dermate overvolmaakte ontwikkeling van 's mans reukorgaan niet anders was dan eene ongesteldheid, welke zij den naam van *de Neuze* hadden toegedacht — Kronich, verspreidden zij, heeft *de Neuze!* — en een ruim veld voor snaaksche kwinkslagen opleverde. Maar niet alleen het uiterlijke, ook de inborst van den notaris droeg een verouderden stempel. De vereenvoudigde manieren, zegswijzen en pligtplegingen van onzen tijd hadden bij uitstek weinig invloed op hem gehad, en nog waren hem die omslagtige, stadhuisachtige uit-

drukkingen, hoffelijkheden en strijkaadjen eigen, waaronder men voor ruim eene halve eeuw zijne gevoelens en bedoelingen bedolf. Hij was in zijn dagelijkschen wandel nog een waar Hollander van vóór alle onze omwentelingen: het vernis der fransche beschaving was langs zijne onwrikbare bedaardheid, zijne dorre afgemetenheid, zijne koude kleêren afgedropen. Hij was een zindelijk en zuinig man, die op een stooter dood bleef; een man van geweten, die de kunst verstond elke beuzeling te behandelen, alsof het heil des lands er van afhing; wikkend en wegend, zwaartillend en diepdenkend, al was in het onderwerp zijner overpeinzingen noch diepte noch zwaarte. Tevreden met zijne betrekking en zijne opgespaarde, opgepotte penningen, had hij tot heden nog nooit de genoegens gemist van den huisselijken kring, en het was hem nog nooit in het hoofd gekomen, dat een ongetrouwd man, bij het naderen van den ouderdom, groot gevaar loopt, voornamelijk wanneer hij, zoo als de Heer Kronich, geene bloedverwanten meer heeft en met de meeste zorg voor alle gevoel van vriendschap ontoegankelijk is gebleven, een in de daad beklagenswaardig en rampzalig schepsel te worden. Hij hield zich in den beperktsten zin voor een man van zaken, wiens levensdoel zich enkel tot de belangen der stoffelijke wereld bepaalde, en zou waarschijnlijk, met den uil uit de fabel van Florian, onder vier oogen bekend hebben, dat hij niemand

ooit had liefgehad. Het was hem voldoende, zoo hij, na den arbeid, dat is, na het sluiten van het kantoor, zijne vaderlandsche nieuwsbladen, zijne Haarlemmer-, zijne Staats-, zijne Stadscourant, op zijne tafel liggen vond, den brand mogt steken in zijn pijpje, en gerust, in zijn aarstvaderlijken kamerjapon gewikkeld, den avond verder in bezigheden aan het eigenbelang gewijd slijten mogt, als wanneer het eene zeldzaamheid heette, indien hij zich, bij omstandigheden van zonderlinge haast of buitengemeen belang, op straat begaf, of wel een kennis van zijne geaardheid en jaren bij zich ontving op eene flesch fijnen rooden wijn, met het voornemen een paar uurtjes aan het schaak- of gooibord door te brengen.

Naauwelijk had het knechtje de deur weder gesloten of Juffrouw Ernestine was opgerezen en de notaris Kronich trad op een eerbiedigen tred het vertrek verder binnen, met lange schreden en den hoed laag in de hand. De juffrouw maakte eene diepe buiging. De notaris gleed links naar de brandende kagchel, sloeg dubbel, gleed toen regts naar de bloemmand en sloeg weder dubbel, en rigtte toen het oog naar de drie-en-dertigjarige. Beide hadden nog niet gesproken. Maar de stoel door den *jockey* achter den notaris aangeschoven gaf haar, wie zijn bezoek gold, het teeken ter woordenwisseling, en zij sprak:

— Mag ik u verzoeken plaats te nemen?

Stilzwijgend en met een gelaat, welks strakheid

en ter neder geslagen blik iedere aandoening onderdrukte of elke angstige nasporing der nieuwsgierigheid van het spoor hielp, gehoorzaamde de notaris, plaatste den hoed, tusschen zijne beide zijden beenen door, onder zijn zetel en sprak... niet, maar vergenoegde zich met een uitermate zwaren zucht te loozen. Die zucht! en een notaris! Ernestine begon waarlijk met het geval verlegen te worden. Eindelijk, na nogmaals de maagd van ter zijde te hebben aangegluurd, greep hij moed; hij kuchte, haalde een breed gezoomden linnen zakdoek uit den zak, kuchtte nog eens, en ving aan, terwijl hij zich den neus snoot, op den klagelijken en belemmerden toon van iemand, die zijn neus snuit en zijn medemensch op een plotseling verlies komt voorbereiden:

— Mejuffrouw, het zal u welligt eenigzins bevreemden, dat uw ootmoedige dienaar reeds zoo spoedig de vrijheid neemt, hoewel de eer niet hebbende UEdele te kennen, u zijne gewenschte opwachting te komen maken. Neem over dezen spoed, zoo noodig, mijne verschuldigingen aan; doch uzelve heeft het alzoo verlangd en uwe verlangens zijn mijne wetten.

Ernestine zette op deze gewrongene, even *galante* als verwarde inleiding, de grootste oogen op, welke de verbaasdheid in dit tranendal kan openspalken.

— Edoch de reden van mijne komst, ging de notaris voort, is desalniettemin van een anderen aard dan waarmede UEdele zich ongelukkigerwijze vleit.

Maar, vóór ik zoo vrij ben verder te gaan, mag ik de eer hebben u te vragen: u is natuurlijk geen gezelschap meer wachtende?

— Neen, mijnheer!

— Wij zijn dus alleen?

— Hoe zoo, mijnheer?

— Mejuffrouw, ik zal de eer hebben u te zeggen, of liever, u zal zich herinneren, dat de reden, die mij ten uwent voert, van uiterst teederen aard is.

— Teederen aard, mijnheer?

— Dat is, wel te verstaan: *delicaat.* Hoewel ik niet durfde denken, dat UEdele zulk een bovenmatig dierbaar bewijs van uwe gunst aan uw ootmoedigen dienaar zou schenken, moet ik desalniettemin de eer hebben u een antwoord te brengen, dat u gewisselijk eenige — hoe zal ik het noemen? — eenige teleurstelling baren zal.

— Vergeef mij, mijnheer, maar ik begrijp u niet. Hetgeen uwe bedoeling is schijnt mij zoo duister en klinkt, om u de waarheid te zeggen, zoo wonderlijk...

— UEdele gist de reden mijner komst toch, naar ik veronderstel? vroeg de notaris half geraakt.

— Eene hypotheek misschien?...

— Waartoe, bid ik u, zoo wij ten minste onbespied zijn, mijne waarde juffrouw, nog langer die behendige omzigtigheid en dien verwonderden toon vol gehouden? Het doel mijner komst, u bekend....

— Volstrekt niet, mijnheer!

— En terwijl uzelve de eenige aanleiding is!...

— Mijnheer!

— Juffrouw, u zal toch niet meenen een man van mijn stand tot uw speelbal te maken!

— Mijnheer, ik verkies uwe voornemens niet te weten, ontsla mij van uw bijzijn!

Ernestine vloog op naar de bel. Kronich, uit verlegenheid tot het uiterste gebragt en zijne gewone kalmte van ziel vergetende, sneed haar den weg af, en een brief uit zijn rokzak te voorschijn halende, riep hij uit:

— Al te roekeloos misleide vrouw, ontkent gij dan uw eigen schrift?

Ernestine bleef als aan den grond genageld stilstaan. Zij werd bleeker dan haren theedoek. Werktuigelijk vatte zij den brief, sloeg de oogen op het adres en sprak haar *timeo Danaos* uit.

— Vertrek, Mijnheer! zeide zij, ik mistrouw u en uwe papieren!

En toen hij niet heen ging, maar zeide: — Mistrouwt gij den notaris Hendrik Kronich? — voegde zij er in halve vertwijfeling bij:

— Ik ken u niet, wat heb ik u gedaan?

— Wees gerust, mejuffrouw! hoor mij gewillig aan, en spreek vertrouwelijk. Is u dan van daag niet meer de vrouw, die u gisteren voor mij was? Ik kom u de oogen openen, ik ben begaan met al hetgeen

geschied is, want u is in looze strikken gevallen. U heeft uw geheelen boezem voor mij geopend, dat is wèl; doch waartoe uwe opgemaakte wenschen thans verbloemd, terwijl de authentieke bewijzen hier vóór ons liggen? Al bejammer ik het, voor u inderdaad niet te kunnen zijn, wat UEdeles hart wel begeerde, toch wil ik uw vriend, uw raadsman wezen. Deze noodlottige regels hebben mij nu eenmaal de geheime schuilhoeken uwer ziel blootgelegd, waarom dan zou U ook nu niet even openhartig wezen met den mond als u het gisteren met de pen was, jegens een man, wien u, ondanks zulk een belangrijk verschil van leeftijd, niet geaarzeld heeft....

— Eindig niet, mijnheer! maar zeg mij, wie hier in een doolhof is van ergernis en verguizing, ik, eene zwakke vrouw, van wier weerloosheid gij, mijnheer, van wien elk woord eene beleediging voor mij is, een schandelijk misbruik maakt, of u, die door anderen....

— Het doet mij werkelijk leed, mejuffrouw, dat ik de eer moet hebben u te verzekeren, dat van ons beiden uzelve hier zonder eenigen twijfel de bedrogene is en het slagtoffer van ik weet niet wat voor snoode grap.... Ik beken u, mejuffrouw, ja, zweren wil ik het des noods, hoezeer ik ook vrees uwe gramschap op te wekken: ik heb u nooit geschreven.

Ernestine beefde en bloosde. Zij had geene woorden meer. Er kwam een vreesselijk licht in de duisternis.

— Vergun mij den brief in te zien! was alles wat zij kon uitbrengen.

— Mag ik de eer hebben u het stuk te overhandigen?

Zij las:

WEL EDEL GEBOREN HEER!

Niet zonder aandoening neem ik de pen op. Hoe weinig dacht ik, dat eene vrouw, die de geestkracht gehad heeft, te midden van het bloeijen harer jeugd, die jeugd zelve, de genoegens der wereld, ja, tot de liefde en haar onmetelijk genot, op het altaar der kunsten en wetenschappen ten offer te brengen — zulk een onuitbluschbaren brand zou ontsteken in UEdel Geborenens achtenswaardige borst. Ik aarzel te antwoorden. Welligt schenkt deze nacht mij zijn beslissenden raad. Want UEdel Geborenens voorslagen zijn te vleijend om dezelve onbedachtzaam af te wijzen. Bovendien heb ik bij mijn eigen geluk nog dat van den Heer KRONICH in de hand. Vergeef mij, zoo ik evenwel UEdel Geborene daarbij in bedenking geve, hoe jeugdig en onbedreven ik nog ben en hoe spoedig voor UEdel Geborene een rijper leeftijd zal naderen. Vergun eene besluitelooze maagd eenig uitstel. Intusschen is het mij reeds niet onaangenaam UEdel Geborene te mogen melden, dat ik elken avond ten zeven ure thee drink.

Ik heb de eer mij met de gevoelens van de meeste hoogachting en innigste verknochtheid te noemen,

Wel Edel Geboren Heer!

UEdel Geborenens onderdanige en reeds zeer toegenegene Dienaresse,

ERNESTINE VERDAAL.

Zij barstte uit in luide tranen.

— Eilieve juffrouw, ik zal de eer hebben het UEdele nogmaals te herhalen: het is een booze strik, waarin u gevallen is. Maar gedane zaken hebben geen keer. Wisch uwe tranen dus af, mejuffrouwlief; het gerucht van deze omstandigheid zal buiten deze muren niet komen. Spreek vrij en toon mij den brief, welke u in mijn naam moet geschreven zijn.

— Ach, mijnheer, alles is mij een raadsel. Deze noodlottige en vreesselijke brief is een antwoord op een veronderstelde, dien ik ten minste nooit heb ontvangen.

— Heeft men dan mijn naam, den naam van HENDRIK KRONICH, niet misbruikt, om u een brief toe te zenden, welke bij u dit onvoorzigtig antwoord heeft uitgelokt?

— Bij alles wat mij dierbaar is, ik weet van niets, mijnheer! ik ken u slechts bij naam; ik dacht, gij

kwaamt mij mogelijk spreken in uwe betrekking. Geloof mij, daar is hier geen brief van u bezorgd, veel min door mij aan u geschreven.

Weder begon zij te weenen. Toen werd alles ook voor den waardigen KRONICH helder en, woedend opstuivende, barstte hij uit in deze woorden:

— Vervloekte streek! ik, ik ben het, die hier de bedrogene is! Het stuk is valsch! Dat hebben die vervloekte studenten gedaan!

Nu veranderde het gesprek eensklaps van toon en gedaante. Op het langdradigst verhaalde KRONICH ERNESTINE, op welk eene wijze hij was opgevoed, hoe zijne moeder van haarzelve heette, hoe hij notaris geworden was, hoe hij leefde en gewoon was zijn dag te verdeelen, hoe laat hij opstond en naar bed ging, dat hij tegenwoordig zulke felle smarten wegens het voeteuvel uitstond, en dat hij zich daarover dikwijls kon zitten anstig maken, daar zijn keukenmeid hem laatst in het vertrouwen had medegedeeld, dat de geneesheer haar bij het uitlaten in den gang zuchtend had verklaard, dat hij er nog wel eens onverwacht uit kon zijn, om reden de kwaal altijd geneigd scheen tot inslaan — en honderd andere dusdanige bijzonderheden meer, om alzoo, langs deze mijl op zeven ten lange leste op de studenten en den waarschijnlijk door hen nagebootsten brief te komen, welken hij stellig gemeend had, dat een werkelijk antwoord was van de nog niet vrijsterzinnige juffrouw

Ernestine op eene haar door studenten uit zijn naam toegezondene valsche liefdeverklaring. Nu bleek derhalve, dat hijzelf de gefopte was, en wel twintig maal sloeg hij zich tegen het voorhoofd, en verwenschte hij zijne voortvarenheid benevens zijne bezwaardheid met de positie van juffrouw Ernestine, die hij meende verpligt te wezen in persoon — want briefjes vond hij altijd gevaarlijk in netelige omstandigheden — met de droevige vergissing te gaan bekend maken; eene linksche, zotte, onverstandige edelmoedigheid, welke nu zoo geheel op zijn eigen hoofd nederkwam, en waardoor hij op den huidigen oogenblik, tusschen de Groenhazengracht en de Doelenstraat, het malste figuur zat te maken, dat ooit menschenkind beschoren was. Ja! de gemoedsbeklemming van den medelijdenswaardigen notaris zou mogelijk tot vertwijfeling zijn overgeslagen, zoo niet de slimme Ernestine den hemel had doen opklaren.

— Heb geen berouw, mijnheer, zeide de behendige tooneelspeelster, die van de zaak partij ging trekken, over de moeijelijkheid, in welke u om mijnentwille geraakt is; heb slechts een weinig medelijden met eene diep geschokte vrouw. Iemand, die zoo edel en ridderlijk omtrent eene vreemde, eene onverschillige handelt, wat zal hij niet wezen voor zijne naauwere betrekkingen! Dank zij den hemel, mijnheer! dat ik in uwe handen gevallen ben. In die van elk ander ware ik zeker verloren geweest, zonder

hulp, zonder verdediging prijs gegeven aan de openbare bespotting. Brave man, sta mij toe, dat ik uwe hand kusse!

Met de andere wierp de onthutste notaris het briefje, nu reeds minder noodlottig dan voor eenige oogenblikken, in den vlammenden haard, en gevoelde voor het eerst de eenzaamheid van zijn staat. Voor het eerst werd zijn oog, gewoon op het gele, bleeke, koude geld en papier te staren, aangetrokken door een wezen van het vrouwelijke geslacht, zijn binnenste werd te gelijk warm en ontroerd, en uit zijn blik schoot eene vonk, welke de zalige voorbode was van Ernestines overwinning. Want deze beide stervelingen, door een geheimzinnigen toeleg bij elkander gedreven, was een licht opgegaan, een licht van hoop en toekomst, snel doch indrukmakend als een bliksemschicht. Hun zou namelijk het belang, de eigenbaat, strekken tot Liefdegod.

— De verdubbeling mijner kapitalen! dacht Kronich, en een troost bij mijn voeteuvel!

— Een echtgenoot! dacht Ernestine, een staat in de wereld! En zoo de geneesheer eens waarheid had gesproken! wie weet! onze dubbele rijkdom verzekerde ons eene dubbele jeugd!

Toen hief zij weemoedig hare smeltende oogen naar de bronzen kroon van hare gezellige en warmpjes gestoofde zijkamer — waarlijk nog was zij schoon met die uitdrukking, al mogt zij dan ook slechts geveinsd

zijn, op het bewogen gelaat — en zuchtte met haren liefelijksten toon van stem en het verleidelijkste lachje, dat te voren reeds zoo velen had medegesleept:

— Men zegt, niet waar, dat de huwelijken in den hemel zouden besloten zijn!

De notaris danste op zijn stoel. De sluwe heks was zijne onhandige breedsprakigheid, zijne schoorvoetende bedeesdheid, te gemoet gekomen. Zijne onbeduidende oogen schitterden; voor de eerste maal verscheen hem zijn geluk onder zulk een vorm. Hij stamelde. Het was iets dubbelzinnigs en onverstaanbaars. Maar: — hap! — zei Ernestine en stortte zich aan zijne hom, voor hij er erg in had.

Toen de notaris lucht kreeg, was het op de stille, donkere gracht alsof het lachte tusschen de boomen. Maar al ware hij nagejouwd, zijne verregaande spanning had hem belet er acht op te geven.

Weinige dagen na dit tooneel zaten eenige studenten onder een glaasje punch om de kagchel van de sociëteit Minerva. Het was half negen, er was niemand anders, en zij konden zich even vrijmoedig uitlaten, als zij het op hunne kamer gewoon waren. Terwijl het gesprek al meer en meer in levendigheid toenam, vloog op eens een der nog afwezige vrienden de zaal binnen, roepende:

— Kerels! dat geeft van avond een champagnefeest! Ze zijn waarachtig geëngageerd!

— Wie geëngageerd?

— Wel, wie? garnalengeheugen! de notaris!

— Met Ernestientje?

— Daar loopen we in met onze weddingschap!

— Janus zag ze wandelen. Gearmd. Zij liep als eene paauwin en Regthoek droeg *souspieds* en maar één horlogie.

— Begint ze nu reeds?

— Laat ze hem maar eerst van *de Neuze* genezen!

— De arme meid is er ondertusschen lekker door ons uit.

— Ja, KARELTJE!

Gij hebt een schoone daad verrigt,
Zij is aan u haar heil verpligt,
Gij moogt er roem op dragen!...

Maar KAREL bleef leukjes en van tijd tot tijd slechts even meesmuilende voor zich heenkijken, tot hij, bij het uithalen van zijne beurs, een papiertje uit den zak liet vallen.

— Daar heb je waarachtig het kladje van onzen dwazen brief nog!

— MULLER! bestelden onderscheidene stemmen, geef eens dadelijk een paar flesschen champagne!

En eenige oogenblikken later opende het troepje Muzenzonen een feest, beroemd in de jaarboeken van Minerva, en op hetwelk menige dronk KARELTJE *Koppelaar* werd toegebragt.

DE SALON DES VARIÉTÉS.

Le Duc de Normandie
A vos plaisirs veut prendre part.
SCRIBE, *Robert le Diable*, I. 7.

Het is niets vreemds in eene stad, werwaarts te allen tijde een vloed van reizigers heenstroomt, dat u een onbekend heer, eene andere dan de moedertaal sprekende, door uwen knecht wordt aangediend, die u, bij uw binnentreden in de kamer, waar hij u wachtende was, een brief van een correspondent of eene half vergeten kennis ter hand stelt, u in de gebruikelijke bewoordingen zijn pelgrim, gelijk D'ARLINCOURT hem noemen zou, aanbevelende en u verzoekende, hem toch het merkwaardigste in de hoofdstad te laten zien. Maar, waarheen zult gij hem nu brengen, is de vraag; waarheen, dat hem iets wezentlijk nieuws en Hollandsch oplevere; iets, waarin onze telkens meer vervloeijende volksaard nog het treffendst, het volkomendst spreke? Want geef toe, dat het bezwaarlijk wordt een vreemdeling te bevredigen. Men reist zoo snel, zoo veel, men is zoo spoedig Europa rond geweest! Wat heeft de *tourist* niet al gezien! Alles is oud voor hem, versleten, hetzelfde. Gij voert

hem naar de havens, zijn gevoel voor waterwerken is verstompt, sedert hij de dokken van Londen bewonderde; naar het Trippenhuis, zijne oogen schemeren nog van de gloeijende verwen der Italiaansche meesters; daarbij hij waarschuwt u, dat de inlandsche schilderschool van onzen gulden tijd, die den Hollander van voor tweemaal honderd jaar zoo getrouw wedergeeft, alom over de beschaafde wereld verspreid is; naar den zoogenaamden Apentuin, MARTIN en CARTER staan hem nog levendig voor den geest; naar het Blinden-Instituut, naar het Werkhuis, naar Zeemanshoop, naar inrigtingen van nijverheid en volksvlijt, hij is er wars van; naar het Stadhuis — nog altijd een paleis — naar Felix Meritis, maar hij doorliep rijker vorstenwoningen, vertoefde in prachtiger zalen. Zoo veel stelde hij zich voor van dat wonderlijke Amsterdam, dat noordelijke Venetië, van hetwelk hem zoo vele ongeloofelijkheden in den vreemde werden op de mouw gespeld, de hoofdstad van dat zonderlinge, eenzelvige volk, hetwelk, in zijne schijnbare hulpeloosheid, zoo veel geestkracht en grootheid had weten te ontwikkelen; en zie! de vrouwen, die hij op Keizers- en Heerengrachten ontmoet, zouden hem, zonder de blankheid van haar schoon, op de Parijsche *boulevards* verplaatsen; de huizen doen hem denken aan de huizen van Londen; den naam van HUMANN leest hij in het hart van Amsterdam voor een kleedermakerswinkel — vergeef het, kleeder-

kunstenaar! voor uw *atelier* — op de stoep van TEISSIER verneemt hij geene andere dan Parijsche klanken, en de Kalverstraat, met hare prachtige voorgevels, waar, achter spiegelglas, de kostbaarste waren en sieraden op het zwierigst en aanlokkelijkst liggen ten toon gespreid, doen hem droomen van de Brusselsche Madeleinestraat.

— Waar toch, vraagt hij u in zijne teleurstelling, zijn de Hollanders, waar is Holland gebleven?

En hij vraagt het met ongeduld, want de reiziger heeft weinig tijd; hij vliegt slechts door, zonder zich te willen ophouden; hij stopt maar eventjes in zijne vaart, en behandelt ons vaderland, gelijk wij het onze binnensteden doen, als eene soort van Delft, waar dagelijks twintig en meer postwagens heen en weder doortrekken, zonder een enkelen nieuwsgierige af te zetten aan de kerk, waar GROTIUS en de *Zwijger* begraven liggen.

Ziehier wat ik in mijne verlegenheid doen zou. Vooraf stopte ik hem de zakken met mijne beste cigaren vol, geleidde hem door eene lange, donkere, enge, raadselachtige, beangstigende straat, welke, vooral bij den onbekende, eene zekere huivering van wantrouwen moet opwekken; vervolgde deze, tot dat heldere gazvlammen, brandende voor een vleeschkleurig geveltje, hem onwillekeurig dwongen het hoofd op te ligten, en een oog te slaan op de platte, tegen den muur gedrukte kolommetjes, op de beide bronzen beel-

den tusschen deze, en de weinige trappen, op welke de menigte, bedaard, zonder zich te haasten of te vermoeijen, achter elkander aandringt; ik sloot mij aan deze menigte aan, en als mijn vreemdeling, midden in een niet al te ruim zaaltje gegoocheld, mij verwonderd afvroeg: — Waar hebt gij mij gebragt? — zou ik hem antwoorden:

— In den *Salon des Variétés.*

Zeker, ik zou niet weten of er, in vele opzigten, voor een reiziger bezienswaardiger inrigting in de hoofdstad te bedenken zij, zonderlinger, verrassender; eene inrigting, welker wedergade zeldzamer wordt aangetroffen, in welke zich de zucht tot huisselijkheid, de trek naar gezelligheid van ons volk lustiger, prettiger botvieren, waar meer tot gerief en genoegen van den burgerman gedaan wordt. De groote wereld heeft hare luistervolle gastmalen, op welke ons vruchten en groenten, ontwrongen aan den in het midden van het wintergetij voor den wellust van den smaak kunsmatig gekoesterden grond, op kristallen schotels, in porseleinen vazen toelagchen; de groote wereld heeft hare concerten voor den wellust van het oor, hare bals, hare avondvereenigingen voor den wellust van het oog en van de ijdelheid, hare weelderige partijen, naar welke dravende paarden de gezegenden naar de wereld in glinsterende rijtuigen heenvoeren; de burgerman — niet de zedelooze lediglooper, deze jaagt andere vermaken na — maar de bedrijvige, de werkzame, die

met tevredenheid zijne dagelijksche taak ten einde brengt, heeft den *Salon des Variétés*, welke hem, tot voedsel voor zijne opgeruimdheid, eene betamelijke eene nederige, eene smaakvolle, eene goedkoope, eene blijmoedige uitspanning aanbiedt. Aldaar komt de kantoorjongen, die ten half acht heeft kunnen klaar komen; daar de stuurman, die sedert zoo vele maanden niets zag dan zee en uitspansel; daar de winkelier, die uitrust in den Schouwburg van Duport van zijn daglang staan achter de toonbank; daar de dienstmaagd met hare meuje en hare vriendin of haren tijdelijken of wezenlijken vrijer; daar de boerin uit den omtrek, de aandacht trekkende wegens haar luidruchtig en woest gebaar, waardoor zij het publiek in het geheim stelt harer kunstvervoering. Daar komen de koopman in het klein, de beunhaas, het renteniertje, de zaakwaarnemer, in één woord, al die standen, die behooren tot het merg der burgerij en niet reiken tot aan de groote wereld. Doch tevens ontmoet men in de zaal van de Nes den geneesheer, die zich gelukkig acht zijn laatsten zieke achter den rug te hebben, maar toch de boodschap gelaten heeft, dat hij eventjes in de *Variétés* is gaan kijken, opdat men bij een onvoorzien geval weten zou, waar hij te vinden is; den advocaat, die zijn pleidooi af heeft; den notaris, die zijn kantoor heeft gesloten; den boekhandelaar, die de laatste proef, uit handen van den corrector, naar zijn

kitteloorig vernuft op den post bezorgd heeft; daar, om kort te gaan, allen, die de zorgen des levens uit de ziel wenschen te bannen, en wie de edele Duport met zijn vrolijken troep het verdriet van het aangezigt veegt en den nog peinzenden mond ten lach plooit.

Het is waar, de toegang tot de andere plaatsen van vermaak, tot de overige schouwburgen, staat al deze onderscheidene standen evenzeer open.

— Maar eigenlijk zijn zij toch voor de groote lui, voert de burger aan.

En men zal hem niet geheel ongelijk geven. Op de beste plaatsen en eerste rangen praalt aldaar de aanvallige jonkvrouw, met hare kanten en paarlen, de rijke dame, met hare juweelen en vederbossen, beide omgeven door een stoet sierlijk gekleede heeren, zware tooneelglazen in de hand houdende, die haar met hoofsche buigingen en vleijende woordenkeus toespreken. De minderen worden weggedrongen naar de tweede en derde zitplaatsen en op elkander gepakt in den bak.

— En dan, gaat de burger voort, haalt de vieze stal aan de Leidsche poort, met dat vieze fluweel van vóór de schepping en die reusachtige vetvlak, die zich den naam van voorscherm aanmatigt, immers niet bij ons nette, zindelijke zaaltje in de Nes?

Laat derhalve — gij doet wel! — laat den morsigen, afgelegen, duren Stads-Schouwburg, den grooten der aarde; u, burgerlieden alleen, behoort de

Salon des Variétés! Daar hebt gij te zeggen, daar zijt gij baas; daar geniet gij drie volle uren voor niet meer dan vijf en zeventig centen; daar hebt gij uwe koffijkamer onder het bereik uwer stem; daar brengt uw loodje u zelfs nog de rente op van een lekker glaasje orgeade, een verkwikkenden bowl punch, eene frissche teug limonade of een halfje rooden wijn; daar komt in de tusschenbedrijven een deftige, eerzame knecht uwe bevelen — want hier beveelt gij! — opwachten en brengt u op uwen wenk het glas uwer voorkeur; daar leunt gij gemakkelijkjes tegen het over de leuningen der banken heen gepraktiseerde stommeknechtje aan, waar gij het glas, dat uwe lafenis bevat, naast uwe snuifdoos op nederzet; daar luistert gij en verkneukelt u in de korstwijl van JUDELS, en neuriet in uw geest de bekende zangdeuntjes na, terwijl gij de kronkelende dampen uwer cigaar, of ook wel van uwen gouwenaar, met liefdevolle oogen nátuurt; daar behoeft gij zelfs, zoo gij uwen naaste mistrouwt, niet eens uw horlogie mede te nemen; want — voor alles is daar gezorgd, in alles voorzien! — gij hebt vlak vóór u de groote wijzerplaat tegen de zoldering, welke niet zoodra het uur van achten verkondigt, of, als stonden zij te zamen in verbinding, de gordijn gaat op; daar vereenigt zich alles, wat u genoegen verschaffen kan, daar alles, wat uwe zinnen kan afleiden van de beslommeringen des levens en van de verkeerde en

geestelooze uitspanningen van koffijhuizen of nog erger!

Somwijlen echter, gelijk voorheen de goden in menschelijke gedaante nederdaalden op aarde, verwaardigen zich heeren en dames uit hoogere kringen, begeerig te weten, hoe het toch wel in dien zoo vaak besproken Schouwburg in de Nes toegaat, en of die voorstellingen waarlijk zoo geestig zijn als sommigen voorgeven, zich onder die burgerlijke en dienstbare gestalten te mengen.

Zoo gebeurde het op zekeren avond, dat een huisgezin van dit slag, helder afstekende bij den duisteren, onbekenden zwerm, welke het ruim der zaal vulde, beneden en vlak achter een gezelschap plaats nam, bestaande uit vier vrij welgekleede dames, een jong heer, die aan het uiterste van de bank zat onder de gallerij, en nog een ander jong mensch, die op het andere uiterste van de bank, nagenoeg in het midden van de zaal, gezeten was. De binnengekomenen waren eene vrouw van rijpen leeftijd, in een wijden mantel van blaauwe zijde gewikkeld en met een hoogst eenvoudig hoedje op, van de soort, welke men zich in het geniep door den knecht laat medebrengen, als hij ons afhaalt aan het huis, waar wij den avond doorbrengen, en die, weggesmokkeld achter de plooijen van een shawl, eerst in het voorhuis worden opgezet, wat ook de vrouw des huizes, die op hare beurt hetzelfde pleegt te doen, daar ook, op grond

van gevaar voor verkoudheid of zinkings, tegen moge inbrengen. Verder twee meisjes, van wie het onopgemerkt bleef, dat zij ook dergelijke avondhoedjes hadden op gehad, dewijl zij die zoo gaauw en behendig op een donker plekje van de bank achter haar hadden weten weg te moffelen, dat niemand van de aanwezigen er met eenige opmerkzaamheid den blik op had kunnen vestigen. Wat sterker in het oog viel, het was de schoonheid van beide vriendinnetjes; vriendinnetjes, zeg ik, want de eene zei Mevrouw tot de dame met den blaauwzijden mantel, die de andere Mama noemde. Het waren lieve schepseltjes, vlindertjes, wie men het aan hare levensvreugde kon aanzien, dat zij nog maar zoo even den kostschooldop hadden afgelegd en haar de achttien jaren op de frissche tronie fonkelden. Henriette, de dochter, was een klein, dik, poezel lagchebekje, dat niet veel sprak, maar veel opnam, een plaagziek opmerkstertje en luistervinkje, dat handig was in het opvatten van den belagchelijken kant van ernstige, en het toedeelen van eene belagchelijke zijde aan onverschillige zaken; Pauline, haar vriendinnetje, daarentegen, een fijn, slank, blond meisje, den boezem omneveld door het tulen weefsel eener geborduurde chemisette; het smeltende, dat over hare trekken lag verspreid, opheffend door haar levendig en bewegelijk oog: de zachte kleur van wang en lokken hoogend door de opgewondenheid harer snelle hoofdwendingen, welker schuddingen zij

aan de lange krullen noodzakelijk mededeelde, die haar, bij iedere beweging van het nekje, tot tegen het dunne neusje aanstoeiden. Aan den toon harer stem werd men het reeds gewaar, gevoelde men het aan zijn hart, dat zij eene wilde, ondeugende meid was. Voor het overige kan ik in weinige woorden niet beter de kleeding van beide beschrijven, dan door te zeggen, dat zij die was, in welke bevallige meisjes van hare jaren gewoon zijn in den huisselijken kring avondbezoeken af te wachten. Eindelijk zaten twee jonge heeren, Amédée, de broeder van Henriette, en Emile, diens vriend, achter haar, benevens nog een klein ventje in kinderlijken leeftijd, het jongste huwelijkspand van de Mevrouw met den blaauwzijden mantel, dat zij spoedig naast zich nam, ten einde de houding te ontwijken van er bij de jeugd op toe te loopen. Beide schenen aardige, hupsche jongens; zij waren goed gekleed en hun behagelijk uiterlijk deed op de juffertjes eene blijkbaar gunstige uitwerking, wanneer zij met hunne donkere oogen diep in hare hemelsblaauwe drongen. Hoe het evenwel mogelijk was, dat zij op het kantoor, naar voorvaderlijke wijze, eene pen achter het oor staken, met die lange krullen, welke, zorgvuldig gescheiden op den schedel en geëffend langs voorhoofd en slapen, over het onzigtbaar oor tot achter op den kraag van den rok afrolden, zou voor ons een raadsel moeten blijven, zoo men het niet door

een gebruik, dat zulks onmogelijk maakt, dat der stalen pennen, vermogt te verklaren.

— Maar wie zegt, dat de jonge heeren tot de koopmansstand behoorden?

Binnen Amsterdam is de waarschijnlijkheid er voor; maar dan nog, ware het anders, men zou er op gezworen hebben, dat zij bankierszonen waren. Het is waar, en ieder stemt zulks toe, dat de kleederdragten, welke het verschil der standen aangeven, even als die, welke de onderscheidene volken onderling kenbaar maken, hoe langer hoe meer verdwijnen, en dat weldra, bij de ineensmelting van alles, wat maatschappelijke afstanden kenmerkt, bij de slechting van al hetgeen in de zamenleving en de onderlinge betrekkingen der menschen, hoogte en laagte bepaalt, eene enkele, zelfde kleederdragt zal ontstaan, krachtens welke de vrouw, die door de week Juffrouw genoemd wordt, zich des zondags en wanneer zij uit is, door de genade van haren zijden japon, haren hoed met veêren en haar horlogieketting van valsch goud, Mevrouw zal kunnen laten noemen, en haar man, de timmermansbaas, op dergelijke feestdagen en uitstapjes, Mijnheer heeten zal, dewijl zulk een fraai man voorzeker geen minderen titel verdient. Maar al geschiedt zulks ook, laat ons evenwel niet ongerust zijn, van ooit zoodanig eene de-kleeren-maken-den-man-maatschappij te beleven, dat de man van de wereld niet meer van den boven zijn stand uitgedosten burger zal te onder-

kennen wezen, de vrouw van geboorte en aanzien gelijk zal staan voor het oog met haar, die mooiweêr speelt van het bedrag der verteringen, welke de gunst der eerste in hare *affaire* gelieft te maken; dat de klant met den beklante zal verward worden en de kleederdragt zal overgaan in eene voor het algemeen heillooze midden-evenredige, uitwendige fatsoenlijkheid. Neen, hoe deze schadelijke neiging ook moge veld winnen, bij de hoogere standen der maatschappij zal altijd en onafgebroken, in de wijze van zich te kleeden, eene milde, eene reine, eene dure, eene onnavolgbare eenvoudigheid blijven doorstralen; hunne keuze van kleur, van snede, van juist aangebragte versiering, zal steeds een geur ademen van goeden smaak; de fatsoenlijke man en vrouw zullen zonder missen worden aangewezen, zoodra men let op het nette schoeisel, den zorgvuldig aangetrokken handschoen, op de natuurlijke manier van keurige kleederen, onopgemerkt wegens het afzijn van alle overladenheid, te dragen, waardoor zij zich, met dezelve als het ware vereenigd, onderscheiden.

Meer nog zou ik tegen de bewering van volkomene ineensmelting der kleederdragten kunnen aanvoeren. Hoe gelijkvormig deze van lieverlede ook mogen geworden zijn, liggen er echter nog steeds, zelfs in de oogenschijnlijk meest overeenkomende, zoo vele onzegbare, niet uit te drukken beteekenissen, overfijne schakeringen en bedoelingen in, dat een geoe-

fend oog, te huis in eene groote stad, op eene stellige wijze, de wijk der inwoning naar dezelve bepalen kan en de soort van ambacht of betrekking bepalen, den notaris onderscheiden van den advocaat, den boekverkooper van den makelaar, den schoenmaker van den smid, den graankooper van den effectenhandelaar, de kamenier van de modemaakster, de vrouw van den klerk van de vrouw des kruideniers. En daarom was het, om die onbewijsbare, geheimzinnige, onzigtbare, maar door langdurigen toeleg, te raden overgangen in oppervlakkig niet van elkander verschillende kleedingen, dat ik zoo even durfde volhouden, dat beide heeren bankierszonen waren.

Zoodra waren de mantels niet afgeworpen en door een der heeren bij de hoedjes over de leuningen van de bank achter de dames gehangen, of het kwam een der meisjes in het hoofd op te staan en de zitting van de bank met zulk een pijnlijk gelaat te beschouwen, dat een der *cavaliers* voorsloeg, de mantels liever over de zitplaatsen heen te spreiden, hetgeen gretig aangenomen en in weinige oogenblikken volbragt werd. Ondertusschen vond reeds het gezelschap van de tusschen de twee heeren ingeslotene vier dames, de jongelieden achter zich, sedert hoe kort ook nog binnen, vrij lastig en woelig, en de heer, die niet aan de zijde van de gallerij zat, een lang, mager mensch, met een hoog toegeknoopt bruin jasje, een naar beneden geslagen hemdboord en een bril, aangetrokken, waar-

schijnlijk, door het geginnegap der aardige gezigtjes, stond op, ten einde al wat geschiedde met eenige naauwkeurigheid op te nemen. Het dochtertje wierp een medelijdenswaardigen blik door het zaaltje, vóór haar door den bak en boven haar langs de gallerij, rustende op die ijle kolommetjes; keerde zich ten halve lijve om, opdat zij zich in de gelegenheid mogt stellen, van ook achter zich te zien, iets, waar zij op elke andere plaats zeker nooit aan zou hebben durven denken; doch hier wist men immers niet, hoe het behoorde, en stond het voornaam, zich van alle vormen los te maken, en fluisterde toen harer vriendin iets in het oor, waarop deze zoo luid antwoordde, dat alle menschen vier banken ver in den omtrek omkeken:

— O ja! eene *affreuse sociëteit*!

Waarop de lange, magere heer met den bril plotseling haar gezigtje minder mooi begon te vinden en lust kreeg, zich voor haar te schamen. Telkens keken de meisjes al meer verwonderd door de zaal, dan op- dan zijwaarts; maar men mogt het er gerust voor houden, dat er voor drie vierden gemaaktheid onder liep, en zij veel minder verbaasd waren dan zij zich aanstelden. De eene aanmerking over de toeschouwers volgde de andere.

— Zie eens! zeide de eene, de andere aanstootende, wat een beeld! van eene figuur, tusschen een heer en een baas in, gedoken in een pijakker, die niet ver van haar afzat en juist bezig was, een zwaar

zilveren bril op te zetten, dien hij met zijn zakdoek eerst zorgvuldig had afgeveegd. Uit den strijd met den tijdgod, had hij slechts een tiental nekharen overgehouden, welke hij met de teederste vaderliefde telkens langs streelde, opdat zij zich toch mogten blijven handhaven tegen zijne kruin, waarheen het hem na namelooze moeiten eindelijk gelukt was, het dierbaar overschot, in tegennatuurlijke rigting en troostrijk zelfbedrog heen te leiden.

— Amédée! vraag hem toch eens, waar hij zijne Macassarolie haalt?

Maar de man, die mogelijk bij ondervinding geleerd had, hoe weinig hare hulp baatte, draaide zich heel toornig naar de meisjes om.

— Hij heeft het gehoord, Henriette! riep Pauline proestend.

Mama keek een weinig boos, maar hield zich in, om de jonge juffrouw, die genoodigd was en niet tot de familie behoorde, en hare dochter zat zoo ver van haar af; bovendien, dacht zij welligt, het komt er hier toch niet veel op aan.

Naast de meisjes stond een kort, buikig heertje, een pennelikkertje van de Israëlitische godsdienst, die sterk snoof en zich, uit overmaat van beleefdheid, geroepen gevoelde, zijne buurtjes ook eens uit de gaven zijner schildpadden doos mede te deelen. Reeds had het spotzieke Henrietje een paar schuinsche wenken aan hare vriendin, omtrent zijn

persoon gegeven en hem van ter zijde vrij onbeschaamd begluurd, zonder dat het niets kwaads vermoedende mannetje er nogtans erg in scheen gekregen te hebben. Toen haalde het joodje den snuifdoos voor den dag, deed haar voorzigtig open, bedacht zich nog even, of hij het aanbod wel wagen zou, en sprak toen, moed scheppende:

— Gebruiken de dames ook?

Tot antwoord stikte de stem van deze van het lagchen in de keel; zij hadden slechts de kracht van neen te schudden en barstten daarop met het geheele gezelschap — Mevrouw alleen glimlachte — in een zoo luid en alles behalve ondubbelzinnig geschater uit, dat zij genoodzaakt waren de helft harer zakdoeken op te happen en het arme joodje, diep gekwetst, oogenblikkelijk naar voren de wijk nam.

Nu begon de muzijk. Mooi is ze niet, wie zal het ontkennen? maar om nu deswege, als ware zij iets ondragelijks, het opeens uit te schreeuwen: — o, Welk een gekras! het is *pitoyable*! het is *affreus*! Men mogt wel watjes in zijne ooren steken! — is toch wel eenigzins overdreven.

— Wat behoef je er naar te luisteren! vermaanden de *cavaliers*.

— Ik luister er ook niet naar! was Paulines antwoord, alsof zij bang was, dat men haar de schande aandeed van het te vermoeden.

En het gesprek verhief zich in dezelfde mate

als het orkest het leven in de zaal vermeerderde.

De lange, magere heer, die steeds in stille beschouwing stond van de lieve juffertjes, voor hem eene, helaas! zoo jammerlijke figuur makende, en die, als in een niet aangekondigd stuk, voor hem en hem alleen eene geheel bijzondere rol vervulden, terwijl hij, haar ten gevalle, zijne dames, een weinigje al te veel misschien, aan haar eigen lot en eigene gesprekken had overgelaten, zeide tot deze, voornamelijk om de uitwerking zijner woorden op zijne uitgelatene achterbuurt, bij wie de varkens zoo deerlijk door het koorn liepen, eens te beproeven, en te hooren, welken weg de meisjes zouden inslaan, om zich ook met hem te verlustigen:

— Je bent nog al wel bewaard, dames, zoo als je hier *geflankeerd* zit tuschen twee *cavaliers*.

Het dikkertje begon terstond te meesmuilen, keek eens om naar haren broeder en hield toen den zakdoek voor haren mond.

— Ik weet wel waarom je lacht, zeide PAULINE.

— Waarom dan?

Den langen, mageren heer aanziende. — Neen, neen!

— Kom! wat voor gekheid! daar is hier immers niemand...

— *Un lièvre flanqué de six poulets étiques!* Och! je weet wel!

Luid gelach. De lange heer kon niet ontkennen, dat hij zich eenigzins in zijne eigenliefde gekrenkt gevoelde,

toen hij, die de drie kruisjes nog niet achter den rug had, zich door een mooi jong meisje van eene uitgeteerde kip hoorde uitmaken. De eenige troost, welke hem overbleef, was de gedachte, dat de juffertjes schenen voorgenomen te hebben, op dezen avond niemand en niets hoegenaamd met vrede te laten. Hij had op de lippen haar toe te voegen:

— De juffrouw schijnt haren Boileau voortreffelijk te kennen!

— Maar, bedacht hij weder, wat heb ik er aan? Dan wordt het meisje verlegen en ik hoor verder niets. Laat ons liever doen alsof wij niet geluisterd hadden.

— Pauline, het wordt hier benaauwd!

— Wacht maar! straks, als men begint te rooken, zal je nog wel wat anders zeggen.

— Kom je hier dan wel meer, Amédée, dat je 't zoo weet?

— Een enkele keer.

— Foei, op zulke plaatsen!

— En jijlui dan?

— Nu ja! voor eene aardigheid!

Henriette. — Weet je dat niet! Amédée is een *habitué*; niet waar, Émile?

Emile. — Waarom niet? een heer! Wij komen hier incognito.

— Wil je wat *eau de Cologne?* vroeg de Mevrouw met den blaauw-zijden mantel, die er steeds op toeliep.

— O, heel graag, Mevrouwlief!

En, den flacon in handen nemende, bood het jonge meisje er van aan in het rond, alsof het haar eigene was, — Henriette, Amedée, Émile, wil je ook? — goot hem onbescheiden over de onderlinge zakdoeken nagenoeg ledig, en reikte hem toen, met eene korte dankbetuiging, aan Mevrouw terug, er hardop bijvoegende, terwijl zij den bevochtigden doek aan neus en slapen bragt: — Het is hier om te stikken, en ruikt u wel dat luchtje? — dezen en genen van de toeschouwers aanziende, dien zij klaarblijkelijk stilzwijgend betigtte.

— Kijk, Amédée, kijk die Vriezin eens! Ik geloof waarlijk, dat zij het op u voorzien heeft.

En Pauline stiet, bij het naar boven zien, den broeder van hare vriendin aan.

— Waar dan, Pauline, waardan?

Amédée was in eens met zijn geest in de wafelkraam.

— Ginds op de gallerij; ze knikt je toe.

De waarheid was, dat de vermeende Vriezin eene Noord-Hollandsche bleek te zijn — hoe viel het Amédée tegen! — van bij de veertig, en denkelijk beneden een oom of neef zitten had, met wien zij dezelfde teekenen van verstandhouding wisselde over het fatsoenlijk gezelschap, als het fatsoenlijk gezelschap over haar, dat zich in allerlei dwaze opmerkingen over haar gelaat en figuur wikkelde, welke juist niet alle even geschikt uitvielen, om een hoog denkbeeld van deszelfs welvoegelijkheid te geven.

— Amédée, hoeveel zoo'n mensch wel betalen zou?

— Vijftien stuivers.

— Och, kom! wij hebben immers ook vijftien stuivers betaald?

— Iedereen, merkte Emile aan, betaalt hier hetzelfde.

— Bedenk dan toch, zeî het dikke dochtertje op een zeer nuffigen toon, dat je hier in eene comedie bent, die alleen voor het gemeen is, met een bak en eene gallerij, zonder loges. *Les gens comme il faut* zijn uitgesloten.

En zonder engelenbak, had zij er bijgevoegd, ware zij billijk geweest en had zij de burgerklasse van het gemeen onderscheiden.

— We *encanailleren* ons toch vreesselijk, besloot Pauline, die vragende voortging — en je betaalt zelfs nog minder dan vijftien stuivers, niet waar? want daar wordt hier immers nog een en ander *gepresenteerd?*

Amédée. — Ja, zoo je verkiest; dààr is het buffet.

— Een buffet! waar?

— Daar ginds, onder de gallerij.

— Als in eene kroeg!

Toen vroeg een der heeren, spotachtig den knecht nadoende: — Gelieven de dames ook gediend te wezen?

— Hartelijk dank! riepen de juffertjes als om strijd, en beiden wendden met een zeer vies lipje het gezigt afkeerig ter zijde.

PAULINE. — Hoe vind je 't gordijn, HENRIETTE?

Een lief voorscherm, netjes, frisch, smaakvol, groen met wit gedamasceerd, in den trant van de wapenvelden op de Duitsche pijpen. Maar het antwoord was:

— *Fi donc! un plat d'épinards!*

En ÉMILE verbeterde:

— Zeg liever een lap met ster-kers.

Jammer, dat het uit hoogmoed:

Met een *air blasé* daar neêr te zitten,
En niets te zien,

waarin tegenwoordig het hoogste fatsoen bij sommigen pleegt gesteld te worden, hier was overgeslagen tot het nog ergere:

maar alles te bevitten.

Gelukkig scheen allengs ieder voorwerp zijn steek beet te hebben en het meeste afgehandeld, ten minste kreeg het gesprek een anderen loop, bij gelegenheid dat men een briefje begeerde, ten einde de namen der vertooners te kennen. Maar, gelijk niemand onbekend is, in den *Salon des Variétés* is het de gewoonte niet *affiches* om te deelen. Men vond dit verkeerd, het was karigheid, een bewijs voor de gemeenheid van den troep en de onberoemdheid van de spelers, welk gevoelen HENRIETTE met de weder Fransche

aanhaling: *le nom ne fait rien à la chose*, besloot, welke zij als troostrede bijbragt. Doch zoo kwam men op de stukjes zelve, en van de stukjes op de *Dochter van den Vrek*, getrokken, zoo als men weet, uit de *Eugénie Grandet* van Balzac, en opperde de vraag, in hoever het onderwerp van een verhaal behoorlijk tot tooneelspel kan verkneed worden, en of niet veeleer vorm en knoop onder die toebereiding moeten lijden? Toen legden de meisjes, ja! ook de jonge heeren, vrij veel belezenheid, gezonden letterkundigen smaak en natuurlijk oordeel aan den dag; misschien staken zij wel hun beste beentje voorbedachtelijk vooruit, met het plan om het naastomgevend publiek, hoe ver zij het ook beneden zich achtten — de mensch blijft toch zelden zichzelven gelijk! — met hunne denkbeelden over kunst bekend te maken. Maar hoe dit zij, mijnheer *Poulet* hoorde hen met opmerkzaamheid en belangstelling aan, en betreurde het, dat twee zulke aardige meisjes, twee zulke lieve jongens, zich, uit aanstelling en onbezonnene ijdelheid, in zulk een onbehagelijk en ongunstig licht stelden. Ondertusschen steeg de tabakswalm in de eivolle zaal dikker en zwaarder naar boven; de benaauwdheid en de hitte vermeerderden van oogenblik tot oogenblik; de wijzer naderde al meer en meer het cijfer der verwachting; daar stond hij op acht uur! er kwam verademing en versche lucht; het scherm ging op.

Nu kwam er stilte, doch niet bij ons gezelschap. De jonge dames lieten wel is waar den toon een klein weinig zakken, doch niet zoo veel, dat haar gefluister onverstaanbaar werd. De heer, dien zij uitgemaakt hadden, voor hetgeen, waar de man, die bij LAFONTAINE van dat ei in de kraam komt, zoo bang voor is, had zich weder naar het tooneel gekeerd en zat op zijne naauwe bank naast zijne dames geprangd, evenwel niet zoodanig, of hij kon van tijd tot tijd ter sluik naar achteren een oog slaan. Juist zat een der luidruchtige meisjes, welker knieën reeds, ten gevolge van hare schichtige en onbesuisde bewegingen van het bovenlijf, gedurende den ganschen avond, zeer hinderlijk geweest waren, achter den hoed van eene dezer dames verscholen.

— Dat nare mensch met haren knoeihoed! klaagde zij hardop.

— Hoeden af! schreeuwde EMILE ploertig gekscherend, met eene gesmoorde stem; en PAULINE had een onwederstaanbaren lust, om aan het zeegroene strikje te trekken, dat onder den bol was vastgehecht, toen een blik van een der heeren en van de dame met den blaauw-zijden mantel haar dit al te ondeugend en verregaand voornemen deed opgeven, hetwelk allen voor een onverhoedschen aanval van de beide *poulets étiques* zeer beducht maakte, daar de jongelieden met geene andere dan zeer vredelievende plannen gekomen en in geenen deele van zins waren, ten gevalle hunner dames, ernstige tooneelen aan te rigten.

PAULINE. — Speelt JUDELS ook in dit stuk?

AMÉDÉE. — Ik zou het waarlijk niet kunnen zeggen. Weet jij 't ook, ÉMILE?

— Hou je nu maar zoo onnoozel niet, mijnheer de *habitué!*

— Waarlijk, ik zou niet...

Plotseling hoorde men een algemeen handgeklap.

— Daar is hij juist!

En de groote man, de fortuingod van DUPORT, stond midden op het tooneel.

De meeste blijspelers hebben de gunst, waarin zij staan bij het publiek, niet zoo zeer aan de hooge voortreffelijkheid van hun eigenlijk gezegd talent te danken, als wel aan eenige ligchamelijke hoedanigheid of eigenschap, ja! eenig ligchamelijk gebrek. Eene dwaze houding, malle gelaatstrekken, een zottelijke gang, eene lachverwekkende stem of de verkeerde uitspraak van eene letter, ziedaar genoeg om de menigte tot vrolijkheid te stemmen. Van daar de eenvormigheid der meeste comieken, en de reden hunner volkomenheid in rollen, welke voor henzelven bepaald geschreven zijn, terwijl bij deze, hunne middelmatigheid in andere maar al te dikwijls treurig afsteekt. Zoo is het ook eenigzins met JUDELS het geval. Een echt grappig, goedmoedig, snaaksch en oolijk voorkomen, veel vrijheid en gemakkelijkheid op de planken, eene zachte, jeugdige, innemende stem, die zich welsprekend tot het snaauwen van den straatjongen verheffen kan, zijn

voor het grootste gedeelte het geheim van zijn opgang. Veelal toch is hij in de meeste zijner rollen dezelfde; zelden groeit hij met zijn personaadje zamen, maar blijft de Heer JUDELS door al de karakters heen, die hij uit te voeren heeft. Hij doet het mooi, hij is het niet. Gij ziet altijd den tooneelist van den *Salon des Variétés*, minder het wezen, waarin hij behoorde te zijn overgegaan; zijne eigene persoonlijkheid staat al te zeer op den voorgrond, hem als kunstenaar in den weg, en ras ontdekt men, dat hem goede smaak, letterkundige kracht en kennis ontbreken, dat hem — hetgeen niets meer dan natuurlijk is in een land als het onze — goede opleiding vreemd bleef, en hij doet meer de uitwerking van een liefhebber dan van een man van het vak. Ondertusschen zou het onbillijk zijn, wanneer het publiek om dit alles, hetwelk hij trouwens met vele blijspelers gemeen heeft, zijne des te grootere verdiensten, ontbloot als hij was van de gelegenheid om zijne kunst te beschaven, te veredelen, en die kieschheden, die fijne eischen, welke het tooneel in *Frankrijk* eenmaal tot eene school voor de hoogste standen verhieven, aan te leeren, miskende en niet gaarne beleed, dat hij het bewijs levert, hoe een vrolijk kinderlijk-kluchtig spel, eene aanhoudend prettige luim, voldoende zijn, om het algemeen iederen avond te boeijen en een schouwburg zonder falen elke vier en twintig uren te doen volstroomen.

Ook ons gezelschap deelde in het gulle vermaak

van het publiek; meermalen klapten de glacé handschoenen van Émile en Amédée te zamen, en toen het stukje regt aan den gang was, de knoop kon gevat worden en Judels met mejuffrouw Boas bezig was een vrij koddig tooneel uit te voeren, liet een der meisjes zich onwillekeurig ontglippen:

— Het is toch nog al aardig.

Waarop haar vriendinnetje antwoordde:

— En de toiletjes zijn nog al frisch.

— En heel goed gekozen ook, besloot Amédée.

— Maar, van toiletjes gesproken, hoe vind je dit?

Amédée. — Dat is mijnheer Boas.

Luid gelach en gemompel. Van verscheidene kanten hoort men:

— St! St! Stilte daar! St!

Dit heeft uitwerking. Een der heeren kijkt wel zoo kwaad als een bloemzoetertje kan achterom, maar zwijgt toch, even als de meisjes, met kennelijken wrevel. Tien minuten later schijnen zij, bij het winderig en jannig opkomen van een nog geheel nieuw personaadje, de vermaning reeds geheel vergeten.

Amédée. — Daar heb je mijn vriend Kapper ook!

Pauline. — Je hebt mooije vrienden, dunkt mij.

— Hij kwam laatst aan het kantoor, met eene inteekenlijst voor eene benefiet-voorstelling, om een der bedienden, geloof ik, te spreken; ik was toevallig aan de deur, en zette mijn naam ook op het ding, zoodat, als hij mij sedert tegenkomt, het altijd

is, heel onderdanig: — Uw dienaar, Mijnheer!....

En hij noemde een in de hoofdstad bekenden en deftigen naam. Neen! het moest, het werd noodzakelijk, het kon niet langer uitgesteld, hij was het aan zichzelven verschuldigd, dat de verzamelde menigte werd ingelicht omtrent de heeren en dames, en vernam, dat mijnheer Amédée door den heer Kapper, Artiste van den *Salon des Variétes* in de Nes, onderdanig werd gegroet.

Zoo kreeg achtervolgends de stijve juffrouw van Dijk een veeg uit de pan, zoo juffrouw Lamé om haar slim gezigtje en luchtig spel een pluimpje, zoo meesmuilden Amédée en Emile tegen elkander, toen zij Meldola wederzagen, die voor twaalf jaar, als veelbelovend aankomend meisje, in den kindertroep van den tegenwoordigen hofmechanicus zoo lief en bevallig het *Kamertje van een Waschmeisje* vertoonde, en met haar snoeperig poesebekje u lachjes toewierp, om hare schoonheid, helaas! maar al te dikwerf verhoord!

Het scherm viel; de heeren keerden hunne ruggen naar het tooneel; de muzijk en het algemeen gebabbel vingen weder aan als te voren, en bij ons gezelschap vatte men de uitspraak over stuk en uitvoering in een schamper lachje te zamen, dat de woorden begeleidde:

— Welk een jodenboel!

O, bekrompen vooroordeel! Moet dan het maatschappelijk verkeer zich regelen naar het innerlijk geloofen de verschillende wijze van Godsvereering tot een hinderpaal

strekken voor den gezelligen omgang? Het komt aan de speel- en theetafel, het komt in de danszaal of aan den deftigen disch niet op geloof, een geheim tusschen den Schepper en het schepsel, maar op verstand, op geest, op aangename kennis, op goeden toon, op beschaafde vormen aan; niet op de ontleding des gewetens, niet op de navorsching der overtuigingen.

Maar, zegt men, een jood! een jood heeft geen goeden toon, heeft geene beschaafde vormen; een jood is niet presentabel. En hoeveel christenen even weinig! Maar de waarheid toegestemd, wien de schuld? U, die den zoon Abrahams buiten uwe vereenigingen sluit, zijn naam van inteekenlijsten verwijdert, hem weert uit uwe Sociëteiten, hem den toegang ontzegt tot uwe gezelschappen, hem van ambten en openbare betrekkingen uitsluit, hem op allerhande wijzen voor het hoofd stoot en die onderscheiding weigert, op welke zijn vermogen of zijne verdiensten hem aanspraak geven. Hef hem op, gij deedt beter en christelijker, ontvangt hem, leert hem zich te gedragen, ik zeg niet als een geloofsgenoot, maar als een fatsoenlijk man. Kromt hem niet langer onder het juk der christelijke meerderheid, en maakt uzelven, die, gelijk zij, niet meer dan vrij werkende slaven van Gods voorbeschikking of voorzienigheid, beiden 't zelfde, zijt, gij, wier handelingen den wil des Almagtigen niet ontduiken zullen, maakt uzelven niet uit menschelijke waanwijsheid tot de uitvoerders van des Allerhoogsten vloek! Houdt u nederig verzekerd, dat uw werken niet anders

dan Zijn willen zijn kan, en gij alzoo best handeldet door met uw verstand, uwe goede trouw en uw gevoel raad te plegen, en door u overtuigd te houden, dat gij uzelven verlaagt door minachtend van het uitverkoren volk te spreken en roekeloos den schop te geven aan den weerloozen leeuw van het Koninklijke Juda. In uw christelijken ijver en hoogen moed, vreest gij welligt Jehova te vertoornen, zoo gij den jood zachtmoedig de hand biedt en zijn vreemdelingschap dragelijker maakt dan uwe dwaasheid meent, dat Godes verbolgenheid duldt; maar ik vraag, weet gij het, of gij mogelijk niet, door de tusschenkomst uwer vrijzinnigheid, een werktuig zijt van Evangelische kracht en de oogen des joods in uwe broederlijke en dagelijksche nabijheid niet spoediger zouden opengaan voor de hoogste en zaligste waarheid?

Een jodenboel! Eere hun veeleer, die gij scheldt, volgers van de mode, wufte aanbidders dier ferrariabloem van één dag! Tienmaal meer dan gij, steenkoude zoon van het Noorden, is de telg van het Morgenland, die zijn Oostersch bloed onvermengd in zijne aderen bewaard heeft, kunstgevoel deelachtig, in het bijzonder het gevoel des schouwtooneels envan de toonkunst; naar evenredigheid en vergelijking, behooren de meeste toonkunstenaars en hoevele zangers niet, tot de Israëlitische, Meyerbeer, Halevy, Ernst, Duprez, onze Mendez, en wie niet meer? tot de gebannen natie.

— Geen wonder! sla je oogen maar eens rond! de lijpen staan niet enkel achter de schermen.

— Lieve Mama, heeft u gaauw nog een beetje *eau de Cologne?*

De smokers waren ijverig bezig met hunne cigaren; de hitte was vreesselijk in het locaal, en met hoe veel smaad de dametjes juffrouw Duport en hare gaven ook hadden aangekeken, streed haar fatsoen nu toch een harden strijd met haren brandenden dorst, zoodat een der heeren, na eenige woordenwisseling, den goedigen knecht, die juist een oogenblik te voren langs de bank was voorbijgekomen, toeschreeuwde terug te keeren en hem bestelde:

— Vijf glazen ijs!

— Mijnheer, wij hebben geen ijs.

Met de grootste verbazing: — Geen ijs?!

— Neen, mijnheer! ik vraag excuus; dat kunnen wij voor het geld niet geven.

Een medelijdend lachje.

— Zij weten hier niet wat ijs is.

— Het publiek van de *Variétés* eet geen ijs.

— Maar wij kunnen wel ijs laten halen, als mijnheer het verkiest, ging de knecht lijdzaam voort.

— Wat wil je dàn hebben, dames? vroeg Amédée, die het aanbod van den knecht niet geliefde in aanmerking te nemen.

De dames gaven hare besluiteloosheid in de fransche taal te kennen. Middelerwijl werd de voorhang

opgetrokken, en toen zij nogtans voort bleven tjilpen, met oogmerk om raad te schaffen in het moeijelijk geval, riep een matroos, die op de gallerij zat en allerwelsprekendst het gevoelen van het reeds lang verbitterde algemeen uitdrukte, met eene stem als tegen de golven:

— Stilte wat, jelui, daar beneden! met je wind op je lijf!

Wij namen de vrijheid zijne laatste woorden eenigzins kiescher uit te drukken dan zij hem ontvielen. Waarop ÉMILE, tegelijk met de eerste volzinnen van den optredenden acteur, nijdig en hatelijk, hoewel toch binnensmonds, gebood:

— Breng dan straks maar een glas of twee water en melk!

Het tweede stukje was ten einde en had bij iedereen, en ook bij de juffertjes, buitengemeenen bijval gevonden. Het was, zoo als gewoonlijk, eene fransche kleinigheid, in stijf en slecht hollandsch overgezet door den Heer MIENIKUS.

— Dat 's stellig, sprak PAULINE, een valsche naam, of ken jij mogelijk zoo 'n heer, AMÉDÉE?

— Natuurlijk! het is...

— Maar wie heet nu MIENIKUS!

— Ik gelukkig niet; maar waarom ben je zoo achterdochtig omtrent het bestaan van dien verdienstelijken man van letteren, zoo als GRAVÉ zaliger ver-

taald zou hebben; je weet wel, de man van *brisons là-dessus*, « bersten wij hierop? »

Men lachte wederom schaterend, en het antwoord van PAULINE klonk vrij letterkundig:

— Omdat wij tegenwoordig opgegeten worden van *SPeudonymen.*

De lange, magere heer kon een glimlach niet bedwingen, hoezeer hij al zijn best deed.

— Hoe zeg je daar?

HENRIETTE viel plaagziek in: — Het is zeker weêr zoo'n woord van haren broer den student.

— Dat heb je eens mis, lievertje! maar laatst op een *dîner* bij een van onze geleerde heeren, zat ik naast JONATHAN, en hoorde hem telkens, met dat woord in den mond, eene letterkundige rolverdeeling voorslaan, om bij elk nieuw jaar uitgegeven te worden, even alsof onze verhevene geesten niets anders dan vermomde tooneelisten waren, met een ontleend karakter, en onze litteratuur eene comedie. Naderhand ploos ik die grap eens naauwkeuriger bij mijzelven uit...

— Want, viel HENRIETTE weder in tegen de heeren, mejuffrouw volgt de lezingen en leest...

— Hou je stil, HENRIETTE! schertste PAULINE, haar op de handen tikkende. Het was eigenlijk voor een gecostumeerd bal, ÉMILE. Zegt, zou jelui 't niet een gelukkigen inval vinden, op die wijze eens al onze celebriteiten, onder het masker van hun aangenomen

naam en karakter, te laten rondwandelen, gelijk ik ze mij zelve denk, in den smaak zoo als FINDENS verbeelding ons de personen, door SHAKESPEARE en BYRON gedroomd, heeft voorgesteld door zijne teekening, als waren zij geene spelingen van het hart, maar afbeeldingen van werkelijk bestaande wezens?

ÉMILE. — De type van JONATHAN zou maar te volgen zijn naar het vignet van KAISER.

— Dat is te zeggen, wat de schors betreft; hoe het er van binnen uitziet...

— Heel lief, hoor je! je mag geen kwaad van hem spreken, sedert ik met hem van één bord gegeten heb.

Wat zijn de meisjes toch ijdele guitjes, en gevoelig en dankbaar voor de gemeenzaamheid van het vernuft, dat zich bereid toont tot hare liefelijkheid af te dalen!

— Wat hoor ik, PAULINE! met JONATHAN gegeten van één bord!

— Op het dessert! daar steekt immers geen kwaad in? hij is een oud vrijer. En zoo je eens gezien hadt, hoe Mevrouw verguld was, hem eens bij haar aan tafel te hebben!

HENRIETTE. — Mogelijk dat, ben ik ook eens Mevrouw, ik even zoo op JONATHAN verzot zal wezen; maar voor het oogenblik, beken ik ronduit veel meer van HILDEBRAND te houden.

— Maar de menschen zijn immers te zamen niet in één adem te noemen!

— Dat doet er niet toe, ik zou toch wel een aardig pakje voor hem weten op uwe gecostumeerde partij; maar ÉMILE zou het nooit willen aantrekken, het zou hem zeker te stemmig zijn, en hij zou de rol ook niet eens kunnen uitvoeren. Verbeeld je! hij rondsnuffelen, opmerken, snedig en gemoedelijk zijn! Die rol gaat veel te diep voor je! Wij zullen hem den Meistreel van *Kennemerland* maken. Maar, PAULINE, je bent zoo knap, vertel me toch eens, wie in 's Hemels naam Mr. G. J. ROODE VAN ZUYLICHEM is?

— Ik zou een saletjonker van hem maken, met uitheemsche haren, romantieke snorren en eene kleeding naar de mode van de volgende week, een fat, die alles kan, alles weet, alles draagt, alles aan durft, bezingt en bespeelt. Ik zou ROODE VAN ZUIJLICHEM wel willen zijn. Hoe ik hem spelen zou! besloot zij met eene houding van PRÉVOST in *le Brasseur de Preston.*

— En dan heb je onzen JACOB *le Bibliophile*, VAN DEN HAGE, nog.

— O, hem zou ik toetakelen als een Sire DE JOINVILLE, een middeleeuwschen *chevalier-clerc.* — AMÉDÉE schuin aanglurende. — Voor zulk een pak zouden misschien wel liefhebbers zijn.

— Je vergeet, kwam ÉMILE, die nog een duit in het zakje wilde leggen, tusschenbeide, de geheimzinnige formule W. D — S.

— Niet zoo mathematisch, ÉMILE, bestrafte AMÉ-

DÉE, die nooit iets van wiskunde begrepen had, de dames kunnen je niet volgen; het wordt te duister!

— Je zoudt ons waarlijk pedant maken met die geleerdheid, voegde PAULINE er bij, om haar hof te maken aan AMÉDÉE.

ÉMILE werd iets gewaar van hetgeen iemand gevoelt, die op het punt is van een zot figuur te maken en kreeg een ligten blos. HENRIETTE keek onderwijl ondeugend naar PAULINES voeten, terwijl zij den rok van den japon harer vriendin een weinig ter zijde schoof.

— Wat voer je uit?

— Ik meende, antwoordde HENRIETTE droog, dat je blaauwe kousen droeg.

Waarop mijnheer *Poulet*, die haar steeds aandachtig stond te beluisteren, met een gezigt, dat de verstrooijing zelve was, inderdaad beducht werd, dat de beide vriendinnetjes, midden in de zaal, eene volslagene stoeipartij gingen aanrigten.

— KLIKSPAAN zou aardig wezen, zeî PAULINE.

— Die moet ìk zijn.

— Jij, AMÉDÉE? nooit! Die rol is voor mijn broêr, den student.

— Misschien, omdat hij elken morgen met een zwarten rok en een hoed op naar het collegie loopt?

— Kan hij 't helpen, dat hij er niet zoo vlug uitziet als de figuurtjes op de plaatjes van O. VERALBY? Daarvoor is hij student aan het Amsterdamsche Athenaeum.

— Je schijnt al heel wel t' huis, zeî HENRIETTE, in het academieleven; ik dacht anders wel eens gehoord te hebben, dat die lectuur voor meisjes...

— Als mijn broêr die dingen ook altijd in de huishoudkamer laat slingeren!...

— Bravo, bravo, dames! zeî bij zichzelven mijnheer *Poulet*, die haar met een gelaat, dat steeds de volkomenste onverschilligheid teekende, gretig stond te bespieden; gij zijt aardige, geestige deerntjes; maar uw gedrag op deze plaats verdient eene kastijding.

En inderdaad, zoo ooit de hoedanigheid, welke men in onze maatschappij overeen is gekomen, met den naam van goeden toon te bestempelen, kwalijk was begrepen geworden, het was door haar op dezen avond. Hoe jammer, dat zij, met al haar verstand, met alle hare belezenheid, niet beseften, niet gevoelden, dat zij, door gezwets, geschreeuw, gebluf en gespot, haren minderen alles behalve een hoogen dunk van haren stand of hare geboorte inboezemden; dat het instinct der menigte met een schouderophalen van deernis tegen eene dusdanige houding pleegt op te komen, en menig burgerman bij zich zelven denken moest:

— Zijn dit nu groote lui!

Zij wilden het dit publiek als 't ware met geweld instampen, dat zij eigenlijk in veel hoogere kringen te huis behoorden; dat zij hier slechts verdwaald waren geraakt; dat het niets meer dan eene grap, eene genade was, zoo zij zich in deze schouwburg-

zaal hadden nedergelaten, en sloegen een weg daartoe in, welke juist tot eene tegenovergestelde opvatting omtrent haar leiden moest.

Want, laat er ons gerust voor uitkomen, haar toon was slecht, was mis. Omdat zij werkelijk gemeen waren? Het zij verre. Maar omdat zij de zaak verkeerd inzagen; omdat zij — de vorige gesprekken moeten het reeds hebben aangetoond — ook eigenlijk niet tot de alleraanzienlijkste kringen der hoofdstad behoorden.

De groote wereld, waar ook dezelfde in houding en in geest, voedt geene vrees, aangezien te worden voor minder dan zij zichzelve acht; het zou zelfs in hare oogen eene vernederende en overbodige zotheid wezen, welke weinig zelfstandigheid verraden zou, drommen toeschouwers omtrent den erkenden rang, door haar bekleed, in te lichten, terwijl reeds zijzelve allen luister in zich bevat, en zij staat veel te hoog, om scharen, welke zij beneden zich rekent, met hare schampscheuten of hare opmerkzaamheid te vereeren. Hare opmerkingen en invallen, van een anderen aard dan die onzer meisjes, geven daarenboven niet het minste blijk, dat zij zich laat gelegen liggen aan eene letterkunde, welke alleen voor den burgerstand goed genoeg wordt geoordeeld; maar zij sluit zich op, bij onbespeurde, binnensmonds toegefluisterde, oppervlakkige gesprekken in Fransch-Hollandsch en Hollandsch-Fransch, te midden van haren koelen,

onverschrokken, stuurschen, ofschoon zelden onbeleefden ernst en koelheid. Bij niet zoo helder uitkomende en om meer of minder wettige redenen donkerder beschaduwde standplaats in de maatschappij wordt deze trotsche rust door ongedurigheid vervangen, ontstaande, zoowel uit vrees voor de mogelijkheid, van zich door de verzamelde menigte eene lagere stelling in den lande te zien toegeschreven dan met de ijverzucht van den nijveren opkomeling bestaanbaar is, als uit het gemis der vaste overtuiging eener allesovertreffende geboorte, vereenigd met den eenigzins door afgunst geprikkelden lust, om gehouden te worden voor een gedeelte der aristocratie, welker hoovaardig patricische toon ver boven het bereik van plebejische pogingen verheven is.

Goede toon, wat is hij anders dan die gemakkelijke wijze van zich voor te doen, welke bewondering en geringschatting uitsluit; dat gevoel van eigenwaarde en zelfgenoegzaamheid, hetwelk niets vreemd of bevreemdend rekent; zich door welken stap ook noch bezoedelen kan noch vernederen, maar integendeel, den man doordringende, alles, door middel van deszelfs toetreding en aanraking alleen, adelt en verheft. Eigenlijk is goede toon eene vereeniging van allerhande ontkennende eigenschappen en vliedt alle uitersten. Het is de hoogste eenvoudigheid, gepaard aan de innemendste, minst in het oog vallende zucht om te behagen; het is de waardigste, de toegefelijkste, de zachtzinnigste beleefdheid; het bedaardste

meesterschap over zijne bewegingen en gezegden; de nederigste hoogheid; de onmerkbaarste, de fijnste afklimming, zonder gemeenschap, tot alles wat beneden is, welke het hooge kracht schenkt, deszelfs onafhankelijke zelfstandigheid weldra doet uitkomen, en het lagere moed en toegenegenheid inboezemt. Het is, in één woord, het, in de beschaafdste vormen uitblinkend, beminnelijkst, meest geoorloofd zelfvertrouwen; die, door de opvoeding, met geheel onze ziel, met geheel ons hart, met geheel ons bestaan, met ons handelen en wandelen, zaamgewevene en vereenzelvigde hoedanigheid, welke ons in geen enkel oogenblik des levens, in den ziekenstoel of naast een troon, verlaat; die altijd gepaste vrijheid en kalmte; die zekerheid van behoorlijk en kiesch te doen, zoo als behoort gedaan te worden, welke ons bij de onverwachtste, in de neteligste omstandigheden nimmer verraadt, maar, als eene gezellin door het gezellig verkeer, aller harten veroverend, veilig heenleidt. Al deze eigenschappen nu had de familie van den bankier, uit flaauwe vrees van haren naam in het *Théâtre des Variétés* in gevaar gesteld te hebben, miskend.

Van daar die kenmerkende jeukerige, kinderachtige tierigheid, die meer dan Hollandsche kleur, die aardigheden, die gebaren, die bewegingen, die kwalijk staande drukte, die onhehagelijke luidruchtigheid, die verkeerde smaak, dat gebrek aan behendigheid eindelijk en slag van zich te gedragen, welke onze jonge lieden tot schouwspel maakten voor de toeschouwers,

voor hen, boven wie zij zoozeer hun best deden zich verheven te toonen. In plaats van vriendelijk en beleefd, hadden zij zich onbeschoft, aanmatigend en winderig aangesteld; woorden, die in het woordenboek van den wezenlijken man naar de wereld niet gedrukt staan.

Toevallig had mijnheer *Poulet* een paar visitekaartjes in den vestzak, waarin hij zijn horlogie droeg. Dit laatste te voorschijn halende, liet hij, als bij ongeluk en zonder dat hij het scheen te bemerken, er een uitglippen, dat voor de voeten van het dikke Henrietje nederviel. Maar al te wel had de lange, magere heer begrepen, dat hare nieuwsgierigheid al te zeer geprikkeld zou wezen, om te vernemen, wie de menschen, die vóór haar zaten, waren, ten einde uit de kennisneming — want in ons landje, waar ieder zijn buurman op het lijf hangt, kent men elkander meestal van verre, zoo niet van nabij — denkelijk weder nieuwe stof tot hare losgebrokene spotwoede op te doen, en de jonge juffrouw het kaartje bij de eerste gelegenheid de beste zou oprapen. Hij had niet misgegist. Vertrouwende, dat de lange magere heer geheel in het stukje, dat vertoond werd, verdiept was, nam zij, nog eer het bedrijf uit was — het stuk was in twee bedrijven — het kaartje schielijk op van den grond, of liever uit de plooijen van haar kleed, tusschen welke het was ingeraakt, las haastig den naam, werd op eens bloedrood, en wees denzelven bedremmeld aan hare vriendin, die insgelijks rood werd, waarop de twee hee-

ren er ook met lange halzen kennis van kwamen nemen. Op de dame met den blaauw-zijden mantel, die minder op de hoogte van de letterkunde was, bleef het gezigt zonder uitwerking. Het scherm viel. Mijnheer *Poulet* tastte weder in den vestzak, keerde zich plotseling angstig om, zag op den vloer achter zich, alsof hij iets miste, deed als bespeurde hij toen eerst, dat zijn kaartje in handen was van de jeugdige HENRIETTE, en keek het meisje daarop met zulk een onbeschrijfbaren oogblik aan, dat zij niet kon nalaten, haar handje, als 't ware magnetisch, vooruit te steken. Met eene ligte buiging, als nam hij het er voor, dat HENRIETTE uit eigene beweging hem het kaartje aanbood, doch niettemin met een ondeugend lachje, greep mijnheer *Poulet* het kaartje en voegde er een gemeenzaam: — Ik dank je zeer voor je goedheid! — bij, welks toon strekken moest, om voor het meisje, dat met PAULINE bloosde tot over de ooren, eenig licht te verspreiden omtrent den aard van de pligtpleging, welke alles van eene teregtwijzing had. Sedert werd er in het geheel niet meer gelagchen, en slechts weinig, en dan nog maar buitengemeen zacht, gesproken. Toen mijnheer *Poulet* de zaal verliet en, niet zonder eenige beteekenis, het gezelschap met een: — Ik wensch u verder een aangenamen avond! — vaarwel groette, negen de dames deftig en hoogst beleefd terug.

INHOUD.

Blz.

Aan den lezer . . . . . I.

I. Doodendienst. (*Bijdragen tot boeken- en menschenkennis, verzameld door Mr. P. A. Schull en A. van der Hoop Jr.*, 1835.) 1.

Dit verhaal is, gelijk ik vermeen, eene variatie op een reeds vroeger uitgewerkt thema; of ik dus iets *beters* lever dan het oorspronkelijke, weet ik niet; doch er ligt geen twijfel aan, of ik lever, wat de inkleeding betreft, iets *anders*. Dit slechts om den lezer te verwittigen, dat de eer van het hoofddenkbeeld mij niet schijnt toe te komen.

II. Waanzinnig Truken. (*Vergeet mij niet*, 1844.) . . . . . 37.

III. Een Vorstje. (*Bijdragen tot Boeken- en menschenkennis, verzameld door Mr. P. A. Schull en A. van der Hoop Jr.*, 1836.) 51.

Blz.

IV. Op zee. (*Aurora*, 1842.) . . . . . 62.

V. Spel. (*De Tijd*, 1845.) . . . . . 75.

VI. Eene heel lieve Soirée. (*Aurora*, 1841.) . 89.

VII. Schwetzingen. (Voorgelezen in de afdeeling Amsterdam van de Hollandsche Maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen, Januarij 1844.) . . . . . 123.

VIII. Geen paard te rijden. (*Volks-Almanak*, 1845.) . . . . . 151.

IX. De vermakelijke en onderhoudende geschiedenis van *zoo-veel-Lieflijkheên* en *de-Kuischheid-zelve*. (1841) . . . . 187.

Vrij vertaald naar het Fransch van A. Karr.

X. Naar Zomerzorg. (Voorgelezen in de afdeeling Rotterdam van de Hollandsche Maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen; gedrukt in de *Aurora*, 1843.) 219.

XI. Een Quiproquo. (Voorgelezen in de afdeeling Rotterdam van de Hollandsche Maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen; gedrukt in het *Panathenaeum*, tijdschrift voor studenten, 1843.) 249.

Blz.

XII. De Salon des Variétés. (Voorgelezen in de afdeeling Amsterdam van de Hollandsche Maatschappij van fraaije kunsten en wetenschappen; gedrukt in den *Volks-Almanak*, 1844.) . . . . . 270.

MISSTELLINGEN.

Blz. 4, reg. 22. *staat*: voor te stellen, en in het gemoed even zachte indrukken achterlaat als die, welke hij schildert. Met een enkelen opslag van het oog bespeurt hij de geringste wolk.

Dezen zin te veranderen als volgt:

voor te stellen, in het gemoed even zachte indrukken achterlaat als die, welke hij schildert, en met een enkelen opslag van het oog de geringste wolk bespeurt.

»	15,	»	9.	»	geweest te zijn, *lees:*	geweest zijn.
»	28,	»	25.	»	dokter, –	doctor.
»	35,	»	16.	»	leven, –	levens.
»	39,	»	16.	»	opving, –	had opgevangen.
»	»	»	17.	»	drukte, –	gedrukt.
»	54,	»	27.	»	deze zijn geene krijgsknechten! — O ja, Mijnheer. *lees:* deze zijn geene krijgsknechten! — Kan een uwer ons het kasteel laten zien? — O ja, Mijnheer.	
»	61,	»	4.	»	te moeten koopen, *lees:*	te koopen.
»	78,	»	25.	»	tijdverblijf, –	tijdverdrijf.
»	79,	»	6.	»	met, –	in.
»	101,	»	13.	»	te zamen, –	met hen.
»	»	»	26.	»	meisje! –	meisje.
»	129,	»	21.	»	uitgedoscht, –	uitgedost.
»	135,	»	8.	»	Hürzt, –	Stürzt.
»	»	»	9.	»	nur, –	mir.
»	140,	»	18.	»	mooigheden, –	mooijigheden.
»	159,	»	4.	»	een tweeden maal, –	eene tweede maal.
»	191,	»	14.	»	in, –	met.
»	196,	»	11.	»	gebabbel, –	gebrabbel.
»	201,	»	6.	»	beide, –	beiden.
»	204,	»	12.	»	platte bruine, –	platte, bruine.
»	205,	»	12.	»	allebekoorlijkste, –	allerbekoorlijkste.
»	206,	»	26.	»	niets, –	niet.
»	207,	»	»	»	zelve, –	zelf.
»	214,	»	7.	»	welke, –	welken.
»	223,	»	11.	»	die, –	dien.
»	230,	»	17.	»	twaalftaal, –	twaalftal.
»	248,	»	27.	»	bezweem, –	bezwijmde.
»	285,	»	26.	»	gallerij, –	galerij.
»	300,	»	18.	»	hef, –	heft.
»	301,	»	7.	»	hoogen moed, –	hoogmoed.
»	»	»	25.	»	envan, –	en van.
»	311,	»	»	»	onhehagelijke. –	onbehagelijke.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: Dec. 2009

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN COLLECTIONS PRESERVATION
111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS
0 024 376 203 0